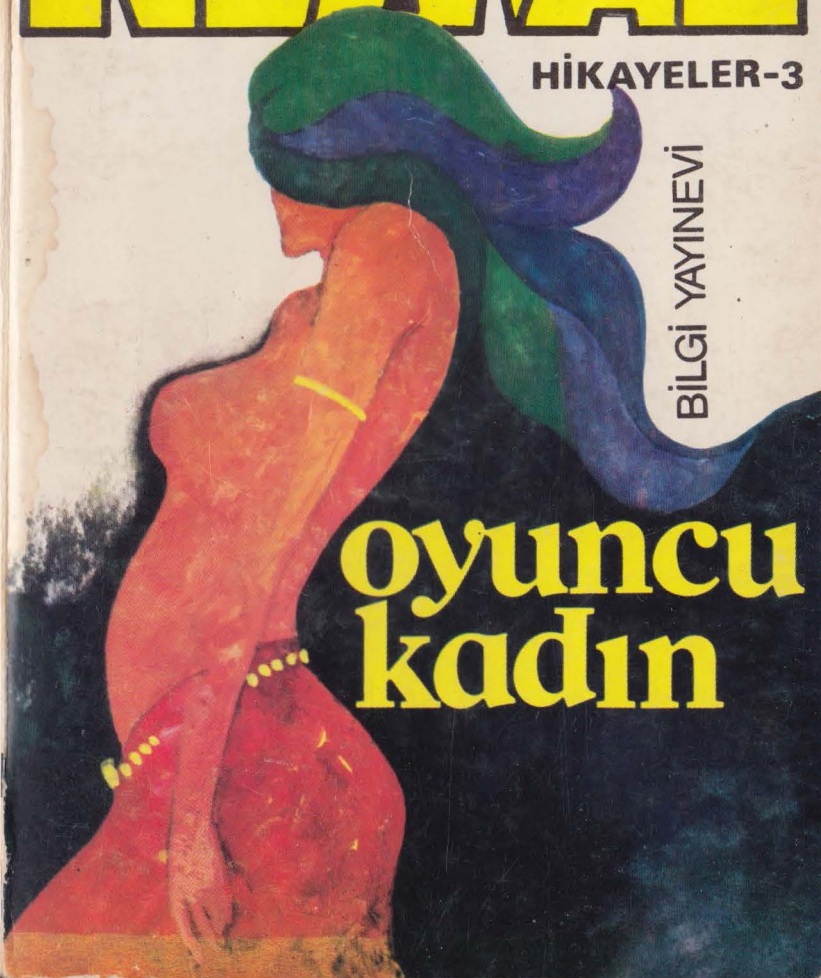
207

ORHAN KEMAL /oyuncu kadın

ORHAN KEMAL

HİKAYELER-3

BİLGİ YAYINEVİ

oyuncu kadın

BİLGİ YAYINLARI : 207

ORHAN KEMAL'İN HİKÂYELERİ : 3

Birinci Basım
Mart 1975

BİLGİ YAYINEVİ
Tunalı Hilmi Cad. 94
Telf: 178930 - 178019
Kavaklıdere - Ankara

Babıâli Cad. 19/2
Telf : 22 52 01
Cağaloğlu - İstanbul

ORHAN KEMAL

Oyuncu Kadın

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

Bu eserin yayın hakkı
ONK Copyright Ajansı'ndan
alınmıştır.

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

İÇİNDEKİLER

Oyuncu Kadın	7
Gâvurun Kızı	100
Kardeş Payı	229
Yeni Şoför	238
Kuduz	247
Necati	255
Çocuk	260
Eczanedeki Kız	266
Aslan Tomson	273
Çirkin	277
Kadın Parmağı	282
İzin Günü	286
Üç Arkadaş	293
Büyükbaba	298

OYUNCU KADIN

1

Nazmiye sedire boylu boyunca uzanmış çocuk gibi ağlıyordu.

İhtiyar annesi bütün tersliğine rağmen, altı yaşından beri öksüz büyüyen biricik kızının çok üzüldüğünü anladığı için, fikrinden belki caydırırım ümidiyle yanına sokuldu. Kızın topuklarına kadar uzun, ipek kadar yumuşak saçlarını okşarken,

— Sus, -dedi-, ağlama. Çocuk gibi ağlamak sana yakışmaz. Günlerden beri kendini de harap ettin beni de. Baban yok, âbin teftişte. Gençsin, güzelsin, etrafın gözü üstünde. Kendini benim yerime koy da düşün. Sen benim yerimde olsan...

Nazmiye hırsla doğruldu :

— Senin yerinde olsam kızımı hemen gönderirdim!

İhtiyar kadın acı acı güldü :

— İnşallah o günler de gelir, bana hak verirsin yavrum!

— Peki, neden çekiniyorsun? Rifat efendiler namussuz insanlar mı? Bir senedir komşuluk yapıyoruz. Ne fenalıklarını gördün?

İhtiyar kadın,

— Hâşa, -dedi-. Hiç bir fenalıklarını görmedim. İyi insanlar, hoşsohbet insanlar, dinlerinde diyanetlerinde, namuslu insanlar ama...

— Eee?

Sesini kıstı. Sanki duyulmaktan korkuyordu:

— Taa Meram'lara, oturak âlemlerine kız başınla nasıl yollarım seni?

Nazmiye titizlendi:

— Kız başımla nasıl yollarmış. Basbayağı. Rifat efendi amcanın hanımı, ben kendi elimle götürür, elimle getiririm demedi mi? Sonra ben... Bana hiç mi itimadın yok? Erkekler içki içecek, kadınlar oynayacaksa bana ne? Ben, Rifat efendi amcanın hanımı, kızlarıyle bir kenardan seyredeceğim. İstersen sen de gel!

Beş vakit namazında buruş buruş anne için çalgı, işret, oyun haram şeylerdendi. Değil böyle muhabbetlerde bulunmak, ne seyreder, ne de seyredenleri dinlerdi. Onun için günlerden beri bunun üzerinde ısrarla duran kızı Nazmiye'ye sertçe mukavemet ediyor, komşu Rifat efendilerin Meram'daki bağlarında tertipleneceğini işittiği oturak âlemine kızını yollamak istemiyordu. Ama mâni olamayacaktı galiba. Gençler laf, söz dinlemiyor, duyduklarına can atıyorlardı. Zaman zaman işitmişti, böyle meclislerde yalnız çalgı, oyun, içki değil, kavgalar da olurmuş, baskınlar da. İlle baskınlar!

Fethiye hanım içini çekti.

Ya maazallah böyle bir baskın olsa da kızını kaçırsalar!

Sesli sesli, «Allah'ım sen gösterme yarabbi!» dedi.

Nazmiye hayretle baktı:

— Niye göstermesin?

— Hiç. Aklıma kötü kötü şeyler geliyor da...

— Nedir kötü şeyler?

Anlattı, olanca korkusunu bir bir saydı döktü. Nazmiye'nin aklına da gelmiyor değildi bunlar, ama, aldırış etmiyordu. Baskına uğrasalar da kaçırılsa... Ne çıkardı sanki? Annesi madem Allaha inanıyordu, şu halde alın yazgısına da inanması lâzımdı. Şayet Cenabıallah alnına bu kötü kaderi yazmışsa...

Ertesi gün, Rifat efendinin haremiyle kızları bu fikirlerine güldüler.

— İlâhi teyze -dedi hanım-, düşündüğün şeye bak. Böyle baskınlar binde bir ya olur ya olmaz. Olsa bile, değil bizlere tecavüz, oyuncu kadını bile fena maksat için kaçırmazlar. Bizim Konya'nın oturak âlemleri dışarılılara çok yanlış aksettirilmiş. Oturak âlemleri ar, haya, namusun en çok bulunduğu yerlerdir. Oradaki erkekler kadına, «fahişe» gözüyle bakmazlar. Öyle olsa ben bağımda böyle şeylere müsaade eder miyim?

İhtiyar kadının aklı yatmıyordu. Nasıl olurdu? İçki ve kadın bir arada olur da fuhuş, ahlâksızlık nasıl olmazdı?

Rifat efendinin hanımı her şeyi uzun uzun anlatıp ihtiyar kadını ikna ettiğini sandığı halde ilâve etti:

— Ben de, annem de sizin gibi beş vakit namazımızda insanlar değil miyiz teyze?

Nazmiye'nin annesi gene de içini çekerek,

— Öyle, -dedi-, öyle ama...

— Evet?

— Kardeşi burada yok, olsa hadi gitsin

diyeceğim. Kardeşi teftişte. Gelir duyarsa kıyametleri koparır!

Temin ettiler. Değil kardeşi, komşuların bile haberi olmayacaktı. Oturak günü genç kızı alacaklar, bir faytonla bağa götürecek, ertesi gün de gene faytonla, hiç kimseye göstermeden getirecek, annesine teslim edeceklerdi. Yavrucağı bu kadar sıkmakta mana yoktu. Gezip dolaşmaya alışmış bir İstanbul kızı böylesine sıkıya gelebilir miydi ?

Dedikleri gibi oldu. Güneş batıp ortalık kararınca geldiler. Yerlilerin kıyafetine soktular Nazmiye'yi. Hele yerli dokuması kocaman beyaz örtüye bürünüp, tıpkı yerli kadınları gibi tek gözünü açık bırakınca annesi bile tanıyamadı.

İhtiyar kadın, komşu Rifat efendinin karısı, annesi, kızları arasında evden çıkan kızının arkasından üst üste kulhüvallahi, elham okuyup üflüyor, yavrusunun başına bir kaza gelmemesi için Rabbine niyaz ediyordu.

Nazmiye ise annesini hemen unutmuştu. İri iri yıldızları ve pırıl pırıl ayıyle sıcak yaz gecesinde bir başka görünen Konya şehrine hayranlıkla bakıyordu. Çok geçmeden şose, yerini toprak yola bıraktı. Uzun uzun gidildikten sonra Rifat efendinin hanımı arabacıyı durdurdu. İnildi. Misafire hiç bilmediği şeyler göstermek arzusundaydılar. Bir ara Nazmiye,

— Oooh! -dedi-. Hava sıcak ama, ne güzel esiyor ara sıra...

Büyük hanım,

— Yaprakları devindirir, ruhları sevindirir bu yel kızım! -dedi .

Kızlar izah ettiler:

— Gedâvet yeli derler burda buna.

— O da ne?

Tecrübeli büyük hanım,

— Gedâ'dan, yani fakirden gelir, Fıkara rüzgârı demek.. Şelmenl indir de daha iyi duy kız!

— Şelme ne?

— Büründüğün beyaz örtü..

Nazmiye, ötekiler gibi beyaz şelmesini indirince «gedâvet» yelini daha iyi duydu. Gerçekten de ruhunu sevindiren, çok tatlı, çok hoş bir yeldi.

Gece, iri iri yıldızları, testekerlek, pırıl pırıl ayıyle bir türkü gibi uzuyordu. Ne iyi etmişti de birlikte gelmişti. İnsan gezip dolaştığı yerlerin özelliklerini görüp öğrenmeliydi.

Birden gecenin içinde beyaz beyaz kayalara rastladılar. Nazmiye ürktü. Anlattılar: «Kızlar Kayası» deniyordu bunlara. Bir devrin birinde, bir gelin alayı buradan geçerken, gelinin aptes bozacağı gelmiş. Bir kenara çekilip işini bitirmiş. Sonunda da, tahretlendiği elini yıkamadan ekmeği tuttuğu için, o anda yalnız gelin değil, tekmil kafile oldukları yerde taş kesilmişler!

Durdular. Başta Rifat efendinin ihtiyar annesi, avuçlarını açıp dua ettiler. Tam bu sırada yanlarından keçe külâhlı iki kişi geçiyordu. Kadınların dua ettiğini görünce onlar da aynı şekilde avuçlarını açtılar, Rablerine dua ettiler.

Gece, yıldızlar, ay, «Kızlar Kayası», gelinle birlikte taş olan gelin alayı Nazmiye'ye heyecanla karışık bir korku vermişti. İçi tatlı tatlı eziliyor, kalbi çarpıyordu. Aklında ağabeysi, hep ağabeysi... Annesi ağabeysini bahane etmişti göndermemek için. Oysa ağabeysi hiç de mani olmazdı. Tam tersi. Bugün, bu gece göreceği

şeyleri anlatsa nasıl memnun olur, nasıl âferin'i basardı. Çünkü meraklıydı böyle şeylere, biliyordu. Konya'ya, Konyalıların yaşayışına dair işittiklerini az mı not etmişti defterine!

Rifat efendilerin bağı, kalın yüksek duvarlarla çevrili komşu bağların ortasında, içinden Meram çayının nazlı nazlı akıp geçtiği, elma, ceviz gibi çeşitli meyve ağaçlarıyle dolu, geniş, kocaman bir bağdı. Ortasında kocaman kerpiç bir ev. Üstü Kandıra çeleni denilen bir çeşit kamışla örtülüydü. Kamışların üzeri de toprak. Evin etrafındaki ağaçlara tırmanan asmalar, asmalarda salkım salkım üzümleri etrafa bambaşka bir güzellik veriyordu.

Bir ara,

— Teyze -dedi-, gücenmezseniz size bir şey söyleyeceğim...

Kızlar, kadınlar temin ettiler; Ne vardı gücenecek?

Gülümseyerek,

— Evleriniz de insanlarınıza benziyor! -dedi.

— Ne gibi yavrum?

— İnsan sizleri de, evlerinizi de ilk görüşte yadırgıyor. Ekşi, asık yüzlü oluyorsunuz ama, sizinle tanışıp, evlerinizin içine girince...

— Fikrini değiştiriyor mu?

— Ossaat!

İhtiyar kadın dertli dertli içini çekti:

— Haklısın yavrum. Yüzümün ekşiliği, yıllar yılı çektiğimiz kahır, mihnetten. Kahır çeken insan yaslı olur, canı gülmeyi istemez...

Taş sekiden geçip eve girdiler. Yerli hizmetçiler gündüzden beri hazırlıkla meşgul olduklarından, içerde çifte karpuzlu lambalar ya-

nıyordu. Nazmiye dantelalı, işlemeli bembeyaz örtülere, sedirlere, perdelere hayran oldu.

Mutfak ayrı bir âlemdi. Tencereler kaynıyor, kirtikli bakır kaplarda mezelerin çeşidi hazırlanıyordu. Rifat efendinin küçük kızı,

— Gel Nazmiye abla, bak! -dedi.

Nazmiye'yi elinden çekerek iç odalardan birine götürdü. Küçük bir lambanın aydınlattığı odanın sediri üstünde yanyana iki bohça duruyordu.

— Nedir bunlar?

— Kadınların bohçası.

— Hangi kadınların?

— Akşam oynayacak kadınların!

Nazmiye merakla soḳuldu. Bohçaların biri mor, öteki kırmızı kadifeden, sırmalarla işli, son derece zarif, cana yakın şeylerdi.

— Ne var içlerinde?

— Kadınların oyun elbiseleri, kaşıkları, zilleri... Oyuncu kadınlar bohçalarını gönderdiler mi gelmemezlik edemezler, çok ayıptır. Bizim Silleli birinde bohçasını göndermiş. Saat dokuz olmuş, on olmuş, on bir olmuş yok. Babam kızmış. Evine haber yollamış. Annesinin haberi yok. Sormuş kızına. Kız hasta yatıyormuş o sıra, «Bohçamı gönderdim ama, hiç dermanım yok ana,» demiş. Kadın ifrit olmuş, «Madem bohça gönderdin, gebersen gideceksin!» demiş, kızını savmış evden!

Yarım saat içinde evin kadınları, kızları da mutfağa girip her şeylerin hazırlanmasına yardım ettiler. Nazmiye'ye küçük bir iskemle vermişlerdi. Mutfağın bahçeye bakan penceresinin kafesi gerisine oturup erkeklerin hazırladıkları içki sofrasına daldı.

2

Küçük bir iskemle, ayakları havaya gelmek suretiyle ortaya konulmuş, üzerine çok büyük bir bakır tepsi yerleştirilmişti. Tepsinin etrafında fırdolayı minderler...

Konya'nın eski ailelerinden birine mensup Rifat efendi için bu gece bir çeşit müsabaka vardı. 914 harbinin başladığı yıllarda Konya'ya memuriyetle gelip bir daha Konya'dan ayrılamayan reji memurunun küçük kızı olan oyuncu sevgilisiyle Silleli Ayşe karşılıklı oynayacaklardı. Her ikisinin efesi de namlı olduğu gibi, her ikisi de memleketin en namlı kadınlarıydı.

Nazmiye bunu duyunca büsbütün heyecanlandı. Heyecanının asıl sebebi, ev halkının böyle bir kadına seferber oluşuydu. Nasıl oluyordu bu? Hiç bir İstanbullu, koçasının, babasının, hatta oğlunun metresine, değil hizmet etmek, kadının yüzünü görmek istemezdi. Küçük kıza usullacık sordu.

Kız,

— Burada âdet böyle... -dedi.

Nazmiye pencerenin kafesi gerisinde bu âdeti düşünürken, birden gözü fevkalâde yakışıklı bir gence takıldı ve kafasındakiler silindi. Kaşı, gözü, ufacık ağzı, ince simsiyah bıyığı... Sofraya yemek taşıyordu. Her hâli, bakışı, duruşu, konuşuşu bambaşkaydı. Kimdi bu delikanlı?

Evle sofra arasında gidip geliyor, heyecanla, iştahla iş görüyordu. Ayıp olmasa Nazmiye sorardı bu delikanlının kim olduğunu ama, ayıptı, hem de çok ayıp.

Üç, dört delikanlı içki tenekelerini, çerez

tabaklarını, kapaklı çinkolarla patlıcan bütümetlerini, söğürtmelerini, kayık tabaklarda nefis divleleri taşıyıp duruyorlardı. Rifat efendi, misafirlerini karşılıyor, yerlerine oturtuyordu. Nihayet kendisi de yerine geçti. Davetliler henüz tamam değildi, kadınlarla çalgıcılar da gelmemişlerdi. Rifat efendi gümüş tabakasını misafirlerine veriyor, misafirler cigara sarıyor, tatlı tatlı hoşbeş ediliyordu. Rifat efendinin hasmı sayılabilecek Kavafoğlu en sonra geldi. Kırçıl sakallı, kırçıl uzun bıyıklı bir ihtiyardı ama, geniş omuzlarıyle heybetliydi, hiç de ihtiyara benzemiyordu. Selâmünaleyküm'le geçti yerine oturdu. Hâl hatır soranlara ağır başlı cevaplar verdi. Sanki az sonra oynayacak kadınların heyecanı içindeydi. Kaşları çatık, başı hafifçe önüne eğikti. Rifat efendinin uzattığı tabakayı sükûnetle aldı, hiç telâşlanmadan cigarasını sardı. Bu sırada kadınlar da gelmişlerdi. Kavafoğlu bakmadı. Kadınlar birbiri peşi sıra içeri girip üstlerini başlarını değişirlerken, Nazmiye Rifat efendinin kızlarıyle oda kapısı dışında bekliyor, kadınların hesabına kendisi heyecanlanıyordu. Kimbilir nasıl utanıyor, nasıl korkuyorlardı!

— Ben olsam kabil değil yapamam bu işi...- diye fısıldadı.

Rifat efendinin küçük kızı omuz silkti:

— Ne var yapamayacak?

— Sen yapabilir misin?

— Yaparım ya!

— Adam sevgilin olursa tabiî..

— Tabiî...

Nazmiye'nin aklından deminki delikanlı geçti. Az kalsın soracaktı ki, peşin Rifat efendinin, yani demin kapı önünde fısıldaştığı kızın

babasınınki çıktı. Nazmiye suç üstünde yakalanmış gibi irkildi. Kadınsa hiç oralı değil, içerden vuran ışıkla yüzü aydınlanan Nazmiye'ye hayran hayran bakıyordu.

Sordu:

— Kim bu güzel kız?

Rifat efendinin kızı cevapladı :

— Şehirde komşumuz!

— Nerelisin?

Nazmiye kekeledi:

— İstanbullu.

— İstanbullu mu? Neresinden?

— Aksaray'dan.

Kadının gözleri süzüldü, içini çekti:

— Canım İstanbul...- dedi.

Nazmiye merakla sordu:

— Yoksa siz de mi İstanbullusunuz?

Otuzunu yeni aşmış, nefis kadın başını salladı. Bir çırpıda her şeyi anlattıktan sonra, bir başka gün uzun uzun dertleşmek üzere ayrıldı. Bahçeye, kendilerini sabırsızlıkla bekleyen içki sofrasına gitti. Usul, âdapça efesinin yanına oturdu. Yaltaklanan bir kedi cilvesi içindeydi. Gözucuyle rakibine bakıyor, cilvede ondan geri kalmamaya çalışıyordu. Ondan geri değil de. İri siyah gözleri, uzun kirpikleri, bembeyaz gerdanı, saçları...

Efesinin tabakasından sardığı cigarayı efesinin kulağı ardına koydu. Meclise ilk geldiği anda, «Ağalar hoş geldiniz!» deyişi cana yakın, iç gıcıklayıcıydı.

Ötekl kadın da tıpkı beriki gibi, misafirlere hoş geldinlz demiş, sonra da efesinin yanına oturarak sardığı cigarayı kulağının ardına koymuştu. Berikine nisbet sarışındı bu. Belki aynı yaşta, ama daha çok yıpranmıştı. Her hâli

yorgun, her hâli isteksizdi. Rifat efendi ilk bakışta bunu anladığından, memnundu.

Sazlar akort oldu, kadınlar misafirlerin cigaralarını sararken onlar gıcıklayıcı oyun havalarına geçmişlerdi bile :

«Kabağı da boynuma takarım aman.
Hovardayı gözünden çakarım aman.»

Kadınlar efelerine rakı verdiler. Hizmette sanki yarışıyorlar, efelerinin yüzlerini kara çıkarmamağa çalışıyorlardı. Koca sofranın etrafındakilerse kadınların verdikleri rakıları edeple içiyor, en küçük bir sululuk göstermiyorlardı.

Bütün bunları kafes gerisinden heyecanla seyreden Nazmiye, daha çok yakışıklı delikanlıya bakıyordu. Tam karşıya oturmuştu, Kavafoğlu'nun yanına. Arada kadınlara yiyecek gibi baksa bile hemen kendine geliyor, gözlerini indiriyordu.

Kadınlar kadehleri üst üste ikişer sefer sunup meze verdikten sonra, efelerinin elinden kendileri de içtiler. Sofranın az gerisinde oturan çalgıcılarsa, Içkinin verdiği kudretle gittikçe coşuyorlardı. Bu coşkunluk çok geçmeden kadınları da sardı. İki kadın, yayından kurtulan iki ok gibi ortaya fırladılar. Tahta kaşıkların uygun şakırtısı meclisi büyülüyor, en ağır başlılar bile coşuyordu :

«Menteşeli Menteşeli
Deli oldum aşka düşeli,
Üç gün oldu yâr gideli
Kaldım evlerde yalınız.»

Yukarıda pırıl pırıl ay, yanakları okşayan serin Gedâvet yeli...

Nazmiye içmeden sarhoş olmuştu. Gerçekten de söylendiği kadar vardı şu oturak âlemi. Hayatında ilk defa, erkek olmayışına hayıflanı-

yordu. Bir zaman geldi ki, ne kadınlar, ne çalgı, ne de başkaları. Yalnız o, kaşı, gözü, bıyığıyle içine aktığını sandığı delikanlı!

Kadınlar yavaş yavaş ağırlaşıp, efelerinin yanlarına edeple oturdular. Başlarını efelerinin kollarına dayamışlardı. Sonra doğruldular, bakır maşrapalarla rakı ikram ettiler.

Çalgı, kadınların dinlenmesi için «Kırık hava»lar çalıyordu.

Bütün bunlar Rifat efendinin karısı, annesi, kızları için tabiî şeyler olduğundan, hatta seyir dahi etmiyorlar, içki sofrasında soğudukça kaldırılıp getirilen mezelerin yerine sıcaklarını yolluyorlardı.

Sonra oyun tekrar başladı. Kadınlar gene bundan önceki gibi meydana fırladılar, birbirlerinden geri kalmamacasına başladılar oynamaya. Bu sefer kaşıklar atılmış, maşalar alınmıştı ele. Tef, darbuka, saz seslerini bastıran zil sesleriyle kadınlar gerçekten çevik, gerçekten güzel oynuyorlardı. Şimdilik ne Kavafoğlu, ne de Rifat efendi karılarına en küçük bir kusur bulamazlardı. Yalnız, küçük bir şey çarpıyordu deminden beri Rifat efendinin gözüne: Nazmiye'nin pek beğendiği delikanlı galiba sarhoş oluvermişti. Arada çoşuyor, el çırpıyor, eliyle tempo tutuyor, kadınlara yılışıyordu. Kimbilir, belki kadınlar da hoşlanıyorlardı ondan. Ne olursa olsun, böylesine yılışmak, kadınlara sulanmak çok ayıptı. Ayıptan geçtim, efeler kendilerine en büyük hakaret sayarlardı bunu.

Nitekim daha sonra delikanlının sululuğu öylesine arttı ki, Kavafoğlu kırçıl, püskül püskül kaşlarının altından Rifat efendiye baktı. Bu bakışıyle, «Daha ne duruyorsun? Yeğenin se-

ninkine sulanıyor, versene terbiyesini!» demek istedi.

Bunu anlayan Rifat efendi, yeğeninin öksüzlüğüne, böyle meclislere yeni katıldığına aldırış etmedi. Belinden kamasını çektiği gibi delikanlıya fırlatırken, Nazmiye korkunç bir çığlık attı.

Kama delikanlıya değil, önündeki siniye saplanmıştı. Fakat bu çığlık da neydi? Kim atmıştı?

Rifat efendi hışımla kalktı, eve geldi, gürler gibi sordu:

— Kimdi o bağıran?

Karısı, annesi, kızları izah ettiler. Ettiler ama yerlere geçmişti. Ne diye getirmişlerdi sanki böylesini? Kavafoğlu'na karşı rezil etmek için mi?

Yerine döndü, hâlâ saplandığı yerde çımkıyıp duran kamayı saplandığı yerden çekip alırken, yeğenine çıkıştı:

— Kalk defol!

Kız yüzlü delikanlı emre uyarken, çığlığın sahibi için Rifat efendi sadece:

— İstanbullu bir komşu kızı... -dedi-. Bizimkilerin misafiri...

3

Delikanlı bu «İstanbullu komşu kızı»nı duymuştu. Bu kız yoksa amcasının şehirdeki evi yanında oturan Maarif memurunun hemşiresi miydi?

Soramadı,

Yengesiyle haminnesinin açtığı odaya girip sedire uzandı. Kadınların azarlayıcı sözle-

rini duymuyor, çığlığı atanı düşünüyordu. Bir gün amcasıyla gitmişti. Siyah çarşafıyle evden çıkarken şöyle bir görmüştü ama üzerinde durmamıştı.

Kadınlar kapıyı çekip gittikten sonra, uzandığı sedirden yavaşça kalktı. Yalpalayarak sofaya bakan pencereye gitti. Dışarısı zifirî karanlıktı. Çalgı gittikçe hızlanan bir tempoyla devam ediyor, kadınların zil sesi geliyordu.

Kız niçin çığlığı basmıştı? Demek kama fırlatılışını görmüştü? Seyir mi ediyordu? Herhalde seyrediyor olmalıydı. Seyrediyorsa, kamanın kendisine saplanacağını sanarak mı korkmuştu?

Bütün bunlardan habersiz Nazmiye, attığı çığlığın çok ayıp olduğunu anlamıştı. Niçin böylesine heyecanlıydı? Sesini namahreme duyurmanın günah olduğunu da biliyordu güya!

Hâlâ pencere kafesinin gerisinde, başı avuçları içinde, süt dökmüş gibi oturuyor, dışarıyı seyretmiyordu. Seyretmeyişi hem utancından, hem de artık seyredecek bir şeyin kalmayışındandı. O, kalkıp gitmişti. Gerçi aynı çatının altında, onunla aynı havayı kokluyordu ama, ne çıkardı?

Rifat efendinin küçük kızı fısıltıyla sordu:

— Kamayı İhsan'a mı atıyor sandındı?

— İsmi İhsan mı onun?

— İhsan, amcamın oğludur.

— Sâhii?

— Ablamın da beşik kertmesi...

— Ne demek o?

— Doğuştan nişanlı yani.

Nazmiye cevap vermedi. İçindeki kıskançlık yılanı hayatında ilk defa başını kaldırmıştı Ne diye nişanlıydı sanki? Hiç de güzel değildi

pis kız. «Pis kız» deyişine şaştı. Şimdiye kadar hiç böyle düşünmemişti. Can ciğer ahbap, arkadaştılar. Onu ne kadar severdi. Ama «İhsan»ın nişanlısı olduğunu öğrenince artık onu sevemezdi!

Dışarda «Kesik çayır» havası başlamış, oyuncu kadınlar kendilerini efelerinin kucağına atmışlardı. Adet buydu. «Kesik çayır» havası çaldı mı, kadınlar ya kendilerini efelerinin kucağına atar, ya da oldukları yerde âdeta taş kesilerek efelerden istenen bahşişlerin verilmesini beklerlerdi.

Bu sefer bahşiş değil, gelecek hafta «oturak âlemi»nin kendi bağında olması vaadinde bulunan Kavafoğlu'ya karşılık Rifat efendi de çalgıcılara birer takım elbise söz verdi.

Ancak bunun üzerine saz tekrardan başladı, kadınlar da oyuna devam ettiler.

Nazmiye'nin gözü hiç bir şey görmüyor, bu ev, bu insanlardan sıkılıyordu. «İhsan»ı sevmeğe mi başlamıştı? Bunu da bilmiyordu. İçinde tuhaf bir sıkıntı... Buna sevmek mi denirdi? Sevmek bu muydu? Şimdiye kadar hiç başından geçmemişti ki bilsin. Belki de sevmiyordu. Sâdece hoşlanıyordu ondan. Demlnki yerine gidip otursun, çalgının âhengine uygun şekilde el çırparak tempo tutsun, rakı içsin...

Peki ama, günün birinde «o kız»la evlenecek miydi? Evlenecek, onunla yatıp kalkacak, ona «karıcığım» diyecek, ondan «kocacığım» cevabını mı alacaktı? Belki de bunların hiç biri olmayacaktı. Yerlilerin bu türlü konuştuklarını sanmıyordu. Bu türlü konuşsun veya konuşmasın, bir gün elbet evlenecekler, koyun koyuna yatacaklardı ya!

Bir ara gözü dışarıya kaydı. Kadınlar coşmuşlardı. Çalgının, kanları şimşekleştiren nağmeleriyle çılgınlar gibi dönüyor dönüyorlardı. Rifat efendininki daha baskın görünüyordu. Yavaş yavaş devrilen ayın nurlu ışığı yüzündeki teri hafifçe parlatıyordu. Bir an gözü efesine gitti. Memnun, gülümsüyordu. Bilirdi huyunu. Böylesine memnun gülümsedi mi işler yolunda demekti. Kavafoğlu ise hırslı bir somurtkanlık içinde. Ortada gittikçe şimşekleşen kadında yeni bir yekinme oldu. Sonra hafif bir duraklama. Sırtındakileri soyunup soyunup fırlatıyordu. Gözü tekrar efesine gitti. Hep aynı memnunluk. Çevik bir hareketle uzun şalvarını da çıkardı, bembeyaz bacakları, fildişini hatırlatan kuvvetli vücuduyle alevden bir sütun gibi dönmeğe başladı.

Ortada çıt çıkmıyordu. Herkes başını önüne eğmiş, dikkatle bakmaktan çekinme değil, davet sahibine karşı bir saygısızlık olur mu gibilerden kadını gözleriyle mümkün olduğu kadar yememeğe gayret ediyorlardı.

Ama dayanılacak gibi değildi. Uçları evvelden hafifçe kapatılmış yüklü göğsü insanı çıldırtabilir, uğruna kanlar döktürüp, canlara kıydırabilirdi. Düzgün iki bacak birer mermer sütun ihtişamıyle gönülleri rüzgârlandırıyordu.

Tam bu sırada Kavafoğlu'nun bozulduğu, elinin belindeki kamasına gittiği, onu kınından çekip sönük oynayan, dolayısıyle Rifat efendinin önünde yenilgiye uğramaktan gelen bir hınçla kamayı fırlattığı görüldü. Tiz bir çığlık! Kadın, Kavafoğlu'nun meydanda dönen sevgilisi, devrilen bir söğüt gibi yere yıkıldı. Çalgı durmuş, oyun durmuştu. Kavafoğlu yerde kıvranan kadına bakmıyordu. Hışımla kalktı, oradakilere

bir «Allahaısmarladık» olsun demeden, diyecek yüzü, bulamadan, utancından âdeta kahrolarak bastı gitti.

Kadının göğsünden kamayı çekmiş çıkarmışlardı. O, ne bir an oluk gibi boşanan kanın, ne de acıyan yarasının farkındaydı. Suçunu biliyordu. Efesinin yüzünü kara çıkarmıştı. Yaralamak değil, öldürse yeriydi. Hışımla kalkıp giden efesinin ardından koşmak, yetişip boynuna sarılmak, kendini affettirmek istiyordu.

Bırakmadılar. Bırakılmayınca hem korku, hem de yenilginin verdiği utançla oracığa çöktü, başladı hüngür hüngür ağlamaya. Zaten sarhoştu. Sinirleri alabildiğine titriyor, gözlerinden yağmur gibi yaş boşanıyordu.

Bir ara, onu tutanların arasında doğruldu:

— Bırakın beni! -dedi-. Bırakın!

Sebebini sordular.

— Efemin ardından gideceğim... -diye inledi-. Bana darıldı, küstü. Ben ne yapacam bundan geri? Yanına varayım, kanım ona helâl. Beni öldürsün, lokma lokma doğrasın varsın. Bırakın!

Bırakmadılar. Odalardan birine kaldırıp, muhabbete devam ettiler.

Rifat efendininki şimdi meydanda tek başına dönüyordu. Yarı çıplaktı. Yarışı kazanmış bir kısrak gibi çalımlı, cilveliydi. Hani ayıp olmasa, mermer vücudundaki örtülerin tümünü de atar, ortada anadan doğma dönerdi, ama ayıptı.

Pırıl pırıl ay, tatlı tatlı esen Gedâyet yeli, kanları damarlarda şimşekleştiren nağmeler, bol bol sunulan rakı...

Muhabbet gece yarılarına kadar sürdü gittl.

4

Nazmiye o günden sonra o geceyi unutamadı. Annesine asla sezdirmedi ama, içinde Rifat efendinin dostuna karşı elinde olmayan bir yakınlığın imrentisi başladı. O da onun gibi bir oyuncu olsa, efesinin, deli, çılgın gibi sevdiği, uğrunda ölmeyi şeref, şan sayacağı efesinin yüzünü ak çıkarsa!

Bu efe kim olabilirdi?

Hiç şüphesiz o geceki delikanlı!

Onu bir türlü unutamıyordu. Unutmak şöyle dursun, kara kaşları, kara gözleri, uzun boyu, geniş omuzları, ince kıpkırmızı dudaklarıyle delikanlı kalbini doldurmuş, geceleri rüyalarına giriyordu. Zaman zaman dehşetli bir kıskançlığın ateşiyle uyanıyor, sabahlara kadar onu, hep onu düşünüyordu. Ne diye Rifat efendinin kızıyle evlenecekti? Evlenmese, kendisinin olsa, el ele tutuşup buralardan gitseler... Fakat nerede? Zaman zaman duyduğuna göre İhsan, babasından küçük yaşta yetim kalınca annesi bir daha evlenmemiş. Rifat amcasına sığınmışlar. Rifat efendi İhsan için yalnız amca değil, baba olmuş aynı zamanda.

Mevsim ilerledikçe hazırlıklar da ilerliyordu. Hazırlıkların ilerlemesi Nazmiye'nin içini yakıp kavurdukça kavuruyor, çıldırtacak gibi oluyordu. Gerçi İhsan'ın amcasından ayrı iş yaptığını biliyordu ama, ne çıkacaktı. Sermayesi amcası tarafından verilmiş, hâlâ amcasının kanadı altında çalışıp gidiyordu. Böyle olunca elbette

amcasının sözünden çıkmayacak, ona damat olacaktı.

Elinde beyaz bir iş, komşu Rifat efendilere bakan tahtaboşun yanındaki pencere gerisinde, İhsan'ın gelivermesini bekliyordu.

Delikanlı geliyordu da arada. Nazmiye'nin içine avuçla ateş atıp evden içeri giriyor, ama başını kaldırıp pencereye bakmıyordu. Baksa, bakıverse... Ayıp, günah, ne olursa olsun kendini gösterecek, gülecek, genç adamın dikkatini çekecekti.

Sonraları küçük, küçücük bir pusula yazıp hazırladı. Onu deli gibi sevdiğini yazmıştı pusulaya. Biliyordu bunun çılgınlık olduğunu. Çılgınlık, çünkü, olabilirdi ki delikanlı işi ciddîye almaz, pusulayı arkadaşlarına, hatta amcasının kızlarına gösterir, öğünür, Nazmiye'yi dile düşürürdü.

Bütün bunlar, bütün bunların doğuracağı korkunç neticelerin bindebiri aklından geçmekle beraber, sonu ne olursa olsun, neye varırsa varsın, bu çılgınlığı işleyecekti.

Bir gün, Rifat efendinin dostu olan oyuncu kadın misafirliğe geldi Rifat efendilere. Nazmiye bunu pencereden görmüştü. Annesinin yanına gitti:

— Çok sıkılıyorum anneciğim... -dedi-. Sıkıntıdan patlayacağım!

Mutfağın önünde kış için şehriye döken annesi,

— Niçin sıkılıyorsun? -diye sordu.

— Bilmiyorum.

— Ne var sıkılacak şükür yavrum?

— Bilmem. Çok, çok sıkılıyorum!

— Sıkılıyorsan Rifat efendilere geç evlâdım!

O da bunu bekliyordu zaten. Gene de ağız yaptı:

— Bilmem ki nasıl olur? Rahatsız etmez miyim?

— Ne rahatsız edeceksin? Seni seviyorlar zaten. Git, gençlerle görüş, konuş...

— Öyle yapayım bari...

— Işini de al.

İşini de alıp Rifat efendilere geçti.

Rifat efendilerin şehirdeki bu evleri de Meram'daki bağ evini hatırlatıyordu. Burada da bağ evindeki gibi, taş sekiden geçip eve giriliyordu.

Ceviz masalar, konsollar, konsolların üzerlerinde karpuzlu lambalar, işlemeli beyaz perdeler, perdelerin aynı işlerle işli bembeyaz sakız gibi örtüler, duvarlarda zarif mahfazalarıyle asılı «Kelâmı - Kadîm»ler...

Pek öyle sık sık evlerine gelmeyen komşunun güzel kızını evin kızları sevinçle karşıladılar. İhsan'ın nişanlısı,

— Ne iyi ettin geldiğine Nazmiye... -diye fısıldadı-. Şey de geldi az evvel.

Nazmiye pencereden «kadın»ı gördüğü haled mahsustan sordu:

— Kim?

— Hani o gece oturak âleminde.. Babamın sevgilisi canım!

Nazmiye şaşmış göründü:

— Sahi?

— Niçin şaştın?

— Bizler olsak kıskanırız da..

— Ne var kıskanacak? Gel de bak...

Hep birlikte misafir odasına girildi. Babalarının sevgilisi, çengisi, dostu, ne denirse denilsin, gerçekten fevkalâde güzel kadındı. O

gece oturak âlemindeki kıyafetinden eser yoktu. Yalnız kıyafetinden değil, erkek yakıp kavuran, damarlarındaki kanlarını şimşekleştiren cilvesinden de. Sedirin baş köşesinde hanım hanımcık oturuyor, zarif parmaklarıyle sigara sarıyordu. Nazmiye'yi kapıda görünce gülümseyerek,

— Gel bakalım hemşerim... -dedi-. Güzel hemşerim benim!.

Nazmiye kulak memelerine kadar kıpkırmızı kesilerek gitti, kadının ufacık, tombul, bembeyaz elini sıktı:

— Sizin yanınızda bizim güzelliğimizin sözü mü olur?

Gerçekten güzel kadın memnunlukla güldü:

— Bak sen haspaya... Kız şimdi sıra sizde. Biz unumuzu eledik artık!

Nazmiye yanına ilişti:

— Amma da yaptınız ha abla!

— Niçin?

— Niçin olacak, ununu elemiş insan hali var mı sizde?

— Demek hâlâ işe yarar buluyorsun beni?

— Bana güzelliğinizi methettirmek istiyorsanız...

Şuh kadın bir kahkaha attı:

— Evet?

— Bende o kabiliyet ne gezer?

Nazmiye bunu öyle bir cilveyle söylemişti ki, yalnız oyuncu kadın değil, Rifat efendinin kızları, karısı, annesi de katıla katıla güldüler.

Oyuncu kadın,

—Ben seni çok sevdim... -dedi-. İsmin ne senin bakayım?

— Nazmiye.

— Demek İstanbullusun. Ne kadar zamandır ayrısın İstanbul'dan?

— Ben mi? Eh var bir üç sene.

— Göresin gelmiyor mu İstanbul'u?

— Gelse bile ne gelir elimden?

Muhabbet tatlı tatlı sürüp giderken peşin kahveler içildi, sonra şerbetler. Daha sonra da Konya'nın ünlü divle kavunları yendi. İhtiyar büyük hanımla kızların annesi ikindi namazına kalkıp dışarı çıktılar, bir daha da odaya dönmediler. Görülecek işleri vardı. Sonra, gençleri başbaşa bırakmak da istiyorlardı. Berikilerin canına minnetti yaşlıların gitmesi. Başladılar tatlı tarafından konuşup dertleşmeğe.

Nazmiye için önemli olan, oyuncu kadının hayat macerasıydı. İstanbul'un neresinde oturuyordu? Babası, annesi kimdi? Buralara nasıl, ne için gelmiş, bilhassa bu hayata nasıl düşmüştü?

İri siyah gözleri, pembe pembe yanaklarıyle oyuncu kadın gerçekten güzel, gerçekten cana yakındı.

— İstanbul'da, Fatih'te otururduk... -diye başladı-. Babam küçük bir âşar kâtibiydi. Pek öyle varlık içinde değildik. Babamın annemin biricik kızı olduğum için, üstüme pek titrerlerdi. Yetişip serpildiğim sıra babam öldü. Yokluğa düştük. Bereket, teyzeme. Beyi ilk zamanlarda babam gibi küçük bir memurken, sonraları İttihat ve Terakkî Fırkasına girip işini uydurdu, çok geçmeden bol paralar kazandı, Şişli'de apartman, Büyükada'da köşk, Nişantaşı'nda konaklar satın aldı. Ben asıl teyzemlerde gördüm ne gördümse. Süse, gezip tozmaya çok düşkün teyzem, beni yanından ayırmazdı. Enişte min

Alamanya'dan getirttiği kırmızı Benz otomobiliyle hemen her gün gezer tozardık. Görenler teyzemle beni kardeş sanırlardı. Çok çapkın kadındı. Doktor, şair, siyasî bir alay âşığı vardı ama o hiç birini sevmez, hiç birine bağlanmazdı...

Başta Nazmiye, üç kız, âdeta nefes almaksızın dinliyorlardı. Ne de tatlı, ne de meraklı anlatıyordu!

— hiç unutmam, eniştem bir yanda kimbilir kimin karısına, kızına ilânı aşk ederken, bu yanda karısına, yani teyzeme ilânı aşk ederler, eniştem görür, aldırmazdı. Monden, medenî hayat derlerdi buna. Kibarlık, asrîlik icabatından sayılıyordu. Böyle olduğu halde, pekâlâ da karı kocaydılar ve teyzem, eniştemin sıhhatıyle yakından alâkalanır, üstüne başına bizzat bakar, birbirlerine «canım», «şekerim», «nonoşum» derlerdi!

Nazmiye sanki hasretle içini çekti.

Öteki kızlar bakıştılar ama, bu Nazmiye'yi yadırgamaktan gelen bir bakış değil, belki tasvipkâr cinsten bir bakıştı. Öyle ya, gizliden gizliye yapacağını, açıktan açığa yapmak!

Oyuncu kadın devam ediyordu:

— eniştemin Şişli'deki apartmanının sofrası her Allahın akşamı çeşit çeşit misafirlerle dolar taşar, içilen içkilerin, yenen yemeklerin haddi hesabı olmazdı. Eniştem bir yanda, teyzem öte yanda sevgilileriyle sarmaş dolaş olurlarken, bana da misafirleri ağırlamak düşerdi.

Nazmiye merakla sordu:

— Sizin âşığınız yok muydu?

Kadın gevrek gevrek güldü:

— Hangi güzel kızın olmaz ki? Senin yok mu şimdi meselâ?

Nazmiye irkildi. Aklından İhsan geçti. Geçti ama, gene de,

— Yok... -dedi.

— İnanmam.

— İnanın abla, vallahi yok.

— Yoksa, sahiden yoksa yazık, acırım. Sevmek, sevildiğini bilerek sevmek... Aaaah çocuklar, insan nasıl yükseliyor, nasıl ulvileşiyor biliyor musunuz?

Nazmiye bunu gayet iyi anlıyordu. İhsan'ı hayallemek, sadece hayallemekle bile nasıl heyecanlandığını, dünyaların nasıl onun olduğunu nefsinde tecrübe etmemiş miydi şu üç beş günde!

— Sonra abla?

Oyuncu kadın, buğulu birer kara zeytine benzeyen göz bebeklerini tatlı tatlı süzerek derinden derine iç geçirdikten sonra,

— Sevin çocuklar! -diye pekiştirdi-. Sevebildiğiniz kadar sevin. Sevdiğiniz, ama gerçekten sevdiğiniz için hayatınızı tehlikelere atın, ölüme bile aldırış etmeyin. Çünkü, insan iki defa gelmiyor dünyaya!

Rifat efendinin kızları yadırgamışlardı bu sözleri.

İhsan'ın beşik kertme nişanlısı,

— Ya cennet? -dedi-, ya cehennem?

Canlı, capcanlı kadın kesti attı:

— Vızgelsin her şey!

Nazmiye için hiç de yadırganacak şey değildi. Seviyordu, günden güne çoğalıp kuvvetlenen bir aşkla seviyordu İhsan'ını. Oyuncu hemşerisinin sözleri kuvvet veriyor, tek taraflı da olsa aşkını biliyordu

Rifat efendinin küçük kızı sabırsızlandı bu sefer:

— Sonra abla?

— sonra, âşıktım ben de, deli gibi âşıktım hem de. İlk aşkım, ilk sevdam. Uçuyordum!

— Sevgiliniz çok güzeldi öyleyse...

— Çok. Ama, çok da zengin bir ailenin oğluydu. Servetin tek varisi. Deliler gibi, çılgınlar gibi sevişirdik...

— Sonra?

— Sonrasını bırakın anlatmayayım çocuklar!

— Niçin?

— Çünkü... sizi de, kendimi de üzmek istemem!

Kızlar yalvardılar, ellerine kapandılar. Oyuncu kadın içini çeke çeke anlattı:

— Aramızda karar vermiştik: Evlenecektik! Ama evdeki pazar çarşıya uymuyor çoğu sefer. Bizim samimî, candan kararımızı ailesi umursamadı bile. Amcasının kızına sözlüymüş. Mal meselesi, amcasının kızıyle evlenmesi şartmış. Israr etti, benden başkasıyle evlenemeyeceğini söylediyse de...

Nazmiye'nin kalbi yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu göğsünde. Aman yarabbi, ne kadar da benziyordu hayat maceraları birbirine! Gerçi İhsan henüz kendisini sevmiyordu ama, günün birinde ne yapıp yapıp ona görünecek, kendini sevdirmenin yolunu bulacaktı. İhsan'ın şu daha bakmasını olsun beceremeyen görgüsüz taşra kızını sevemeyeceğine inanıyordu. Sevemezdi İhsan gibi her bakımdan ince bir delikanlı bu kızı!

— dinletemedi. O sırada bana da bu-

ralı, yani Konya'lı çok zengin bir talip çıkmıştı. Belki bilirsiniz, İdrislerin Hakkı derler, kendini öldürdü de şarkı yakıldıydı...

Kızlar bu macerayı biliyorlardı. Nazmiye ilk defa öğreniyordu, hayretler içindeydi.

— Peki, nasıl razı oldunuz babanız yerindeki adama?

— O günlerde annem de ölmüştü, tek başıma kalmıştım teyzemin evinde. Bir sığıntı, zavallı bir sığıntı. Ne yapabilirdim? Gerçi teyzem beni hiç bir şekilde burunlamıyor, giyim, kuşam hususunda kendinden ayırt etmiyordu ama, olsun. Yaralıydım üstelik. Sevgilimden zorla ayrılmıştım. Onu istemeye istemeye evlendirmişlerdi. İçim kan ağlıyordu. Peki dedim. Babam yaşındaki adamın peşine takılıp Konya'ya geldim. Geliş o geliş...

Nazmiye sordu:

— İlk zamanlar sıkılmadınız mı?

— Hem de nasıl! Dıştan kaba saba görünen insanların, kaba saba evleri, geri yaşayış tarzı, alabildiğine alaturkalılık... Ama sonraları yavaş yavaş anladım ki, Konya ve Konyalı insana kendini birdenbire açıp saçmıyor. Yavaş yavaş giriyorsunuz içlerine. İnsanları tıpkı evleri gibidir Konya'nın. Evlerinin dış görünüşleri ne kadar kaba, asık suratlı değil mi? Ama içeriye girdiniz mi bir ferahlık, bir rahatlık başlar. İnsanları da öyle. İlk görünüşte asık, ekşi suratlı şeyler. Sonraları iş değişiyor. Konya'ya kışın gelmiştik. Her taraf bembeyaz. Kar, bir kefen gibi kaplamış. Sabahleyin uyandığım zaman kocam ekseriya kaba kaba öksürerek bir şeylerle meşgul olurdu. Zaten kocadan çok babaya yakışırdı. Kudretsiz, zayıf bir adam. Kış geçip de ilkbahar başlayınca Konya neşelen-

meğe yüz tuttu. Bir gün hiç unutmam, yatağımda gözlerimi açmıştım ki, kocamın kaba öksürüğü. Pırıl pırıl bir güneş vardı. Yataktan kalktım, pencereye gittim. Kocam bahçedeydi. Sırtında Şam hırkası, güllere karşı oturmuş kahve içiyordu. Beni pencerede görünce, «Haydarların Mıstafendiler haber gönderdiler, oraya davetliyiz, haberin olsun!» Canıma minnetti.. Babam yerindeki kocamdan bıkmış usanmıştım. Hazır havalar da düzelmeğe yüz tutmuştu... Akşam gittik. Hava henüz serin olduğundan, oturak âlemini bahçede değil, evde tertiplemişlerdi. Haydarların Mıstafendinin karısı, yetişmiş kızları, annesi, kayınvaldesi vardı ama, burada böyle şeyler yadırganmaz. Yani ben meselâ, şu kızların babasıyle dostum. Benim efemdir o. Böyleyken ne onlar beni yadırgar, ne ben onları kıskanırım. Ben zaten burada yıllar yılı bir zevk, bir bedîî vasıta olarak yaşıyorum. Efem beni arkadaşlarından kıskanmaz. Bilir ki arkadaşları dürüst insanlardır, bana kötü gözle bakmazlar.

— Sonra abla?

— Sonra, içkiler, yiyeceklerle sofra hazırlandı. Misafirler sofra başındaki yerlerini aldılar. Hayatımda ilk defa bir «oturak âlemi» görecektim. Davet sahibi Haydarların Mustafendi meclisin başı. Derken dostu nazla, cilveyle geldi. Ben, Mustafendilerin kızlarıyle öbür odanın yataklığındaki bir budak deliğinden seyrediyordum bütün bu olanları. Neyse, kadın geldi, meclisi selâmladı. Sonra efesinin yanına oturdu. Tabakasını aldı, peşin efesine bir sigara sardı. Adam zaten sigara içiyordu. Kadın sardığı sigarayı adamın kulağı arkasına koyup misafirlerin yanına gitti. Sırayla sigaralarını

sarıp veriyor, sigara içenlerin de kulakları ardına koyuyordu.

Bütün bunları yadırgıyordum ama, ne yalan söyleyeyim, hoşuma da gidiyordu. Hoşuma gidişinin bir sebebi, meclisteki güzel bir delikanlıydı.

Güzel kadın durdu, içini çekti. Sonra devam etti:

— Hem de nasıl güzel... Bana, İstanbul'daki sevgilimi bir anda unutturuveren bir güzel. Allahım neler yaratırmış meğer.. Gözüm budak deliğinde, nefes almaktan korkarcasına bakıyor, bakıyordum. O kaş, o gözler, o kaytan bıyık... Duramadım. Sordum ev sahiplerinin kızlarına, usulcacık. Soruşumdan anladılar, gülüştüler. Ne olursa olsun, çok beğenmiştim. İster alay etsinler, ister ayıplasınlar, isterse de günah saysınlar. Vallahi, ne insanlar umurumdaydı, ne de töbe töbe Allah! Zaten hiç bir şeyi düşünecek halde değildim. Sofrada rakılar dağılıyor, kadın oynuyordu ama kimin gözü görüyordu kadını, rakıyı. Galiba bir parça gevezelik ettim, yani delikanlının güzelliğinden sıkça bahsettim. Ertesi, daha ertesi günlerden itibaren memleket çalkalanmaya başlamış: «İstanbullu kadın Veysel'e abayı yaktı!»

İsmi Veysel'miş. O devirlerde çok meşhurmuş. Dedikodu şişmiş, genişlemiş, büyümüş hem Veysel'in hem de kocamın kulağına gitmiş. Gitmiş ya, atı alan Üsküdar'ı geçmişti. Veysel evimizin civarından eksilmiyordu. Zengin çocuğu, giyinip kuşanmıyor mu, dört duvarın arasında beni çılgınlıklar basıyordu. Kapıyı açsam, şu oğlanı içeri alsam, al yanaklarını öpsem, öpsem, öpsem... Öpmekle de kalmayıp, dişlesem diyordum. Yapar mıyım yapardım ha-

ni. Bir gece kocam dargın geldi, yüzüme bakmıyor. Oysa ellerimi değil, ayaklarımı, ayaklarımı değil öpülmedik yerimi bırakmazdı. Beni karşısına alır, dakikalarca yüzüme bakar bakar ağlardı. Niçin ağladığını sorardım, «Ya bir gün başkasına göz korsan?» derdi. Gülüverir geçerdim. Çünkü yerlilerden birine gönül verebileceğim aklıma gelmezdi. Adam «Sakın böyle bir şey yapma. Yaparsan kendimi öldürürüm!» derdi. Neyse, eve dargın geldi. Yüzüme bakmıyor. Sebebini sordum, söylemedi peşin. Sonra boynuma sarıldı, çocuk gibi başladı hıçkırıp ağlamaya. Ona acıyordum, sadece acıyordum, o kadar. Ama bu hiç bir zaman onu aldatıp oyalamam için sebep olamazdı. İhtiyar kocamın gül hatırı için Veysel'i sevmediğimi olsun söyleyemezdim. Saklamadım. «Evet, dedim, seviyorum. Elimde değil. Çek kamanı, vur beni. Ben bu candan vazgeçtim zaten!»

Olduğu yere yıkıldı çocuklar. Ben o zaman anladım seven insanın ne demek olduğunu. Yıkıldı. Öldü sandım. Yerde mosmor, kıvranıyor, çıldırmışçasına kilimleri tırmalıyordu. Kalktı. Korkunçlaşan yüzüyle yüzüme, gözlerimin içine baktı baktı: «Seni öldüremem, sana, senin bu güzelliğine kıyamam, dedi. Kıyamam ama, seni başkasının kollarında da düşünemem, çıldırırım. Hakkını helâl et!»

Odadan çıktı gitti. Ne yalan söyleyeyim, umursamadım. Aklıma bile gelmedi kötü şey. Ne bileyim? Gözdağı verdi sanmıştım. Saatler geçti aradan, yok. Eh dedim, belki de birkaç gün için basıp bir yerlere gitmiştir. Ertesi gün, sabah pencereden bakınca ne göreyim? Herif kendini ceviz ağacına asmamış mı? Dili mosmor, ağzından uğramış, sallanıp yatır. Korkunç

bir çığlık attığımı hatırlıyorum, o kadar. Bayılmışım. Gözlerimi açtığım zaman etrafımda komşuları, hükümet adamlarını **gördüm...**

Rifat efendinin kızları bu macerayı bildikleri için onlara çok enteresan gelmemişti. Nazmiye ise heyecandan titriyordu. Oyuncu kadının elini tutmuş sıkıyor, sıkıyordu.

— Sonra abla?

— Sonra ne? Herifi çabucak unuttum. Veysel'le yaşamaya başladım. Başladım ama, buraların kötü bir usulü var. Her zaman söylerim: delikanlı palazlandı mı, hemen evlendirirler. Hem de sevdiğiyle değil, ananın, babanın, hatta akraba taallûkatın münasip gördüğü biriyle. Delikanlı büyüklerinin sözünü kıramaz ama, gözü de dışarıda kalır. Bir bakıma bu oyuncu kadın taşımak fena usul değil. Zaten yerliler bu usulü hor görmezler. Bak bana, Rifat efendiyle pekâlâ yaşayıp gidiyorum. Hem de ikinci karısı gibi. Evin içinde burun buruna olmadığımızdan, kavga da etmiyoruz çocukların analarıyle!

Nazmiye sabırsızlık içindeydi. Dayanamadı, sordu:

— Demek birlikte yaşamağa başladınız? Sonra?

Oyuncu kadın güldü:

— Nasıl yaşadığımızı, yani nasıl yatıp kalktığımızı, nasıl seviştiğimizi mi öğrenmek istiyorsun?

Nazmiye kulakmemelerine kadar kızardı:

— Aşk olsun abla!

Artık hiç bir şey sormamaya karar vermişti. Bir şey daha sorabilirdi oysa. Veysel ne olmuştu? Rifat efendiyle nasıl tanışmıştı? Dayanamadı, sordu. Kadın anlattı: Veysel'in düş-

manları bir gün bir baskınla kadını alıp kaçırmışlar. Sonra iş bıçağa dökülmüş, Veysel vurulup ölmüş. Kadın bir zaman elden ele dolaşmış, sonunda kısmet Rifat efendiymiş!

Nazmiye tatmin olmuştu. Ne tuhaf, kadının macerası Nazmiye'nin yeni başlayan macerasına nasıl da benziyordu!

Benziyordu ama, tek taraflı. İhsan için yanıp tutuşuyordu, İhsan'ın haberi yoktu.

Ne olursa olsun haberli kılacaktı onu.

5

Tahtaboşun yanındaki pencereden ayrılmıyordu artık. Annesi, teftişe diye çıkıp bir daha dönmeyen oğlunun üzüntüsü içinde olduğundan, kızına dikkat edemiyor, etse bile, tahtaboşun yanındaki pencereyi pek sevdiğine veriyordu.

Maarif memurunun vazifesi başına dönmeyişi yalnız anneyi, yalnız mahalleyi, bildik gördüğü değil, dairesini de meraka düşürmüştü. Niçin dönmüyordu? Gideli on beş güne yaklaştığı halde hiç bir haber çıkmaması yoksa o da mı «Millîcl»lere karıştı sorusunu uyandırıyordu kafalarda.

İhtiyar anneyse bütün gece bu sorunun endişesi içinde uykularını kaçırıyor, şayet böyle bir şey olduysa ne yapacaklarını düşünüyor, hiç bir çıkar yol bulamıyordu.

Arada gözleri kirlenip uykuya dalacak olsa kötü kötü rüyalar görerek uyanıyor, kalbi sökülürcesine çarpıyor, soğuk bir terdir boşanıyordu. Şu Mustafa Kemal Paşa da nereden çıkmıştı? Yedi evliya kuvvetindeki koskocaman

padişaha ne yapabileceğini sanıyordu? Padişaha asilik Allaha karşı durmak değil miydi?

Ama gene de bir tesellisi vardı: Oğlu. Biliyordu ki oğlu, herkesten zekidir, herkesten iyi düşünür. Madem aklı yatıyordu, herhalde Mustafa Kemal Paşa'da bir iş vardı. Belki de onun tuttuğu yol doğruydu!

Bir gece rüyasında oğlunu asarlarken gördü. Beyaz gömlek giydirmişler, ellerini arkasından bağlamışlar, sehpaya çıkarıyorlardı. Bir çığlıkla uyandı. Kızı da uyanmıştı. Merakla annesinin yanına koştu:

— Ne var anneciğim?

Soğuk soğuk terlemişti:

— Hiç, hiç yavrum...

— Nasıl hiç? Rüya mı gördün gene?

— Aman sorma Nazmiye, kalbime bak nasıl çarpıyor!

Nazmiye elini annesinin kalbine koydu. Gerçekten de, yakalanmış bir kuşun telâşlı çırpınışı içindeydi.

— Ağabeyimi mi gördün?

— Sorma dedim ya...

— Nasıl gördün?

Gözleri yuvalarından fırlamıştı kadının. Hep o manzarayı yaşıyordu: Arkasından bağlı elleri, beyaz gömlek içinde, darağacına götürülüyor!

Kızının ısrarına dayanamadı, anlattı.

Nazmiye,

— Su iç, geçer, unutursun... -dedi.

İçtl, içti ama unutmak ne mümkün?

Nazmiye lambayı tekrardan kısmış, yatağına girmişti. O da rüya görüyordu annesinin çığlığını işittiği sıra ama, ağabeysinin değil, İhsan'ın rüyasını. İhsan, Rifat efendilere gelmiş,

kapıyı çalarken Nazmiye sekize katlı mektubu atmış. Genç adam, ayağı dibine düşen mektubu almış, yukarı bakmış, göz göze gelmişler, gülüşmeler... O sıra, tam o sıra annesi çığlığı basmıştı işte.

Bir daha uyku tutmak ne mümkün?

Ama böyle de iyiydi. Rüyayı uykuda değil, uyanık görüyordu şimdi. Hiç bir zaman yanından ayırmadığı sekize katlı mektubu göğsünde, memelerinin arasındaki yerinde yokladı. Duruyordu. Memelerin ılık teriyle hafifçe nemlenmişti. Bir gün elbet gelecek, kapıyı çalacaktı. Kati kararını vermişti. Sonu ne olursa olsun atacaktı. İsterse almasın, isterse ayağıyle çiğnesin!

Oyuncu kadının anlattıklarından öylesine cesaret almıştı ki, İhsan'a «oyuncu kız» olabilirdi. Madem âdetti burada, ne çıkardı? Zaten ağabeysi de başını alıp gitmişti. Bir kalıyordu annesi. Annesiyse yaşını yaşamış, dişini dişemişti.

Hiç ummadığı hiç beklemediği bir gün İhsan geliverdi. Günlerden beri kimbilir kaç sefer vardığı karara rağmen gene de çekindi, başladı titremeğe. Eli koynuna, memelerinin arasına gidip, kâğıdı alıncaya kadar sanki dakikalar geçti. Ok yaydan fırlamış, delikanlı kalbine bir avuç ateş daha atarak amcasının evine girmiş, kapıyı kapamıştı.

Nazmiye kesik kesik içini çekerek ağlıyordu. Birden cesaretsizliğine kızarak yüzü korkunçlaştı. Niye, niye cesaret edememişti? Sonu neye varırsa varsın, madem karar vermişti, şu halde?

İri siyah gözlerinden süzülerek pembe beyaz yüzünden çenesine doğru akan yaşları eli-

nin tersiyle siliverdi. Az sonra çıkacaktı oğlan. O zaman atacaktı.

İşini dizlerine indirmiş, gözlerini silmiş, bekliyor, heyecanlı heyecanlı soluyarak bekliyordu. Hiç kimse, hiç kimseden korkusu yoktu. İsterse görülsün, dile düşsün, üstüne türkü yakılsın. Vızgelirdi. Seviyordu, seviyordu işte. Oyuncu kadının dediği gibi, sevgilisinin uğrunda ölebilir, onun uğrunda kötü olabilirdi. Ne çıkardı? İnsan gerçekten de, iki sefer gelmiyordu dünyaya!

Birden annesi:

— Nazmiye, koş kızım koş!

Dizleri üzerindeki işi bırakıp fırladı. Annesi mutfaktaydı. Tencerede iyice kaynamış kuyruk yağını kevgirden geçirecekti.

Annesine çabucak yardım edip yerine dönerken, Rifat efendilerin sokak kapısının kapandığını duydu. Annesinin dikkatini çekecek şekilde koştuysa da iş işten geçmiş, genç adam hızla uzaklaşmıştı. Ancak arkasından görebildi.

İhtiyar kadın bir şeyler sezerek mutfak kapısında dikiliyordu. Rifat efendilerin kapanan sokak kapısı, kızının telâşla koşması, sonraki sinirli hali...

Ne vardı? Kızın telâşı neydi, niyeydi?

Misafir odasına geçti, pencereden sokağa baktı: Rifat efendinin yeğeni, İhsan. Sokak boyunca ağır ağır gidiyordu. Yoksa, evet yoksa?...

Telâşla misaflr odasından çıktı, kızının yanına geldi:

— Ne var Nazmiye? Niçin mutfaktan alelacele çıkıp pencereye koştun?

Nazmiye pencereye dayanmış, uzaklardaki Alâattin tepesine kederli kederli bakıyordu.

— Bir şey yok... -dedi.

— Niçin yüzüme bakmıyorsun?

Sertçe döndü:

— Ne var yüzünde?

İhtiyar kadın kızının yaşlı kirpiklerine dikkat etti:

— A... sen ağlamışsın!

Nazmiye hırsla kalktı, oradan uzaklaşırken,

— Öf yahu anne öf! -dedi.

Kızının arkasından merak ve endişeyle bakıyor, kızı sanki bir tehlikenin eşiğindeymiş gibi kahroluyordu. Yoksa Rifat efendinin yakışıklı yeğenine, Dürdane'nin beşik kertme sözlüsüne mi kendini kaptırmıştı? Şayet böyle bir şey varsa şap gibi yanarlardı. Oğlanın hayat macerasını Rifat efendinin annesinden defalarca dinlemişti. Oğlanı rahmetli ağabeysinin hatırı için Rifat efendi yanına almış, az çok okutmuş, büyütmüş, sermaye vermiş, müstakil bir iş sahibi etmiş, kızıyle de nişanlamıştı. Böyle olunca, Nazmiye'ye dönüp bakmazdı. Dönüp baksa, kızın güzelliğine kapılsa bile, sonunda evlenmesine imkân yoktu. Hem zaten böyle bir şey olamazdı da. Kapı karşı komşuydular, oturup kalkmış, tuz ekmek yemişlerdi. Komşu hatırı vardı arada...

Kızının savuşup gittiği odaya sinirli sinirli yürüdü:

— Ne var, ne oluyorsa bana anlatacaksın Nazmiye! -dedi.

Nazmiye hep o bunaltıcı hâliyle,

— Anne -dedi-, anneciğim. Benimle meşgul olma!

— Olacağım Nazmiye, annen değil miyim? Hakkım değil mi? Ağabeyin başıma bir dert

açmışken bir de sen açma yavrum. İkiniz iki yandan beni öldürmek mi istiyorsunuz? Zaten geceleri gözlerime uyku girmiyor. Acıyın biraz bana. Babanızın zamanında iyi bir gün mü gördüm? Hep kahır, hep acı, hep göz yaşı...

Ağlamaya başladı.

Nazmiye sertçe döndü:

— Gene hiç yoktan bir şey çıkardın!

— Hiç yoktan deme yavrum, ben anayım. Bunca yaş yaşadım. Senin geçtiğin yollardan ben de geçtim. Bilirim gençlik nedir. Deli gençlik, insanı çılgına çevirir, attığı adımı bildirmez eder. Şurda kapı komşuyuz, Allah göstermesin kanlı kinli oluruz vallahi!

Nazmiye irkildi: Annesi işi anlamış mıydı yoksa?

— Ne demek istiyorsun anne?

— Demek istediğim şu: Dürdane'nin nişanlısına aklını taktınsa, vazgeç yol yakınken!

Nazmiye cevap vermedi. Demek zeki kadın bir şeyler sezmişti? Sezsindi, varsın sezsindi. Hiç kimse engel olamayacaktı. Seviyordu, evet. Aptal bakışlı, çirkin değilse bile kendinin yanında sözü bile edilemeyecek, kaba kıza bırakmayacaktı o ince çocuğu. İhsan onun dengi değildi. Şansını deneyecekti. Seviyordu, hem de çılgın gibi seviyordu. Daha şimdiden, rüyada, onunla yatıyor, kucak kucağa yatıyor, her şeyi yapıyordu.

Gene de,

— İşin yok mu senin anne? -dedi-. Git işinin başına Allah aşkına!

İhtiyar kadın üsteledi:

— Benim işim de gücüm de sizsiniz yavrum, ağabeyinle sen. O haydi erkek. Sen? Kız başınla, şu yabancı memlekette vallahi çengi

olur kalırsın. Bilir misin nedir oturak âlemleri? Bilmezsin. Adamı çırıl çıplak soyar da şıkır şıkır oynatırlar alimallah.

Nazmiye içinden güldü. Oturak âlemini görmemişti sanki. Ne çıkardı? Fena mıydı? Hele şıkır şıkır oynamak? Hiç de fena değildi. Sonra, kadınları görmüş, kadınlardan birinin hayat macerasını dinlemişti. Bu macera küçük bir değişiklikle kendi hayat macerasına benziyordu.

Hâlâ söylenip duran annesine tekrar çıkıştı:

— Sus artık be anne, sus artık be yahu!

İhtiyar kadın içini dertli dertli çektikten sonra,

— Ben senin için nefesimi tüketiyorum yavrum... -dedi-. Bana göre hava hoş. İşte geldim işte gidiyorum...

O günden sonra Nazmiye içten içe yansa bile, belli etmemeğe çalışıyordu. Zâten İhsan da bir daha uğramamıştı. Pencereye eskisi gibi devamlı oturmuyor, ama delikanlının gelip gelmediğini gene de kontroldan kaçırmıyordu.

Bir gün Rifat efendininkiler misafirliğe geldi. Kızlar da gelmişlerdi. Bir tuhaftılar. Yoksa bir şeyler mi sezmişlerdi?

Bir yandan Nazmiye, öte yandan annesi misafirlerini ellerinden geldiği kadar ağırlıyorlardı. Bir ara Rifat efendinin annesi,

— Sedat beyden ne haber? -diye sordu.

İhtiyar kadının omuzları düştü. Ne cevap verebilirdi? Teftişe diye gidip bir daha dönmediğinden başka gerçekten de bildiği yoktu. Ama hissediyordju ki laf lafı açacak, Sedat'ının

belki de «Millîci»lere katıldığı bahis konusu olacaktı.

— Vallahi bilmem ki -dedi-. Teftişe diye çıkmıştı evden...

— Epeyce uzadı galiba değil mi?

— Uzadı ya.

Rifat efendininki söze karıştı:

— Peki ama, nereye gidebilir?

— Vallahi hiç bilmem. Şaşırdım kaldım.

Kadınlar manalı manalı bakıştılar. Sonra kalkıp gittiler. İhtiyar kadın büsbütün kahırlanarak bir köşeye çekildi, başladı ağlamaya. Nazmiye ne kadar teselli etse kâr etmiyor, kadının iki gözü iki çeşme, boyuna ağlıyordu.

Bir sabah Rifat efendinin kızları geldi, annesinden Nazmiye'yi istediler. Bir ahbaba gezmeye gideceklermiş, evde sıkılacağına onlarla gelsinmiş.

İhtiyar kadın pek de memnun olmamakla beraber, komşuların hatırını kırmak istemedi. Razı oldu.

Nazmiye sevinç içinde, hazırlandı. Pelerinli siyah ipek çarşafıyla öyle güzel olmuştu ki, Rifat efendinin küçük kızı dayanamadı, boynuna sarıldı yanaklarından öptü.

Sonra üç kız, üç siyah çarşaflı, evden çıktılar. Bir faytona atlayıp babalarının dostu olan «Oyuncu Kadın»ın evine yollandılar. Nazmiye'den bunu mahsus saklamışlardı. O gün kadını pek sevdiği için, bir sürpriz yapmak istemişlerdi.

Araba kadının kapısı önünde durdu, indiler. Kapı açılıp da karşısında «Oyuncu Kadın»ı görüverince, Nazmiye'nin hayreti müthiş oldu.

— Aaa -dedi-. Aşk olsun size... İnsan haber vermez mi?

Kızlar kahkahalarla gülüyorlardı.

Oyuncu Kadın,

— Niye -dedi-, memnun olmadın mı?

Nazmiye boynuna sarıldı:

— Memnun olmamak mı? Deli olabilirdim sevinçten!

Sarmaş dolaş oldular.

— Demek beni bu kadar seviyorsun?

— Seni dünyalar kadar seviyorum ablacığım!

Konuşa, gülüşe misafir odasına geçtiler. Oyuncu Kadının misafir odası, Rifat efendinin misafir odasından farksızdı. Hatta çok daha zevkli, çok daha şirin. İşlemeli bembeyaz sergiler, aynı cinsten perdeler, masa, sehpa örtüleri. Üstelik kapıdan girince tam karşı köşede Rifat efendinin büyütülmüş kocaman bir portresi!

— E... Hoş geldiniz bakalım!

Kızlar memnun, cevapladılar:

— Hoş bulduk.

— O günden beri nasılsınız?

— Sizi gördük daha iyiyiz.

— Allah daima iyi etsin. Ne iyi ettiniz de geldiniz. Size ne ikram edeyim? Haa? -Çapkınca göz kırptı-: Rakı içer misiniz?

Nazmiye telâşlandı:

— Rakı mı?

— Ne o? Niye telâşlandın?

— Kızlar rakı içer mi?

Olgun kadın gerdan kırarak,

— Niçin içmesin? -dedi-. Günah mı?

— Hem günah, hem de...

— Hem de?

— Ayıp!

Kadın üstelemedi, üzerinde de durmadı.

Rifat efendinin kızlarının niçin geldiklerini biliyordu. Sevgilileriyle buluşacaklardı. Her zaman evlerinden buraya diye çıkar, sonra da sevgililerinin yanına kaçamak yaparlardı. Büyük kızınkini tanıyordu, İhsan. Küçüğünküyse İhsan'ın bir arkadaşı.

Nazmiye'ye sezdirmeden göz kırptı. Kızlar anlayarak hafifçe güldüler. Bakışlarıyle, «Aman Nazmiye duymasın!» demek istediler. Tecrübeli kadın ne türlü hareket edeceğini gayet iyi biliyordu. Bir bahane yarattı:

— Dürdane, yavrum... Babana kadar gitsen de, yarın akşam Zeynel'lere davetli olduğumuzu söylesen...

Dürdane sedirden atladı:

— Naciye de benimle gelirse...

Naciye,

— Gelirim ama -dedi-, Nazmiye ne olacak? Canı sıkılmaz mı yalnız?

Oyuncu Kadın,

— Aşk olsun -dedi-. Benim yanımda canı sıkılır mı?

Nazmiye güldü:

— Sıkılır mı hiç ablacığım?

Kızlar gittikten sonra Oyuncu Kadının boynuna sarıldı:

— Canım ablacığım. İsterse onlar hiç gelmesin, hep seninle oturayım... Daha iyi!

Kadın, genç, körpe kızın temasıyle birdenbire değişti. Sanki olgun bir erkekti artık. Genç kızı şehvet ihtilâçları içinde kollarının arasına aldı, sıktı sıktı... Genç kız da kendini kudretli bir erkeğin kollarında sanıyor, zevk alıyordu. Sedire yuvarlandılar. Ne tuhaf, geceleri rüyasında İhsan'ı gördüğü zamanki gibi içi gıcıklanıyor, tarifsiz zevkler duyuyordu.

Tecrübeli kadın usulcacık kalktı. Öbür odaya geçti. Çeyrek saat içinde söğüş eti, zeytini, peyniri, rakısıyle güzel bir içki tepsisi hazırlayıp getirdi. Nazmiye hayretler içinde, ses çıkramıyor, ama içmemeğe, ne olursa olsun içmemeğe niyetleniyordu.

Tecrübeli kadın teklif bile etmedi. Kendi başına oturdu. Gözleri Nazmiye'de, bir erkek gibi ihtirasla bakıyor, ağır ağır içiyordu.

Bir ara sordu:

— Sevgilin var mı Nazmiye?

Kulakmemelerine kadar kıpkırmızı kesilen Nazmiye güldü.

— Var mı kız?

— Var ama, ne bileyim...

— Nasıl yani?

— Ben de bilmiyorum.

— Çok tuhafsın. Ya var, ya yok!

— Var ama, benim kendini sevdiğimden haberi yok henüz...

— Henüz mü? Demek yeni başladın sevmeğe?

— Şöyle böyle yirmi günlük mesele.

— Onun haberi yok demek?

— Yok.

— Niçin çaktırmıyorsun?

— Fırsat bulamıyorum.

Genç kadın rakısını yudumladı. Sonra,

— Ver bana adresini -dedi-, karışma gerisine...

Nazmiye'yi bir düşüncedir aldı. Nasıl verebilirdi? Zaten kendisinin de bildiği yoktu. Dükkânının nerede olduğunu bile bilmiyordu.

Oyuncu Kadın birdenbire bambaşka bir şey sordu:

— Senin abin Millîciler'le mi karışmış?

Nazmiye'nin tepesinden sanki kaynar sular döküldü:

— Yoo... -dedi.

— Yoo değil, karışmış. Benden saklama. Benden size zarar gelmez. Bilâkis, fayda gelir. Elimden gelen yardımı esirgemem!

— Eksik olmayın abla ama, vallahi saklamıyorum. Maarif memuruydu, teftişe çıktı, bir daha dönmedi. Annemin de bildiği bundan ibaret. Boyuna ağlıyor.

— Ağlamak neye yarar? Yarın belki de hükümet evinizi araştırır, zararlı kâğıtlar bulursa...

Nazmiye'nin aklından ağabeysinin kitapları, deste deste yazılmış kâğıtları geçti. O güne kadar «zararlı kâğıt»ın ne olduğunu duymamıştı, hâlâ da bilmiyordu.

Sordu:

— Nedir zararlı kâğıt abla?

— Ne bileyim ben? Millîcilere ait mektup, gazete, kitap herhalde. Var mı böyle şeyler?

— Ağabeyimin kitapları, kâğıtları var ama...

— Kaldırın, bir köşeye saklayın en iyisi. Ne o? Kireç kesildi yüzün. Korkuyor musun?

— Kendim için değil ama...

— Eee?

— Annemin yüreğine iner!

Olgun kadın rakısını yudumlayıp ağzına iri bir söğüş attıktan sonra,

— Bir şey olmaz inşallah... -dedi-. Bırak şimdi bunları. Aklıma ne geliyor biliyor musun?

— Ne geliyor abla?

— Benim elbiseleri giysen sana kimbilir nasıl yakışır?

Anlamamıştı:

— Hangi elbiseleri?

— Oyun elbiselerini!

Kafasında şimşek çaktı: Sahiden de, nasıl olurdu acaba? Yakışır mıydı?

— Olur mu bana?

— Bende boy boy, çeşit çeşitleri var. Senin yaşındayken, hadi hadi az daha kabacayken girdim ben de bu hayata. O zaman böyle koca koca göğüsler, geniş kalçalar nerde? Senin gibiydim. Dur da bak...

Öbür odaya iştahla koştu, kaç vakittir sarı kadife bohçasında uyuyup duran mor üzerine sarı sırmalarla işli oyun elbisesini getirdi. Nazmiye bunları görünce çocuk gibi sevinerek ellerini çırptı:

— Ah ne güzel abla, bayıldım ben bunlara. Tam da bana göre ha, değil mi?

— Sana göre tabiî. Giysene!

Çok istediği halde gene de tuhaf bir çekinme içindeydi. Yarı utanç, yarı korku. Korkusu annesindendi. Ya duyarsa? Duyarsa da, «Aşk olsun kızım. Demek böyle şeylere heves ediyorsun?» derse.

Elinin bir hareketiyle sanki düşüncelerini gerilere attı. Bohçayı kaptı, öbür odaya gitti. Büyük aynalı konsolun karşısında çabucak soyunup oyuncu elbisesini giydi. Gerçekten de yakışmıştı. Hem de öylesine ki, hiç kimse, hiç bir kadın onun kadar güzel olamazdı.

Öbür odaya girince, tecrübeli oyuncu kadın hayretini saklayamadı, kalktı, genç kızı heyecanla öptü öptü. Hem de bir erkek iştahıyle!

— Eğer bu hayata atılsan da oturak âlemlerinde başlasan oynamaya, hepimizin pabucunu dama atarsın vallahi!

Nazmiye'nin içinde, tuhaf bir arzunun son derece cesur ihtirası oldu bitti yaşardı. Görüp imrendiği herhangi bir şeye karşı dehşetli yakınlık! Bir zamanlar oyuncu kız kıyafeti, şimdi de rakı. Ne çıkardı içse? Bu dünyaya iki sefer gelmeyecekti ya!

— Abla... -dedi.

— Canım?

— Rakı insanı çok mu sarhoş eder?

— İçene bağlı.

— Nasıl yani?

— İçen sağlamsa, dayanıklıysa rakı hiç bir şey yapmaz.

— Değilse?

— Sen şimdi bırak bunları, içmek mi istiyorsun?

— Sarhoş olursam ya?

— Olmazsın, ben varım.

— Ya Dürdane'ler anneme söylerse?

— Sen de onları söylersin!

— Nasıl?

Anlattı, her şeyi anlattı: Onlar da rakı içerlermiş gizli gizli ve şimdi de sevgilileriyle buluşmaya gitmişler!

Nazmiye'nin içindeki kıskançlık yılanı birden başını kaldırdı. Sevgilileriyle buluşmaya mı gitmişlerdi? Yani İhsan'la buluşacaktı Dürdane? Sordu.

Tecrübeli kadın, bu soruştan hemen mana çıkarmıştı:

— Niçin? -diye göz kırptı-. Ne var da?

Nazmiye utanarak,

— Hiç... -dedi.

Kadın tekrar sordu:

— Yoksa...

— Ne yoksası abla?

Üstünde durmaz görünerek yarısı içilmiş rakı kadehini uzattı:

—Hele bir yudum al şundan!

Tereddütlüydü.

— Bilmem ki nasıl olur...

— Nasıl olacak, gayet güzel olacak. İç de bak!

Kadehi tereddütle, korka korka dudağına götürüp küçük bir yudum aldı. Yüzü buruştu, ama, yudumu gene de yuttu.

— Aferin, aferin Nazmiye. Acılığına bakma. Sonra sonra şerbet gibi gelecek!

Yarım saat içinde Nazmiye bir kadehi içmişti, tatlı bir sarhoşluğun mestliği içinde, gülüyor, söylüyor, kahkahalar atıyordu. Birden dolu kadehi kaptı, bir nefeste yarısını içiverdi.

— Yaşşa Nazmiye!

Artık dünyalar onundu. Karşısındaki kadın yabancı değildi, ona her şey söylenebilir, sır verilebilirdi. Tatlı bir ürpermeyle İhsan'dan söz açtı: İlk gördüğü anda âşık olmuştu ona. Deli gibi seviyordu. Dürdane'nin nişanlısı olması ne ifade edebilirdi? Gerekirse o da kendisi gibi, İhsan'a, «Oyuncu Kadın» olur biterdi!

Tecrübeli kadın,

— Aferin... -dedi-. Bu dünyaya iki sefer gelmeyeceğiz. Sen hiç merak etme. Ben bir yolunu bulur İhsan'a bir haber uçururum. Sev, sevebildiğin kadar sev, olanca gücünle sev ve sevil yavrum!

Nazmiye'nin kafasında her şey silinmişti. Yalnız İhsan vardı sanki dünyada.

İhsan'ın şerefine yarım kadeh daha içince

başladı oynamaya. Tecrübeli bir oyuncu kadın gibi oynuyordu.

6

İhsan «Oyuncu Kadın»dan meseleyi işitince sanki dünyalar onun oldu. Seviliyordu, demek deliler, çılgınlar gibi seviliyordu ha?

En yakın arkadaşı Necmi'nin dükkânına koştu.

Yusuf'ların Necmi, uzun boyu, geniş omuzları, kuvvetli bilekleriyle yeni yetişme delikanlının içinde kendine en çok saygı toplayan bir gençti. Sabaha kadar içki içse asla bozulmaz, cıvımazdı.

İhsan'ı uzun uzun dinledikten sonra sordu:

— Güzel mi ?

İhsan pek bir şeyler bilmiyordu:

— Çok güzelmiş... -dedi.

— Demek nişanlı olduğunu biliyormuş?

— Biliyormuş, «Bana ne nişanlısından; gerekirse onun sevgilisi olurum!» diyormuş.

İhsan'ın henüz ayrıca bir sevgilisi yoktu. Arada dükkâna gelen nişanlısıyle dükkânın gerisinde oturuyor, hoşbeş ediyorlarsa da, eli kızın eline bile değmiyordu. İki kızkardeş, siyah çarşaflarıyle uzun uzun oturur, peçelerini bile açmazlardı. Korkuyorlardı. Çevrenin taassubu nişanlıların son derece masum oturuşlarını, el tutma, öpüşme gibi küçük yaramazlıklarını olsun hazmedemediği için, görülüp dile düşmekten korkuyorlardı.

O günden sonra İhsan'la Necmi, Nazmiye'lerin evi önünden sıkça geçmeğe başladılar.

Birinde Nazmiye penceredeydi. İhsan'ı bir arkadaşıyle görünce kalbi sökülürcesine çarpmağa başladı. Ne perde gerisine saklanmaya, ne de hiç olmazsa kaçmaya fırsat bulamadı. Yalnız İhsan değil Necmi de görmüştü.

Ağır başlı Necmi, Nazmiye'nin güzelliği karşısında çarpıldı âdeta:

— Vay anasını,... -dedi-. Ne güzel kız be!

İhsan'ın sanki dili tutulmuştu, cevap veremedi ama, içindeki kıskançlık yılanı da başını kaldırmıştı: Arkadaşı, velev en yakın arkadaşı olsun, sevgilisini ne diye görmüştü sanki?

Günler geçiyor, İhsan'la Nazmiye'nin pencereden bakışmaları her ikisini de tatmin etmemeye başlıyordu. Daha yakın olmak istiyorlardı birbirlerine. Bunu nasıl temin etmeliydiler? İhsan kafa patlatırcasına düşünüyor, aklına gelen çareleri hiç kimseye açmıyordu. Zaten Necmi'yle de pek sıkı fıkı konuşmuyordu artık. O ağır başlı Necmi'nin, kızın yakıcı güzelliği karşısında nasıl altüst olduğunu gözleriyle görmüştü. Demek araya «kadın» girdi mi, en yakın arkadaşlıklar bile bozulabilecekti?

Bir gün hiç beklemediği anda Nazmiye'lerin evi önünde Necmi'yle karşılaşıverdi. İkisi de kulakmemelerine kadar kızardılar.

İhsan,

— Hayrola? -dedi.

Kalın, simsiyah kaşları fena fena çatılan Necmi,

— Hayırlar... -cevabını verdi.

— Ne geziyorsun burada ?

Sorunun manasını kavramıştı. Zaten ok da yaydan çıkmış sayılırdı:

— Sen ne geziyorsun? -diye sordu.

İhsan şöyle bir düşündü, sertçe,

— Bunu bana sormaya hakkın yok senin... -dedi.

Necmi kesti attı:

— Hak değirmende olur!

— Açık konuşsana!

Kafası hafifçe kızan Necmi içini çekti:

— Onu ben de seviyorum arkadaş!

— Sen de mi seviyorsun?

— Evet.

— Vazgeç Necmi, bu kadar arkadaşlığımız var...

— İyi ya, madem arkadaşlık güdüyorsun...

— Eee?

— Sen vazgeç. Üstelik nişanlısın da. Bırak, annemi gönderip Allahın emriyle isteyeyim. Arkadaşlığımız gene arkadaşlık. Aksi halde...

İhsan'ın içi titredi. «Aksi halde, kuvvetli olan alır kızı!» mı demeğe getiriyordu? İçini çekti. Öyle demeğe getirse bile, ok yaydan çıkmıştı bir sefer. Allah ya ona, ya da kendine yardım edecekti. En yakın arkadaşı olması hiç bir şey ifade etmiyordu demek? Demek kanlı kinli olacaklar, birbirlerine silah çekebileceklerdi?

Nefretle ayrıldılar.

Necmi'nin gözü dünyayı görmüyordu. Değil arkadaş, anasını, babasını bile kırabilirdi. Hiç vakit geçirmeden meseleyi annesine hemen o akşam açtı. İhtiyar kadın dikkatle dinledikten sonra,

— Yavrum -dedi-, nereden biliyorsun sen bu kızı?

— Gördüm.

— Nasıl gördün?

— Pencerede.

— Kendini sana mı gösteriyordu?

— Göstermiyordu, bir tesadüf gördüm. Sen şimdi bırak ahret suallerini de git bak. Hatta iste. Kaç vakittir beni evlendirmek istemiyor muydun? Peki diyorum şimdi. Fazla konuşma!

İhtiyar kadın yatağında bütün gece ağladı. Neydi bu başına gelenler? Hısım akrabalar, konu komşu, bildik gördük, tanıdık ne derdi bu işe? Hısım akrabalarda bu kadar güzel kız varken ne diye hiç birine bakmıyor da soyunu, sopunu bilmediği bir İstanbulluya balta olmaya çalışıyordu?

Sabahı sabah etti.

Öte yanda Necmi'nin de gözüne uyku girmemişti. Annesinin bu meseleyi nasıl ince eleyip sık dokuyacağını biliyordu. Sık sık bahsini ettiği güzel, zengin, tertipli düzenli akraba kızları dururken, «yazının İstanbullusu»na takılmasını hazmedemeyecekti. Ama vızgelirdi. Kızın pembe beyaz yanakları, simsiyah kaşı gözü içine işlemişti. Değil «yazının İstanbullusu», isterse umumî ev kadını olsundu. Ne eş, ne dost, ne hısım akraba, ne de arkadaşlar... İstedikleri kadar dedikodu yapsınlar, dilediklerini söylesinlerdi. Seviyordu, seviyordu onu! Değil İhsan, ordu olsundu karşısında isterse. Gerekirse İhsan'la bıçak bıçağa bile gelmekten çekinmeyecek, çocukluk arkadaşıyle kanlı bıçaklı olacaktı.

Buna karşılık İhsan da Necmi gibi bileğine sıkı bir insanla karşı karşıya gelmenin ne demek olduğunun farkındaydı ama, göz göre göre de sevdiği kızı kaptıramazdı ya. Hem bu erkekliğe de sığmazdı. Mesele dallanır budaklanır, etrafa yayılırsa ne yapardı? «Yazık yazık.

İnsan sevdiği kızı başkasına kaptırır mı?» derlerse ne cevap verirdi? Günlerce ölçtü, biçti. Ne yapmalı, nasıl hareket etmeliydi?

Bir gün Nazmiye'lerin evi önünden geçerken, perdenin her zamandan çok açıldığını, geceleri uykularını kaçırdığı kızın küçük bir pusula gösterdiğini gördü. İşi anlamıştı. Kız mektup atacaktı ona!

Yavaşladı, geri döndü. Tam pencerenin altına gelince, sekize katlanmış bir pusula ayaklarının dibine düştü. Eğildi, aldı, hızla oradan uzaklaştı.

Nazmiye arkasından heyecanla bakıyordu. Genç adamın ta ilerdeki köşe başında durduğunu, pusulayı okuduğunu, sonra da geri döndüğünü gördü. Geliyordu. Âdeta çırpınan kalbini eliyle bastırarak bekledi. Nefesini kesmişti. Delikanlı geldi geldi, başını kaldırıp baktı, sonra elindeki pusulayı öptü.

Nazmiye ferahladı. «Gece gel. Sokak kapısını aralık bırakacağım, gir, alt kattaki samanlıkta beni bekle!» diye yazmıştı. Demek bu gece gelecek, samanlığa girecek, onu bekleyecekti? Dünya vızgelirdi. Ne annesi, ne Millîcilere karıştığından kimsenin şüphesi kalmayan abisi, ne de Dürdane'ler!

Birden annesinin sesi:

— Nazmiye!

Silkinip koştu:

— Efendim anne?

— Ne yapıyorsun orada?

— Hiç anneciğim.

— O pencerede ne var bilmem ki?

Kızının sinirli haline dikkat etti. Bu sinirliliği yeni değil, kaç vakittir gözünden kaçmıyordu. Kadıncağız, bir yandan biricik oğlunu,

öbür yandan gittikçe daralan, zorlaşan geçim derdini, şimdi de pek vazıh olmamakla beraber, kızının hızla değişen huyu dolayısıyle başında herhangi bir şeyin dolaşıp dolaşmadığını düşünmekten harap olmuştu. Oğlu savuşmuş, annesiyle kız kardeşini kaderlerine terk etmişti. Ellerinde avuçlarında pek bir şeyleri yoktu. Oğlunun bıraktığı üç beş kuruş da hızla eriyordu. Bir parça altın avadanı da bozdurur, kör boğaza sarf ederlerse sonra ne olurdu? Üstelik Nazmiye'nin evlenme zamanı da gelmişti. Yarın, belli olmaz, bir isteyeni çıkıverirse...

Bu sıkıntıyla akşamı buldu. Gece rüyasında kızını gördü: Yerliler bıçak, tabanca zoruyle kaçırmışlar. Bir bağ çardağında çırıl çıplak soymuşlar, oynatıyorlar!

Hafakanlar boğarak uyandı. Kızının yatağına gitti, boştu.

Yüz numaraya mı çıkmıştı yoksa?

Tekrar yattı, beklemeye başladı. Az sonra da daldı gitti.

Nazmiye samanlıkta, sinirli bir bekleyiş içindeydi. Kalbi tatlı tatlı çarpıyor, az sonra gelecek sevgilisiyle neler konuşacaklarını, kendini onun kollarına nasıl bırakacağını tasarlıyor, derisinin altında karıncalanmalar oluyordu.

Birden aklına annesi geldi. Ya uyanıverir de kendisini ararsa?

Karşısında birisi varmış gibi, sesli sesli, «Ararsa arasın!» dedi. «İstediği kadar arasın. Bulamazsa çok çok seslenir. Koşar giderim. Nerde olduğumu sorarsa, yüz numaradaydım derim. İnanmazsa...» sinirlendi : «İnanmazsa inan-

masın. On sekizimdeyim, bana hiç kimse karışamaz!» Elinin bir hareketiyle sanki kafasındakileri gerilere itti: Kulağı kirişte, bekliyordu. Az sonra gelecek, onu kolları arasına alacak, kuvvetle sıkacak, canını acıtacaktı. Varsın acıtsın, kemiklerini kırsındı. Onun olmak, temelli onun olmak istiyordu. Karısı olamayacağını bile bile onun olmak! Ne çıkardı? İnsan dünyaya iki sefer gelmiyordu ya!

Annesinin sesi:

— Nazmiye!

Tokat yemiş gibi sarsıldı. Ayaklarının uçlarına basarak samanlıktan hızla çıktı, alt kattaki helâya girdi. Bu öylesine gürültüsüzce olmuştu ki.

İhtiyar kadının sesi daha hızlı tekrarlandı:

— Nazmiye, yavrum!

Nazmiye sözde helâdan çıktı, cevapladı:

— Efendim anne?

— Nerdesin?

— Burdayım, nerde olacağım?

Merdiveni koşarak çıktı, annesinin yanına geldi:

— Ne var?

— Rüyamda önce seni, sonra da abini gördüm.

— Nasıl gördün?

— Sorma, bak şu kalbime!

Kızının ateş parçası gibi yanan ufacık elini aldı, kötü kötü çarpan kalbinin üstüne koydu:

— Ah bu evlâtlar, ah bu evlâtlar. Bir gün bir kenarda tıkanıp kalacağım!

— Rüyanı anlatmadın ya...

İhtiyar kadın yaşlı gözlerini avuçlarının içiyle sildikten sonra derin bir iç geçirdi:

— Seni gördüm peşin. Bıçak, tabanca zoruyle kaçırıp bir bağ çardağında çırıl çıplak soymuş oynatıyorlardı.

Nazmiye:

— Amaaan sen de be anne... -dedi-. Beni hep de böyle görürsün!

— Mahsus görmüyorum ya kızım, Allahın işi. Kimbilir belki de bana malum ediyor.

— Neyi?

— Söyletme beni yavrum.

— Söyle bir şey varsa...

— Yok ama...

— Eee?

— Sonunun ne olacağını ne bilirim? Günün birinde ben de gözlerimi yumarsam...

— Allah kerim.

— Kerimin kuyusu da derin!

— Abimi nasıl gördün?

İhtiyar kadın unutmuştu. Hatırlayınca ürperdi:

— Allah yarabbi,... -dedi-. Sonumuzu hayır etsin ama, ben bu gidişi hiç beğenmiyorum!

— Hangi gidişi?

— Abinin gidişini!

Sustu. Kafasında, gördüğü rüyanın tıpkısı, hele, o asılma sahnesi canlanmıştı. Oğlunun ellerini arkasından bağlamışlar, beyaz gömlek giydirmişlerdi. Yüzü kireç beyazlığını almıştı. Sehpaya adım adım yaklaşmış, iskemleye çıkmış, ilmeği bonuna eliyle takmıştı.

Yeni bir ağıt tutturduğu sıra, Nazmiye sabırsızlıkla,

— Gene başladın mı anne? -dedi.

Kadın cevap vermedi. Yatağında oturmuş, başını avuçları içine almış hıçkırıyordu. Neden sonra,

— Ben bir gün sizin yüzünüzden öleceğim... -dedi-. Biliyorum bunu, Allahı bir bildiğim gibi biliyorum!

Nazmiye patlamamak için kendini zor tuttu:

— Yat hadi, yat. Hiç bir şey olmaz!

Annesini yatırdı, yorganını üzerine çekti.

Peki ama, şimdi ne olacaktı? Kadın ya uyumazsa? Ya sabaha kadar uyumaz da onu kontrolu altında tutarsa?

Aklına parlak bir fikir geldi:

— Şu karnım da -dedi-, öyle sancılanıyor ki!

İhtiyar kadın yattığı yerden sordu:

— N'oldu?

— Bilmem. Üşütmüşüm galiba. Boyuna helâya koşuyorum!

— Karnın bozulmuş olacak. Bir parça şap yut!

— Nerde?

— Mutfakta, rafta. Mercimek kadar yutsan yeter!

Kalktı, terliklerini giyip odadan çıktı. Karanlık sofayı bir solukta geçti. Mutfak, sofanın nihayetindeydi. Samanlık da mutfağın altında. Tahtaların çatlak yahut budak deliklerinden aşağısı görünürdü. Heyecanla eğilip baktı: İlk bakışta zifirî karanlık içinde hiç bir şeyi fark etmedi. Gözü alışınca, kimbilir nereden ışık alan pencerenin kirli camlarıyle hafifçe aydınlanan dar bir ışık sütununda bir insan karaltısının kımıldadığını fark etti. Heyecandan kalbi sanki göğsünü parçalayıp dışarı çıkacaktı. Gözlerinden sıcak dalgalar geçiyor, eli ayağı titriyordu. Gelmişti demek? Demek aynı evin çatısı altında, aynı havayı teneffüs ediyorlardı?

Mutfağın döşeme tahtalarına yüzükoyun uzanmış, gözü irice bir budak deliğinde, aşağıya bakıyor, karaltıyı gittikçe artan bir heyecanla seyrediyordu. Annesinden değil de annesinin yüreğine inivermesinden korkmasa, hiç bir engel tanımayacak, aşağıya, onun kollarına koşacaktı. Ama olmuyordu, olmuyordu işte. Seven, sevilen, sevişen insanların arasında birtakım insanlar vardı. Hatta sadece insanlar değil, dağlar, denizler vardı. Yoksa hemen koşar, sevdiği adamın varlığını, varlığına katıverirdi. Sonu ne olursa olsun. Bir gece, tek bir geceyi birlikte geçirmenin ötesinde ne olursa olsun vızgelirdi!

Aşağıda bir kibrit çakıldı. Avuç içinde bir sigara yakıldı.

Nazmiye bütün bu olayları nefes almadan takip ediyordu. Kibrit sönmüştü. Zaman zaman yanıp sönen sigaranın kızıl ateşinden başka bir şey göremiyordu. Tam bu sırada gene annesinin sesi:

— Nazmiye!

Fırladı:

— Efendim anne?

— Bulamadın mı?

— Buldum, içtim ama...

— Eee?

— Buruntu geçmedi.

— Geçer, yavaş yavaş geçer. Boyacının küpü değil ki içer içmez tesirini göstersin yavrum.

— Gene helâyı boylamak lâzım.

Tereddüde lüzum görmeden odadan çıktı. Merdiveni pervasızca indi, helâya gitti önce. Gürültüyle açıp kapadıktan sonra ayaklarının ucuna basarak samanlığa yöneldi.

Bayılacaktı, nerdeyse bayılacaktı heyecandan!

Etrafına bakındı, kimseyi göremeyince fısıldadı:

— İhsan!

Tereddütler içinde, kısık bir ses cevapladı:

— Efendim?

Bir el uzandı, Nazmiye'nin elini tuttu, çekti. Nazmiye çekilen yana, kapı arkasından koyu karanlığa sürüklendi.

— Annen uyanık mı?

— Uyanık ama, aldırma.

— Ya bizi yakalarsa?

Genç adamın kuvvetli kollarının arasındaydı.

— Ne olur?

— Ne mi olur? kıyametleri koparır!

Kararlı, hatta biraz da sinirli!

— Koparsın... -dedi-. Korkuyor musun?

— Ben mi?

— Evet!

— Ben senin için korkarım. Bana göre hava hoş.

Kaç vakittir kafasını işgal eden bir şeyi sordu:

— Kalın kaşlı bir arkadaşın var senin, kim o?

İhsan telâşlandı:

— Niçin sordun?

— Senden ayrı bizim evin önünden geçiyor da...

— Bir şey söylüyor mu?

— Söylemiyor, bakıyor sadece. Pis pis bakıyor, öyle sinirleniyorum ki. Niçin bakıyor? Ne istiyor?

İhsan cevap vermedi, canı sıkılmıştı. Genç kızı daha kuvvetle sıktı. Sonra iki ateş parçası gibi sıcak dudaklarına dudaklarını yapıştırdı. Gözleri yumulmuş, hazdan gittikçe çıldırarak birbirlerine kuvvetle sarılmışlardı. Sonra samanlığın nemli toprağına yuvarlandılar. Dudaklar dudakları arayıp buldu, dişler dudakları ezdi, ezdi. Yerde alt üst olan iki genç vücut bu dünyadan, bu dünyanın birtakım yasaklarından uzak, çok uzaklardan birbirlerine karışıp eridiler. Daha daha çok sevişecek, birbirlerine yeminler edecekler, birbirleri için ölüme gideceklerini söyleyeceklerdi ki...

— Nazmiye!.

Sanki yüzlerce duş birden boşandı, sanki buzlu suların altında kaldılar bir an. İhsan fırlamıştı, Nazmiye de. Ayaküstü fısıldaştılar:

— Beni seviyorsun değil mi?

— Bu da laf mı? Sen?

— Ben de.

— Ne yapacağız şimdi?

— Yarın gene gel!

— Peki. Peki ama, bu gece sana doyamadım kl.

— İstersen bekle!

— İyl ya.

— Annemi uyutur hemen gelirim.

Fırladı. Helâya koştu, helânın kapısını açıp kapadıktan sonra annesinin yanına gitti.

Sinirli sinirli:

— Ne oluyorsun anne, «Nazmiye, Nazmiye!» Ne var?

Sesi titreyen kadın,

— Merak ettim kızım... -dedi.

— Ne var merak edecek?

İhtiyar kadın cevap vermedi. Yorganı yeni baştan omuzuna çekip uyumağa hazırlandı.

Nazmiye de aynı şeyi yaptı ama uyku tutmak ne mümkün? Kafasında az önceki sevişme sahneleri. Elinden nasıl tutmuş, nasıl çekmiş, kollarının arasına nasıl almış, dudaklarına dudaklarını nasıl yapıştırmış, onları nasıl dişlemişti. Dişlenen dudaklarının tatlı acısını duyarak soluyor, annesinin horlamaya başlamasını bekliyordu. Çok geçmeden o da oldu.

Nazmiye hep o kedi sessizliğiyle aşağıya, sevgilisinin yanına indi. Bıraktıkları yerden başladılar.

Bir ara Nazmiye sordu:

— Beni çok seviyor musun?

— Dünyalar kadar!

— Ya Dürdane'yi?

Genç adamın kolları gevşedi âdeta.

— Cevap versene!

— Senin yanında sıfır kalır o!

— Niçin nişanlandın öyleyse?

— İsteyerek nişanlanmadım ki.

— Ya?

— Başkalarının arzusu üzerine.

Nazmiye'nin çok iyi bildiği şeyleri tekrarladı: Rifat amcasının elinde büyümüştü. Hatta şimdiki dükkânını da ona o açmıştı. Zaten babasının sağlığında beşik kertmesi olan Dürdane'yi ona sormadan, sırf bu yüzden nişanlamışlardı.

— Peki, şimdi ne olacak?

İhsan içini çekti:

— Bilmiyorum.

— Bilmiyor musun?

Falsosunu düzeltti:

— Yani sen nasıl istersen demek istedim!

Nazmiye'ye kalsa mesele basitti: Dürdane'den vazgeçip, kendisiyle evlenmeliydi.

Genç adam geç vakit sevgilisinden ayrıldığı zaman anlıyordu ki başka çare yoktur! Evden düşünceli düşünceli çıktı. Başka çaresi olmadığını bilmesi, kollarında harikulâde kıvranışlarıyle ona dünyanın şimdiye kadar tatmadığı, tadamayacağını sandığı hazlarını veren bu kızı çıldırırcasına seviyordu.

Gökteki ay kirli bulutların gerisinde yüzüyordu sanki. Şehir uykudaydı. Çok uzaklardan, berrak gecenin derinliklerinden çalgı sesleri yüzerek geliyordu. Duymuyordu. Bir sigara yaktı. Aklında, aklının içinde Nazmiye, hep o, hep o vardı. «İcap ederse amcama da, onun açtığı dükkâna da, kızına da sırtımı döner, Nazmiye'yi alırım!» diye geçirdi. Sonra kafasında bambaşka biri canlandı: Arkadaşı, eski arkadaşı Necmi. Necmi gerçekten canlanmış gibi konuşmaya başladı: «Kız beni seviyor, onu kollarımın arasında ezdim, öptüm, sevdim. Aradan çekil artık!» Necmi sanki cevapladı: «Sen onunla evlensen bile aradan çekilmeyeceğim!» «Peki, ne olacak?» «Ne olursa olsun, kırılan kırıldığı yerde kalsın!» «Birbirimize kurşun mu atacağız?» «Kimbilir, belki de...»

İhsan eve yaklaşmıştı. Sigarasını üst üste çektikten sonra izmariti fiskeledi. Cebinden anahtarı çıkardı, kapının kilidine soktu.

7

Oğlunun günlerden beri bitip tükenmeyen ısrarından bıkıp usanan Necmi'nin annesi o gün nihayet,

— Peki -dedi-. Yarın gider bakarım!

Necmi hayatında ilk defa annesinin boynuna sarıldı, ihtiyar kadının buruşuk yanaklarını öptü. Sanki annesi gidip kızı gördükten sonra her şey düzelecek, Nazmiye hemencecik peki diyecek ve evleneceklerdi.

Evden neşeyle çıktı, dükkâna geldi. Dükkânda hiç tanımadığı efendiden bir adam. Çırak,

— İşte -dedi-. Necmi abi geldi!

Kırmızı fesli, kalın yapılı, siyah dolgun bıyıklı yabancı,

— Karakola kadar gelir misiniz? -dedi.

Necmi hayretler içinde:

— Karakol mu? Ne var ki?

— Mühim değil, sizden bazı şeyler soracağız.

— Ne soracaksanız burada sorsanıza!

— Burada olmaz.

— Niçin?

— Olmaz da onun için!

Adamın sinirlendiğini anlamıştı. Anlamıştı ama, karakolla hiç bir ilgisi de yoktu. Bu yakınlarda oturak âlemi de yapmamışlardı. Yoksa ta eski âlemlerin hesabını mı soracaklardı?

Komiserin odası tanımadığı birtakım boynu kıravatlılarla doluydu. Fesli, kalpaklı birtakım beyler. Çekinerek odaya girdi. Merakla beklemeğe başladı.

Yanına sokulan fesli, kolalı yakalı biri,

— Sizi buraya kadar yorduğumuzdan dolayı özür dileriz... -diye başladı.

Necmi hiç bir şey anlamadan mırıldandı:

— Estağfurullah.

— Dîni mübin ve padişahımız efendimiz'e hizmet etmek ister misin?

Şaşaladı. Sonra kendini topladı:

— Elbette, elimden gelen bir şey varsa...

— Var. İhsan'ın arkadaşı olduğunu öğrendik!

Heyecanlandı:

— Evet, arkadaşıyım.

— O halde, şu maarif müfettişinin evine, ille geceleri niçin girip çıktığını da bilirsin!

Necmi'nin suratına sanki âniden bir yumruk indi.

— Bunu bilmiyorum efendim... -dedi.

— Canım saklamaya lüzum yok. Maarif müfettişinin padişahımız efendimiz aleyhine çalışan hain millîcilere iltihak ettiğini de mi duymadın?

Necmi büsbütün şaşaladı.

— Vallahi billahi hiç bir şeyden haberim yok!

Fesli, kıravatlı adamlar bakıştılar. Delikanlı öylesine ikna edici şekilde inkârdan gelmişti ki, inandılar. Sonra izah ettiler:

— Mustafa Kemal denilen âsinin etrafında toplananlara karışan bu adam, annesiyle kız kardeşini mahsustan burada bıraktı. Kız güzel. Gençleri avlayıp Millîcilere katılmalarını temin edecek. Seni sorduk, öğrendik. Aklı başında, dinine, padişahına bağlı bir insanmışsın. Öyle dinsizlere katılmayacağını biliyoruz. Senden Padişahımız efendimiz için bir yardım istiyoruz: Bize İhsan'ın oraya niçin girdiğini öğrenip haber verir misin?

Necmi'nin başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Başının dönüp gözlerinin kararmasına sebep, Nazmiye'nin abisinin Millîcilere iltihak etmesi, Padişahın aleyhinde çalışması değil, yarın annesinden isteteceği Nazmiye'nin İhsan'ı

geceleri evine almasıydı. Bu vaziyet karşısında onu nikâhla alamazdı ama, seviyordu.

Korkunç bir intikam hissiyle yanarak,

— Peki -dedi-. Elimden gelen her şeyi yapacağım!

Berikiler fevkalâde memnun, birbirlerine bakışıyorlardı. İçlerinden birinin bir işareti üzerine küçük bir keseyi tutup uzattılar:

— İlerdeki hizmetlerine ve padişahımız efendimize olan bağlılığına karşılık, sana hediyesi!

Kese cebine yavaşça kondu. O, farkında bile olmadı. Demek İhsan kızın evine girip çıkıyordu geceleri? Onu bir yılan gibi görüyor, öfkeden kuduruyordu.

Eve o öfkeyle gitti. Ağlayacak kadar hırslıydı.

— Ana -dedi-, ana. Yarın Nazmiye'lere gitme!

İhtiyar kadın hiç bir şey anlamamıştı:

— Peki ne diye ısrar edip duruyordun?

— İşin içyüzünü bilmiyordum.

— Nedir içyüzü?

— Orospu kız geceleri İhsan'ı evine alıyormuş!

Bu sefer ihtiyar kadın aşırı bir sevinç içinde, oğlunun boynuna sarıldı, yanaklarını öptü öptü.

— Ben sana demedim miydim yavrum? Öylelerinden aile olmaz. Onlar maazallah, hovardanın birini kapıdan, birini pencereden alır!

— Sonra, abisi de Millîcilere iltihak etmiş!

İhtiyar kadın hayretle,

— Deme! -dedi.

— Etmiş de padişahımıza karşı koyacakmış!

— Tövbe estağfurullah... Yedi evliya kuvvetindeki Padişah efendimize ha?

— Mustafa Kemal'e katılmış.

İhtiyar kadın pek de üzerinde durmuyor, oğlunun şu İstanbullu kızdan soğumasını cana minnet sayıyordu.

Necmi o günden sonra gittikçe artan bir sinirlilik içinde, antenlerini gerip İhsan'ı takibe başladı. Ne kadar takip etse olmuyordu. En iyisi onunla barışmaktı. Günlerce çareler aradı, nihayet bularak barıştı. İki arkadaş haftalardan sonra o gece bir Ermeni meyhanesinde karşılıklı oturup dertleşmeğe başladılar. Kadehler kadehleri takip ettikçe muhabbet koyulaşıyor, İhsan eski arkadaşını tekrardan bulmanın sevinci içinde her şeyi anlatıyordu.

Bir ara,

— Kızın Millîcilikle filan alâkası yok... -dedi.

Necmi,

— Saklama... -dlye güldü-. Herkesin ağzında!

— Yani, abisi onlara zararlı evraklar mı yolluyormuş?

— Sen daha iyi bllirsin!

— Bırak yahu, bana ne abisinden? Bana kendi lâzım Necmi, kendi!

Kadehler tekrardan doldu, boşaldı.

Necmi başka bir şey sordu;

— Peki ne olacak şimdl, ne yapacaksın?

— Neyi?

Nişanlından ayrılacak mısın?

İhsan hemen cevap veremedi. Veremezdi de. Nazmiye'yl dünyalar kadar seviyordu. Öte

yandan ekmeğiyle büyüdüğü dayısının kızı vardı. Kız hâlâ, arada sırada dükkâna geliyor, müstakbel evliliklerinden bahsediyor, kabil olduğu kadar bunun çabuklaştırılmasını istiyordu.

— Vallahi şaşırdım kaldım Necmi... -dedi.

Necmi akıl verdi:

— Şaşırıp kalacak bir şey yok. Dayının kızıyla evlenir, bunu da...

Cevap vermedi. Kafasından evvelki gece geçti. O gece hayli içkiliydi. Samanlığın nemli toprağı üzerinde tatlı tatlı sevişirken, bir daha geri dönülemeyecek kadar ileri gitmiş, kızı göz yaşlarına boğmuştu. Allahtan korkardı. Halbuki, hiç de istememişti böyle olmasını!

Necmi,

— Demek sadece sevişiyorsunuz? -diye sordu.

— Öyle ya.

— Başka?

— Ne başkası?

— Öpmek, sıkmak mı yalnız?

Acı acı gülümsedi. Bu gülümseyiş her şeyi itiraf yerine geçmiş, Necmi işin çok ilerilere vardığını anlamıştı. Sanki beyninde bir kırbaç şakladı. Bir zamanlar en yakın arkadaşı olan adamdan artık büsbütün nefret etmeğe başlamış, ona her hangi bir fenalık düşünecek kadar ileri gitmişti.

Ertesi gün erkenden karakola gitti:

— Efendim -dedi-, benden bile sakladığı gizli bir şeylerle meşgul olduğunu sanıyorum!

İnandılar:

— Sezinledin demek?

— Evet, sezinledim.

— Ağzını aramadın mı?

— Aradım ama söylemedi!

Ne vicdan azabı, ne de kötülük yaptığını bilmekten gelen yüz kızartısı...

Necmi gittikten sonra karakoldakiler bu konuyu uzun uzun görüştüler. Anlıyorlardı ki Millîcilere katılan eski müfettiş boş durmuyor, kız kardeşi vasıtasıyle yerli delikanlılara nüfuz ediyordu.

— Baskından başka çare yok... -dedi siyah kalpaklı birl.

Kırpık bıyıklı, fesli bir başkası,

— Ben de bu kanaattayım... -diye ekledi.

— Ben de.

— Ben de azizim. Beklemekte hiç bir fayda yok. Gece oğlan eve girdikten yirmi dakika sonra baskını yapar...

— Kârataları suç üstü yakalarız!

— Tamam.

8

Karakolda kararlaştırıldığı gibi, İhsan Nazmiye'lere girdikten yirmi dakika sonra baskın yapıldı. Serin serin esen aysız bir geceydi. Değil mahalle, belki de tekmil Konya uykuya varmıştı.

Sokak kapısının yıkılırcasına çalınması, terütâze aşklarının en hararetli saniyelerini yaşayan âşıkları, ürpertilere boğarak telâşlandırdı.

İhsan,

— Basıldık! -diye fısıldadı.

Her yanı gazel gibi titreyen Nazmiye, genç adamın elini iki eliyle sımsıkı tutmuştu. Heyecanla sordu:

— Ne yapacağız?

İhsan bir hamlede ahırın arka sokağa açılan penceresine koştu. Tahta kapak sıkıca çeki-

lip çengellenmişti. Dışarıya kulak verdi: Ne ses vardı, ne hareket. Herhalde pencere önünde kimseler yoktu. Var veya yok, tereddüde, ince eleyip sık dokumağa vakitleri yoktu. Tahta kapağın çengelini çekti, kapağı itti. Dışarda kimseler görülmüyordu. Baskını yapanlar sokak kapısına toplanmış, hâlâ kapının demir tokmağını hızlı hızlı vurarak haykırıyorlardı:

— Çabuk açmazsanız kapıyı kıracağız!

Annesinin sofada, «Nazmiye, Nazmiye» diye bağırarak aranmasından sokak kapisının yıkılacakmış gibi çalınmasından korkan Nazmiye, sevdiği adamın yanıbaşında, heyecandan çeneleri vurarak bekliyordu. Birden ufacık, tombul elinin genç adamın nasırlı, kocaman, kudretli avucu içine alındığını hissetti. Eli erkeğinkinin kudretli avucu içindeydi. Ne ana, ne de başkaları...

— Çabuk dışarı atla!

Pencereden dışarı atladı. Sonra hayretler içinde uyanmaya başlayan mahallenin kalabalığı içine karıştılar.

Nazmiye hovardasıyle kaçıyordu, hem de sonu belirsiz bir kaçışla!

Sokak kapısı an be an artan bir hızla yıkılırcasına çalınırken Nazmiye'nin ihtiyar anası, sağa sola çarpınarak kızını arıyor, arada bir de sokaktan gelen seslere kulak kabartıyordu:

— Kapıyı kıralım!

— Kıralım kıralım... Vakit geçirmek için mahsustan açmıyorlar!

— Kimbilir, belki de gizli yollardan kaçmışlardır bile!

— Belki de toplantı halindeydiler.

— Yahut da bir yerlere Millîcilerden gelen gizli kâğıtları saklıyorlardır!

—

— .....

Son bir gayretle abandıkları hantal sokak kapısı paslı rezelerinden dökülüp geriye yattı. Fesli, kalpaklı bir alay insan, «Zıllûllahı filâlem»in irade ve saltanatına karşı duran, bu memleketin gerçek sahipleriyle birlik olduklarını sandıkları bir eve daldı. Saçı başı akpak olmuş ihtiyar, bağrı yanık anadan acele acele sormaya başladılar.

— Kızın nerde?

— Çabuk söyle, yoksa çok fena olur!

— Ne bakıyorsun be, cevap versene!

Yılların ve bitmez tükenmez kahırların insafsızcasına tırmaladığı buruşuk yüzüyle ihtiyar ana sadece bakıyordu. Kızını ne yapacaklardı? Yerini söylemezse niçin fena olacaktı? İstedikleri neydi?

Elinde tuttuğu küçücük idare lambasının sarı ışığıyle aydınlanan yüzü bembeyazdı.

— Kızımdan size ne? -dedi.

Koca kalpaklı, kalın siyah kaşlar kinle çatıldı:

— Şimdi seni saçlarından yakalar yerlerde sürüklerim, kaltak!

Hayatında tek bir defa böyle bir söze muhatap olmamıştı. Sallandı. Sallandı ama korkmuyordu. Kocaman kalpaklı, asık surata nefretle bakıyor, cevap vermiyordu.

— Cevap versene, gidinin kancığı!

Ev tepesinde fırıl fırıl dönmeğe başladı. Nerdeyse yıkılacaktı. Neler, neler söylüyorlardı? Kimdi «gldinin kancığı?» O mu? Şu, beş vakit namazını kaçırmayan, ağzı dualı, dilinden Allah kelâmını düşürmeyen kadıncağıza mı söyleniyordu bütün bunlar?

— Nerde orospu kızın? Söylesene be!

Birden bir şeyler oldu. Kanı damarlarından fışkıracakmışçasına müthiş bir taşmayla âdeta kükredi:

— Sizsiniz, hepsi de sizsiniz!.

Bir anda ortalık karıştı. İnsafsız kocaman bir el ihtiyar kadını ak pak olmuş saçlarından kavrayıp merdivenden aşağı çekti. Kadit vücut merdiven basamaklarından taşlığa yuvarlandı. Elinde idare lambası parçalanmış, parlayan gazlar merdiven tahtalarını tutuşturmuştu.

Taşlıkta baygın yatan kadıncağızı öylece bırakıp, kızıl alevlerin titrek aydınlığında evin içine dağıldılar. Odalar, çekmece, sandıklar her yer arandı. Millîcilere katıldığından artık kimsenin şüphesi kalmayan «Müfettiş»in kitapları, yazılı kâğıtları hoyratça toparlanıp boş bir çuvala doldurulduu. Bütün bunlar oldu ama, yetmiyordu. Kız nerdeydi? Eve aldığı genç adam nerdeydi?

Aşağılardan bir ses,

— Kaçmışlar! -diye bağırdı-. Koşun koşun!

Yukardakiler merdivenleri rüzgâr gibi inerek ahıra girdiler. Evet, kaçmışlardı. Ahırın arka sokağa bakan penceresinden savuşmuşlardı!

Koca kalpaklı, çatık siyah kaşlı adam dişlerini gıcırdatarak,

— Kapıyı mahsustan geç açtı... -dedi.

— Elbette elbette...

— Evet ama benim kim olduğumu bilmiyor o. Çabuk karakola kaldırın da biraz okşayalım!

«Emir kulları» derhal emre uyarak ihtiyar kadının taşlıkta yan üstü yatan cesedine koştular. Koştular ama, artık o dünyasını çoktan

terk etmiş; rahmeti rahmana kavuşmuştu.

Bileğini tutan uzun boylu adam,

— Ölmüş... -dedi.

Kocaman kalpaklı, çatık siyah kaşlısı,

— Allah belâsını versin... -diye homurdandı.

Sonra, kadının yerde yatan cesedine bir tekme attı.

— Kahpe karı!

Yapılacak bir şey kalmamıştı. Evde ele geçirilen evraklarla birlikte karakola gidildi. Çuvallara doldurulup getirilen evraklarla kitaplar inceden inceye gözden geçirildiyse de, dişe dokunan bir şeyler bulunamadı.

Kara kalpaklı,

— Birlikte kaçırmış olmasınlar? -dedi.

Olabilirdi.

Bir başkası sordu:

— Kaç kişiydiler acaba?

Nazmiye'nin ufacık, yumuk yumuk eli hâlâ sevgilisinin nasırlı, sert avucunda, Meram bağlarının üzüm salkımları yüklü kütükleri arasında nefes nefese kaçıyorlardı. İhsan bir ara durdu:

—Yoruldum mu?

Nazmiye kekeledi:

— Yoo, hayır.

Yorulmuştu oysa. Ama, yorulduğunu söylese ne çıkacaktı? Ya kaçıp kurtulacaklar, ya da yakalanıp rezil kepaze olacaklardı. Onun için yakalanmamaya, buralardan geçip gitmeğe, hatta bu memleketi terk etmeğe mecburdular.

Nereye gideceklerdi?

Gün ağarırken şehirden çıkmış, tozlu yollara düşmüşlerdi. Uçsuz bucaksızmış hissini

veren geniş Konya ovasında heyecanlı iki nokta, sadece iki zavallı noktaydılar. Nazmiye, bir ara,

— Zavallı anneciğim... -dedi.

İhsan ona hak verdi:

— Doğru, zavallı. Şimdiye kadar bizimkiler de duymuşlardır. Velhasıl ölmek var, Konya'ya geri dönmek yok!

— Yok sevgilim. Seninle olduktan sonra...

— Benden de al o kadar.

— Canım benim.

— Bir tanem.

Oracıkta, olanca heyecanlarına rağmen, genişçe bir çukur içine gizlenerek kimbilir kaçıncı sefer birbirlerinin oldular.

Sille'ye doğru yol alıyorlardı. Sille bağlarında geceyi geçirip, gündüz gene yola koyulmak kararındaydılar. Gerçi bütün gün arabalı köylülere rastlamışlardı. İhsan'ın cebinde arabacıya verecek kadar üç beş kuruş vardı ama, yanaşmamış, arabacılardan da, sivillerden de saklanmışlardı.

— Ama yarın, ilk rastlayacağımız arabaya atlarız... -dedi İhsan. Nazmiye başını salladı:

— Çok iyi olur sevgilim.

Geceyi bağlardan birindeki metrûk bir çardakta geçireceklerdi. Burası terk edilmiş olmakla beraber, adamakıllı haraptı. Yer yer çatlak duvarlarından bol yıldızlı gökyüzü görünüyordu üstelik.

İhsan,

— Burada kimse rahatsız etmez bizi... -dedi.

— Evet sevgilim.

— Sabaha kadar dinlenir...

— Sabahleyin yolu tekrardan tutarız!

Kibrit yakmayı tehlikeli buldukları için, İhsan cigarasını bile binbir ihtimamla, avucu içinde yakıyor, kibriti hemen söndürüyordu. Kibritin bu bir anlık aydınlığında Nazmiye yerdeki bir şişeyi fark ederek,

— A-dedi-, bir şişe var orada!

— Ne şişesi?

— Bilmem. Rakı şişesi olmalı...

Kibrit tekrar çakıldı. Rakı şişesiydi gerçekten de. Hem de bir değil, birkaç tane. Buruşturulup tortup edilmiş gazete kâğıtları, ekmek parçaları, zeytin çekirdekleri, yumurta kabukları...

— Hovardalar eğlenmiş burada -dedi İhsan.

— Öyle anlaşılıyor.

— Bak, ekmek parçaları de henüz taze.

Nazmiye aldı, baktı:

— Taze.

— Demek eğlentinin üstünden çok geçmemiş?

Karanlıkta birbirlerinden gizli, ellerindeki ekmekleri usul usul yiyip, birbirlerine sarılarak, çıplak tahtanın tozları üzerine uzandılar. Duvarların çatlağından vuran yıldız ışığında altüst oluyor, öpücük şapırtıları, iniltiler, «Canım, sevgilim, ruhum...» mırıltıları çardağı dolduruyordu ki, birden bir kibrit çakıldı:

— Kimsiniz? Ne arıyorsunuz burada?

Suçüstü yakalanmışlardı. İki çılgın âşık, dehşetle toparlanarak ayağa fırladı. Kibrit tekrar çakıldığı zaman anladılar ki baskını yapanlar, mavzerli, göğüsleri çaprazlama fişekle dolu, koca bıyıklı, azgın bakışlı eşkıyalardı.

İhsan,

— Hiç... -dedi.

— Nasıl hiç?

— Karım da...

— Karın da, bağ çardağında ne işiniz var ulan?

— Yolcuyuz.

— Nerden gelip nereye gidiyorsunuz?

İhsan korku içinde:

— Konya'dan geliyoruz... -dedi.

— Konya'da, kimlerdensin?

Amcasının ismini verse miydi? Nasıl olsa fena yakalanmışlardı. Belki de amcasını tanıyan biriydi.

— Rifat efendinin yeğeniyim.

— Hangi Rifat efendi?

Anlattı, uzun uzun anlattı. Keşke anlatmasaydı. Çünkü adamın Rifat efendide alınacak eski bir intikamı vardı.

— İyi, -dedi-, Deyyus amcanın bana yaptıklarının acısını şimdi senden alırız gayri -Adamlarına döndü-: Yakın lambayı!

Lamba yakıldı. Işıyan odada Nazmiye'nin ürkek yüzü, titreyen elleri meydana **çıktı.**

Kocaman bıyıklı, asık yüzlü adam,

— Vay yavru vay!- dedi-. Şu güzelliğe bak!

Çenesini okşamak için uzanan eli, İhsan'ın sert yumruğuyle defoldu ve ansızın dehşetli bir kavga başladı, ama çok sürmedi. Dört, beş azılı haydut, dal gibi genci sımsıkı yakalayıp, direğe bağladılar. İhsan'ın attığı bir yumrukla ağzı burnu kan içinde kalan eşkıya başı, karşısına dikildi. Elleri arkasındaydı.

— Şimdi görürsün dürzü... -dedi-. Senden bunun acısını bak nasıl alacağım!

Elinin tersiyle, müdafaasız İhsan'ın suratına öyle bir patlattı ki, İhsan'ın burnundan oluk gibi kan boşandı. Bunu gören Nazmiye

dişi bir kaplan gibi fırlamış, adamın üstüne atılmıştı. Adam çok kuvvetliydi. Genç kızın elini kuvvetli avucuyle kavradı, kolu büktü büktü. Acıdan canı yanan Nazmiye korkunç bir çığlıkla dizi üzerine kıvrılırken, İhsan bağlandığı yerden kükrüyordu:

— Kahpeler! Silahsız bir insana yapılır mı bu? Sizin dininiz, Allahınız yok mu? Siz Müslüman değil misiniz?

Vahşî bakışlı adam bir kahkaha attı:

— Din, iman, Allah...

Ve adamlarına emretti:

— Hazırlayın sofrayı!

Kuşağının arasından iri tabakasını çıkardı, yerde kıvranmakta olan Nazmiye'ye uzattı:

— Sar bakalım cıgaramı!

Nazmiye'nin eli tabakayı kaptı, hınçla fırlattı:

— Zıkkım iç!

Adam geniş, rahat bir kahkahadan sonra,

— Bayılırım âsi karılara... -dedi-. Âsi karılarla iyi zevklenilir!

— Allah kahretsin seni...

Aldırmadı. Adamına emretti:

— Topla o tütünleri, tabakayı getir!

Tütünü toplayıp tabakayı getiren uzun boylu, ince adam,

— Kancığı koyuver de biz terbiye edelim ağa.. -dedi.

İhsan cevapladı:

— Kancık sensin, sizsiniz, hepinizsiniz!

Bir kenarda sakin oturur görünen eşkıya başı, çevik bir hareketle mavzerini kapmış, İhsan'a âniden çevirmişti. Fakat tetiği çekmeğe kalmadı. Nazmiye gene bir dişi kaplan çevikligiyle namlunun üzerine atlamış, patlaya-

cak mavzerin namlusundan çıkacak kurşuna tam hedef olmuştu. Bereket, adam tetiği çekmemişti.

Nazmiye'yi bir kenara zorla oturttular.

Gece hızla ilerliyordu, yere serilen gazete kâğıtlarının üzerine çeşitli yiyecekler serildi, rakı şişeleri açıldı. Ağır ağır demlenilmeğe başlandı.

Çok geçmeden kafalar bulundu, saz ufaktan ufaktan tımbırdadı. Nazmiye'den çok İhsan'ın içi içine sığmıyor, birazdan başlarına gelecekleri tasarlayarak kahroluyordu. Çok geçmeden o da oldu: Gözlerinin akları fena fena kızarmış eşkıya başı, hırsla Nazmiye'ye döndü:

— Kalk iki fırlan... -dedi.

Nazmiye hiç bir şey anlamadı. İhsan sert bir karşılık verdi:

— Ne münasebet? Çengi değil o!

Geniş omuzlu, azgın adam yanındakilere emretti:

— Kaldırın şunu!

Birkaç kişi genç kızın üstüne çullandı, oturduğu yerden yaka paça kaldırmak istedilerse de, Nazmiye boğazlanmaya götürülen bir koyun gibi debeleniyor, kendini yerden yere atıyordu:

— Yapmayın, Allah aşkına yapmayın. Rahat bırakın beni!

İhsan'ın küfürleri, Nazmiye'nin acı yalvarışlarına karışan hüngür hüngür ağlaması çardağı dolduruyor, eşkıyalarsa oralı bile olmuyorlardı.

— Kalk kız kalk, kahbe dölü, kalk işte!

Entarisi, alttaki gömleği boydan boya yır-

tılmış, bembeyaz eti, kuvvetli memeleri fırlamıştı.

— Yapmayın, Allah aşkına yapmayın!

Dinleyen yoktu. İhsan'sa onu sımsıkı tutan, sevgilisinin yardımına koşmaktan alıkoyan ipleri kuvvetle zorluyordu; ne yapsa boştu, kurtulup sevgilisinin imdadına koşamıyordu.

Genç kızın yarı çıplak vücudunu seyrede ede bir zaman geçti, kafalar az daha bulundu. Çardağı dolduran beş azılı haydut birbiri peşi sıra devirdikleri rakı şişelerinin tesiriyle adamakıllı sarhoş olmuşlardı. Bakışlarından şehvet, şehvetin canavarlığı akıyordu. Birer aç kurda benziyorlardı. Bir ara reisleri yerinden uzanarak Nazmiye'nin bileğini sımsıkı tuttu, kızı kendine çekti. Genç kızın çırpınmaları para etmedi:

— Anne, anneciğim.. Yapmayın, Allah aşkına yapmayın. Ben namuslu kızım. İlişmeyin bana!

Aldıran yoktu. Çelik gibi kuvvetli, içleri nasırdan sert bu kıllı, kalın bilekli eller ne namus tanıyorlardı, ne de din iman. Hattâ Allahla filan da alâkaları yoktu.

— Allah aşkına yapmayın, Peygamber aşkına!

Türkçe bilmiyor, bu dilden anlamıyor gibiydiler.

— Sizin de karınız, kızınız yok mu? Onları benim yerime koyun. Onlara böyle yapılsa razı olur musunuz?

Kahkahalar, açık saçık şakalar çardağın basık damında şaklıyor, kaba eller bildiğinden şaşmıyordu. İhsan küfretmekten yorulmuştu. Gözleri kan çanağına dönmüş, bağırmaktan sesi kısılmıştı. Bir ara reis, adamlarına, «Sus-

turun şunu!» emrini verince, içlerinden korkunç bakışlı biri kalktı, mavzerinin dipçiğiyle vurarak genç adamın suratını al kanlar içinde bıraktı. Nazmiye çıldıracaktı. Yarı deli, ayağa fırladı. İkinciyi vurmağa hazırlanan adamın kolunu tuttu:

— Vurma, vurma ona vicdansız. Oynayacağım!

Adam reise baktı. Reis,

— Bırak... -dedi.

Adam çekildi kenara. Bekleniyordu, oynaması bekleniyordu.

— Hadi, seni bekliyoruz...

Zaten parça parça üstü başı içinde yarı çıplaktı. Büsbütün soyundu. Şimdi tek beyaz kilotuyle kalmış, korku daha çok alevlenen kininin hıncıyle oynuyor, yüzü al kanlar içindeki sevgilisinin intikamını alamamanın dehşetiyle oynuyordu. Lambanın sarı ışığı içinde alevdenmiş gibiydi. Dönüyor, dönüyor, dönüyordu.

Bağlama'ysa vuruyordu habire:

«Menteşeli menteşeli
Deli oldum aşka düşeli.

Sonra başka, daha sonra daha başka havalar. Rakı şişeleri boyuna bitiyor, birer kenara fırlatılıyor, yerlerine yenileri açılıyordu. Mavzerler peşin kucaklara, sonra da yanlarına bırakılmıştı. Nazmiye'nin kafasından birden bir fikrin şimşek aydınlığı geçti: Bunlara öyle uzun uzun oynayıp, öylesine coşturacaktı ki, içtikleri içkiden sonra birer birer kenara sızıp kendilerinden geçecekler, tüfekleri, bellerindeki kamaları unutacak, sızacaklardı.

Fikir parlaktı. Bu parlak fikrin verdiği kudretle birden bir alev gibi coştu:

— Vur yiğit, daha hızlı vur!

Alevden bir sütun gibi alabildiğine dönen kızın bu yepyeni enerjisi oradakilerin iştahını alabildiğine artırmış, bağlama ilâhileşmeğe başlamıştı ki, birden patlayan bir mavzer, rafta yanmakta olan lambayı parçaladı. Ortalık birden kararmış, karanlıkta küfürler saçan gölgeler dehşetli bir panikle sağa sola kaçışmağa başlamıştı.

— Basıldık!

— Basıldık çocuklar, mavzerim nerde?

— Davranın aslanlarım!

Ev gerçekten de sarılmıştı. Rasgele ateş ediliyor, arada hedefini bulan bir kurşun acı feryatlar çıkarıyordu. Birinde,

— Aaaaah! -diye haykıran İhsan'ın sesi duyuldu.

Nazmiye yere yatmıştı. Sevgilisinin sesini alınca tanımıştı:

— İhsan, sen misin?

— Benim Nazmiye. Benim sevgilim ama... Hakkını, hakkını helâl...

Bir hırıltı. Nazmiye oda karanlığında patlayan silahların mermilerinden kıvılcımlanarak çıkan kurşunların birer yarasa gibi uçuşuna aldırmadan sevgilisine koştu, onun iplerine rağmen öne doğru kaykılmış vücuduna deli gibi sarıldı:

— Kahpeler, kahpeler vurdunuz mu sevgilimi?

Bayıldı.

Gözlerini açtığı zaman güneş iyice yükselmişti ve Nazmiye hiç tanımadığı bir başka haydudun kucağında, doludizgin yol alan bir

atın üzerinde, dağ başındaki bir patikadan hızla yol alıyordu.

Bu adam kimdi? Onu nereye götürüyordu?

9

Günler, haftalar, aylar geçti.

Yaşı henüz yirmilerden kurtulmuş otuzluk eski Maarif Müfetişi Sedat, aylardır Millîci birliğiyle dolaşmaktan, birbirine karışan saçı sakalıyle tanınmaz bir hâl almıştı. Bugüne kadar ne bâdireler atlatmamışlar, Yunan'a ne baskınlar yapıp, ne esirler, esirlerden daha önemli, ne silahlar, ne cephaneler iğtinam eylememişlerdi!

Cebinden meşin kaplı küçük not defterini çıkarıp ağır ağır yazmaya başladı:

«..... **İzmir'e asker çıkaran Yunanlılar gemi iyice azıya almışlar. Gelen haberler çok kötü. Bir kısım zabitlerimizle erlerimizi öldürmüşler. Memurlarımıza hakaretler ediyorlarmış. Bu şartlar altında halkımızın Allahından başka güveneceği tek destek bizzat kendi azmi, kendi gücü, kendi iradesi olabilir.»**

Birden bir ses, tepesi bulutlara değen dağın mor kayalarında yankılandı:

—Sedat beey!

Defteri iç cebine yerleştirirken cevapladı:

— Efendim?

— Biraz gelir misiniz?

Kilot pantolonu, çizmeleri, kocaman kalpağıyle koştu.

Çağıran, Mustafa Kemal Paşa'nın teşkilât için vazifelendirip aylarca önce bu havaliye yolladığı mavi gözlü, enerjik, dinamik yüzbaşıy-

dı. Aylardan beri zaman zaman Yunan'a vurulan darbeleri tertipleyen komutan...

Sedat esaslı bir çakılışla komutanını selâmladı:

— Emret kumandanım!

Genç, ateşli, o nisbette de kibar kumandan masası yanındaki alçak iskemleyi işaret ederek,

— Buyrun Sedat bey... -dedi-. Oturun.

Sedat yüzbaşının onunla çok mühim bir şey konuşacağını anlamıştı.

— Sizi dinliyorum yüzbaşım.

Yüzbaşı sigara paketini uzattı, Sedat bir tane aldı ve yüzbaşısının ateşinden yaktı. Yüzbaşı, önündeki kâğıtları karıştırıyordu. Birden başını kaldırdı. Sedat'ın gözlerinin içine bakarak,

— Kardeşim -dedi-. Askerce konuşalım. Yeni bir vazife ile sizi K. köyüne göndermek istiyorum. Ne dersiniz?

Sedat düşünmeden,

— Emredersiniz kumandanım... -dedi-. Derhal talimatınızı bekliyorum!

Yüzbaşı memnun, gülümsedi:

— Siz ve arkadaşlarınızdan başka türlü cevap alamayacağımı bildiğim halde gene de sordum. Teşekkür ederim Sedat Bey. Sizin o köyde akrabanız vardı galiba?

Sedat tashih etti:

— Akraba değil, fakat akraba kadar yakın ahbap. Baba, hatta dede dostu...

— Alâ. Fakat bu vazife hemen değil. Bir hafta sonra.

— Bâşüstüne kumandanım.

— Saçınız, sakalınız da iyice uzamış. Böyle olduğu daha iyi; çünkü oraya kaçak girecek-

siniz. Malum ya, düşman işgali altında orası. Sizi Millîciler hapsetmişti. Hapishanede saçınız sakalınız uzadı. Size çok eziyet ettiler. İllâki kendileriyle çalışmanızı istiyorlardı. Sizse böyle şeylerle başı hoş olmayan bir insandınız. Kaçtınız. Akrabanıza iltica ettiniz. Anladınız mı?

Sedat sertçe,

— Anladım kumandanım... -dedi-. Bir şey sorabilir miyim?

— Buyurun...

— Ne yapacağım orada? Vazifem ne?

— Bunu daha sonra öğreneceksiniz. Şimdi size altı gün izin veriyorum. İzine giden arkadaşınız az önce geldi. Sıra sizde. Gidin. Annenizi, kızkardeşinizi görün. Bir suretle buraya getirin. Hatta K. köyündeki arkabanızın, pardon, ahbabınızın yanına birlikte giderseniz çok daha iyi olur!

Sedat az kalsın yüzbaşının boynuna sarılacak, yanaklarını öpücüklere boğacaktı. Aylardan beri tek satırla olsun sağlık durumlarına dair haber alamadığı annesiyle kardeşini öyle merak ediyordu ki. Geceleri kötü kötü rüyalar görüyor, kan ter içinde uyanıyordu. Vazifesinin başına dönmeyişini nasıl yorumlamışlardı acaba? Hükümet ne demişti? Millîcilere katıldığını anlamış mıydı? Anlasalar bile, şimdi gider, Millîcilerin onu esir aldıklarını, kendileriyle çalışmağa zorladıklarını, halbuki Halife-i müslimin ve Zıllûllahı-fil'âlem olan Padişah'a karşı âsi olmadığını, olamayacağı için, ilk zamanlar peki demesine rağmen, bir gün işte böyle kaçıp geldiğini söyleyebilir, bir gece de Millîci hisler beslediğinden emin olduğu eski kâtibi Recep efendiyi de yanına alıp, annesi kız kar-

deşiyle birlikte Konya'dan usullacık savuşabilirdi.

Fikrini yüzbaşıya uzun uzun anlattı. Yüzbaşı elini sıktı:

— Muvaffakiyetler Sedat bey. Şu andan itibaren izinlisiniz!

Hiç vakit geçirmeğe lüzum yoktu. Coşkun bir heyecan içinde yolu tuttu. Bir gün sabahın erken saatlarında Konya'ya vardı. Sokaklar hep aynı, hep o eski sokaklardı. Tanış yüzlere rastlıyor, fakat tanınmadığı, tanınamadığı için memnun, aldırış etmiyordu. İçinde annesinin sabun kokulu, tertemiz havası. Aylardır hasret kaldığı bu temizliğin kollarına kendini atacak, anacığının yalnız onun ve kız kardeşi için çarpan kalbi üzerine başını koyarak, kana kana ağlayacaktı. Bu göz yaşları, yaralı vatanın yaralarını bir parça da olsa sarmaya çalışmaktan gelen gayretlerinin sevinç gözyaşları olacaktı.

Anacığı, ille bu mübarek kadın... Kimbilir, aylardır oğlunun yokluğundan nasıl üzülüp ağlamıştı. Kimbilir ne kötü rüyalar görmüştü. Başka zaman olsa onu üzecek en küçük hareketlerden kaçınırdı ama, şimdiki öylesi değildi. Esir vatanın yardımına koşanlarla birlik olmuştu. Annesi bunu anlayınca onu nasıl saracak, yaptıkları baskınların hikâyesini dinlerken göğsü kimbilir nasıl kabaracaktı? Diyecekti ki:

— Elbette yavrum. Ben seni bu günler için doğurmadım mı?

Birtakım cadde ve sokakları dalgın dalgın geçtikten sonra evlerinin sokağına geldi. Durakladı peşin. Duraklayışının sebebi, heyecanıydı. Aşırı bir heyecan içinde boğulacak kadar hummalı bir haldeydi. Nihayet sokak ka-

pısı. Elini tokmağa uzattı, çaldı. Annesinin az sonra, «Kim o?» diye çınlayacak sesini bekliyor. Anne, anneciği, kimbilir nasıl şaşacak, nasıl koşup boynuna baygınlık içinde sarılacak!

— Kim o?

Kalın bir ses, bir erkek sesi. Başını kaldırıp bakıyor: Kocaman bıyıklı bir erkek pencerede. Hiç tanımıyor.

— Kimi arıyorsunuz?

— Anneml.

— Annen kim?

İsmini söylüyor. Adam kesip atıyor:

— Burada böyle kimse yok.

Pencereden çekiliyor. Eski müfettiş olduğu yerde sarsılıyor. Sarsılıyor ama, kendini toplaması çok sürmüyor: Bir başka eve, daha ucuz bir eve taşınmış olmazlar mı?

Birden komşu Rıfat efendileri hatırlıyor. Kapılarını çalıp sorsa... Uygun olur mu acaba? Niçin olmasın? Çalıyor. Fakat ne ses, ne de nefes. Tekrar tekrar çalıyor. Neden sonra demin kendisini üst katın penceresinden cevaplayarak, «Burada böyle kimse yok.» diyen koca bıyıklı adam, tekrar aynı pencerede görünüyor:

— Evde yoklar onlar da.

— Nereye gittiler?

— Meram'daki bağlarına.

Omuzları düşük, halsiz, ağır ağır çıkıyor sokaktan. Peki ama onları nerede, nasıl bulacak?

Çarşı içine doğru ağır ağır yürüdü. Bildik, gördük, tanıdık dükkânların önünden geçiyor, fakat içeri girip sormak gelmiyordu içinden. Nasıl karşılayacaklarını bilmediği için, cesaretl

kırıktı. Belki de çekinirlerdi. Uzun uzun konuşmak da içinden gelmiyordu. En iyisi, eski vefakâr kâtibi Recep'i bulmaktı.

Adımları onu Recep'in arka sokaklardan birindeki küçücük evine götürdü. Hiç tereddüt etmeden kapıyı çaldı. Recep'in ihtiyar annesi kapıyı açtı:

— Kim o?

— Recep efendi evde mi?

— Yok.

— Nerede?

— Daireye gitti. Kimsiniz siz?

Yalan attı:

— Ben, oğlunuzun Müfettişi Sedat Beyin yanından geliyorum da...

Kadın irkilerek kapıyı az daha kapadı.

— Niçin çekindin valde?

Kadın korkuyla büyüyen gözlerini bu hiç tanımadığı adama çevirmiş, süzüyor, kendilerine bir zarar getirmesinden korkuyordu. Halbuki kadın Sedat'ı tanırdı. Demek kocaman bıyığı simsiyah sakalıyle gerçekten tanınmaz hâle gelmişti?

— Ha? Niçin çekindin?

Kadın içini çekti:

— Çekinişim, Millîcilere katılmış dediler de ondan. Asıl çekindiğim bu değil.

— Ya?

— Anası, kız kardeşinin başına gelenler...

Sedat'ın içinde sanki bir damar koptu, yahut da görünmez eller kafasına görünmez bir odunu hızla vurdular.

— Başına gelenler mi?

— Sorma evlât. Allah dost başına vermesin...

— Ne oldu yani?

Kırış kırış kadın her şeyi ağır ağır anlattı. Sonunda,

— Kendine söyleme sakın yavrum... -dedi-. Ne de olsa üzülür.

Mahvolmuştu. Hüngür hüngür ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Demek anası, anacığı polis baskınında ölmüş, kız kardeşi Rifat efendinin yeğeniyle kaçıp gitmişti? Kadına dertli dertli baktıktan sonra:

— Haydi eyvallah valde... -dedi.

Kadının ne dediğini duymadan, düşük omuzlarıyle oradan uzaklaştı. Bir yer, tenha, görülüp ayıplanmayacağı bir yer lâzımdı şimdi ona. Herkeslerden uzak, kimsenin göremeyeceği bir yer. Orada kana kana ağlayacak, ağlayacaktı. Battal battal yürürken gözüne Mevlâna türbesi ilişti. Burası olabilirdi kapanıp ağlayacağı yer. Gitti, türbenin arka kısmına, insan gözlerinden uzak bir köşeydi burası. Duvarın dibine garip garip çömeldi, sırtını duvarına dayadı türbenin, kana kana ağlamaya başladı. Yumulu gözleri gerisinde zavallı anacağı belirmiş, nurlu yüzü tekme yaraları içinde, sanki oğluna dargın dargın bakıp, «Görüyor musun halimi yavrum?» diyordu. «Bizi bıraktın gittin. Başımıza ne haller geldi. Bu yaşımda insafsızlar beni tekmelediler, saçlarımı tutam tutam kopardılar. Kız kardeşinse.....»

Bu hayali, annesinin yoluk saçlı, suratı tekmelerle morarmış perişan hayalini kovmak, ondan kurtulmak istiyordu. Ağlamaktan gözlerinde yaş kalmamıştı. Ne suçu vardı? Evet, anası, kız kardeşi ama, asıl ana, bütün milletin anası bu halde değil miydi? Milletin bu anasının suratı düşman çizmeleri altında ezilmiyor muy-

du? Nice nice Türk kızlarının ırzı namusu, düşman sofralarında, düşman yataklarında berbat olumuyor muydu?

Anasıyle sanki şöyle bir konuşma başladı aralarında:

«Halimi beğeniyor musun yavrum?»

«Beğenmiyorum anacığım.»

«Niye sebep verdin bunlara?»

«Mecburdum ana.»

«Niçin mecburdun?»

«Çünkü asıl anamız olan vatan düşman işgalindeydi. Yurdunu seven her yurttaş bu asıl anasını kurtarmaya koşuyordu. Ben de koşmak zorundaydım...»

O zaman anası sanki,

«Allah kolunuzu kuvvetli, kılıcınızı keskin etsin yavrum!» dedi. Artık ağlamıyor, anasının hayalini duymuyordu. Kalktı. Ağır ağır ayrıldı Mevlâna türbesinden. Konya'da işi kalmamıştı artık. İşi, yüzbaşısının yanında, akıncı arkadaşlarının arasındaydı. Gitmeli, hiç vakit geçirmeden basıp gitmeli, anasının, kızkardeşinin felâketlerine sebep olan bu Padişah taraftarı insanlardan yurdun temizlenmesi için çalışanlara katılmalıydı.

Çarşı içinde buldu gene kendini. Birden eski kâtibi Recep efendi. Az kalsın ismiyle çağıracaktı. Kendini zor tutarak yaklaştı. Kolundan yakaladı. Genç adam uzun uzun baktı, bakıştılar.

— Beni tanıdın mı?

— Sizi, sizi... tanıyacağım ama...

— Evet?

— Sesiniz ve gözleriniz...

— Evet?

— Hiç yabancı değil!

Yanyana yürüyorlardı. Sedat sordu:

— Nereye gidiyorsun böyle?

Recep efendi gene dikkatle bakarak,

— Daire için bir miktar kâat, defter alacağım da...

— Boşsunuz yani?

— Öğleye kadar, evet.

— Öyle yemeğini birlikte yiyebiliriz o halde.

Recep efendi birden tanıyarak,

— Müfettiş bey... -dedi-. Sedat bey siz misiniz?

— Susss...

Recep efendi çılgın bir neşe içindeydi:

— Fakat, nasıl olur Müfettişim, ne cesaret bu böyle?

— Bırak şimdi bunu. Agop'un meyhanesine gidelim mi?

— Hâlâ unutmadınız mı Müfettişim?

Agop'un meyhanesinden içeri girdiler. Bilhassa plakisinin üstüne yoktu. Gerekli yemekleri ısmarladıktan sonra, Sedat:

— Bir küçük karafaki içsek... ne dersin?

— İçelim Müfettişim.

— Öğleden sonra daireye gideceksin ama?

— Sizi bulduktan sonra Müfettişim, gitmesem de olur...

Yıllar yılı tanıştığı Agop servis yaparken arada Recep efendiye laf atıyorsa da eski Müfettiş Sedat Beye bakmıyordu bile. Aklının kıyısından geçirmiyordu çünkü.

Recep boyuna gözlerini Sedat beyden kaçırıyordu. Bu, eski müfettişin dikkatinden kaçmadı. Sordu:

— Niçin gözlerime bakmaktan çekiniyorsun Recep?

— Çekinmiyorum Müfettişim.

— Annemle kız kardeşimse...

Recep heyecanla,

— Evet? -dedi.

— Bütün macerayı tafsilâtıyle annenden öğrendim!

— Annemden mi?

— Evet. Size uğradım önce. Kendimi Müfettiş Sedat'ın arkadaşı diye tanıttım...

— Tanımadı mı?

— Sen tanıyabildin mi?

— Haklısınız. Sonra?

— Sonra...

Dişlerini kötü kötü gıcırdattı:

— Alacakları olsun Recep, saltanat polisinin alacağı olsun!

— Yalnız saltanat polisinin mi Müfettişim?

Biraz da patavatsızca gürledi:

— Topyekûn saltanatın!

Yakın masalardaki kırmızı fesli, kalpaklı müşterilerden birkaçı döndü, hayretle baktı. «Topyekûn saltanatın!» sözlerini işitmişlerdi ama, ne manaya söylediğinin farkında olmamışlardı.

Yemeklerini çabucak yiyip, önlerindeki karafakiyi de temizledikten sonra daha serbest konuşabilmek için kalktılar. Geze geze istasyona doğruldular. Yolda eski Müfettiş,

— Recep -dedi-. Yalnız ben değil, yurdunu seven, onun düşman çizmelerinden kurtulmasını isteyen her namuslu Türk evlâdı bugün silâha sarılmış vaziyette. Bir anne, bir kız kardeşin sözü olmaz, asıl anamız olan vatanın yanında. Ben bir anayla bir kız kardeş verdimse, başkaları benden az vermediler, hâlâ da veriyorlar.

Sönen ocakların, yıkılan hanümanların, zorla ırzlarına geçilen bakirelerin haddi hesabı yok!

Durdu. Eski kâtibinin yakasını kuvvetle tuttu:

— Cevap ver bana Recep, yurdunu, milletini seviyor musun?

Recep tereddütsüz,

— Elbette... -dedi.

— Benimle birlikte gelir misin?

— Elbette Müfettişim. Yalnız...

— Annen mi?

— Hayır Müfettişim, onu düşünmüyorum. Gitmeden önce sizin yuvanızı yıkan, annenizi «kahpe» diye saçlarından sürükleyen saltanat polisinin bir bombayla çatısını tepesine yıkmayalım mı?

Eski müfettiş bir an düşündü, sonra,

— Hayır... -dedi.

— Niçin?

Ağır ağır, tane tane konuştu:

— Çünkü, şimdi iç düşmanlarla uğraşmaya vaktimiz yok. Bütün mesele dış düşmanlarda. Peşin dış düşman, sonra iç düşman. Dış düşmandan yardımı kesilen iç düşmanlar, o zaman daha rahatça temizlenir ve hepsinin çatıları başlarına yıkılır. Ben yarın vazifeme avdet etmek istiyorum!

Recep efendinin kıvılcımlar saçan gözleri ve erkek sesi:

— Beni de yanınızda bilin Müfettişim!

Meram bağlarında sine sine ilerliyorlardı. Vakit akşamdı. Yukarda ay vardı. Uzaklardan çalgı sesleri aksediyordu.

Eski Müfettiş sordu:

— Gene bir oturak âlemi galiba?

Recep başını salladı:

— Eşraf eğleniyor...

Gedâyet yeli hafiften hafiften yanaklarını okşuyor, tef, dümbelek, kaşık seslerine ağır ağır yaklaşıyorlardı. Yolları herhalde oturak âleminin civarından geçiyor olmalıydı.

— Yaklaşıyoruz Recep...

— Evet Müfettişim.

— Selâmünaleyküm deyip çökelim mi, ha?

— Tanış biriyse...

Oturak âlemi kurulu bağın bahçe duvarına önce Recep tırmanıp içeri baktı. Sonra indi:

— Tanış biri ama...

— Eee?

— Girmeyelim Müfettişim.

— Niçin?

— Necmi orda da...

— Hangi Necmi?

— Beni konuşturma Müfettişim.

— Niye?

Recep söylemek istemiyordu. Eski Müfettişinse merakı gittikçe artıyordu. İsrar etti:

— Sebebini söyle Recep. Niçin çekiniyorsun?

— Senin için Müfettişim.

— Benim için mi?

— Evet.

— Seni dinliyorum. Mutlaka sebebini söylemelisin!

Recep nihayet ağır ağır anlattı:

— Bu Necmi, kızkardeşinizin felâketine sebep olanlardan. Şimdi de kızkardeşinizi oyuncu kız olarak, dost olarak yanında taşıyor. Belki gene yanındadır. Görmeniz doğru değil!

Eski Müfettiş, yeni akıncı Sedat her şeyi

anlamıştı. Demek kızkardeşi oradaydı, bir duvar ötede?

Artık kendir kement zaptedemezdi Sedat'ı. Onu dünya gözüyle son bir defa görmeli, derdini dinlemeliydi. Ne kadar fena olursa olsun kardeşiydi. Belki de pis, çok pis hayat şartları içinde kıvranıyordu.

Mahiyeti belirsiz bir hissin itmesiyle, az önce Recep'in tırmandığı duvara sıçradı. Elleriyle kenarı tuttu. Kendini yukarı çekti: İçerde, ağaçların altında genişçe bir âlem kurulmuş, saz hafif hafif tıngırdıyordu. Ortada kadın filan yoktu. Az önce akseden tef, dümbelek, kaşık, zil seslerine bakılırsa, kadın, hatta kadınlar oynamış, belki de içeriye dinlenmeye çekilmişlerdi.

Yanıbaşında tıpkı onun gibi duvarın kenarına tutunarak kendini yukarı çekmiş, içeriyi seyretmekte olan Recep'e sordu:

— Hani, kadınlar nerde?

— Bilmiyorum. Belki içeriye çekilmişlerdir...

— Necmi hangisi?

— Taa orda, sazcının yanında oturan kalın siyah kaşlı delikanlı. Cigarasını yaktı...

— Demek bu pisbıyık, it...

— Polisle birlik oldu, kız kardeşinizin ve annenizin felâketine sebep oldu!

Bir kenarda bağlı olduğu anlaşılan atlar kişnediler.

Eski Müfettişin içi içini yiyordu. Çevik bir hareketle bahçeye atlamak, belindeki tabancanın bütün kurşunlarını şu vatan, millet endişesinden uzak keyf ehlinin üzerine boşaltmak geliyordu içinden.

— Herifler ne kadar rahat... -dedi.

Recep cevapladı:

— Çok.

— Düşman çizmesi altında bile eğlenebilmek şevkini kendilerinde bulabiliyorlar.

— Niçin bulmasınlar?

— Doğru.

— Düşman bunlara ne yapacak? Kendileriyle birlik olanlardan düşmana zarar gelmez kl...

— Çok doğru Recep. Akıl ne diyor, biliyor musun?

— Ne diyor Müfettişim?

— Çek tabancayı, atla içeriye, bütün mermileri iz'ansız beyinlerine boşalt!

— Benden de al o kadar Müfettişim!

Birden ahenk tekrar başladı. Tef, dümbelek, saz oynak bir hava tutturmuştu. Birden, genç, güzel bir kadının ortaya şimşek kibi atıldığı, tüller içinde yarı çıplak dönmeğe başladığı görüldü. Ne eski Müfettiş, ne de eski kâtibi tek kelime bile söylemediler. Bakıyor, sadece bakıyorlardı. Genç, güzel kadın, dalların arasında yanan fenerlerin sarı ışığında mermer gibi bacakları, harika vücuduyle dönerken ulvîleşiyordu âdeta. Döndü, döndü, döndü. Birden Necmi'nin kalın sesi duyuldu:

— Kız Nazmiye!

Eski Müfettiş ürperdi. Kimdi bu? Kız kardeşi mi yoksa? Kız kardeşiyse ya? Ne yapardı o zaman? Ne yapması lâzımdı?

Necmi tekrar, daha öfkeyle gürledi:

— Kız Nazmiye, gelsene!

Cevap alamayınca yerinden hırsla kalktı, içeri gitti. Oyuncu elbisesi içinde halsiz Nazmiye'yi, eski Müfettişin kız kardeşi Nazmiye'yi bileğinden sürükleyerek meydana fırlattı:

— Oyna!

Kız inat ediyor, oynamamakta ayak diriyordu ki, Necmi'nin belinden kamasını çıkarıp, hasta kıza fırlattığı, kızın da acı bir çığlıkla yıkıldığı görüldü. Kama göğsünün sol yanına saplanmıştı.

Eski Müfettiş artık duramazdı. Tabancasını çektiği gibi bahçeye atladı. Lâhzada kendini oturak âleminin ortasında bulmuştu. Davetlilerin çığlığı, telâşı arasında tabancasını Necmi'ye doğrulttu, ateş etti. Necmi korkunç bir feryatla yere yuvarlanırken, ortalıkta kimseler kalmamıştı. Bir an, tereddütlü bir andan sonra, eski Müfettişin tabancası üst üste işleyerek ortalığı büsbütün karıştırıp meydandakileri birer kenara sindirerek sildikten sonra, kız kardeşine koştu. Kanlar içindeydl. Kucakladı. Birden Recep'in sesi,

— Müfettişim, atlara atlayıp kaçalım!

Âlem yapanlara ait olduğu anlaşılan iki at, orada hazır bekliyordu. Bindi. Recep de binmişti. Bahçeden rüzgâr gibi çıkıp, ayın altında sessizce yatan tozlu yolda alabildiğine uzaklaştılar. Bir saat, iki saat, belki de beş saat doludizgin yol aldıktan sonra, ağaçların altında durdular.

Eski Müfettiş kucağındaki kanlı, hareketsiz vücudun yüzüne baktı. Gözleri kapalıydı. Fakat ölmemiş olduğu anlaşılıyordu. Çünkü vücut soğumamıştı.

— Nazmiye, yavrum...

Genç kızda hafif bir kıpırdama oldu, inledi.

— Nazmiye, aç gözlerini yavrum. Ben yabancı değilim, ağbeyinim!

Yaralı vücut sanki sarsıldı. Gözleri hafifçe açıldı:

— Abi, âbiciğim. Sen, sen ha?

— Evet Nazmiye, ben âbin... Nasılsın yavrum?

Kekeledi:

— Çok, çok fena -Sonra gücünün üstünde bir direnmeyle gözlerini daha açtı-; Abi, hakkını helâl et abi. Ben, ben artık...

Gerisini tamamlayamadı. Bir, sonra bir daha sarsıldı ve bütün vücut çözülüverdi. Ölmüştü.

— Nazmiye, Nazmiye, kardeşim!

Eski müfettiş, eski kâtibinin yaşlı gözleri önünde, kız kardeşine sarılmış, sarsıla sarsıla ağlıyor, kolları arasından onu bırakmak istemiyordu. Fakat çaresiz bırakacaktı. Hemen oracıkta açtıkları bir çukura gömüp, üzerini örttüler.

Daha sonra, asıl vazifelerinin başına koşmakta olan iki atlı artlarında bir toz bulutu bırakarak çabucak, gözden kayboldu.

GÂVURUN KIZI

1

Şoför Kâmran uyandığı zaman sabah güneşi tül perdelere vurmuştu. Sıçradı. Yirmi yedi yaşın pırıl pırıl neşesiyle bir türkü tutturdu. Uçuyordu. Evdoksiya'yı bulacaktı bugün. Buluşacak, sevişeceklerdi.

Güldü. Kimbilir ne kadar bekletecekti gene!

Her zaman böyle. Kâmran istediği kadar erken gelsin, kız bildiğinden şaşmazdı. Bekletirdi. Sevgilisini bekletip üzmekten zevk mi alıyordu ne!

Ellerini birbirine sürdü. Peşin işe nereden başlaması gerektiğini düşündü. Elini yüzünü yıkamalı, dişlerini fırçalamalı, sonra giyinip itinayla taranmalıydı.

Mutfağa geçti. Bol su, sabunla güzelce yıkandı. Kurulandı. Odasına döndüğü zaman gözü komodinin üzerindeki portakal likörü şişesine ilişti. Ayyaş değildi ama, böyle günde iki kadehcik olsun atmak hiç de fena kaçmayacaktı.

Bir, bir daha. Üçüncüyü düşünürken kapı çalındı. Mobilyacı Antranik'ten başkası olamayacağına şüphesi yoktu. Gitti, açtı, tamam, o.

Üst katta oturuyordu, sabahları işe giderken uğramasa olmazdı sanki.

— Sabahlar hayır yavru. Ne haber? Likör içiordun sabah sabah?

— İçiyordun de şuna ulan!

— İçiyordun, içiordun... Hepisi da bir kapiya çıkar.

— Gevezeliği bırak. İstiyorsan vereyim?

— Böyle zabah zabah... Bayramdır? Yoksa seyrandır?

Evdoksiya'nın duvarda asılı zarif çerçeveli fotoğrafına gitti, her günkü gibi uzun uzun, hayran hayran baktıktan sonra,

— Allah bağışlasın -dedi-. Çok güzel kızdır!

— Anladık be. İçecek misin?

— E içerim helbet...

Kâmran'ın yanına gitti. Aklında Evdoksiya'nın fotoğrafı. Göz kırparak sordu :

— Sıkı sıkı saroorsun?

Kadehe likör doldurup uzattı:

— Saroorum.

— Dudaklarını dudaklarına yapıştıroorsun?

— Gevezeliği bırak da iç şunu.

Antranik bir nefeste emre uydu. Tekrar sordu:

— He? Yapıştıroorsun?

— Yapıştıroorum.

— Dudaklarını dişloorsun?

— Dişloorum.

— Gözlerini yumoor?

— Öf be Antranik!

— İnloor?

— Başlarım Hıristos'undan ha!

Antranik bir kahkaha attı.

— Kıskanoorsun he?

Kâmran cevap vermedi. Lâcivert kostümünün pantolonunu duvardaki askıdan aldı, bacağına geçirirken Antranik kadehini tekrar doldurdu. Yaşı kırk civarındaydı. İyi işleyen küçük bir möble atölyesi vardı. Kâmran Tarlabaşı'na çıkan daracık sokaklardan birisindeki kocaman apartmanın bekâr odasına zevkle döşediği iskemlelerle gardrop, karyola ve ceviz büfeyi ondan taksitle satın almıştı.

Antranik'in hayatı çeşitli kadınlarla dolu olduğu halde, gene de obur, doymaz, aç gözlü bir zamparaydı. Öyle ki, yalnız zamparalıkla da kalmaz cinsî münasebete dair açık saçık hikâyeler dinlemeğe bayılırdı.

İkinci kadeh likörü yuvarladığı sıra, Kâmran beyaz gömleğini giymiş, al kıravatını bağlamış, briyantinli saçlarını tarıyordu. Antranik'i hemen hemen unutmuştu. Pek pek bir saat sonra, pembe çiçekler yüklü şeftalinin altında bekleyeceği Evdoksiya'yı düşünüyordu.

Antranik ağzını yumruğunun tersiyle silerek yanına geldi :

— Aşk olsun yavrum Kâmran!

Kâmran hayretle döndü;

— Ne var? Hayrola?

— Kıyak oğlansın!

— Ben oğlan değilim.

— Ne olursan ol. Yalnız, aç gözünü. Çok şaheser kızdır bu. Kaçırma elinden!

— Kaçırmaya niyetim yok.

— Evleneceksin?

— Allah kısmet ederse.

— Ne zaman?

— Bilmem.

— Nasıl bilmezsin?

— Bilmenin nasılı olur mu? Sevişiyoruz işte.

Kâmran evlenmek için can atıyordu ama... Kızda bir ürkeklik, bir korku. Birinde, «Dedem beni öldürür!» demişti.

Birer sigara yakıp çıktılar. Vakit henüz pek erkendi. Pırıl pırıl nisan güneşi altında, Beyoğlu Balıkpazarı'ndan Galatasaray'a vurdular. Uzun uzun yürümek geliyordu bugün Kâmran'ın içinden. Yürüyecekti de. İzinliydi nasıl olsa.

Parmakkapı'da ayrıldılar.

Kâmran taralı saçları, lâcivert kostümü, zarif siyah iskarpinleriyle geri döndü. Güneş öyle tatlıydı ki. Bilek saatına baktı: Yedi buçuk. Evdoksiya'yla buluşmasına en azdan bir buçuk, iki saat vardı. Ondan sonra ne kadar bekletileceğini Allah bilir.

Üç kadeh likör başını tatlı tatlı döndürüyordu, daha içmek, sarhoş olmak geliyordu içinden. Bir yerlerde birkaç kadeh atıp atmamayı düşündü. Fena olmazdı, olmazdı ama, içince vahşîleşiyor, hatta canavarlaşıyordu.

Vazgeçti.

Garaja geldi.

Şoför Niyazi'yle kâtip, süpapları alıştırılmakta olan bir taksinin yanına çömelmiş, gevezelik ediyorlardı. Kâmran'ın yaklaştığını görünce kestiler. Çiçek bozuğu yüzüyle kara kuru bir muşmulayı hatırlatan şoför Niyazi,

— Helâl olsun yavrum.. -dedi-. Helâl olsun sana bu gençlik!

Kâmran kızdı:

— Başladın mı gene?

— Başlarım ulan, tabiî. Kızdan gönüllüsün be!

Kâtip güldü. Kâmran küfredecekti ki, Niyazi devam etti:

— Gönüllüsün ama, sende iş yok!

— Niye? - dedi kâtip.

— Niyesi var mı be kâtip? Bu gençlik, bu güzellik, bu faça... İstese, mangır demetle gelecek şerefsizim!

Kâmran'ın tepesi attı:

— Başlarım anandan kız kardeşinden ha Niyazi!

Elleri arkasında, garaj kapısına doğru yürüdü. Şoför Niyazi arkasından göğsünü yumrukladı:

— Anam da kurban olsun sana, kız kardeşim de yavrum!

İzah etti:

— Şakayı bırak kâtip, istese, sahiden mangırı demetle kazanır.

— Nasıl?

— Nasılı var mı be kardeşim? Piliç gibi çocuk. Artist gibi. Bunun peşine düşen karının, kızın hesabı yok. Öyle gacolar tanıyorum ki, arabasına keyif için biniyorlar. Lâkin, herif eşşek, kafa yok!

— İyi ama, bir sebebi olmalı...

— Jigololuk edemezmiş. Ulan enayi dedim, bu dünya fani bir dünya. Bu dünyada yeyip içtiğin, bir de sevip sevildiğin kâr kalır. Kime kalmış bu dünya? Kalsa Sultan Süleyman'a kalırdı. Bak bizim patrona. Bilenler var kâtip, on sene öncesine kadar senin benim gibi donsuzun biriymiş. Şimdi? Milyonluk. Neden? Açmış gözünü.

— Açmış ha?

— Açmış tabiî. Dev gibi herif. Zengin kocakarılar tavlamış. Sonra da Alaman harbinde

lastik karaborsası yaptı, tuttu yükünü... Ayıp mı? Ayıp ne? Yakalanmak ayıp. İstersen adam öldür, kerhane işlet. Yeter ki ele geçme. Ele geçmedin de mangırı demetledin mi, ne ayıp var ne de bir şey!

Kâtip güldü:

— Bizim patron evet, kazanmış ama şimdi?

— Şimdiye boşver. Marika'ya yediriyor. Haydan gelen huya gider!

Garaj sahibi yüz yirmi kiloluk gövdesiyle içeri girince, kalktılar. Patronun peşisıra yazıhaneye girdiler.

İçmediği zamanlar asık yüzlü, öfkeli biriydi ama, içti mi de tadına doyulmazdı.

Masasına geçti. Yorgun bir ayı ağırlığıyle kendini masası başındaki iskemieye bıraktı. Başı zonk zonk atıyordu. Gece sabaha kadar hemşerileriyle Beyoğlu barlarında içtiği içkinin haddi hesabı olmamıştı. Peşin rakı, sonra bol, şarap, vermut, bira, tekrar rakı, tekrar şarap, tekrar bol... Eve ne zaman, nasıl, altındaki hususîyi tosiatmadan nasıl gittiğinin, nasıl soyunup yatağına nasıl girdiğinin farkında değildi, düşünüyordu. Bu gidişin gidiş olmadığını anlıyor, ama başka türlü de davranamıyordu. İçerken içerken günün birinde köşede çatlayıp kalacakmış gibi geliyordu. Biri orta iki, öbürü lisenin dokuzunda iki oğlu vardı. Çocuklar ateş gibi şeylerdi, okuyorlardı. Hem okuyorlar, hem de babalarının tuttuğu yolu zerrece beğenmiyorlardı. Karısı vaktinden önce kırışmış ihtiyar yüzlü bir kadın on sekiz yıl önce memleketinden almış, sonra da İstanbul'a getirmişti. Öfkelendiği zaman insafsızca döverdi. Bu yüzden kadın iğne ipliğe dönmüştü.

Patron başını kaldırdı, kâtibine baktı.

Kâtip, rakı isteyeceğini sanarak,

— Yarım kiloluğunuz öylece duruyor... -dedi.

Patronun gözleri parladı, yüzü sevimlileşti:

— Sahi mi? Yaşa be!

Kâtip dolaptan yarım kiloluğu aldı, masanın üzerine koydu. Patron can sıkıntısından sıyrılmıştı. İri, yağlı yüzü keyifli parlıyordu. Kocaman elleriyle kavradığı şişeyi yumruklayıp tıpayı çıkardıktan sonra, şişeyi tepesine dikti. Lıkır lıkır içiyordu ki, birden ıslık: Beygir sular gibi...

Patron ıslığın geldiği tarafa hınçla döndü. Kim olursa olsun, bağırıp, çağıracak ana avrat sövecek, gerekirse kalkıp yumruklayacaktı ama, olmadı. Metresiydi. Marika. Yazıhane penceresinde durmuş, «Ayı»ya bakıyordu.

«Ayı» telâşlandı. Çocuk gibi yumuşayıvermişti.

— Buyur Marika, gel!

Kâtibe döndü:

— İskemle versene ablana!

Marika pencereye dayanmıştı. Hiç istifini bozmadan,

— Akşam nerdeydin ulan inek? -dedi.

Patron etrafına bakındı kekeledi:

— Ev, evdeydim Marika.

— Değildin!

— Vallahi evdeydim Marika, billahi evdeydim.

— Yalan söyleme inek. Ben kaçın kurrasıyım?

— Allah belâmı versin ki...

Marika başını salladı:

— Verecek, verecek bir gün zaten...

Garaj kapısına doğru giderken Kâmran'a rastladı. Tanımıyordu. Âdeta şaşırarak durdu

— Siz burada mı çalışıyorsunuz?

Kâmran biraz geç,

— Evet -dedi-. Şoförüm.

— Yeni mi girdiniz?

Yazıhanesinden koşarak gelen patron cevapladı:

— Yeni sayılır Marika.

Kadın sertçe döndü:

— Sana sormadım.

— Peki Marika...

Marika sinirlenmişti. Zaten sinirliydi. Hırsla yürüdü.

Patron peşinden gitti.

2

Pembe çiçekler yüklü şeftalinin altında sinirli sinirli dolaşırken beşinci sigarayı da yaktı.

Patronuna çıkışan kadını unutamıyor, adamı ayıplıyordu. İnsan istediği kadar sevsin, deli divane olsundu isterse. Bir kadın karşısında...

Birden sevgilisini hatırladı: Kendi de aynı değil miydi?

Bilek saatına baktı: On. bir saatten berl bekliyordu. Daha da kimbilir ne kadar bekleyecekti. Her zaman böyle beklemiyor muydu?

İçini çekti.

Bekliyordu, bal gibi de bekliyordu. Patronundan ne farkı vardı? Kimbilir, belki de gü-

nün birinde Evdoksiya da patronun metresi gibi başlayacaktı.

Sigarasından aldığı dumanı tepesindeki şeftalinin yaprak yüklü daliarına doğru üfledi.

Niçin bekletiyordu? Mahsustan mı? Tahakküme yavaş yavaş alıştırmak için mi?

Buna birden aklı yattı. Herhalde alıştırmak için ama, derhal tedbir almalıydı. Bağırıp çağırmalı, hattâ hattâ, canını fazla yakmamak şartıyle küçük bir tokat!

Ceketini çıkarıp şeftalinin dalına astı.

Hava inadına güzeldi. Geceki yağmurla ıslanan dallar, kahverengi toprak, uzaklardaki kulübeler ılık ılık tütüyordu. Bembeyaz kelebekler avuç avuç serpilmişti sanki. Pembe, çiçekli dallarda incir kuşları, kuyrukkaldıranlar cıvıldaşıyor, balarıları, sarı sarı yınıltılar halinde çiçekten çiçeğe uçuyorlardı.

Yerdeki kuru bir yaprağı nişanlayarak fırt diye ileri tükürmüştü kl, biraz uzun, ama gayet biçimli bacaklarıyle Evdoksiya, ağaçların arasında gözüktü. Beyaz eteklerini savura savura geliyordu!

Kâmran'ın tekmil düşüncesi duman gibi uçuverdi.

Geliyordu!

Nihayet, ince uzun bacakları, simsiyah saçları, uzun kirpikli iri siyah gözleriyle tam karşısında durdu, askerce bir selâm çaktı:

— Emret komitanim!

Kâmran elini uzattı:

— Hoş geldin!

El sıkıştılar. Kız,

— Ama... -dedi, sustu.

— Ee??...

— Hemen gideceğim. B!r daha da...

— Bir daha da?

— Gelmeyeceğim!

Kâmran kireç kesilmişti, sendeledi. Âniden bir yumruk yemişti sanki. Ne demek istiyordu? Sahi mi söylüyordu? Her zaman, çabuk gideceğini söyler, iki ayağını bir pabuca sokardı ama, bir daha gelmemekten söz açmazdı.

— Niçin gelmeyeceksin?

— Dedem duymis konuştuğumizi!

— Sahi mi?

— Gözüm çiksin ki.

— Duyarsa duysun be Evdoksiya!

— Sen çildirdin Kâmran?

— Neden be?

— Olur duysun?

— Olur ya.

— Olmaz. Öldürür ikimizi da!

— Ben pırasa sanmıştım.

Evdoksiya'nın yanakları al al oldu:

— Bilirsin nedir Etiniki Eterya?

Kâmran,

— Yoo -dedi.

— Yoo ya. Etiniki Eterya komita demektir. Komitadır benim dedem. Bilirsin ne yaptı annemi?

— Bilmem.

— Bir kurşunda!

— Yok canim?

— Dalga geçme benimlen Kâmran!

Kâmran çevik bir hareketle kızı bileğinden yakaladı, kuvvetli kolları arasına aldı. Dudak dudağa geliverdiler. Kızın kafasında dedesi filan silinmişti.

Neden sonra,

— Bırak... -dedi.

Başı geriye devrildi, gözleri yumuldu. Etli, kıpkırmızı dudakları yaş yaş parlıyordu. Birden hırçınlaştı:

— Bırak, bırak, bırak işte!

Sert memeler delikanlının kuvvetli göğsünde eziliyordu. Gözlerini tekrar yumdu. Açtı. Pembe çiçekler yüklü dalların arasından çivit mavisi göğü gördü: Göğün derinliklerinde geniş kanatlı bir kuş, kanatlarını germiş, boşlukta akıyordu.

Bir ara Rumca bir türkü çalındı kulağına. Bir sevda türküsü. Dedesinin çalıştığı fırında hamurkâr Mihal söylerdi bu türküyü çokluk.

Kâmran'ın hiç beklemediği bir davranışla silkinip kurtuldu.

— Git, çabuk git burdan Kamran!

Kâmran türküyü işitmemişti:

— Niye? Ne var?

— Of yarabbi... Git diyorum sana, git işte!

— Yahu ne var, söylesene!

— Mihal geliyor.

— Mihal kim?

Evdoksiya cevap vermedi. Türkü yaklaşıyordu. Mihal'in kim olduğunu anlatmak öyle uzundu ki.

Türkü iyice yaklaşmıştı. Kâmran da işitmişti. Döndü. Ağaçların arasından çıkan taş bebek yüzlü, iri delikanlıyı gördü. O da onları görmüştü. Türküsünü kesti. Kaşları çatıldı. Tombul yanakları pençe pençe kızardı. Demek Evdoksiya'yla konuşan Türk oğlu buydu?

Kâmran ellerini arkasına koymuştu. Dünyanın bütün tehlikelerine meydan okuyan bir hâli vardı.

Mihal, hamur lekeleriyle yer yer ağarmış

mavi iş tulumunun kollarını dirseklerine kadar çemirlemişti. Yanlarına yaklaşınca durdu. Evdoksiya'ya dargın dargın baktı. Kâmran pirelenmişti birden: Yoksa kızla takıntısı mı vardı?

Mihal Rumca,

— Demek böyle? -dedi.

Evdoksiya dikildi:

— Böyle evet. Ne var?

— Eve döneceksin birazdan değil mi?

Evdoksiya sert bir cevaba hazırlanıyordu ki, biraz Rumca anlayan Kâmran, Mihal'e sokuldu:

— Dönecek. Ne var?

Mihal beklemiyordu. Şaşaladı.

Kâmran omuzundan itti:

— Cevap versene lan!

— Sen karışma.

— Sen karışma mı? O benim sevgilim enayi!

Mihal sarsıldı. Duru mavi gözleri dolu dolu, yanakları al al, Evdoksiya'ya baktı:

— Doğru mu?

Evdoksiya uzun kirpikli iri siyah gözlerini önüne indirmişti. Mihal bakıyor, gözünü ayırmamacasına bakıyordu. Sonra birden hırsla döndü, birbirine dolaşan kaba postalları, mavi iş elbisesiyle ağaçların arasında silkinip, gitti.

Evdoksiya kireç kesilmişti. Kâmran'ın elini tuttu:

— Korkuyorum!

Kâmran kollarının arasına çekti:

— Kimden? Ondan mı?

— Hayır, dedemden.

— Boşver be Evdoksiya, korkma be yavrum.

— Dedemin ne adam olduğunu bilmezsin.

İçini çekti. Kâmran numara yapmadığını anlıyordu. Demek dedesinden bu kadar korkuyordu. Madem herif öz kızını öldürmüş bir canavardı, o halde Evdoksiya onun yanına dönmemeliydi.

Birden kızı omuz başlarından tutup sarstı:

— Sana bir teklifim var...

Evdoksiya hayretle baktı:

— Ne teklifi?

— Yapar mısın?

— Bilmiyorum ki ne?

— Dedene filan boşver!

Kızın gözleri büsbütün büyüdü:

— Ya?

— Basıp bize gidelim!

— Sizeee??.

— Bize tabî. Ne var? Nikâhımızı kıydırırız, karım olursun!

Evdoksiya ufacık, bembeyaz elleriyle yüzünü kapadı. Kâmran bileklerinden tuttu, ellerini yüzünden çekti.

— Ha? Karım olmak istemez misin?

— Sen çildirdin?

— Yoo...

Evdoksiya'nın gözleri daldı. Bir kucak sakalı, kocaman bıyığıyle dedesi, yıllardır Kumkapı'da tek başına oturan haminnesinin dul kızkardeşi, peşine düşen Rumlar, daha kötüsü kilise, kilisenin asık yüzlü papazları kül renkli bir sıkıntı halinde içinden geçti. Bir Hıristiyanın bir Müslümanla evlenmesi kabil miydi?

Kâmran'ın dili çözülmüştü:

— Ne var olmayacak? Senin dedenden başka kimsen yok sayılır. Benimse hiç kimsem yok. Mesut oluruz be Evdoksiya! Gel! basıp gidelim. Şerefsizim gül gibi geçiniriz. Hem biliyor musun, beni sabahları işime uğurladıkdan sonra fileyi alır, çarşıya çıkarsın. Her şeyleri kendi elinle seçersin. Sana bir de düdüklü tencere alırım...

Evdoksiya katıla katıla güldü:

— Düdüklü tencereee?

— Tabiî ya.

— Ben bilmem kullanmayı.

— Kolay be Evdoksiya. Gel şöyle oturup konuşalım biraz.

Kızı elinden şeftalinin dibine çekti. Sırtlarını ağacın gövdesine dayayıp, yan yana oturdular.

— Sonra?

— Sonra... Nerde kalmıştık?

— Yemeği düdüklü tencerede pişirdim...

— Pişirdin. Beni yemeğe bekleyeceksin. Gelgelelim. Geleceğim. Koşup kapıyı açacaksın. Boynuma sarılacaksın. Canım kocacığım diyeceksin. Seni kollarımın arasına alacağım...

— Sonra?

— Sonra, masamızın başına geçip yemeğimizi yiyeceğiz. Haa, rakı da içeceğiz ikişer kadeh.

— İçmem ki ben?

— Zarar yok ben içerim.

— Sana da içirmem.

— Yalvarırım.

— Nasıl?

— «Karıcığım, karıcığım, canım karıcığım,» diye.

— Vermem.
— Çok yalvarırım.
— Gene vermem.
— Peki, ölü yüzümü öp dersem?
Evdoksiya'nın yüklü göğsü heyecanla inip inip kalkıyordu. Birden delikanlının boynuna atıldı. Sımsıkı sarıldılar. Dünya silinmişti. O anda her şey vızgelebilirdi.
— Sonra?
— Sonra, taksiyle gezmeğe çıkarız.
— Taksi sürmeyi öğretirsin bana?
— Sen istedikten sonra...
Evdoksiya ellerini çırptı:
— Yaşasin. Beni gören bayanlar amma da kiskanir değil mi?
— Fena mı?
— Fena olur mu? Belki de doktor karısı sanırlar!
— Kimbilir?
Evdoksiya'nın gözleri uzaklara, taa uzaklara dikildi. Kaşları hafifçe çatılmıştı. İçini çekti.
Kâmran sordu:
— Ne var? Niçin çektin içini?
Evdoksiya cevap vermiyor, kısılı gözleriyle uzaklara bakmaya devam ediyordu. Neden sonra,
— Biz, çok fakiriz Kâmran... -dedi.
Kâmran'ın içi sızladı:
— Ben? Ben zengin miyim Evdoksiya? Ben de fakirim.
Evdoksiya birden ayağa kalktı. Kâmran da:
— Nereye?
— Mihal dedeme gitti söylediyse ya? Korkuyorum Kâmran, çok korkuyorum.
— Korkma.

— Gideceğim ben.

— Böyle birden mi?

— Ne yapayım, korkuyorum. Sen bir daha gelme buraya. Ben yazmadan gelme olmaz mı? Adresini biliyorum. Yazarım sana...

Kâmran cevap vermedi.

Ayrıldılar.

Evdoksiya, beyaz etekleri uça uça ağaçların arasında kayboldu.

3

Hamurkâr Mihal fırında, yarım bir un çuvalına oturmuş, tombul yanakları avuçlarında, Evdoksiya'nın dedesine gözlerini dikmişti. Ne müthiş adamdı bu Barba Komyanos!

Bir kucak sakalı, kaba bıyığı, iri gövdesiyle masallardan çıkıp gelmiş bir devi hatırlatarak fırına ekmek atmaktaydı.

Hiç bir zaman öfkesini belli etmezdi. Başkalarını çıldırtacak olaylar karşısında o, buz gibiydi. Dinler, sadece dinler, sonunda da ne türlü davranması gerekiyorsa o türlü davranırdı. Nitekim yıllarca önce, kızını dede yadigârı tüfeğiyle temizlediği gün!

Damadı gelmiş, ayaklarına kapanmış, «Baba» demişti. «Seviyorum çıldırıyorum onun için. Ama o...»

Barba Komyanos o zamanlar domuz kasabıydı. Kızının şarap tüccarı Kozmidi'nin oğluyle kırıştırdığı kulağına çalınmıştı, huylanıp duruyordu zaten. Beyaz çerçeveli gözlüğünün üstünden damadına şöyle bir bakmış, sonra, Yunan kurtuluş savaşlarından kalma dede ya-

digârı ağır Rus kapaklısını duvardan alıp uzatmıştı: «Yap vazifeni yavrum!»

Ufak tefek damat koca Rus kapaklısına dehşetle bakmıştı.

Komyanos, «Yapsana vazifeni!» diye gürleyince, miskin damat tüfeği almış ama yere düşürmüştü. O zaman Komyanos çılgına dönerek pısırık damadına öyle bir bakmıştı ki, delikanlı tekme yemiş köpek gibi çıkıp gitmişti.

Bunun üzerine Komyanos, namlusunun demirinde kurumuş kan lekeleri bulunan tüfeğini yerden almış, öpmüş, alev alev gözleriyle kızının evine gitmişti. Kızı, o sıra bir yaşında olan Evdoksiya'yı yatağına henüz yatırmıştı. Babasını elinde tüfek, gözleri dönmüş görünce sapsarı kesilmiş, bir şeyler sezerek oracığa çömelivermişti.

Komyanos'un alev alev gözleri dehşet saçıyordu. Elindeki Rus kapaklısını kızının üzerine çevirerek, «İstavroz çıkar!» diye gürlemiş, sonra da tetiğe dokunuvermişti. Duvarları sarsan bir patlama. Acı bir çığlık. Hepsi bu kadar. Komyanos dede yadigârı tüfeğiyle kasabanın daracık sokaklarında bir yılan gibi gözden kaybolmuştu.

Uzun zaman Komyanos'tan ses sada çıkmadı. Karısının iki gözü iki çeşme, lânet ederek, öksüz torununu bağrına bastı. Evdoksiya iki yaşına bastığı yıl haber geldi: İstanbul'daydı. Karısıyle torununu istiyordu. İhtiyar kadın istemeye istemeye hazırlandı. Evdoksiya'nın kancık babası ise, ihanetlerine göz yumduğu karısının ölümünden az sonra yeni bir karı bulmuştu.

Evdoksiya'yla anneannesi İstanbul'a geldiler.

Komyanos İstanbul'da eski zenaatını deniyordu. Bir domuz kasabının yanındaydı. Ama, adamın huyunu beğenmiyordu. Namus, din, milliyet bahislerinde gevşekti. Kadın ve paradan başkasını düşündüğü yoktu. Irz, namus, vatan, memleket, kilise vızgeliyordu.

Çok geçmeden kasaptan ayrıldı. Fırına girdi. O gün, bugün ayni fırındadır.

Komyanos en son ekmekleri de fırına attı. Sakallı yüzü su gibi terlemişti. Fırının açık ağzından vuran kızıl alevlerle kanlı kanlı parlıyordu.

Fırının demir kapağını çekip kapadı.

Komyanos gerçekten de bir devdi! İstese, Mihal'i tek eliyle havaya kaldırır, yavru bir domuzu yutar, bir oturuşta otuz somunu yiyebilirdi.

Mihal böyle düşünüyordu. Barba Komyanos'a bakarken.

Barba Komyanos'sa, Mihal'e bakmıyordu bile. Beyaz çerçeveli gözlüğünü düzeltti. Kocaman postallariyle kaba kaba basarak, Mihal'in önünden geçti, fırından çıktı.

Mihal arkasından bakakalmıştı. Yanına sokulan hamurkâr arkadaşı Dimitri'ye,

— Ne adam be! -dedi.

Dimitri göz kırptı:

— Kızı amma çekiştirdin ha!

— Tabiî çekiştiririm.

— Ya şimdi gider kızı döverse?

— Döverse dövsün. Türk çocuğuyle niye konuşuyor? Kendi dininde insan kalmadı mı?

— Kendi dininde, senden başka birisiyle konuşsaydı gene çekiştirir miydin?

Mihal un çuvalından sinirli sinirli kalktı.

Dimitri üsteledi:

— Ha? Çekiştirir miydin?

Mihal cevap vermedi.

4

Evdoksiya dedesini karşısında görünce eli ayağı çözüldü. Kalbi öyle çarpıyordu ki.

Komyanos sahici bir dev gibi büyük ayaklarıyle yaklaştı. Omuzundaki ceketi her zamanki gibi verdi. Evdoksiya'nın döktüğü su ile elini yüzünü her zamanki gibi sabunladı. Evdoksiya'nın uzattığı havluyla her zamanki gibi kurulandı.

Demek ki, Mihal gevezelik etmemişti.

Evdoksiya'nın içi içine sığmıyordu. «Aferin Mihal, aferin koca oğlan!»

Mihal'e aferindi ama, yüz bulup sırnaşmaması şartıyle. Yoksa gene peşine takılır, gevezelik ederse, külâhları değişebilirdi.

Dedesinin boynuna sarıldı.

Dev onu bir çocuk gibi kucağına aldı, evden içeri girdi. Evdoksiya sofrayı hazırlamıştı. Nefis domuz butu sahanda sıcak sıcak tütüyordu. Şarap testisi sofranın yanıbaşındaydı. Evdoksiya Rumcanın belki de en ahenkli, en tatlı, en nefisiyle bıcırdayıp duruyordu.

Komyanos sofraya oturmadı.

— Bütün bunları topla, teyzene gideceğiz! -dedi.

Evdoksiya şaştı. Anneannesinin ölümünden sonra görüşmedikleri baldızına ne için gitmek istiyordu dedesi acaba?

Sorulamazdı. Emir emirdi. «Bütün bunları topla, teyzene gideceğiz!» demişti. Dev öyle emretmişti. Yiyecekler toplanacak ve gidilecekti.

Sıcak domuz butu, ekmek ve şarap sepete konup, teyzenin Kumkapı'daki evinin yolu tutuldu.

Evdoksiya'nın anneannesinin inadına ince, uzun, kupkuru bir kadın olan Vaso ana kapıyı açıp da karşısında kaynını görünce, istavroz çıkardı.

Komyanos,

— Domuz butumuz var, şarabımız da... -dedi-. Boğazımızdan geçmedi.

Vaso ana inanmadı. Komyanos böyle incelikleri akıl edecek adam değildi. Onu daimî bir rüya içinde, önüne çıkanı yer, yutar, kocaman ayaklarıyle her şeyi ezer geçer biliyordu. Kaç kere rüyalarına girmişti. Vaso anaya göre o, bin kiloluk bir silindir kadar hissizdi. Onun için eniştesini asla sevememiş, ondan sadece korkmuştu. Ablasının ölümünden sonra ise de, ziyaretleri seyrekleştirmişti. Pek pek ayda, iki ayda bir, Evdoksiya'yı göreceği geldiği zaman.

Bir gün de aralarındaki pamuk ipliği kopuvermişti: Komyanos bir şey söylemişti. Vaso ana itiraz etmişti. Komyanos kadının itirazına ters ters bakmakla yetinmişti. Vaso ana anlayıp sussa ya... Hayır, inadım inat. O zaman Komyanos, Evdoksiya'yı dehşete düşüren bir şey yapmıştı: Vaso anayı üzerinde oturduğu minderle beraber kaldırıp sokak kapısının önüne bırakıvermişti: Vaso ana, «Lânet olsun senin gibi adama!» demişti. «Koca budala. Katil, cani. Öz kızını öldürenden hayır mı gelir?»

Bununla beraber, domuz butuyla şarap çıkarıldı. Yenildi, içildi. Komyanos geç vakit, omuzunda ceketiyle kalktı. Evdoksiya da kalktı. Fakat Komyanos onu durdurdu:

— Sen burada kalacaksın!

Evdoksiya ışıl ışıl gözleriyle dedesine baktı:

— Bu gece mi?

— Bu gece ve her gece!

Evdoksiya'nın gözlerindeki ışıltı söndü.

Vaso ana bir şeyler seziyordu. Yeğenini şüpheyle gözden geçirdi. Sonra eniştesine döndü. Sormaktan çekiniyordu. Komyanos baldızını dışarı çağırdı, kulağına bir şeyler fısıldadı. Vaso ananın gözleri büyüdü:

— Yaaaa!

Komyanos çıktı gitti.

Kızın yanına dönen Vaso ana, onu sedire kapanmış hıçkırır buldu.

— Boşuna ağlama... -dedi-. Ne yapsan nafile!

İri siyah gözleriyle yaş yaş bakan Evdoksiya,

— Ben burada yaşayamam! -diye bağırdı-. Bu karanlık evde, bu güneşsiz sokaklarda yaşayamam ben!

— Yaşayacaksın. Deden öyle istiyor!

— Yaşayamam!

— Yaşayacaksın!

— Peki, niçin böyle olmasını istiyor?

— Bunu sen daha iyi bilirsin.

Biliyordu, Evdoksiya şüphesiz ki daha iyisini biliyordu.

— Kendi dininde adam kalmadı mı?

Birdenbire her şeyi anlamıştı; demek de-

desi, Kâmran'la seviştiğini haber almıştı? Demek namussuz Mihal...

Sertçe cevapladı:

— Kalmadı!

— Edepsiz, yüz karası!

Kocakarı odadan çıktı.

Evdoksiya ağlamanın para etmeyeceğini anlamıştı. Anlamıştı ama, burada da gerçekten yaşayamazdı. Daracık sokaklar, rutubetli loş odalar, kupkuru teyzesi... Halbuki ne günlerdi o günler! Bardaktan boşanırcasına yağan aydınlık yağmurların altındaki göz alabildiğine yemyeşil çayırlar, kelebeklerin avuç avuç serpildiği, pembe çiçekler yüklü dallar, çiçekten çiçeğe uçuşan arıların sarı vızıltıları...

Keşke Kâmran'ı dinleseydi.

Gözleri daldı. Tanımadığı annesi geçti kafasından. Yüreği kabardı. Kendini tekrardan sedire yüzü koyun attı, omuzları sarsıla sarsıla hıçkırmaya başladı.

5

Kâmran beklemekten çılgına dönmüştü. «Sen bir daha gelme buraya. Ben yazmadan gelme olmaz mı? Adresini biliyorum. Yazarım sana...» dediği halde, niçin yazmamıştı? Başına bir şeyler mi gelmişti? Yazmasını beklemeden gitse miydi? Hatta her zaman buluştukları bahçeye değil, doğrudan doğruya evlerine!

Yırtıcı bir kuş gibi hırslıydı. Bilse ki kızın başında bir şeyler var, sonu ölüm olsun isterse, gider gözünü budaktan sakınmazdı.

«En iyisi, kafayı çekip gitmek!» diye geçirdi.

Gerçekten de... kafayı çekti mi, birtakım ince eleyip sık dokumaktan kurtuluyordu. Böyle zamanlarda en olmayacak işlerini bir çırpıda halledivermişti. «O zaman, morukla açık açık konuşur, torununu sevdiğimi, onsuz yaşayamayacağımı söylerim biter gider!»

Günler geçtikçe içindeki ateş büyüdü, gelişti, alev hâlini aldı. Ne olursa olsun, dayanamayacaktı artık. Daldı meyhaneye. Meyhane, Beyoğlu Balıkpazarı'nın birbirini kesen daracık sokaklarından birinde, patırtıcı genç edebiyatçıların omuz omuza doldurduğu, kesif bir sigara dumanıyle kaplı, daracık bir yerdi. Oturmak değil, açık şarap, bira, yahut votkalar tezgâh başında ayak üstü içilebiliyordu.

Kâmran da bir kişilik yer bulup tezgâh başına geçti. İlk, ikinci bardak şaraplar mezesiz filan yuvarlandıktan sonra, küçücük bir tabakla kayış gibi sert, bayat bir ciğer tava sunuldu. Aldırdığı yoktu. Kafasında Evdoksiya, yalnız Evdoksiya!

Üçüncü bardakla beraber bir sigara yaktı.

Etrafında bir sürü insan, edebiyattan konuşuyorlar, meyhane arı kovanı gibi uğulduyordu. Umurunda değildi. Zaten anlamıyordu da konuşulanları. İçine, içindekilere kapanmıştı:

«— Kafayı buldum mu, tamam. Küt, düşerim evlerine. Sonunda ölüm yok ya. Ne diyecek? Pek pek, dinimiz ayrı, sana verememi diyecek? Kovacak mı beni? Kovsun. Ama bırak. Kabahat gene de bende. O gün ne yapıp yapıp tüydürecektim. Şerefsizim gelirdi. Tam yumuşamıştı ama, neyse...»

Dördüncü bardağı yuvarladı. Ağzına bir ciğer parçası attı. «... Hızlı gidiyorum. Boş ver.

Kafayı çabucak bulup.. Şaraplar da tesirsiz be. On bardak içmeliyim ki keçiler kaçsın...»

«Keçileri kaçırmak» sözü Antranik'indi. Antranik, mobilyacı Antranik. Piliç gibi karılar düşürürdü hergele. Kâmran'ın Evdoksiya'sı da piliç gibiydi. Onu da mı düşürür?

Yüzü asıldı.

«... Hıristos'undan başlarım onun. Başlaması kolay ama, dur bakalım yüz verir mi Evdoksiya? Çocuk musun, Evdoksiya yüz verir mi hiç!»

Gözleri daldı. Evdoksiya'nın sert göğsü, rüzgârlı etekleri, biraz uzun ama nefis bacakları...

Evdoksiya gerçekten de boşverirdi ona.

Beşinci bardağı kızın şerefine dikti.

Peki ama, ne malumdu boşvereceği? Ya başka kadınlar gibi o da mangırına tav olursa Antranik'in?

Altıncı bardağa uzanırken, kendi kendine, «Yavaş!» dedi. «Hızlı gidiyorsun!»

Kızdı. Hızlı giderse ne olurdu? Keçileri mi kaçırırdı? İşte gene Antranik!

Dolu bardağa sarıldı, içmedi. Tekrardan bıraktı. Vız gelirdi Antranik. Onda mangır varsa kendisinde de gençlik vardı. Ne demişti şoför Niyazi? Hem canım Antranik'le bu kadar dosttular. Birbirlerinin acı kahvesini içmişlerdi...

Tezgâha dayandı, bir sigara yaktı: Antranik'i hayallemişti. Sivri burnu, ufacık bıyığı, ışıl ışıl gözleri: «Birbirimizin acı kahvesini içtik Kâmran. Güldük, söyledik. Düşündüğün şeye bak. O benim kardeşim be. Şerefsizim kardeşimden, Hayganoş'tan farksızdır yanımda!»

İçini çekti.

Böyle diyeceğini, diller dökeceğini biliyordu. Biliyordu ama, inanamıyordu. Böyle konuşacaktı elbette. Bütün zamparalar bu ağzı kullanır, karıları, yahut kızkardeşlerini tavlayacaklarıyle böyle konuşurlardı.

Sigarasının külünü sinirli sinirli çarptı.

Hıristiyandılar esasta, ikisi de Hıristiyan. Antranik'te para boldu. Pek öyle moruk da sayılmazdı. Kendisi servisteyken eve gelse, Evdoksiya'dan meselâ ütü istese... «Aman Madam, affedersiniz. Benim ütü bozulmuş, acele işim var. Sizinkini verir misiniz?»

Öfkelenmeye başlamıştı.

Ütü ver, ütü al derken... Geçen hafta gördüğü bir filmi hatırladı. Kendi gibi yakışıklı bir genç, Evdoksiya gibi güzel bir kızla tanışır. Evleneceklerdir. Kızı babasından ister. Adam işi yokuşa vurur. Alamadın, veremedin... Kızla işi uydurur, kaçırır. Güzel güzel yaşayacaklardır. Gelgelelim, bu Antranik gibi kurt bir komşuları vardır, ütü verip ütü alırken kadını tavlar, başlarlar kırıştırmaya. Adam tıpkı tıpkısına Antranik. Kırkı aşkın ama kadınları kahkahadan kırıp geçiren biri. Gel zaman git zaman, işler öylesine tıkırında gider ki...

Kâmran'ın tepesi attı. O hızla şarap bardağına tekrar sarıldı, son damlasına kadar içti.

Boş hemen doldu. Dolu bardağa göz kırparak mırıldandı:

— Boş ver. O sinema. Antranik değil, onun şâhı Evdoksiya'yı baştan çıkaramaz!

Arkasında bir horultu. Döndü: Eski fötrü altında kocaman burnuyle sızmış, pos bıyıklı biri. Evdoksiya'nın dedesine benzetti.

Gidecekti. Kafayı adamakıllı tuttuktan sonra mutlaka gidecek, Evdoksiya'yı dedesinin

evinde görecekti. Kararı karardı. Kimse, hiç kimse caydıramazdı. Gerekirse isteyecekti dedesinden hatta!

Kendi kendine göz kırptı: Ya vermezse? Peki ama, niçin vermez?

Kendisi Kâmran, öteki Evdoksiya diye mi? Belki ama, niye? Görülmemiş şey mi? Yoksa çeker vurur mu? Şayet böyle bir şeye kalkarsa, Kâmran'ın elleri armut toplamıyor ya!

Belki de vurup vurulmadan karakolluk olurlar. Olsunlar. Daha iyi. Kâmran için pek de önemli değil. Hiç kimsesi yok, bir başına bir insan. Durumu komisere anlatır. Sevişiyoruz, deliler gibi sevişiyoruz, der. Onun için mahvoluyorum der. Allahın emriyle istedim, vermedi, derim. Niçin vermediğini sorar. Ne cevap verir? Dinimiz ayrı, mı der? Desin. Kanunda böyle şey var mı? Yok. Yok, ama yaşı küçük. Dedesi razı olmazsa...

Gözlerinin önünde karaltılar uçuşmaya başlamıştı.

Gerçekten de Evdoksiya'nın yaşı **küçüktü!** Karakolda da, mahkemede de haksız çıkabilirdi.

Neşesi kaçmıştı. Birden gözleri parlamaya başladı: «Yalvarırım be!» diye geçirdi. «Eline, ayağına kapanırım, baba derim, babacığım derim. Ben de senin bir evlâdınım. Yapma, acı bize. Kendi gençliğini hatırla, derim. O da genç oldu elbette. Kimbilir, belki o da sevdi. Anasından böyle kazık gibi doğmadı ya. Torununu öyle yaşatacağım ki, derim, herkes imrenecek. Ne iş yaptığımı sorar. Taksim var derim. Patronu filan karıştırmaya lüzum yok. Bizim patron iyi insan nasıl olsa. Taksiyi belki de bana verir. Piyasada sekiz, on taksisi var, benzin de-

poları, garajı var. Yalvarırım, verir. Öderim borcumu. Taksi benim oldu mu günde sırtısıra yirmi saat bile çalışırım. Borcumu ödedikten sonra, yaşadık. Her gün otuz, kırk. Maç günlerinden daha çok. Araba kendimin olunca çok temiz kullanırım, örselemem hiç. Para biriktirir, bir taksi daha alırım. Taksim iki olur. O zaman eskiyi bizim Süreyya'ya devrederim. Süreyya her gün temiz yirmi yapsa, onu benim, onu onun. Yedi buçuk versin, beş versin. Ayda yapar yüz elli lira. Yüz elliyi her ay acentaya yatırır, yeni taksinin borcunu çabucak ödedikten sonra, çekerim üçüncü arabayı.

Üçüncü arabayı çekince, eski arabayı Süreyya'ya. Süreyya, iyi arkadaştır. Karısı, çocukları var. Kızkardeşini bana yutturmak istemişti ama, boşver. Süreyya çocukluk arkadaşım. Ben ona iyilik yapmak istiyorum. Açsın gözünü adam olsun. Bu zamanda baba evlâdına yapmaz. Ödesin borcunu. Derken çekerim dördüncü taksiyi. Piyasada dört araba, dördü de kız gibi!»

Karşı raftaki kocaman karınlı siyah şarap şişesine göz kırptı. Günde ortalama yirmişerden seksen papel. Ayda? Üç kere sekiz yirmidört, iki bin dörtyüz lira!»

Gözleri hırsla parladı.

«İki bin dört yüz! İyi bir apartmana taşınırız!»

Dolu bardağa uzanırken koca göbekli şarapçıyla gözgöze geldiler.

Adam:

— Hızlı gidiyorsun... -dedi.

Kâmran hayallerinden sıyrılıp başını salladı:

— Doğru, hızlı gidiyorum.

— Niçin?
— Çünkü...
Gülüverdi.
— Bir dalgan var galiba?
— Eh işte..
— Karı dalgası mı?
— Gibi bir şey.
Kâmran'ın arkasında sızmış horlayan ihtiyarın, yarısı içilmiş şarap bardağına uzanan kupkuru biri,
— Zordur Allah kurtarmasın... -dedi.
Kâmran döndü. Kuru adam, ihtiyarın yarım bardak şarabını dikmişti bile. Kâmran'ın kendisine baktığını görünce, eski siyah fötrüyle selâmladı:
— Hayırlı akşamlar Majeste!
Şaraphanede ona «Leşçi» derlerdi. Artık mezelerle karnını doyururdu. Kâmran'ın yanına sokuldu. Yeşile çalan kupkuru bir yüzü vardı.
— Kadından bahsediyordunuz galiba?
— Evet.. -dedi Kâmran.
— Yani âşık mısınız?
— Hem de nasıl...
— Bilirim zordur ama, gene de Allah kurtarmasın!
— Âmin.
— Çok şakacısınız, hem de mert delikanlıya benziyorsunuz. Bana cömertliğiniz hakkında fikir versenize!
Kârman hayretle sordu:
— Nasıl?
— Meselâ bana şarap ısmarlayabilirsinlz!
Amma da pişkin adamdı.. Ne olursa olsun, çok hoşuna gitmişti Kâmran'ın. Tezgâhın gerisinde dikilmiş, kendilerini seyreden şarapçıya işaret etti. Leşçinin bardağı doldu.

Kâmran,

— Bardağınızı alın ve yerinize geçin lütfen... -dedi.

— Ne var?

— Kendine gel!

— Ben kendimdeyim. Kendimde olmadığımı hiç bir vatandaş iddia edemez. Etse bile ispat edemez. İçtim, evet. Her vatandaş gibi, istediğim kadar içmek hakkımı kullandım. Binaenaleyh... -Geyirdi.

Müşteriler kahkahadan kırılıyorlardı.

Şarapçı işi uzatmamak için, garsona gözüyle işaret etti.

Garson koştu. Kulağına fısıldadı:

— Haydi bakalım Leşçi, voltanı al!

Şöyle bir baktı:

— Almazsam ne olur?

— Külâhları değişiriz!

Bütün bu olanlardan habersiz Kâmran hesabı ödemişti. Leşçiyle birlikte şaraphaneden çıktılar.

Testekerlek, pırıl pırıl bir ayın gündüze çevirdiği aydınlık bir gece vardı.

Caddenin karşı tarafına geçtiler.

Leşçi, meyhaneden uzaklaştıkça öfkesi artıyordu:

— Az kaldı ağzını burnunu dağıtacaktım... -dedi.

Kâmran koluna girdi ama, kendi havasındaydı:

— Meselâ -dedi-, sen Barba Komyanos olsan... Torununu bana vermez miydin?

Leşçi durdu.

— Ben mi?

— Sen.

— Bir iki demezdim, derhal!

— Ama senin ismin Komyanos, benimki Kâmran'sa?

— Benimki Dikran, seninki İstefan da olabilir!

— Verirsin demek?

— Bir iki demem dedim ya!

— Kiliseye filan boş mu verirsin?

— Soruyor musun?

Kaldırıma yan yana oturdular.

Kâmran'ın gözleri şişmişti, kekeliyor, zorla konuşuyordu:

— Ben, ben, namuslu insanım ben arkadaş. Çalışır, kazanır, harcarım. Şimdi bir tek taksim var. Ama yarın? Yarın iki olacak, üç olacak, dört olacak...

Leşçi sordu:

— Nasıl?

— Nasıl mı? Bilmiyor musun?

— Yoo!.. Anlamadım?

— Anlamayacak bir şey yok. Bardağını al ve yerine geç!

— Emredersiniz ama, benden size kötülük gelmez, tam tersi..

— Nasıl tam tersi?

— Yardımım dokunabilir!

— Meselâ?

— Meselâ, ne bileyim? Kavga filan ettiğiniz zaman...

— Yumruğuna sıkı mısın?

— Soruyor musun? İsterse dev olsun karşımdaki. Çenesine bir bir daha.. Üçüncüye hâcet kalmaz.

Dolu bardağı bir nefeste dikti, boşu şarapçıya uzattı.

Şarapçı, Kâmran'a sordu:

— Doldurayım mı?

Leşçi cevapladı:

— Tabiî tabiî..

Kâmran döndü:

— Ne kadar çok içersem o kadar müthişleşiyorum!

Bardak doldu. Leşçinin kırışıklar içindeki yeşilimsi yüzü pembeleşiyordu.

— Bu mertliğini ömrüm oldukça unutmayacağım. Mertlikten de başka, şövalyelik âdeta!

— Yok canım?

— Şerefsizim ki. Göreceksin, sana toz kondurtmayacağım!

Kâmran coştu:

— Heey şarapçı! Arkadaşa istediği kadar ver, içebildiği kadar içsin!

Leşçi şarapçıya heyecanla sokuldu.

Şarapçı,

— İşler tıkırında, dayan! -dedi.

Leşçi her akşamki Leşçi değildi:

— Lâubalilikten hoşlanmam!

— Anlamadım? Ne zamandan beri?

—

— Bu fırtına da geçer Leşçi. Yarın gene bana muhtaçsın ama!

Leşçi sırtını şarapçıya dönerken:

— Bu hususu yarın düşünürüz!

İçebildikleri kadar içtiler. Tam olmuşlardı, ayakta duramıyorlardı. Leşçi, Kâmran'a yan bakanın sülâlesine sövdü.

Şarapçı,

— Höst, hööost!! -dedi.

— Dinle öyleyse: Benim çalıştığım taksi de, esasta patronun. Patron karısından değil de

metresinden korkar ama, gene de iyi adamdır. Tanır mısın bizim patronu?

Leşçi attı:

— Nasıl tanımam? Metresinden korkar!

— Yaşa be! Ne biliyorsun?

— Eski ahbabımdır.. Sonra?

— Çalıştığım taksiyi bana verir mi vermez mi?

— Sen istedikten sonra...

— Yaşa. O zaman ne yaparım ben? Ha? Ne yaparım?

— Ne yaparsın?

— Sıkarım dişimi, sıkarım sıkarım... Öderim borcumu. Ödedim mi, tak, hemen yeni bir taksi çekerim acentadan. Geçerim direksiyona. Eskiyi de Süreyya'ya veririm!

Leşçi, tanırmış gibi,

— Boşver Süreyya'ya! -dedi.

— Niye? Çirkin kız kardeşini bana vermek istediği için mi?

İpucu yakalanmıştı:

— Tabiî ya. Ben varken Süreyya da kim oluyor? Senin yoluna ölürüm be!

Başı göğsüne düştü.

Kâmran,

— Uyuma! -dedi.

— Uyumuyorum.

— Sen şoförlükten çakar mısın?

— Tayyareden bile çakarım!

— Benim eski taksiyi sana versem, günde kaç lira verirsin bana?

Leşçi'nin fikri yoktu. Attı:

— Otuz lira!

Kâmran şaştı:

— Sahi mi?

— Tabiî sahi. Sami'ye boşver..

— Hangi Sami? Süreyya de!
— Evet, Süreyya. Boşver Süreyya'ya.
Kaldırıma sırtüstü uzandı.
Kâmran sordu:
— Uyuyor musun?
— Yoo!. Seni dinliyorum.
Az sonra horlamaya başladı.
Kâmran bir zaman kendi kendine konuştu. Leşçiyi unutmuştu. Sonra kaldırımdan kalktı. Elleri pantolon ceplerinde, mırıldanarak caddeyi tuttu:
— ...Günde otuz lira, ayda? Dokuz yüz lira. Bir taksi daha çekerim. Yeni taksiden gelecek parayla borçları öder, sonra da üçüncü taksiyi...
Evdoksiya'lara gidiyorum sanarak kendi evinin yolunu tutmuştu.

6

Antranik o gün kârlı satışlardan dolu para kazanmıştı. Bol kazancın neşesiyle Beyoğlu'nun temiz lokantalarından birinde kendine mükellef bir ziyafet çekmiş, eve geç vakit fitil gibi dönmüştü.
Apartman kapısından girdi.
Ortalık zifirî karanlıktı. Bozuk elektriği hâlâ yaptıramadığı için apartman sahibinin küçük kızına Ermenice sövdü. O apartman sahibinin yalnız küçük kızına değil, karısına, büyük kızına, gelinine, hatta kaynanasına bile söverdi ama, Antranik ağzının tadını bilirdi. Böyle çakır keyif döndüğü geceler apartmanın zifirî karanlığıyle karşılaşınca, peşin kocaman, yağlı suratıyle apartman sahibi canlanırdı ka-

fasında, sonra ötekiler. İlle lâcivert gözlü küçük kız! Küçük kız Dam Dö Siyon'a gidiyordu. Eğer Antranik on yaş daha genç olsa, kızın peşine mutlaka düşerdi. Şimdi bile kaç sefer okul kapısına kadar takip etmiş, ama laf atmaktan çekinmişti. Çekinişi, görenlerin, «Oha! Kazık gibi herif. Yaşından başından da utanmıyor...» gibi manasız laflar etmeleri korkusundandı.

İkinci kata geldi.

Bu kat da zifirî karanlıktı. Tekrar sövdü. Küfürle beraber apartman sahibinin yağlı, kocaman yüzü arkadan da küçük kızın lâcivert gözleri... Gözleri ya... Durdu. Ayağına yumuşak bir ağırlık, belki de bir insan cesedi takılmıştı. Tüyleri diken diken oldu. Eğildi, yokladı. Gerçekten de bir ceset!

Artık ne apartman, ne zifirî karanlıklar, ne de apartman sahibiyle küçük kızının lâcivert gözleri!

Karanlık merdivenleri çılgın gibi indi, sokağa fırladı. Gözleri yuvalarından uğramıştı.

Bir ceset!

Ölü!

Ölüm ve ölüden iğrenirdi. Ne zaman bir cenaze olsa da kilisenin çanı ağır, paslı sesiyle vurmağa başlasa, Antranik ortalardan silinir, defin merasimi bitip, ölü gömülünceye kadar ortalıkta görünmezdi.

Balıkpazarı sokağından, Galatasaray'a çıktı. Tam köşe başında durdu, bir cigara yaktı. Demin ayağıyle dokunduğu ölüyü hatırladı. İçi titredi. Sonra bir bulantı duydu. Bir ölünün buz gibi, gevşek etini dişleri arasında farz etmekten gelen bir iğrenmeyle, bulantısı büsbütün arttı.

Elindeki cigarayı fırlattı:

— Allah belâsını versin!

Peki ama ne yapmalıydı? Sokaklarda sabahlara kadar gezecek değildi ya! Günlerden beri uykusuzluktan imanı gevremişti zaten.

Bir şeyler yapmalıydı. Gidip karakola haber verse? Verse ama, iş uzayabilir, soruşturma filân derken gene de sabahı bulabilirdi.

En iyisi eve hiç gitmemek, bir otelde sabahlamak!

Bu da mahzursuz değildi. Diyelim ki, bu ceset, apartman kiracılarından bir ihtiyarın cesedidir. Adam geç vakit merdivenleri çıkarken ânî bir kalb sektesinden düşüp ölmüştür. Sabahleyin, yahut gece yarısından sonra iş meydana çıktı, durumdan polis haberdar edildi, soruşturma başladı. Bir de görüldü ki, her gece evinde yatan mobilyacı Antranik, hiç sebep yokken, bu gece otelde sabahlamış!

Telâşlandı :

«...Ondan sonra ayıkla pirincin taşını Antranik cenapları!» diye söylendi. Ne olursa olsun, gidip karakola durumu haber vermeliydi!

Semt karakoluna gitti, haber verdi. Polislerle birlikte apartmana geldiler. Antranik iki polisin arkasından içeri girdi. Merdiveni birkaç basamak arkadan çıkmaya başladı. Ölü kalkıp, polislere rağmen Antranik'in gırtlağına sarılamazdı, görülmüş şey değildi ama, ölüyü görmekten korkuyordu o.

İkinci katın sahanlığında polislerden biri,

— İşte - dedi -. Buradal

İki polis el fenerlerini yerdeki adamın yüzüne sıktılar. Bol ışıkta birdenbire aydınlanan yüz, bir ölünün yüzü değil, normal şekilde nefes alan sapasağlam bir insanın yüzüydü.

Polislerden biri,

— Adam sadece sızmış... dedi.

Ancak bunun üzerine kendine gelen. Antranik, polislere sokuldu. Baktı, tanıdı!

— Ooo! dedi bizim Kâmran'dır...

Polislere döndü

— Çok affedersiniz, zahmet verdim size. Fark edememişim karanlıkta.

Polislerin yardımıyle Kâmran odasına taşınıp yatağına yatırıldı. Yalnız kaldığı zaman Antranik kendi kendine uzun uzun güldü

— Hey oğlum Kâmran dedi ben sana demez mi idim çok içme, kaçırırsın keçileri deyi?

Sonra gözlerini odada dolaştırdı. Ta karşıdaki konsolun üstünde zarif çerçeveli bir genç kız fotoğrafına gözü ilişti. Gitti, fotoğrafı eline aldı. Dikkatle, uzun uzun baktı. Daha iyi görebilmek için gözlüğünü taktı.

— Vay köpoğlu Kâmran vay! -diye söylendi-. Lokman Hekimin ye dediğidir!

Fotoğrafı zarif çerçevesinden çıkarıp arkasını okudu: «Her zaman senin, EVDOKSİYA!»

Mırıldandı :

— Rum imiş...

Fotoğrafı çerçevesine taktı. Kızın el yazısı içini tatlı tatlı gıcıklamıştı. Bu yazıyı yazanın kalem tutan yumuk, kar gibi elini hayalledi. Parmakların büklüm yerleri belki de hafifçe çukurdu. Antranik bu türlü tombul elleri çok severdi. Böyle bir eli avucu içine alıp, saatlerce, okşayabilirdi. Gözlerini yumdu. Evdoksiya'nın kar gibi elini avucunda hissetmeğe çalıştı. Titredi. Hayaller hayallerin peşi sıra akmaya başladı. Fotoğrafında canlanan Evdoksiya,

çerçeveden atlamış, Antranik'in dizine oturmuştu. Antranik onu peşin sımsıkı kucaklamış, sonra elini incecik bluzunun altına sokarak kızın ateş gibi yanan eti üzerinde kaydırmaya başlamıştı. Kız fıkır fıkırdı. Tatlı sesiyle «Yapma!» diye kıvranıyordu. «...Allah aşkına yapma!»

Antranik tekrar, hem de daha içten titredi. Döndü, Kâmran'a baktı.

— Köpoğlu! -dedi-, köpoğlu Kâmran!

Ne olursa olsun bu kızı tanımalıydı. Bunun için de tek çare, Kâmran'la ahbaplığı artırmaktı.

Esnedi. Öyle de uykusu gelmişti ki... Evdoksiya'nın fotoğrafına baktı

— Yakında tanışırız herhalde matmazel! -dedi.

Eliyle öpücük gönderip elektriği söndürdü. Dışarı çıktı, kapıyı çekti.

İçinde kuvvetli bir istek başlamıştı. Tekmil sinirlerini geren, yüreğinden ılık ılık bir şeyler akıtan bir istek. Demin cinayet ihtimaline karşı çarpan yüreği, şimdi dehşetli bir kadın isteğiyle çarpıyordu.

Dairesinin kapısı önünde durdu. Anahtarı çıkarmak istemiyordu canı. Apartmandaki bütün kadınları aklından geçirdi. Kocakarılar, hizmetçiler de dahil, yığınla kadın. İçlerinde müsaitleri yok değildi ama, gecenin bu saatinde!...

«...Sokakta bulabilir miyim acaba?» diye düşündü. İçinde bir ihtimalin kıvılcımı yandı. Barlardan, yahut herhangi şekildeki anlaşmadan dönen kadınlar... Yahut hovardasıyle bozuşup kendini sokağa atan, dövülüp kovulan...

İstiklâl Caddesi, ara sokaklarıyle ta Taksim'e kadar uzandı kafasında.

«...Niçin olmasın? İstanbul bu!»

Bilek saatına baktı: iki'ye geliyordu. Uykusu vardı. Uykusuzluktan geberiyordu ama, derisinin altında her şeyin üstünde bir kadın ihtiyacı, onu rahat bırakmıyordu. Eğer bu ihtiyacı yenemezse imkânı yok uyuyamayacaktı. Anahtarı cebine atıp apartmanın karanlık merdivenlerini koşarak inmeğe başladı.

7

Güm güm yumruklanan kapının sesine gözlerini açan Kâmran, başında müthiş bir ağırlık hissederek bir yandan bir yana döndü.

Kapı tekrar yumruklandı.

Kâmran istemeye istemeye doğruldu. Üstü başıyle öylece yatıp kalmıştı. Buraya nasıl geldiğini, apartmana nasıl girdiğini hatırlamaya çalışırken kapı tekrar yumruklandı. Bu sırada Antranik'in küfreden sesi.

Kâmran karyoladan atladı, gitti kapıyı açtı.

Antranik gürültüyle içeri girdi:

— Ne idi akşamki halin be Kâmran? Ben sana demez mi içme bu kadar, kaçırırsın keçileri deyi?

Yan gözle de Evdoksiya'nın resmine baktı.

Kâmran,

— Bırak akşamı -dedi-. Başım fena ağrıyor!

— Aspirin iç yavru..

— Hiç bir şey içemem. Midem bulanıyor!

— Yoksam sevdalısın?

Kâmran içini çekti

— Hem de nasıl!

Antranik Evdoksiya'nın fotoğrafını işaret etti

— Ona?

Kâmran fotoğrafa gitti, aldı, öptü.

Antranik,

— Helâl olsun yavrum, -dedi-. Sevdadır bu. Çorapsız yatırır insanı. Lâkin kıyak kız!

Bilmiyormuş gibi sordu

— Türk'tür?

— Değil, Rum.

Fotoğrafı yerine koydu.

— Kimin nesidir bu?

Kâmran huylandı

— Sana ne?

Antranik güldü.

Kâmran,

— Bana bak... -dedi.

— Ne var?

— Niçin sordun?

— Hiiç, öyle.

— Boşuna sormazsın. Var bir domuzluğun!

— Yok be yavrum. Sana da mı?

Kâmran rahatladı. Gene de,

— Belli olmaz... -dedi-. Sen şimdi boşver ona, dokuza da bana bir akıl öğret!

— Ne gibi?

— Bu kız Rum. Bir dedesi var, aksi mi aksi. Kızın ödü kopuyor. Seni dedenden isteyeyim diyorum, olmaz, dinimiz ayrı, dedem vermez, beni öldürür, diyor. Sen ne dersin bu işe?

Antranik uzun uzun düşündü. Sonra,

— Öldürmeyi geç... -dedi-. Kız seni sahiden sevoor?

— Sevmese konuşur mu be?

— Belli olmaz ama, mâdem biloorsun sevoor, mesele yok.

— Mesele yok değil var. Hem seviyor, hem de benimle konuşmaktan korkuyor.

— Öyleyse kaçsın sana be yahu!

— Ulan, korkuyor diyorum sana be!

— Hem sevoor, hem korkoor. Kıyak dalga. Seven korkmaz! Sen niye kulak asıorsun onun korkmasına?

— Ne yapayım?

— Git iste moruktan be!

Kâmran,

— Ben de böyle düşünüyorum... -dedi-. Dün gece bunun için içtim. Kafayı bulup gidecektim moruğa, isteyecektim. Fazla kaçırmışım, zom olup çıktım. Dinle beni şimdi: Bana yardım edeceksin!

— Nasıl?

— Moruğa birlikte gideceğiz!

Antranik'in gözleri parladı:

— Gidelim be yavrum. Gidelim ama, daha önce çekelim kafaları!

— Tamam...

— Haydi gidip sarmısağı bol birer işkembe çorbası içelim.

Kâmran davrandı. Akşam da pek bir şey yememişti. Üstünü başını çekiştirip düzelttikten, saçlarını taradıktan sonra Antranik'le evden çıktı. İşkembe çorbası, kukureçi, tuzlamasıyle meşhur Rum işkembecisine girdiler. Sarmısağı, sirkesi bol birer işkembe çorbası söylediler.

Antranik, «Rum kızı» konusuna dönülme-

si içln can atıyordu ama, Kâmran'ın şüphelenmesinden korkuyor, açamıyordu. Nihayet Kâmran kendisi açtı :

— Kız çok güzel Antranik... -dedi-. Peşine de düşen düşene!

— Ne biloorsun?

— Kendi söylüyor.

— Kendi söyloor ha?

— Benden hiç bir şey saklamaz.

— Seni kıskandırmak için tabiî...

— Beni sevmese kıskandırmağa ne ihtiyacı var?

— O da doğru. Sonra?

— Sonrası sağlık işte. Dedesi dev gibi bir şey. Herifte bir boy var, iki metre şerefsizim... Eski komitacılardanmış. Benimkinin annesini kurşunla vurmuş!

Antranik bir ıslık çaldı :

— Demek kurşunla? Sebep?

— Eğri yolda görmüş!

— Boşver. Bir gün basar gideriz, bitti gitti. Aslan gibi delikanlısın. Elin ekmek tutoor. Daha ne?

— DInimiz ayrı.

— Aldırma. Din, min, şu bu... Hepimiz insanız!

— Adamın böyle şeyleri taktığı yokmuş pek.

— Göreceğiz.

Bol sirke, sarmısaklı çorbalar sıcak sıcak geldi. Kaşıklara sarıldılar.

8

O gece gideceklerdi.

Kâmran,

— Ayık gidelim... -dedi.

Antranik itiraz etti

— Olmaz!

— Niçin olmasın?

— Olmaz da onun için. Böyle yerlere boş kafayla gidilmez. Çok değil. İkişer kadeh atarız, kafalarımız cilâlanır, aklımız başımıza gelir!

Meyhaneden zom oluncaya kadar içip, apartman merdivenlerine serildiği günden beri ağzına içki koymamıştı. Aradan epeyce zaman geçmişti. Canı da istemiyor değildi. Sonra, daha mühimmi, kafayı bulmadan açık açık konuşamazdı. En olmayacak işleri, kafayı bulduktan sonra söktüğü bir gerçekti.

Antranik cevap bekliyordu.

Kâmran baktı, güldü. Bunun «İyi ya!» demek olduğunu anlayan Antranik'in neşesi arttı.

— Bize gidelim. Evde rakı var, mezelik bir şeyler de alırız...

Kâmran'ın koluna girdi. Uçuyordu. Günlerden beri içinde kıvranan Rum kızını görecekti, belki de kızla konuşacaktı. Kızı dedesinden koparabilirlerse —ki bu hususta kendi cerbezesine güveni vardı— dostluk, komşuluk, hatta dostluk ve komşuluktan da ileri bir münasebet başlayacak aralarında, sonra da...

Beyoğlu Balıkpazarı'nın cıvıl cıvıl renk ve ses kalabalığını hızla geçtiler. Köşe başındaki kukureççiden sıcak sıcak kukureç, manavdan elma, portakal, muz aldılar. Sonra apartmana geldiler. Vakit henüz erken olduğundan, merdivenler alaca karanlıktı, ama elektrik ihtiyacı duymadılar.

Antranik'in eşyaları yeni, pırıl pırıldı. Ce-

viz karyola, koltuk, kanape, orta masası, büfe, iskemleler, kan renkli kocaman halı, filân... Kadınlarda güven hissi uyandıran, zengin bir hovarda odasıydı.

Kâmran kanapeye yan geldi. İçi içine sığmıyordu. Tatlı bir heyecanla çarpan yüreğine rağmen, sakindi. Antranik'e baktı. Büfeden çıkardığı kesme, billur rakı takımını orta masanın üzerine koydu. Kadehlere rakı doldurdu. Büyük porselen bir tabakla meyve getirdi.

Hiç bir zaman yumruk mezesiyle içki içmezdi. Kadın hususunda hiç de kalite aramadığı halde, içki hususunda iş değişirdi. İçkiyi usul ve erkânca, süze süze, sindire sindire içmekten zevk alırdı.

Küçük ceviz masalardan birini Kâmran'ın önüne getirdi. Rakı takımını, meyve tabağını, küçük küçük kesilip pembe bir tabağa doldurulmuş kar gibi francalayı koydu. Her şey tamamdı, başlayabilirlerdi. Ellerini keyifli keyifli uğuşturarak Kâmran'a baktı

— Ne düşünoorsun?

Kâmran içini çekti

— Bilmem? Pis bir sıkıntı var içimde.

— Boşver!

— Elimde olsa, kolay..

— Şimdi atalım ikişer kadeh, bir şey kalmaz!

Antranik susuz içerdi. Sulu rakı bulantı veriyordu. Kâmran da tersine susuz tek yudum alamazdı.

Kadehlerini «Gâvur Kızı»nın sağlığına kaldırıp tokuşturdular.

İlk yudum Kâmran'ın içindeki pasa benzer sıkıntıyı silip süpürdü. Damarlarındaki kan hızlı hızlı dolaşmaya başladı. İri bir muzu

sarı kabuğundan soyup ağzına olduğu gibi attı, diliyle damağında ezerek, tadını çıkara çıkara yedi, yuttu.

Antranik de Kâmran'dan geri kalmıyordu. Muz, portakal, elma, mandalin...

— Fakat -dedi-, böbrek ızgarası, şiş, beyinli salata filan da olmalı ki...

Gözü birden taa karşı apartmanın penceresi önünde soyunan bir kadına ilişti.

— Karıya bak -dedi-. Kâmran bak karıya!

Kâmran döndü, gördü, sordu

— Kim o be Antranik?

Güldü :

— Bizim Haçaduryan'ın gelinidir!

Başladı kadının künyesini okumağa. Kadının kaç yaşında, kaç kardeşi olduğu, kimlerle konuştukları, nerelerde buluştukları, bu kadının niçin böyle pencere önünde soyunduğunu filan uzun uzun anlatırken, Kâmran,

— İyi ama, -dedi-, adam bizi kovarsa ya?

Antranik, Haçaduryan'ın gelininden bahsediyordu. Kâmran'ın sorusunu sırasız buldu

— Ben ne ağnatırım, sen ne sorarsın be oğlum? -dedi.

Kâmran güldü

— Vallaha Haçaduryan'ın gelini değil, dünya güzelinden bahsetmek değil, güzel kendi burada olsa, gene de hava arkadaş!

— Haydi öyleysem, şerefine Matmazel Evdoksiya'nın!

İçtiler.

— Sen fena tutuşmuşsun aslanım. Kötü ihtimalleri at kafandan. Adam adam gidip isteyeceğiz. Verdi ne âlâ, vermedi mi?

— Vermedi mi ne olacak?

— O zaman da ona göre bir hal çaresi bulacağız!

— Farzedelim aksilik çıktı, herif bizi kapıdan kovdu!

— Kovamaz... -dedi Antranik.

— Farzet kovdu birader!

— Kovamaz oğlum, biz kovulacak kişi miyiz?

— Değiliz ama, öyle farzet!

— Farz da edemem ama...

— Ee?..

— O zaman...

— O zaman?

— İş değişir!

— **Nasıl?**

Düşündü, ölçtü, biçti. Ne cevap verebilirdi? Bilmiyordu ki!

Kadehine sarıldı :

— Hele birer daha atalım.

Attılar. Antranik ağzındaki meyveyi şapırdata şapırdata yiyordu. Kâmran'sa cevap bekliyordu.

— Evet -dedi-. İş nasıl değişir?

Antranik nihayet,

— Kapışırız be Kâmran!... -dedi.

— Ohoo... İş büsbütün sarpa sarar.

— Nasıl?

— Karakolluk oluruz!

— Olursak oluruz be evlâdım. Ne çıkar? Hem sana bir şey deyim? Sen çok evhamlısın, çok da ince düşünoorsun.. Düşünmeceksin. Oluruna bırakacaksın işi. Bu adam bu kadar yabanidir? Kibar olur Rumlar, halden ağnarlar!

Birer tek daha attılar.

9

Barba Komyanos tek başına şarap içiyordu. Fırından getirdiği kocaman somunu iri elleriyle ikiye bölüp lokma kopardı. Gelirken işkembeciden aldığı doğranmış tuzlamalardan yatırıp şarap kupasına sarıldı, iki parçayı lokmasının arasında bir nefeste temizledi, lokmayı ağzına attı.

Kaba, beyaz bıyığının altında bir değirmen gibi ağır ağır işleyen sağlam dişleri lokmayı bir anda öğüttü.

Yeni bir lokma attı ağzına. Onlar da bir önceki gibi çabucak öğünüp kuvvetli mideye indi.

Komyanos'un en sevdiği, şarabını tek başına içmekti.

Tek başına!

Ne zaman böyle bir başına içse, yüreği şaşılacak şekilde yumuşayıverir, yüzünün sert çizgileri silinir, gözlerinin içi gülmeğe başlardı.

Artık içinde pırıl pırıl, gürül gürül bir başka âlem başlamıştır. Hâtıralarının en renklileri canlanır. Komyanos beş yüz, bin, bin beş yüz kiloluk bir silindir olmaktan çıkar. Böyle zamanlarda ağlar da... Dede yadigârı emektar silâhla hayatına son verdiği kızını hatırlamış olabilir. Amma onu öldürdüğüne asla pişmanlık getirmez. Eğri yolda gezen kızını öldürmek zorundaydı, bunun üzerinde durmaz bile. Dini bütün her Hıristiyan onun gibi davranırdı, davranmalıydı. Hoooş, şimdi böyle dini bütün babalar nerde?

Komyanos'un kabuğuna çekilişi bundandır.

Şarap bardağını tekrar doldurdu. Tam içerken, dışarda bir motor homurtusu!

Bardağı yerine koyup, yanındaki pencereden baktı Bir taksi. Kapısının önünde durmuştu. İki kişi indi. Karanlıkta yüzleri belli olmuyordu. İki karaltı. Aynı boy, aynı kalıptaydılar. Kapıya geldiler, tokmağı vurmaya başladılar.

Canı sıkılarak kalktı.

Kimdi? Kimlerdi? Niçin, niye gelmişlerdi? Ne istiyorlardı?

Yüzünün tatlılığı geçmiş, çizgiler kuvvetlenmişti. Artık beş yüz, bin, iki bin kilo ağırlığındaki insafsız, gaddar bir silindirdir.

Gitti, kapıyı açtı.

Barba Komyanos iyi Türkçe bilmezdi. Yıllar yılı şuradan buradan kulağına çalınanları, elinde olmayarak bellemişti.

Antranik,

— Kalispera! -dedi.

Rumca bildiğinden değil. İstanbulluların hemen hepsinin bildiği kadar.

Adam hâlâ bir şey anlamamış, yüzlerine öfkeyle bakıyordu ki, Antranik, Türkçe,

— Sizinle biraz konuşmak istooruz... -dedi.

Komyanos cevap vermedi. Karşısındakilerin Türk olduğunu anlamıştı. Rumca, ne istediklerini sordu. Cevap alamayınca hızla evden çıkıp evi onlara bıraktı. Berikiler şaşırmışlardı. Adam duvarının karanlığında kaybolunca, Kâmran fısıldadı :

— Nereye gitti bu be?

Antranik,

— Vallaha hiç bir şey anlamadım... -dedi-. O bizim dilimizden anlamıyor, biz onun..

Kâmran'ın aldığı alkol hemen hemen hiç bir işe yaramamıştı. Ayılmıştı. Çekiniyordu. Titriyordu... Birden aklına Evdoksiya geldi :

Evde miydi acaba? Yani, birkaç dakikadan beri aynı çatı altında mıydılar? Aynı havayı mı kokluyorlardı?

— Kız meydanlarda yok!

Antranik,

— Sahi ha... -dedi.

— Yatmış mı acaba?

— Ya yatmıştır, ya da komşuya filan gitmiştir!

Kâmran hafifçe seslendi :

— Evdoksiya, kız, Evdoksiya!

Bekledi. Cevap alamayınca az daha, sonra da daha hızlı bağırdı. Gene cevap alamayınca,

— Evde yok... -dedi.

— Yok. Yalnız kız değil, koca heriften başka da hiç kimse yok galiba!

— Öyle görünüyor.

— İyi ama, evi bize bırakıp nereye gitti?

— Kim bilir?

Antranik odaya yürüdü. Beş numara gaz lambasının aydınlattığı oda pek fakirdi. Sedir, parça parça çullar, üst üste konulmuş yataklar... Yalnız, duvarda zırıltı bir tüfek asılıydı. Pasianmış demir kısımları yağlı yağlı parlıyordu.

Antranik duvarda asılı tüfeğe gitti, yokladı :

— Hey babam hey! -dedi.

Kâmran,

— Nuh Nebi'den kalma... -diye mırıldandı.

— Tüfek de herife benziyor!

Kâmran güldü :

— Sahi ha.

— Dev gibi kerhaneci. Tüfeği bile kendine göre.

— İyi ama, nereye gidebilir?

— Hem nereye gidebilir, hem de maksadı ne?

— Evi bize bırakmayacak ya. Nasıl olsa gelecek. Bekleyelim.

— Belki de kızı, varsa karısını çağırmaya gitmiştir.

— Beki de..

Antranik, Barba Komyanos'un demin tek başına şarap içtiği sedirin üzerindeki sofraya sokuldu. İri iri doğranmış tuzlamalar, kocaman somun, şarap içtiği iri bakır kupa...

— Herifin her şeyi kendine göre.

— Kendine göre... -dedi Kâmran-. Devin eşyası...

— Ama herif pek öyle korkunç değil.

— Değil. Yoksa evi bize bırakıp gitmez, bizi içeri sokmazdı!

— Orman kibarı ne de olsa canım..

.....

Çeneye dalmışlardı ki, sokak kapısında birtakım fısıldaşmalar oldu. Kulak verdiler: Rumca konuşmalar.

Dışarı çıktılar. Kapının önünde kocaman Komyanos, yanında genç irisi bir delikanlı. Kâmran, hamurkâr Mihal'i tanımıştı.. Buz kesildi. Mihal de onu tanımıştı. Taş bebeği hatırlatan renkli, tombul yanakları taa kulakmemelerine kadar kızardı, kaşları çatıldı. Bir anlık şaşkınlıktan sonra Komyanos'a döndü, Rumca, çabuk çabuk bir şeyler söyledi. Komyanos'un suratı karışıverdi. Antranik'le Kâmran'a dehşetle baktı. Mihal'e döndü. Sert sert emirler verdikten sonra, evden çıktı gitti.

Antranik'le Kâmran şaşırmışlardı. Mihal de dahil, üç kişi, heybetli ihtiyarın çıkıp gittiği kapıya bakakalmışlardı.

Mihal,

— Nasıl kızdığını gördünüz! -dedi.

Antranik,

— Niçin geldiğimizi bilmiyordu ki..

Kâmran'a bakıp gülümseyen Mihal,

— Malum... -dedi.

Kâmran'ın kulakları uğulduyordu. Birden sarhoş olmuştu. Mihal'in karşısına dikildi

— Ne söyledin ona?

Mihal ürktü:

— Hiç bir şey söylemedim.

— Söyledin ulan! Onu bize karşı kışkırttın. Namussuz!

Mihal geriledi. Araya Antranik girdi :

— Noluyorsun be Kâmran? Ne var? Anlayalım bakalım!

— Anlamayacak bir şey yok. Bu köpek...

Mihal dikildi

— Ağzını bozma!

— Şimdi ağzına...

— Evdoksiya, mevdosiya yok artık!

Kâmran sarsıldı. Araya Antranik girdi :

— Niçin yok?

— Evdoksiya uçtu!

— Nereye?

— Memlekete..

— Hangi memlekete?

— Atina'ya, Yunanistan'a!

Kâmran'ın sanki göğsünde bir şey koptu. Sendeledi. Antranik'e tam zamanında tutunmasaydı düşecekti.

Antranik sımsıkı tuttu :

— Ne o? Ne oloorsun? Kendine gel be evlâdım!

Kâmran'ı odadaki sedire oturttu. Tekrar Mihal'in yanına gitti :

— Ciddî mi söylüorsun?

Mihal iki yanına baktıktan sonra,

— Ne ciddî mi? -dedi.

— Sahiden Yunanistan'a gitti?

— Şerefsizim ki gitti.

— Peki ama, niçin? Kâmran'dan kaçırdınız?

— Bana göre hava hoş. Dedesi böyle istedi böyle oldu. Ona Komyanos derler. Şakaya gelmez!

Kâmran'ın artık şüphesi kalmamıştı Kızı Atina'ya tüydürmüşlerdi!

Sanki dünya tepesine yıkılmış gibi, mahvolmuştu. Birden hüngür hüngür boşandı. Evdoksiya'sız bir dünyada yaşamaya ne lüzum vardı bundan sonra?

Antranik onu dışarı çıkarırken, Mihal taşbebeği hatırlatan yüzüyle memnun, bakıyor, sadece bakıyordu.

Kendi di çıktı. Kapıyı çekti.

10

Kâmran o günden sonra yemekten, içmekten kesildi, kendini büsbütün içkiye verdi.

Antranik,

— Sağlık olsun be evlâdım. Alt tarafı karı. Üzülmeğe değmez. Hani ne derler? Amasya'nın bardağı, biri olmazsa biri daha... -dedikçe, Kâmran'ın gözleri doluyor,

— Yapma Antranik -diyordu- beni sen anla bari!

— Anloorum evlâdım, âşıklık kötü şeydir, bilirim. Lâkin insanı yek ekmeğe muhtaç ettiği de vâkidir. Kendini kapıp koyuverme.

Ne yapalım? Bıraktı gitti işte. Demek sevmoormuş seni!

Görünüş öyleydi ama, Kâmran gene de ihtimal vermiyordu.

— İmkânı yok! -diyordu.

— İmkânı olmayan nedir?

— Beni sevmediği için gitmesi.

— Öyle ama, gitti.

— Gitmedi gibi geliyor bana!

— Ya?

— Götürüldü.

— Zorla mı?

— Zorla.

Antranik günler ve günlerce Kâmran'dan ayrılmadı. Onunla meyhane meyhane dolaştı. Onu, Beyoğlu'nun girilmesi en zor, en gizli randevu evlerine götürdü. Çeşit çeşit kızlar, kadınlarla tanıştırdı. Ne yaptıysa nafile. Kâmran Evdoksiya'yı unutamıyordu. Bu yüzden işini bile aksattı. Hatta bir gün az kalsın korkunç bir karambola sebebiyet veriyordu. Karşıdan hızla gelen yüklü bir kamyona tam bindirecekti. Kâmran'ın akıl almayacak, izahı güç, harikulâde usta bir manevrası, bir refleksi, daha doğrusu, hem kendini, hem de yüklü kamyonu kıl farkıyle, çarpışmaktan kurtarmıştı. Kamyonun yanından balık gibi sıyrılıp geçtikten sonra, çarpan kalbiyle bir kenarda durdurdu arabasını. Her yanından soğuk, buz gibi terler boşanmıştı.

Evdoksiya'yı unutamıyordu.

Duraklarda müşteri beklerken direksiyon başında dalıp gidiyor, müşteri avlamakta hiç kimseyle yarış etmiyordu. Kazancı yarı yarıya düşmüştü. Müşteri kendiliğinden gelirse alıyor, gelmezse boşveriyordu.

Patronu bir gün,

— Kâmran, -dedi-. Ne olacak bu işin sonu?

— Hangi işin patron?

— Ötekilerin yarısını bile kazanamıyorsun!

— İsterseniz arabanızı bırakayım!

— Hayır, -dedi patron-. Arabamı senden iyisine verecek değilim ama, silkin şu derbederliken biraz. Ateş gibi delikanlıydın eskiden!

Cevap vermedi.

Kâmran işinin başına döndükten sonra muşmulaya benzeyen şoför Niyazi,

—Sevdalı! -dedi.

Patron ilgilendi:

— Sevdalı mı? Sahi mi?

Ötekiler de tasdik edince, patron kuşkulandı :

— Fena, hem de çok fena...

Niyazi ekledi :

— Hem de öyle âşık ki, dumanı tepesinden çıkıyor. Yemeden, içmeden kesildi. O artist gibi çocuk neye döndü görmüyor musunuz!

— Aptal! -dedi patron-. İnsan karı yüzünden bu hâle gelir mi be?

— Bu kafayla arabayı bir gün toslar bu andavallı!

Aklına başka bir şey geldi :

Kamyon meselesini anlattılar.

Patronun kuşkusu arttı. Uzun uzun düşündükten sonra, arabayı bir zaman için Kâmran'dan almaya karar verdi.

O sabah araba vermediler Kâmran'a.

Sebebini sordu. Söylediler :

— Patron, arabayı toslamandan korkuyor!

— Bundan sonra hiç mi vermeyecek?

— Yok canım, hiç vermemeyi de nereden çıkarıyorsun? Bu dalgadan kurtulup, aklın başına gelince gene mesele kalmaz!

Bu sırada patron da geldi :

— Seni severim, bilirsin, -dedi-. Bir zaman araba kullanma. Yalnız benim arabamı değil, başka arabalarda da çalışma. Karasevda, belli olmaz. Toslarsın. Gençsin. Gençliğine yazık olur...

Kâmran boynunu büktü.

Nasıl geçinecek, nasıl yaşayacaktı? Gün kazanıp gün yiyenlerdendi. Bir kenarda birikmiş parası da yoktu, tekrardan işe başlayıncaya kadar idare etsin. Herkesler, «Bir Rum kızına abayı yakmış. Elindeki avucundakileri yedirmiş. Sonunda Rum kızı bırakıp savuşmuş!» diyorlardı. Hele patronun arabayı elinden alış sebebi de yayılınca, hiç kimse arabasını emanet etmedi.

Tam manasıyle işsizdi. Günlerce başıboş dolaştı. Elindeki üç beş kuruşu da içkiye verdikten sonra büsbütün zil kaldı. Antranik'in dostça ilgisi olmasa acından ölmese bile meteliksiz kalacaktı. Antranik ufak ufak yardım ediyordu. Hem de asla, «Yardım ediyorum!» kokusu vermeden. Ama, ne zamana kadar sürüp gidecekti? O da tamamıyle yabancı biriydi nihayet.

Apartmanın kirası da geldi çattı.

O gün, uzamış sakalı, düşmüş omuzlarıyle apartmana geldi. Yaşamaktan bıkmış usanmıştı. Evdoksiya'sız bir dünyada ne diye yaşayacaktı? Oda, odadaki eşyalar, şu bu öyle manasızlaşmıştı ki. Yalnız resim, Evdoksiya'nın zarif çerçeve içinden gülümseyen resmi!

Gitti, aldı uzun uzun baktı. Gözlerinden boncuk boncuk döküyordu. Bu derbeder ömrü daha ne zamana kadar taşıyacaktı? Evdoksiya'sız bir dünya yaşanmaya değer miydi? Artık ne olursa olsun, bir şeylere karar vermeli, bir şeyler yapmalı, bu ıstıraba bir son vermeliydi.

Günlerden beri kafasına takılan ufacık, pırıl pırıl bir tabanca hayali gene geldi, içine oturdu. Kurtuluş bundaydı. Kâmran'ı bu küçücük oyuncak kurtaracaktı. Anasız babasız, yakın, hatta uzak akraba yokluğuna şimdi de canından çok sevdiği Evdoksiya'nın yokluğu eklenmişti.

Havasızlıktan boğulurcasına, iç geçirdi.

Elinde çerçeveli resim, pencereye gitti, aşağıya baktı.

Tabanca olmazsa başka yollar da vardı ıstıraplarını dindirmek için. Bulunduğu pencere hayli yüksekteydi. Gözlerini yumup kendini yukardan aşağıya bırakıverirse.. Beyninin üstüne düşer, bir anda her şey biterdi.

Fotoğrafı yerine götürüp koydu.

Her şey bir anda biterdi, evet. Hatta ayık kafayle değil, sarhoşken yapardı bu işi. Hayatının en son içkisiyle ömrünün en son noktasını koyuverirdi.

İçini çekti.

Zom oluncaya kadar kafayı çekmek için parası da yoktu. Allah belâsını versin. Çalışmıyordu, iş vermiyorlardı, adı «Karasevdalı» çıkmıştı. Şoförlükten başka yapacağı iş yoktu...

Elleri arkasında odanın içinde dolaşmaya başladı.

Birden aklına Antranik geldi. Ona zaten hayli borçlanmıştı. Son olarak tekrar borçla-

nır, aldığı parayla bol içki, bol bol meze temin eder, kafayı çeker, ondan sonra da veda mektubu yazıp...

Pencereye yeni baştan gitti, aşağıya baktı

Antranik'e olan borcuna karşılık, ondan taksitle satın aldığı kanapeyle, koltukları bırakırdı. Eşyalarının geriye kalanını da ya Kızılaya, yahut Veremle Savaş Derneğine teberrü ederdi. Bu mesele değildi. Asıl mesele, bu ölümü, kendi yüzünden olan bu ölümü Evdoksiya'nın işitip işitmeyeceğindeydi.

Beyni parçalanmış kanlı cesedini hayalledi.

Gazeteler bu resmi basarlardı herhalde. Yalnız Türk gazeteleri değil, Rumca gazeteler, hatta belki Yunanistan'dakiler de basarlardı. O zaman haberi olurdu işte Evdoksiya'nın!

Sigara arandı yoktu. Vazgeçti.

Ne yapardı acaba? Ağlar mıydı? Üzülür müydü? Kendi sebep olduğu için pişman mı olurdu? «Keşke o zaman kaçsaydım!» mı derdi? Yahut da, hasta olur yataklara mı düşerdi?

Evdoksiya'yı hasta olup yatağa düşmüş farzetti. İri siyah gözlerinin akları sararmış, elmacık kemikleri fırlamış, boynu incelmiş, rengi solmuş...

İstemiyordu, Evdoksiya'nın hastalanıp yatağa düşmesini, bu hâle gelmesini istemiyordu. Uzun kirpikli kara gözler çukurlarına gömülmemeli, rengi solmamalıydı. Onun için ölse bile, o yaşamalıydı. Rüzgârlı eteklerini savurarak koşuşmalı, cıvıl cıvıl sesiyle türküler çağırmalıydı. Evdoksiya'ya bu yakışırdı!

Tekrardan sigara arandı.

Ya patronu? Patronu ne derdi bu işe acaba? Belki de, araba vermediği için pişman olur,

metresine, «Yahu, derdi, haberin var mı? Bizim Kâmran kendini öldürmüş!»

Marika patronun elinden gazeteyi alır, kanlı bir külçeden ibaret resme bakar, merakla sorardı «Niçin? Niçin öldürmüş kendini?»

Patron cevaplardı: «Bir Rum kızını seviyordu. Karasevdaya tutulmuştu. Kızı kaçırdılar. Ben de arabayı elinden alınca, yokluğa düştü. Ağırına gitti, canına kıydı. Zavallı Kâmran!»

«Peki ama, nesine acıyorsun?»

Patronu herhalde şöyle derdi:

«Çok, çok namusluydu...»

Gözleri doldu. Gerçekten de namusluydu. Bir taksinin üç tekerleği şoföre çalışır derlerdi ama, bu sözün Kâmran için olmadığını patronu herkesten iyi bilirdi.

Hatta arkadaşları, «Aptal!» demişlerdi bu yüzden de, aldırmamıştı. «Aptal» değil, namusluydu sadece. Hırsızlığın hangi biçimi olursa olsun, elinden gelmezdi. Hırsızlığı kendi kendine karşı hakaret sayardı. İsterse kimse görmesin, kokusu çıkmasın. Kendi biliyordu ya.

Arkadaşları ölümünü gazetede okudukları zaman pek pek, «Allah rahmet eylesin. Çok saftı ama, budalaydı bir parça.. Lâkin çok namuslu çocuktu!» derlerdi.

Sonra sonra herkes işinin başına döner, ertesi daha ertesi günler gazeteler yeni kazalar, yeni katiller, yeni Intihar haberleriyle Kâmran'ın hatırasını silerler, kimbilir hangi tarihte, İstanbul'un hangi meyhanesinde hangi arkadaşı, kimbilir hangi vesileyle onu hatırlayarak, «..bir Kâmran vardı bir tarihte, sizden iyi olmasın!» diye başlar, kimbilir hangi müşterek hatıralarını anlatırdı.

Birden eski şoför arkadaşlarından Hayri'yi

hatırladı. Aslan gibi oğlandı. Yumruğuna da sıkı. Bir bar karısı yüzünden kendi kendini vurmuştu. Ne oldu? Hiç. Üzerinden hafta geçmemiş, unutuluvermişti.

Kâmran, kendini öldürmenin hiç bir şeyi çözümlemeyeceği kanaatine varmakla beraber, başka çıkar yol da bulamıyordu.

Arkasında göz yaşı dökecek bir yakınını bırakmadan ölmek!

Annesini hatırladı.

Şimdi sağ olsaydı... Sağ olsaydı, belki de intiharı falan düşünmez, onun artık yalnız oğlu için çarpan ihtiyar kalbi üzerine başını kor, saatlarca ağlardı.

Aaaah annesi sağ olsaydı!

Halasından defalarca dinlediği annesini hayalledi Yeşil ipek başörtülü, dal gibi ince bir kadın. Şaşılacak bir hızla mekik oyası yapar, gergef işler, koca evin tahtalarını günde birkaç su siler, boş zamanlarında tatlı, yanık sesiyle türkü söylermiş.

Annesi sağ olsaydı şimdi de, gözünde gözlük, köşede otursa, gene mekik oyası yapsa, gergef işlese, Kâmran akşamları işten döndüğü zaman kapıda karşılasa, arı kovanı gibi uğuldayan başını göğsüne çekip, oğlunun saçlarını okşasa...

Kendini karyolasına attı, hüngür hüngür boşandı.

Sonra uykuya geçti. Annesini rüyada görmeğe devam etti: Başını annesinin göğsüne dayamıştı. İhtiyar kadın, buruşuk, mavi mavi damarlı ufacık eliyle oğlunun saçlarını okşuyor,

«Yavrum» diyordu, «Kâmranım benim!»

Kâmran başını kaldırıyor, annesine usullacık soruyor:

«Benim babam niye yok anne?»

«Baban var evlâdım, niçin olmasın?»

«Nerde?»

«Dumlupınar'da!»

«Ne yapıyor?»

«Düşmana karşı koyuyor!»

Başını annesinin göğsüne tekrar dayıyor, artık bir şey sormuyor.

Mangalda kocaman bir tencere sesli sesli kaynamaktadır. Pencerelerde savrulan karlar...

Kâmran tekrar soruyor:

«Anneciğim!»

Annesi yumuşacık sesiyle:

«Söyle yavrum..»

«Evdoksiya'yı ben çok seviyorum. Gidip dedesinden bana istesene onu!»

«Vermez evlâdım.»

«Neden?»

«Dinimiz ayrı da ondan yavrum. Hem onu Yunanistan'a kaçırmadılar mı?»

«Antranik diyor ki, kızın sende gözü olsa gitmezdi, diyor. Evdoksiya beni sevmiyor muydu anneciğim?

«Seviyordu evlâdım, o da seni seviyordu..»

«Seviyordu da niçin gitti?»

«O gitmedi..»

«Ya?»

«Götürüldü!»

Annesinin göğsünden fırlıyor, koşuyor Antranik'in dükkânına:

«Nasılmış? Kız seni sevmiyor, sevse gitmezdi diyordun!»

Antranik ufacık bıyığı, tilkiye benzeyen yüzüyle kurnaz kurnaz gülüyor:

«Peki? Nolacak?»

«Hiiç. Annem kaçırıldı diyor, yoksa kız seni çok seviyordu diyor!»

Kâmran kan tere batmış, sayıklayarak uyandığı zaman pencerelerin kırmızı basma perdelerine güneş vurmuştu.

11

Artık ne olursa olsun ölmeğe karar vermişti. Evdoksiya duysun, duymasın, acısın acımasın, ağlasın ağlamasın, patronu metresine ne derse desin yahut demesin vız geliyordu. İçindeki yararın şiddetli acısına tahammülü kalmamıştı. Bu karanlık âlemden artık kurtulmalıydı.

Hele az önce gelen apartman sahibinin, «Bana bak, işinden atılmışsın. Yarına kadar kirayı getirmezsen ben de buradan atarım!» demesi kurşun gibi işlemişti.

Kâmran nihayet bir taksi şoförüydü ama, namusuyle yaşar, hiç kimsenin on parasına tenezzül etmezdi. Bu yüzden de hiç kimse tarafından hakarete uğramamıştı. Demek yarın kirayı vermezse ev sahibi eşyalarını dışarı atacak, rezil edecekti!

Ya bundan sonra? Bundan sonra da hiç kimse iş vermeyecek, verse bile kafasındaki hayalden kurtulamayacağı için dalga geçecek, verilen işi lâyıkıyle yapamayacağından, atılacaktı. Atılmak, kovulmak, burunlanmak... Bu muydu bundan böyle nasibi?

Sokağa dalgın dalgın çıktı. Antranik'in yolunu tuttu.

Antranik dükkândaydı. Kalantor bir müşte-

riyi kafese sokmakla meşguldü. Paris'ten, Londra'dan örnekler vererek kan renkli oda takımının reklamını yapıyordu.

Kalantor zatsa kafese gireceklerden değildi besbelli. Bereket karısına, kızına. İlle kızı bir içim su, bir harika, arada babasının kolunu çekerek, baygın baygın,

— Babacığım... -diyordu.

Bitiyordu Antranik. Utanmasa, ayıp olmasa kızın hatırı için beş parasız verirdi oda takımını! Öyle iç gıcıklayıcı, öyle tahrik edici bir sesti ki bu, Antranik'in yağları eriyordu.

Sonunda adam,

— Pekâlâ... -demek zorunda kaldı.

Antranik vurduğu partinin sevinciyle uçuyordu. Kan renkli oda takımının ambalajını yaptırdı, kamyonete yükletti, adamlarından birisiyle sevkedip zorla kafese giren kalantoru, karısını, kızını —ille kızını— yerlere kadar eğilip selâmladıktan sonra Kâmran'a döndü:

— Bu akşam bendesin Kâmran!

Kâmran içini dertli dertli çekti:

— Ben de bunun için gelmiştim.

— Âlâ. Nereye gidelim?

Kâmran bezgin bezgin,

— İçkiyle meze alır bize gideriz... -dedi.

Antranik itirazı bastı:

— Olmaz, kabil değil. Çalgılı, gacolu macolu bir yere gideriz.

— Hayır. Bize gideceğiz.

— Öyleyse iki karı bulalım...

— İstemem.

— Ha?

— İstemem. Bol içki, bol meze.. Meze bol olmasa da olur. İçki bol olsun. Zom oluncaya kadar içeceğim Antranik!

Antranik şüpheyle baktı:

— Ne için?

— Canım öyle istiyor!

— Pekâlâ evlâdım.. İstediğin içki olsun!

Öylece yapıldı.

Güneş devrilirken Kâmran'ın odasında şerefe kadehler kaldırılıyordu. Her zaman az içip çok konuşan Kâmran, bugün çok içiyor, içtikçe kabuğuna çekiliyor, içtikçe dili tutuluyor, dalgınlığı artıyordu. Antranik buna dikkat etmekte gecikmedi. Kâmran her zamanki Kâmran olmaktan çok uzaktı. Kadehini ağız ağıza doldurup dikiyor, boşu tekrar dolduruyordu.

Bir ara,

— Hızlı gidoorsun,... -dedi Antranik.

Kâmran bomboş gözlerle dalgın dalgın baktı. Kâmran duymadı.

Tekrarlamak zorunda kaldı:

— Hızlı gidoorsun evlâdım! Hızlı gidoorsun deorum.

— Ben mi?

— Burada senden başkası var?

— Adaaam sen de...

Antranik büsbütün şüphelendi:

— Niçin?

Kâmran duymadı. Tekrar kadehine sarıldı. Elleri titriyordu. Bir nefeste dikti. Boşu yeniden dolduracaktı, Antranik bırakmadı.

— Yavaş gidelim, muhabbet tatlı olsun!

Kâmran içini çekti.

Antranik,

— Bilirim -dedi-, dertlisin. Lâkin var mı elimizde bir şey evlâdım?

— Annen var mı Antranik?

— Var.

— Başını göğsüne koyup ağladığın olur mu?

— Eeh o da olur bazı bazı..

— Saçlarını okşar mı, öper mi?

— E tabiî, anne değil mi?

— Senin için ağlar mı Antranik? Oğlum der mi? Yavrum, yavrucuğum der mi sana?

— Der.

— Sen de ağlar mısın?

— Bazı bazı..

— Gözlerinin yaşını siler mi?

Antranik cevap vermedi. Kâmran'ın rakı şişesine uzanan elini tutup kadehe koymasına engel oldu. Ama Kâmran sert bir hareketle Antranik'in elini itti, kadehini doldurdu. Bir nefeste dikti. Sonra taa içten gelen bir ah çekti:

— Aaaah Antranik ah! Ölsem arkamda ağlayanım yok. Ne ana, ne baba, ne kardeş, ne de sevgili! Böyle yaşanır mı?

Antranik cevap vermedi.

— Yaşanmaz Antranik! Hele işsiz de olunca...

— Parasızsın galiba?

— Hem de nasıl!

— Niye söylemezsin be evlâdım?

Cebinden bir tomar para çıkardı, bir kısmını Kâmran'a uzattı.

Kâmran,

— İstemem... -dedi.

— Niçin?

— Bundan sonra paraya hiç ihtiyacım olmayacak!

— Anlamadım?

— Ne paraya, ne anaya, ne babaya, ne de sevgiliye!

—

— Artık ne apartman sahibinin evden atmak tehdidi, ne de atılacak eşyalar

— Tuhaf konuşoorsun!

— Belki ama, böyle Antranik.

Kadehini yeniden doldurup dikti.

Antranik bir şeyler seziyordu ama, ne? Bilmiyordu. Eşelemek istediyse de, Kâmran somurtmuştu şimdi de. İçinde, içinin taa derinlerinde karanlık sular çalkalanıyordu sanki. Cıva kıvamında, simsiyah ağır bir ağırlık; hiç bir yerden iğne burnu kadar olsun ışık almayan zifirî bir karanlık.

Antranik saatına baktı, sonra birden karşı apartmanı hatırladı. Döndü. Pencerede değildi Haçaduryan'ın gelini. İçeri dışarı girip çıkıyor, odadan odaya geçiyordu. Bir ara pencereye geldi, iri memeleriyle dışarıyı seyre başladı.

— Karıya bak!

Kâmran, içindeki zifirî ağırlıktan yavaş yavaş yüze çıktı. Antranik'e boş, bomboş gözlerle baktı.

Antranik tekrarladı:

— Karıya baksana be!

Oturduğu yerden kalktı. Karıya bakacağına, pencereden aşağıya baktı:

— Vay anasını... -dedi.

— Ne var?

— İnsan aşağı düşse bin parça olur!

— Belkim on bin parça!

Birdenbire döndü, Antranik'in yanına geldi:

— Can tatlı mıdır?

Antranik,

— Tatlıdır... -dedi.

— Ne zaman değildir?

— Canın tatlı olmadığı vâki değildir ki..

— Vâkidir Antranik!

— Değildir Kâmran!

— Vâkidir, ısrar etme. Canın tatlı olmadığı an vâkidir. Belki sen böyle bir ânı yaşamadığın için bilmiyorsun ama, canın tatlı olmadığı zamanlar vardır. Ne zamandır, bilir misin?

— Bilmem.

— Bıçak kemiğe dayandığı zaman! İnsanda bıçak ne zaman kemiğe dayanır?

— İşini gücünü kaybedip, yolsuz kalınca.

— Sen yolsuz kalsan ne yaparsın?

— Ben mi? Gayet basit: Yolsuzluktan kurtulmanın yolunu arar bulurum!

Kâmran acı acı güldü, sonra kahırlı kahırlı,

— Ben, -dedi-, herhangi bir yol bulamayan, ciğeri iki para etmez, sünepe bir insanım! Ben bugün bir hiçim bu dünyada. Terk edilmiş bir hiç! Beni dünyaya bağlayan tek bağ yok. Ben dünyadan göçüp giderken arkamdan hiç kimse ağlamayacak. Ben sahipsiz bir zavallıyım!

Geçti yerine oturdu, başını avuçları içine aldı.

Antranik içmiyordu. Telâşlanmıyordu da. Sarhoş hezeyanları sanıyor, arkadaşının sızmasını bekliyordu. Sızarsa, karyolasına yatırıp tüyecekti. Çünkü gene dehşetli bir, «kadın ihtiyacı» başlamıştı.

Bir kadın!

Nasıl olursa olsun, bir kadın bulmalı, kollarını, boynunu dişlemeli, posasını çıkarmalıydı.

Tam bu sırada kapının zili...

Antranik kalktı, yalpalayarak kapıya gitti. Postacıydı:

— Kâmran!

Antranik,

— Evet... -dedi.

Postacının uzattığı mektubu aldı, kapıyı yavaşça örttü.

Kâmran ağlıyordu. Başı hâlâ avuçları içindeydi. Bu dünyadan bu her şeye rağmen güzel, bu yaşanası dünyadan göçüp gitmek!...

— Kâmran, bak mektup geldi yavrum.. Kumkapı'dan!

Kâmran başını kaldırdı, ıslak gözleriyle dertli dertli baktı:

— Nereden?

— Kumkapı'dan!

Düşündü. Bulamadı.

— Kumkapı.. Kimden olabilir? Tanıdığım kimse yok ki Kumkapı'da!

— Al yırt oku!

Aldı, yırttı. Mektubun altındaki imzayı görünce yerinden neşeyle sıçradı:

— Evdoksiya, Evdoksiya'dan Antranik!

Uçuyordu sanki. Ne ölüm, ne de bu yaşanası dünyadan vakitsiz göçmenin karamsarlığı. Elinde mektup, odanın içinde oynuyor, zıplıyordu.

— Evdoksiya'dan. Evdoksiya'dan Antranik, Evdoksiya'dan!

—

— Duymuyor musun ulan Antranik? Sana söylüyorum hayvan! Mektup Evdoksiya'dan geliyor. Evdoksiya'dan geliyor. Evdoksiya'dan geliyor heeey!...

Antranik,

— Ulan oku bakalım! -dedi.

— Sana ne be eşek, sen ne anlarsın? Bu mektup Evdoksiya'dan geliyor!

— Anladık, yarma. Oku şunu!

Kâmran hızlı hızlı okuyuverdi: Dedesi, Kumkapı'daki teyzesi Vaso ana'nın yanına hapsetmiş. Günlerden beri ıstırap çekiyordu. Kat'î kararını vermişti: Kaçacaktı!

Antranik,

— Haydi hayırlısı... -dedi.

Kâmran coşkun bir sarhoşluk içindeydi, uçuyordu. Elinde mektup, şarkılar söylüyor, kendi kendine dans ediyordu. Bir ara durdu, mırıldandı:

— Eee.. Artık yeni bir hayat başlıyor Kâmran kendine gel!

Sonra Antranik'e döndü:

— Nasılmış? Kız seni sevse bırakıp gitmezdi diyordun, nasılmış?

Antranik omuz silkti:

— Yanılmışım.

— Peki ama... kaçırdım diyelim. Sonra?

— Ne sonra?

— Meteliğim yok be!

— Düşünme. İş bulup çalışıncaya kadar ben sizi idare ederim...

— O halde yarın hemen apartman kirasını verelim.

— İyi ya.

Cebinden deminki desteyi çıkarıp epeyce bir parçasını Kâmran'a uzattı. Kâmran aldı. Sonra heyecanla boynuna sarıldı Ermeni'nin. Yüzünü, gözünü uzun uzun öptü:

— Antranik bu iyiliğ'ni hiç bir zaman unutmayacağım!

Ertesi sabah Kumkapı'ya indiler. Evdoksiya'nın verdigi adresi arayıp buldular. Dara-

cık bir sokakta, yana kaykılmış, harap bir ahşap ev. Tahtalar siyah siyah kararmış, kırmızı kiremitler paslanmış, yosun tutmuştu.

Kâmran'ın kalbi hızlı hızlı çarpıyordu.

— Demek -dedi-, demek şu anda aynı havayı kokluyorum onunla ha?

— Bırak edebiyatı...

— İnanamıyorum be Antranik!

— Hemen tertibatımızı alıp...

— İşe başlayalım, aslan Antranik! Sen dünyanın en iyi arkadaşı, en iyi insanısın be.

— Diskur geçoorsun benimle?

— Ayıp ettin... Acaba Evdoksiya içerde midir?

İçerde, günlerden beri hapsolunduğu tek odada, sedire uzanmış, mektubun Kâmran'a ulaşıp ulaşmadığını düşünüyordu. İşi çok zekice idare etmişti. Teyzesini kuşkulandırmamak için her türlü taşkınlıktan kaçınmıştı. O kadar ki, Barba Komyanos günlerden bir gün yine domuz budu ve şarapla geldiği zaman, Vaso ana kızın dışarı çıktığı bir ara müjdeyi vermişti.

«Aklı başına geldi artık, uslandı!»

Sağlam dişleriyle domuz budunu kayıtsızca dişleyen Komyanos aldırış etmez görünmüştü. Hatta Evdoksiya eskiden olduğu gibi yine dedesinin boynuna sarılıp ihtiyarın sakallı yüzünü öpücüklerle boğduğu halde bile.

Evdoksiya Kâmran'a yolladığı mektubu o gece işte, teyzesinin dedesine, «Aklı başına geldi artık, uslandı!» müjdesini verdiği gece yollamıştı.

Bu nasıl olmuştu?

Şöyle:

Vaso ananın komşusu bir Zeliha vardı.

On iki yaşlarında, şirin mi şirin, cin mi cin... İlkokulun beşine gidip geliyordu. Sinema hastası, Evdoksiya'yı görünce bayılmış, âdeta taparcasına sevmeğe başlamıştı. Onu, «Ablacığım, canım ablacığım!» diye dizine yatırır, saçlarını tarar, kurdele bağlar, dudaklarını boyar, öper öper, öperdi.

Vaso ana ilk zamanlar Zeliha'nın gelmesini istemezdi ama, zeki kız kocakarının gözüne girmesini bilmiş, ne yamış yapmış güvenini kazanmıştı. Vaso ana dışarı çıktı mı, başlarlardı mırıl mırıl konuşmaya. Evdoksiya hep Kâmran'dan bahsederdi. Kaşından, gözünden, kuvvetli kollarından, nasıl sarıp, nasıl okşadığı, nasıl öptüğünden... Vaso ana içeri girdi mi de, laf değişiverirdi.

Evdoksiya Kâmran'ı öyle ballandırarak anlatırdı ki, Zeliha hazdan kırılırdı. Sevimli öğrenci yüzü avuçlarında, sedire yüzükoyun uzanır, Evdoksiya'yı dinlerdi.

Bir gün...

Uzun uzun anlattı, ama Zeliha'nın kulağına girmedi. Ne olursa olsun, Evdoksiya Kâmran'a kaçmalıydı! Hele Kâmran'ın apartmanından, kırmızı çiçekli basma perdelerinden, Evdoksiya'ya Beyoğlu mağzalarından neler alacağından, onu nasıl yaşatacağından bahsettikçe, Zeliha'nın içi içine sığmıyor, hemenceclk kaşlarını çatarak:

«Ben senin yerinde olsam..»

«Ne yapardın?»

«Ne mi yapardım? Kaçardım be!»

Evdoksiya güldü:

«Ya deden benimki gibi olsaydı?»

«Niçin?»

«Ama benim dedem...

«Canavar mı?»

«Canavar ya! Ne yaptı annemi bilirsin? Dedem çok fenadır Zeliha, bilmezsin. Dedem canavardır!» dedi.

«Vallahi de kaçardım billâhi de!»

«Ne söylüyorsun?»

«Hadi be sen de, korkak! Aptal!» diyordu. «Vallahi de aptalsın, billâhi de!»

«Peki ama, niçin?»

«Kaç kız! Ne duruyorsun? Ah ben olmalıyım ki senin yerinde. Demek sana otomobil kullanmayı da öğretecek?»

«Öğretecek tabiî.»

«Sana imreniyorum Evdoksiya!»

«Sahi mi?»

«Gözüm çıksın ki...»

Bütün bu konuşmalar Evdoksiya'nın cesaretini arttırmıştı. O gece dedesi gene domuz butu ve şarapla gelip de Vaso anadan Evdoksiya hakkındaki müjdeyi alırken, Evdoksiya'nın mektubu Zeliha'nın yumuk eliyle postaya atılmıştı.

Dedesi geç vakit kalkıp evine gittikten sonra Vaso ana,

«Deden çok memnun oldu!» demişti.

«Neye memnun oldu?»

«O oğlanı unutup uslandığına!»

Evdoksiya sahte bir heyecanla teyzesinin boynuna sarılmış, kadının kupkuru yanaklarını öpücüklerle boğduktan sonra,

«Canım teyzeciğim,» demişti, «şeker teyzeciğim benim!»

Her geceki gibi yemek yenmiş, Vaso ana yün örmüş, Evdoksiya da Zeliha'nın getirdiği dergileri düşünceli düşünceli karıştırdıktan sonra yataklarına girmişlerdi.

Vaso ana dünyadan habersiz koca günün yorgunluğuyle hemencecik uykuya geçivermişti. Evdoksiya ise, gittikçe artan bir heyecanla bekliyordu. Kâmran'a bildirdiği saat yaklaştıkça heyecanı artıyor, dedesi korkunç ağırlığıyle içinde büyüyordu. Büyüdü, büyüdü... Heyecanı öyle arttı ki, cayacak hale geldi. Keşke yazmasaydı. Keşke unutmaya çalışsaydı onu. Niçin bu çılgınlığı yapmıştı sanki? Kaçtığı anlaşılınca, dedesi hükümete başvuracak, yaşı küçük diye hükümet de onu dedesine teslim edecekti. O zaman? Ne olacaktı o zaman?

Soğuk soğuk terleyerek yüzükoyun döndü, yorganın altında büzüldü.

Dedesi o zaman kimbilir nasıl küplere binecek, nasıl bağırıp çağıracak, belki de duvarda asılı duran koca tüfeğiyle...

Evdoksiya bundan sonrasını düşünmek istemiyordu. Annesinin öldürüldüğünü bildiği bu tüfekten ürperirdi. Kaç sefer, «Dedeciğim, sat bu tüfeği, korkuyorum!» demişti de, ihtiyar, iri gözleriyle beyzî gözlüğünün üstünden dehşetle bakmış sanki, «Beni hayata bağlayan tek şey o tüfektir. Bu lafı bir daha tekrarlama!» demek istemişti.

Bununla beraber Evdoksiya gene de tekrarlamıştı.

Gece yarısını bir saat geçe Evdoksiya'nın heyecanı aşırı bir hal aldı. Yataktan yavaşça kalktı. Ayak parmaklarının uçlarına basa basa pencereye gitti. Beyaz perdenin ucunu kaldırdı. Dışarıya baktı. Köşede henüz kimsecikler yoktu. Bekçi kaba postallarıyle pencerenin önünden ağır ağır geçti. Tam köşe başına gelince durdu, düdüğünü kuvvetle öttürdü. Arkasından gene her zamankl ağır sessizlik.

Perdeyi kapatıp yatağına döndü, ama giremedi. Teyzesine baktı. Karanlıkta yüzü belli olmuyordu. Yalnız, horultusu işitilebiliyordu.

Böyle de bir zaman geçti.

Çeyrek saat sonra, gecenin derinliğinde peşin bir motor homurtusu... Homurtu yaklaşıyordu. Yataktan fırladı. Perdenin kenarından gözetledi. Kimseler yoktu. Belki de herhangi bir dolmuş, bardan, gece kulüplerinden müşteri getirmişti. Kimbilir, Kâmran mektubu almamıştı belki de. Olabilirdi ki, o adresten çıkmış, mektup eline geçmemişti!

Telâşlandı.

Olabilir miydi? Mektubunu almamış olabilir miydi?

Tam bu sırada köşede iki karaltı!

Heyecandan, kalp çarpıntısından boğulacak hale geldi. Tekrar baktı: tamam, iki kişi. İki kişiden birinin Kâmran olduğunu tanıdı. Artık ok yaydan çıkmıştı. Durulacak zaman değildi. Teyzesi, dedesi, mahkeme, polis, falan filan...

Heyecanlı ama cesurdu artık. Oda kapısına yavaşça gitti. Demir mandal günlerden beri kimbilir kaç sefer yağlandığı için, gürültüsüzce kaıktı.

Genç kız sofaya süzüldü. Sakladığı yerden bohçasını aldı, sokak kapısını da odanınki gibi gürültüsüzce açtı, sokağa çıktı, ama kapıyı çekmedi.

Köşe başındaki karaltılar hızla yanına gelip elinden bohçasını aldılar. Sonra hep beraber, az ilerdeki taksiye atlayıp, sakin Kumkapı gecesini karıştırarak uzaklaştılar.

Mahalle bekçisi tekmil mahalleyi dolaşıp Kâmran'la Antranik'in az önce Evdoksiya'yı bekledikleri köşede durdu. Düdüğünü tam üfleye-

cekti ki, gözüne Vaso'nın açık sokak kapısı ilişti. Düdüğünü öttürmekten vazgeçerek gitti, kapıyı çaldı. Koyu karanlıklarda kuvvetle yankılanan tokmak sesi Vaso anayı uyandırdı.

İhtiyar kadın kulak verdi: Tamam, kendi sokak kapısının tokmak sesiydi. Rumca,

— Evdoksiya! -dedi-. Heeey Evdoksiya!

Cevap alamadı.

Tekrar,

— Evdoksiya kız!

Aklına hiç de kötü bir şeyler gelmemişti.

— Ölü gibi yatar... -diye söylenerek kalktı, lambayı yaktı: Evdoksiya'nın yatağı boştu!

— Nereye gitti?

Sofaya çıktı. Sokak kapısı da açıktı. Bekçi,

— Kapınızı açık bırakırsınız, hırsız girdi mi de dövünürsünüz! -dedi ve kapının kanadını öfkeyle çekti.

Vaso ana hâlâ şüphelenmiyor, Evdoksiya'yı tuvalette sanıyordu.

Elinde lamba, bekledi, uzun uzun bekledi. Sonra seslendi:

— Evdoksiya!

Cevap alamayınca, gittl kapıyı açtı, baktı. Yoktu. Tuvalette de yoktu!

Birden şüphelenerek kuvvetli kuvvetli bağırmaya başladı:

—Evdoksiya!

— Evdoksiyaaa!.

Odaya koştu:

— Evdokslyaaa!.

Her şeyl anlamıştı. Yere diz çöktü, lam-

bayı bir kenara bırakıp hüngür hüngür boşandı.

Taksi apartmanın önünde durdu.

Kâmran,

— Siz yukarı çıkın, ben arabayı bırakıp geleyim! -dedi.

Antranik, Evdoksiya'nın bohçasını aldı, arabadan indi. Evdoksiya da indi. Antranik'in peşinden apartmana girdi. İçinde müthiş bir korku vardı. Dedesi, dedesinden korkusu. Titriyor, adımlarını ters ters atıyordu. Teyzesinin sokak kapısını açık bıraktığına pişman olmuştu. Ya eve hırsız girer de kadıncağızın ufak tefeğini çalarsa?

Antranik'in katına geldiler. Evdoksiya zengin möbleli, pırıl pırıl salona girince afalladı. Teyzesini filan unutarak,

— Ooo! -dedi- Kâmran'ın mı bütün bunlar?

Antranik güldü:

— Yok canım.

— Ya?

— Benim.

— Sizin mi?

— Evet. Beğendiniz?

— Çok. Karınız yok mu sizin?

— Hayır, bekârım ben.

— Yazık.

— Niçin?

— Bu kadar güzel eşyalara bir hanım lâzımdı da.

Antranik hemen taşı gediğine koydu:

— Sizin kadar güzelini bulsam belki evlenirdim...

Evdoksiya adama dikkatle baktı, beğenme-

di. Küstah bir hali vardı. Başka bir şey sormamak kararıyle geçti, bir kenara oturdu.

— Şöyle buyursa idiniz matmazel!

— İyi böyle. Kâmran'ın evi nerede?

— Alt katta oturur o ama, kulak asma. Vaziyeti çok bozuk!

Evdoksiya şaşaladı:

— Nasıl yani?

— Sizi Yunanistan'a gitti dediler idi, çok müteessir olduydu. Patronu arabayı aldı elinden. Söylemesi ayıp, bugün cebinde meteliği yoktu da, ben borç verdim. Tabiî hep sizin hatırınız için!

Evdoksiya'nın kaşları çatıldı:

— Benim hatırım için mi?

— Tabî matmazel.

— Beni evvelce tanıyor muydunuz?

— Fotoğraflarınızdan. Lâkin fotoğrafınızdan daha güzel imişsiniz!

Evdoksiya iyice pirelenmişti:

— Garaj uzak mı? -diye sordu.

— Epeyce.

Antranik büfeye gitti, kapağını açtı. Göz alıcı, pırıl pırıl bir billur ışıltısı.

— Konyak alırsınız?

Evdoksiya hep o ürküntüyle,

— Mersi -dedi.

— Teskin eder matmazel. Bak çikolatalara!

Konyak kadehiyle çikolata dolu şekerliği zarif bir tepsiye koyup getirdi:

— Löbon'dan aldımdı, hususî, sizin için!

Evdoksiya fena içerlemişti ama, bozmuyor, Kâmran'ın gelmesi için vakit kazanıyordu. Konyak kadehini aldı, bir de çikolata.

Antranik genç kızın yanında titriyordu.

— Bu mobilyaya siz lâyıksınız matmazel! -dedi-. Kâmran arkadaşımdır, lâkin sizin denginiz olmadığı da muhakkak. Nerden baksanız bir şoför parçası. Ev sahibi de iyi bir boyamış. Verememiş kirayı... Bense, ev sahibim hatırımı dirhem dirhem sayar. Neden? Kiralarımın vaktını geçirmem hiç. Öderim tam zamanında. Param var, kazanıyorum, ne için geciktireyim? Kâmran ise ödeyemez tam zamanında. Hem biliyor musun, kendini öldürücek idi!

Evdoksiya adamakıllı sıkılmıştı. Ne pis herifti bu? Güya yakın arkadaşı, nasıl da atıp tutuyordu arkasından!

— Sonra çok da havayidir! Bir dalda durmaz. İçkiyi de çok içer. Çok içince kaçırır keçileri. Ben ise oğlum Kâmran derim, içme bu kadar, kaçırırsın keçileri. Laf ağnamaz. Yağniş ettiniz ona kaçmakla matmazel! Bulmalı idiniz denginizi.

Evdoksiya elindeki kadehi bırakıp kalktı:

— Ben dengimi buldum mösyö. Rica ederim bir daha Kâmran'ın arkasından atıp tutmayın!

Antranik bozuldu:

— Sözüm o değil, şu ki, sizin gibi bir matmazel lâyık değildir demek istedim!

— Sizi alâkadar etmez orası!

Sırtını döndü.

Kâmran geldiği zaman Evdoksiya'yı ağlayacak kadar üzgün buldu. Aklı gitti. Kollarının arasına alarak sordu:

— Ne var? Neyin var?.

Evdoksiya her şeyi anlatıp, bir daha bu küstah adamla konuşmamasını söyleyecekti, vazgeçti. Adamın belki de huyu buydu. Şimdilik susmayı uygun bularak,

— Yok bir şeyim -dedi-. Çok heyecanlıyım da...

Antranik rahat bir soluk aldı. Sonra araya girdi:

— Heyecanlı idi çok. Konyak ikram ettim, âsâbını teskin etsin, diye, içmedi... İçse iyi idi, teskin eder idi...

Evdoksiya,

— Çok yorgunum -dedi-, kendi evimize gidelim!

— Gidelim şekerim.

Antranik gene araya girdi:

— Uykun geldi ise gir yat benim karyolamda.

Kâmran sertçe döndü:

— Oha!

— Ağrnamadim?

— Oha diyorum, hayvan!

Yılıştı:

— Çok şakacıdır Kâmran, çok da severim...

İyi geceler dileyip kendi katlarına geldiler. Antranik'i filan hemen unutmuşlardı. Kucak kucağa karyolayı yuvarlandılar.

— Mektubun bir gün gecikseydi...

— Ne olurdu?

— Beni bulamazdı!

— Niçin?

Kâmran cevap vermedi. Evdoksiya iri siyah gözlerini ayırarak ısrar etti:

— Niçin? -diye üsteledi.

— Kendimi öldürecektim!

Ekdoksiya delikanlının kollarından sıyrılıp oturdu:

— Niçin?

— Senin için!

— Benim içliin?

— Tabiî. Dedene gittim, seni sordum...

Evdoksiya heyecanlandı:

— Dedeme? Ne dedi?

— Hiç bir şey. Beni dinlemedi bile. Zaten Türkçe bildiği de yok, ben de Rumca bilmem. Evden çıktı gitti. O, hani o gün bir Rum oğlu hamurkâr vardı ya?

— Mihal?

— Tamam, Mihal. Mihal geldi, Evdoksiya yok, Yunanistana gitti, dedi.

— Sahi mi?

— Sonra da it, bizi kovdu!

— Siz. Siz kim?

— Antranik'le beni.

— Deminki. Ermeni mi o?

— Ermeni ama, çok candan arkadaştır!

Evdoksiya gene yuttu. Kâmran'ın uzun uzun anlattıklarını dinliyordu. Geç vakte kadar konuştular. Şafak söküyordu. Kâmran,

— Bohçan'da neyin var? -dedi.

— Çamaşırım, entarilerim...

— Gecelik entarin de var mı?

— Var!

— Çıkar da giyin, yatalım!

Evdoksiya bohçasından kısa kollu geceliğini çıkardı.

— Gel soyayım seni!

Genç kız kendini teslim etti. Genç adam soymaya başladı: Entarisini çıkardı. Pempe kilotu, pembe sutyeniyle bir altmış beş boyunda fildişindenmiş gibi, sımsıkı bir vücut.

Evdoksiya,

— Geceliğim -dedi-. geceliğimi giymedim!

Kâmran'ın yalnız sesi değil, her yanı titriyordu:

— İstemez.

Karyolaya atladı.

Evdoksiya,

— A... -dedi- pencere açık!

Kâmran büyük bir sabırsızlık ve öfkeyle karyoladan tekrar atlayıp gitti kapattı. Kalın perdeleri çekti. Elektriği söndürdü, kırmızı gece lambasını yaktı.

— Başka? Başka bir emrin var mı?

Genç kız,

— Yok -dedi.

Kâmran, sırtındaki atlet fanilasını da çıkarıp karyolaya tekrar, hem de bir daha kalkmamacasına atladı.

*

Kâmran uyandığı sıra, Evdoksiya'nın bilek saati sabahın sekizini gösteriyordu, Evdoksiya hâlâ uyuyordu. Eğildi, öptü.

Evdoksiya bunu beklermiş gibi, gözlerini açtı.

— Günaydın!

— Günaydın karıcığım!

— Nasılsın?

— Ben iyiyim, sen?

— Ben de.

— Korkuyor musun?

— Kimden?

— Dedenden!

— Artık faydası yok...

— Korkma, faydası olsa bile korkma!

— Yalnız...

Sımsıkı kucakladı:

— Yalnız?

— Teyzemi düşünüyorum!

— Nesini?

— Sokak kapısını açık bırakmıştım..

— Ne olur?

— Hırsız girdiyse ya?

— Fakir bir koca karının evinde hırsızın ne işi var?

— Doğru ama, gene de acıyorum. Benim yüzümden... Dedeme ne cevap verecek? Demişti ki, Evdoksiya uslandı artık demişti. Kadıncağıza bir şey yapmasa bari...

— Hiç bir şey yapmaz, hiç bir şey yapmaz, korkma!

— Dedemin ne kinci olduğunu bilsen...

— Biliyorum Evdoksiya, iriyarı, koskocaman bir kalıptan başka bir şey değil Evdoksiya. Elinden hiç bir şey gelemez, hiç bir şey yapamaz. Göreceksin nasıl mesut olacağız. Tekrardan patrona gidip iş isteyeceğim. Beni kardeşi gibi sever. Çok çok çok mesut olacağız?

— Akşamki araba kimindi?

— Bir arkadaştan almıştım.

— Boştasın demek şimdi?

— Yarından itibaren işlerimi yoluna koyarım Evdoksiya.

— Kâmran!

— Canım?

— Artık senin karın oldum. Bana hiç yalan söylemeyeceksin değil mi?

— Söylemeyeceğim.

— Ben de sana Kâmran. Birbirimize en söylenmemesi gereken şeyleri bile söyleyelim olmaz mi?

— Olur Evdoksiya.

— Sonra... beni çok, çok, çok seveceksin değil mi?

— Gittikçe artan bir aşkla!

— Sar beni!

Şimdi hayatlarında yeni bir devre başlamıştı.

12

Vaso ana, ağlamaktan kan çanağına dönmüş gözleriyle eniştesinin yolunu tuttu. Yirmi yaş ihtiyarlamıştı sanki. Siyah baş örtüsünün altından kurtulan bir tutam beyaz saçı sabahın kıpkırmızı güneşiyle pembeye boyanmıştı.

Komyanos'un eşiğine diz çöktü. Kapıyı çalmaktan korkuyordu. Basıla basıla yenmiş taşa alnını dayadı, hıçkırmasına devam etti. Komyanos'un şakası yoktu. Kızı kendisine emanet etmişti. Suçu olmadığını nasıl anlatabilecekti ona?

Barba Komyanos sabahın dördünden beri fırında, ocağa ekmek atmaktaydı. İşini hafifletince aklına cigara içmek geldi. Aksi gibi, cigarasını da evde unutmuştu. Sokak kapısının kocaman anahtarını delikanlıya uzatarak,

— Git, cigaramla kibritimi al gel! -dedi.

İriyarı delikanlı anahtarı aldı, geniş adımlarla uzaklaştı.

Barba Komyanos kan ter içindeydi. Fırından dışarı çıktı. Kıpkırmızı bir top gibi doğmakta olan sabah güneşinin pembe ışığına çömeldi, sırtını fırının duvarına dayadı. Beli de öyle ağrıyordu ki. Gözlüğünü çıkardı, yorgun gözlerini avuçlarının içiyle uzun uzun uğaladı. Yetmişi aşkın bir ihtiyar için çekilir hayat değildi. Bu yaştan sonra, sabahlara, sabahlardan akşamlara kadar kızgın ateşin karşısında ömür tüketmek! Lâkin, torunu, Evdoksiya... Evdok-

siya olmasa imkânı yok çalışmazdı bu kadar. Ne için çalışacaktı? Para mı biriktirecek? Ne münasebet. Bundan böyle ne para, ne pul artık. Onun için tek arzu, son nefesine kadar dini bütün bir Hıristiyan olarak yaşamak, bu arada Evdoksiya'yı baş göz etmek...

Ne zaman Evdoksiya'yı baş göz etmeyi düşünse aklına hemen Mihal gelirdi. Çok seviyordu kocaoğlanı. Kendi gençliğini hatırlıyordu onu gördükçe. Mihal de kendi gibi iriyarı, az konuşan, icabında öfkeli biriydi. Dinine, milliyetine de bağlı görünüyordu. Ne zaman Yunan millî kurtuluş savaşlarından yahut din ululârının menkibelerinden söz açsa iki eli kanda bile olsa her şeyi bırakır, Barbayı can kulağıyle dinlerdi. Sonra, kızda gözü olduğunu anlamıyor da değildi ama, anlamamazlıktan geliyor, hiç olmazsa birkaç yıl geçmesini bekliyordu. Birkaç yıl içinde kız daha da büyür, kenarda iyi kötü biraz paraları olur, Mihal de iyiden iyiye kıza abayı yakardı.

İçini çekti.

Ne iyi, ah ne iyi olurdu o zaman! Şimdiki oturduğu odayı onlara verir, yandaki küçük odaya geçerdi. Evin erkeği Mihal akşamları işten yorgun argın, ter içinde dönerdi. Evdoksiya koşar kapıyı açar, başlardı kocasının önünde cıvıl cıvıl... Domuz butuyle şarap destileri de hazırsa, geçerlerdi sofraya. Güle söyleye, daha doğrusu gençlerin gülüp söyleşmelerini hazla dinleyerek yemeklerini yerlerdl. Onlara neler anlatmazdı! Dini bütün bir Hıristiyanı dini bütün bir Hıristiyan yapmaya yarayacak neler!

Uzağa gitmeğe lüzum da kalmayacaktı. Dedelerinin Türkler, Bulgarlar, Sırplarla yaptıkları bitmez tükenmez milliyet ve din, mezhep

savaşları onlara da, onların çocuklarına da iyi dersler olacaktı. Millî, dinî marşların zaman zaman kin tohumları eken havası içinde büyüyecek torunları da kendi gibi dinlerine bağlı, millî heyecanlarına sadık insanlar olarak yetişeceklerdi.

kendi gibi dinlerine bağlı, millî heyecanlarına sadık insanlar olarak yetişeceklerdi.

Cigarasından derin derin duman aldı.

Mavi gözlü Mihal'le oynak bir kısrak kadar cilveli Evdoksiya'dan kimbilir ne güzel torunlar olacaktı! Bütün gün onlarla oynayacak, onlara oyuncaklar yapacak, dualar öğretecekti.

Komyanos, kafasından pırıl pırıl bir türkü gibi geçen tatlı hayallere dalmıştı ki, Mihal heyecanla geldi. Kulakmemelerine kadar albez gibi kızarmıştı. Ağlıyordu.

Komyanos yerinden fırladı:

— Ne o be? Ne var?

Mihal büsbütün boşandı.

Komyanos çok önemli bir şeyler olduğunu anlamıştı. Tekrar gürledi:

— Cevap versene be, ne var?

Mihal içini çeke çeke her şeyi bir çırpıda anlattı.

Kaçmıştı, kaçmıştı ha? Kendi dininden, kendi milletinden birini bırakıp, din, milliyet düşmanı birine, bir Türk'e kaçmıştı demek? Demek dinine, milliyetine dair yıllar yılı anlattığı şeyleri çiğneyip bir düşmana kaçmıştı ha?

Tepesinde sanki dünya fırıl fırıl dönüyordu.

Dinini, milletini bırakıp kaçmıştı!

Mihal'le gözgüze gelince kendini toparladı:

— Peki -dedi-, pekâlâ!

Mihal sordu:

— Ne yapacaksın?

— Neyi ne yapacağım?

— Polise gidelim, yaşı küçük. Zorla getirelim!

Mihal'e öyle bir baktı ki, koskoca delikanlı tokat yemiş gibi sarsıldı.

Ölse, Türklere baş vurmazdı. Ne mahkemeleri, ne polisleri, ne kanun, ne de nizamları!...

Onu hayata kuvvetle bağlayan bağlardan biri daha kopmuştu. Ne olacaktı, kötü yolda gezen kahpe karısının terbiyesini veremeyen, korkak, kancık bir babadan doğan çocuk bundan başka türlü mü olurdu? Anası şarapçının oğluyla, babası başkalarıyle düşüp kalkan bir kız...

Eniştesini karşıdan gören Vaso ana, tltreyen kupkuru elleriyle üstüste ıstavroz çıkardıktan sonra, adamın ayakları önüne diz çöktü:

— Komyanos! Suçum yok benim Komyanos!

Kocaman postallara kapandı, yüzünü gözünü sürdü. Fakat Komyanos bin, Iki bin, beş bin kiloluk bir silindir gibi, Vaso anayı bir kenara itip evden içeri girdi. Uğuldayan kulakları ve müthiş kininin hıncıyle odasına geçti, duvarda asılı duran dede yadigârı silâhı aldı, üç sefer öpüp alnına koyduktan sonra tüfeğl beriki odaya getirdi, duvara astı.

Sonra geldiği gibi evden çıktı. Vaso anaya tek kelime söylemeden, fırının yolunu tuttu.

Vaso ana arkasından bakakaldı. Ne yapmalıydı?

Hiç. Yapacak bir şeyi yoktu ki.

Kalktı, yolu tam tutacaktı, ağaçların arasında ağır ağır gelmekte olan Mihal'e gözü takıldı. Ağlıyordu. Oğlanın kız için ağladığını anlamıştı. Demin anlamıştı daha. İyi ama, madem seviyordu, ne diye şimdiye kadar elini çabuk tutmamıştı da gül gibi kızı bir Türk'e yedirmişti?

Mihal, kolu kanadı kırık, geldi, duvara dayandı:

— Ne dedi?

Vaso ana:

— Hiç.

— Kızmadı mı?

— Kızmadı.

— Polis, karakol lafı etmedin mi?

— Dinlemedi.

Uzun uzun bakıştılar. Mihal hiç bir şey anlamıyordu bu kocaman sakallıdan. Gerçekten de bir devdi o. Hiç kimse ne yapacağını ne türlü davranacağını bilmezdi.

— Kaçarken haberin de mi olmadı?

— Nerden olsun?

— O şoförle kaçtı değil mi?

— Tanımam ki...

— Onunla, mutlaka onunla ama, o, kızın Yunanistan'a gittiğini biliyordu, öyle söylemiştim. Kumkapı'da olduğunu nereden öğrenmiş?

Vaso ana kupkuru bir soru işareti gibiydi. Omuz silkti. Neden sonra aklına geldi, sordu:

— Madem gözün vardı, neden ellnl çabuk tutmadın?

Mihal'in gözleri doldu.

Güneş hızla yükseliyor, etrafı kavrıyordu. Vaso ana evinin yolunu tuttuğu halde Mihal

hâlâ duvara sırtıyle dayalı, ihtiyar kadının arkasından hazin hazin bakıyor, bir tarafı kırılmış, yahut kolu veya bacağı kopmuş gibi halsiz dikiliyordu.

13

Antranik genç evlilerin mesut hayatlarında bir sarsıntı, bir değişim, felâketle biten bir sonuç bekliyor, günler geçtiği halde beklediklerinin olmayışınaysa içerliyordu.

Kızın yaşı küçüktü, niçin dedesi işe müdahale etmiyordu? Niçin etmiyordu da, Kâmran'ı hapse atmıyorlardı?

Atsalar, Evdoksiya ortada kalsa, apartman sahibinin kirasını veremedikleri için dışarı atılsa, yek ekmeğe muhtaç olsa, Antranik araya girip borçlarını ödese, kadınla lâubali olsalar, derken işler yoluna girse...

Beyoğlu'nun küçük meyhanelerinden birinde beyin salatası, ançuyez, zeytinyağlı yaprak dolması ve lâkerdayla rakı içiyordu.

Üç gün geçmişti aradan, hâlâ bir ses çıkmayışının sebebi, Komyanos'un haberi olmadığından mı, yoksa torununun kaçırıldığı yeri bilmediğinden miydi?

Bu ikinci ihtimal daha uygun geldi. Komyanos herhalde bilmiyordu torununun kaçırıldığı yeri. Bilse, polise haber verir, yaşı küçük olduğundan, zorla ayırtabilirdi.

Rakısını yudumladı, iri bir lakerda parçasını çatalıyle ağzına attı. Kuvvetli dişleriyle ağır ağır çiğnerken gözleri hazla yumuluyordu.

Yerini bilmediğine göre, bir «iyilik» yapsa mıydı acab?

Dirseklerini masaya dayadı.

Hemen şimdi kalksa, gitse, Komyanos'u bulsa, durumu anlatsa, ihtiyarı kışkırtsa hattâ... Niçin olmasın? Kızı çekip yanına bile alsa, aralarında yakınlık belireceğine göre, evlerine dost sıfatıyle girip çıkar, günün birinde de kimbilir...

Bekârdı nasıl olsa, işleri de yolundaydı. Evdoksiya'nın güzel hatırı için kocaman ihtiyarı da yanına alır, hep birlikte gül gibi geçinip giderlerdi. Din değilse bile, mezhep farkı da umurunda değildi. Evdoksiya için din bile değiştirebilirdi!

Bir sigara yaktı, ağız dolusu dumanı tavandaki kirli ampule doğru üfledi.

Akları hafifçe kanlı sarhoş gözleriyle bakıyor, hiç bir şey görmüyordu. Evdoksiya içine, yüreğinin başına oturmuştu. Kâmran'la kaçırdıkları gece, kızı kendi katına getirdiği zaman yaptığı yoklama ümit verici değildi ama, aldırış etmiyordu. Kâmran'a âşıktı, gözü dünyayı görmeyebilirdi. Hooş, pırıl pırıl möblelere nasıl bir imrentiyle baktığı da gözünden kaçmamıştı Antranik'in. Değil Evdoksiya gibi fakirlik içinde, mahrumluklarla büyümüş bir kız, zengin kadınlar bile ilgisiz kalamazdı möblelerine.

Kör bir kemancı Şopen'den bozuk düzen bir şeyler çalıyordu. Duymuyordu. Yalnız, yalnız Evdoksiya'yı düşünüyordu. Sanki hemen gitmiş, Komyanos'u görmüş, haber vermiş, Kâmran'ı tevkif ettirmişti de kız ona kalmıştı!

Ne iyi olurdu... Genç karısıyle birlikte işe gider gelirlerdi. Evdoksiya kasada otururdu. Öğleleri Mardiros'un lokantasında yemeklerini güle söyleye yerler, akşamları, mevsim yazsa yaz-

lık gazinolara, kışsa kışlık gazinoya, bara giderler, eve çok geç dönerlerdi.

İçini hasretle çekti.

Evet evet, haber vermeliydi kızın kaçırıldığı yeri. Ne duruyordu? Niçin vakit geçiriyordu? Hemen şimdi ihtiyara gitmesini engelleyen ne vardı?

Geç kalmış gibi kadehleri üste üste devirip kalktı. Hesabı hep aynı geç kalmış hissi içinde görüp meyhaneden çıktı. Bir taksiye atladı.

Barba Komyanos'un evi karanlık pencereleriyle geceye sessizce yaslanmış gibiydi. Kapıyı boşuna çaldı, çaldı...

Neredeydi acaba?

Aklına fırında çalıştığı geldi. Bu saatte fırında olabilir miydi? Sanmıyordu. Olsa olsa ya bir meyhanede, ya da ahbaplarından birinde...

Fırına geldi. Semtin tek fırını olduğu için, başkası yoktu. İçerde hafif bir ışık. Girdi. Peşin gözüne hiç kimse ilişmedi. Sağa sola bakınırken, kalın bir ses ne istediğini sordu. Sesin geldiği yana baktıysa da sahibini göremedi. Neden sonra un çuvallarının arasından doğrulan Mihal'in peşin kıvırcık sarı saçlarını, sonra da ölgün ışıkta mavi mavi parlayan gözlerini gördü, tanıdı.

— Barba Komyanos buradadır?

— Yok... -dedl.

— Yerinl bilirsin?

İri delikanlı ağır ağır yanına yaklaştı. Eski taş bebek renkliliği hemen hemen silinmiş, yerine bir solukluk, bir durgunluk, bir isteksizlik gelip oturmuştu.

— Ne yapacaksın?

— Beni tanıdın mı?

— Tanıdım.

— Evdoksiya'yı merak etmezsin?

Delikanlının renksiz, isteksiz yüzü sanki birden eski pırıl pırıl taş bebek rengini aldı, fersiz gözleri parlamaya başladı. Antranik'in âdeta ellerine sarıldı:

— Evdoksiya? Evdoksiya mı dedin? Bilirsin yerini?

— Bilirim.

— Nerede?

— Onu Komyanos'a söyleyeceğim ben!

Mihal fazla üstelemeden Antranik'i elinden dışarı çekti. Âdeta koşarcasına karanlık sokağı, küçük caddeyi geçip, derinden derine ut sesi gelen semtin kuytu, eski, çok eski günlerden kalma ufacık meyhanesinden içeri soktu. Sigara dumanlarıyle tüllenmiş bu daracık meyhane, babadan oğula geçe geçe o zamanki hayatını sürdürüp götürüyordu. Burada rakı, kırk elli, hatta daha çok önceleri içilen kadehlerle içiliyor, rakılar müşterilere eski, çok eski yılların karafakileriyle sunuluyordu. Duvardaki resimler, masalar, asma lamba hep eski günlerin eşyasıydı. Masalar, iskemleler de.

Antranik çevresine şaşkın şaşkın bakınırken, kendini birden dev yapılı Komyanos'un masası önünde buldu. Koca herif bir kenarda tek başına oturmuş, rakı içiyordu. Gözlerinin akları kıpkırmızıydı. Omuzları çökmüş, gözleri yuvalarına çökmüştü. Komyanos'un çok büyük bir darbe yediği her halinden anlaşılıyordu. Küskün, dargın, kinli bir hali vardı. Eliyle, koluyle, tahrik edercesine durumu anlatan Mihal'i dalgın dalgın dinledi. Torununun kaçtığını, kime, nereye kaçtığını öğrenmişti işte. Öğrenmişti ama

ne olacaktı? Mihal'in beklediği gibi, kalkıp karakola koşacak, «Torunumu kaçıran Türk şoförü tevkif edin. Torunumu da bana verin!» mi diyecekti?

Hâlâ makineli tüfek gibi konuşan Mihal'i kocaman elinin ağır bir hareketiyle susturduktan sonra, Rumca,

— Benim Evdoksiya isimli torunum yok! -dedi.

Mihal çıldıracaktı. Dini, milliyeti ayrı birine kaçan torununu ne diye umursamıyordu koca herif? Deli miydi bu? Hani dinden, milliyetten söz açılınca kimseye sıra vermeyen Komyanos bu muydu?

Komyanos, hâlâ çırıldayıp duran oğlana öyle bir bakış baktı ki, Mihal'in çenesi şıp kesildi. Şaşalamıştı. İhtiyarın müthiş sesiyle gürlemesini bekliyordu. Ama gürlemedi. Ağzını iri elinin tersiyle silip âdeta hınçla kalktı, tek kelime söylemeden çıktı gitti.

Mihal de, Antranik de donmuş kalmışlardı.

Antranik neden sonra sordu:

— Neye kızdı?

— Evdoksiya'nın lafı edilmesine olacak...

— Vay anasını...

— Hükümetle bitecek işi yoktur!

— Ya?

— Öcünü kendi alır!

Meyhane kapısında ayrılırlarken Antranik, Mihal'in yaşlı gözlerine dikkat etti. Biliyordu, Mihal'in de onu sevdiğini biliyordu. Biliyordu ama, başkalarını düşünecek halde değildi. Ancak kendini düşünüyordu o. «Kızı» kurtarmak için başka çareler bulmalıydı. Hem de vakit geçirmeden, güzel kızın örselenip eskimesine meydan vermeden!

Ertesi sabah hep bu meseleyi düşünerek Taksim'e doğru ağır ağır yürürken, Kâmran'ın eski şoför arkadaşlarından Çopur Niyazi'ye rastladı. Kâmran tanıştırmış, «Çok geveze pezevengin oğlu!» demişti.

Gerçekten de, hemen başladı

— Merhaba Antranik usta. Nerde senin yumurta içi?

Antranik bir kahkaha attıktan sonra,

— Sorma -dedi.

— Niye?

— Niyesi var mı be Nlyazi, çekti yavruyu koynuna, dünyayı unuttu!

— Hadi!

— Hem de ne yavru!

— Nasıl oldu bu?

— Kaçırdı. Hem de yaşı küçük...

— Polis filan aramadı mı?

Antranik öfkeli öfkeli içini çekti:

— Kızın sahibi müracaat etmezse ne bilsin polis!

Her şeyi uzun uzun anlattı. Muşmula Niyazl'ye göre hava hoştu. Güzel delikanlıydı. Elbette güzel kızları tavlayacak, yatıp kalkacaktı. Kalkacaktı ama, onun yerinde kendi olsa... Kendi olsa, değil güzel, civelek Rum kızı, dünya güzell olsa boşverir, mangıra bakardı.

Garaj'da kâtip haber verdi:

— Seninki düştü az evvel!

— Kim benimki?

— Kâmran.

— Sahi? Ne için?

— Rum kızıyle evlenmiş, patrondan araba isteyecekmiş...

Niyazi işin iç yüzünü anlattı. Sonunda,

— Kız çok fiyakalıymış... -dedi.

— Kimden duydun?

— Bir komşusu var, Antranik diye, o anlattı...

— İyi ya, patrona akoz edelim, hemen iş verir!

Anlayışlı anlayışlı bakıştılar.

Çeyrek saat sonra patron akşamdan kalma şiş gözleriyle art ayakları üzerine kalkmış beyaz bir ayı gibi garajdan içeri girince, odadan çıkıp karşıladılar. Adam zeytinyağı havuzuna batıp çıkmış gibi yağlı yağlı parlıyordu. Masasına hırsla geçip oturdu.

Kâtip koştu, yarım kiloluk rakı şişesini getirdi, önüne koydu. Huyu buydu, biliyorlardı. Ne zaman akşamdan kalsa da gözleri şiş şiş, asık yüzü yağlı yağlı parlayarak garaja gelse, yarım kiloluğu önüne sürerler, «herlf»in yüzünü güldürürlerdi.

Gene öyle, gülümseyerek baktı. Sonra tıpasını çıkarıp şişeyi tepesine dikti.

Kâmran usullacık odaya girmişti. Patronun rakı şişesini indirmesini bekliyordu. Şişe inince, masaya yaklaştı, elini uzattı:

— Günaydın patron!

Patron isteksizce baktı:

— Günaydın. Ne var ne yok?

Kâmran gülümsedi:

— Güzellik.

— Hayrola?

— Evlendim de...

— Yaa!

— İş istemeğe geldim.

Patron hep o isteksizlikle şişeyi aldı, tekrar tepesine dikti. Sonra, gözlerini kâtiple muşmula Niyazi'ye çevirdi. «Ne dersiniz? Doğ-

ru mu? İş verelim mi? Arabaya bir zarar getirmez mi?» demek istercesine baktı.

Niyazi,

— Bir hayır işle artık patron... -dedi.

— İşleyelim ama, sevdalılık geçti mi sağlama?

Kâmran utanç içinde, gülümsüyordu:

— Geçti patron.

— Geçtiyse, yarın gel, yeni tamirden çıkan arabalardan birini al!

— Çok teşekkür ederim.

Kâmran çıkıp gitikten sonra Niyazi fısıldadı:

— Bir gâvur kızını kaçırmış patron, eh... Yeme de yanında yat!

— Sahi mi?

— Antranik diye bir komşusu var, anlatıyor, herif çıra gibi tutuşmuş şerefsizim!

Patron üzerinde durmadı.

Günler geçiyor, saadetleri gün be gün artıyordu. Kâmran sabahleyin erkenden garaja koşuyor, pırıl pırıl arabayı alıp eve uğruyor, Evdoksiya'yı kapıda kendisini bekler buluyordu. Genç kadın, sokak komşularının imrenen bakışları önünde arabaya giriyor, araba hızla uzaklaşıyordu. Ne Evdoksiya ne de Kâmran, üzerlerine çevrilen bakışların farkında değillerdi. Çeşitli erkek bakışlarının yanında, genç, orta yaşlı, güzel, hatta çirkin kadın bakışları da vardı ki, bu bakışlar daha çok Kâmran'a dikiliyor, genç adamla gecelerini geçiren Rum kızını kıskanıyorlardı.

Bir ikindi üstü Taksim'de patronla patronlarının şişman metresine rastladılar. Kâmran Marika'yı unutmuştu. Marika'nın patronunu na-

sıl yeyip bitirdiğini, adamın karıya nasıl kul köle olduğunu Çopur Niyazi'den çok işitmişti.

Patron,

— Bizi İstinye'ye atıver... -dedi.

— Emredersin patron!

Bindiler. Araba usta bir manevrayla Ayazpaşa'dan aşağılara uçup gitti.

Kâmran yolda, «karısını» patronuna takdim etti.

Patron, yağlı, kocaman yüzüyle memnun, güldü. Genç kadının elini sıktı. Ne güzel kadındı ya! Yanıbaşında hışımla oturan Marika'dan çekinmese, «İstinye'de birlikte çekelim!» teklifinde bulunurdu ama, cesaret edemiyordu. Demek Çopur Niyazi'nin söylediği kadar vardı. Gerçekten de, ne güzeldi...

Marika dürtünce patron döndü:

— Ne var?

— Bağırma. Yaklaş, getir kulacığını... Madem karısı imiş, davet etsene şunları!

Anlamamış davrandı:

— Kimleri?

Marika erkek gibi sövdükten sonra,

— Eşşek, -dedi-. Patron değil kaz çobanı olamazsın sen!

Patron güldü. Sonra,

— Kâmran be... -dedi.

Kâmran direksiyon başında yarım sağ yaptı:

— Buyur patron!

— Bizim hanım ne diyor bak...

Kâmran az daha döndü. Marika'yla gözgöze geldiler:

— Emret abla!

Marika, tatlı Rum şivesiyle,

— Bugün bizim misafirimizsiniz! -dedi.

Kâmran teşekkür etti, ipe un sermek istediyse de olmadı. Evdoksiya'ya döndü:

Ne diyecekti? Ne diyebilirdi? Patronla bayanı madem öyle istiyorlardı...

İstinye koyu üzerindeki zarif içkili lokantalardan biri önünde taksiden indiler. Güneş henüz devrilmediği, vakti kerahet gelmiş sayılmadığı için, semtin bilhassa mehtap âlemlerinin burada tadını çıkaran ehli diller henüz sökün etmemişti, lokanta tenhaydı.

Tam deniz üzerindeki, bir masalı zarif kabinlerden birine girip kapıyı kapattılar. Sonra garson geldi. Emirlerini not edip çıktı. Yarım saat içinde masa, rakısı, birası, votkasıyle çeşitli salatası, turşusu, tava ve kızartmalarıyle zengin şekilde donandı. Patron, birdenbire ipekleşen Marika'nın farkındaydı ama, aldırmıyordu. Şoförüyle karşı karşıya oturmuş, genç adamın hemen her sözünü lüzumundan çok fazla değerlendirerek, pas üstüne pas veriyor, boyuna gülüyordu.

Nesine gerekti? O da soförünün genç, cıvıl cıvıl karısıyle karşı karşıyaydı ya! Genç kadının ince, zarif bardağına boyuna bira dolduruyor, tabağını boş bırakmıyordu.

Yenildi, içildi, kafalar tutuldu.

Akşam inmiş, ay olanca pırıltısıyle yükselmişti. Dirseklerini masaya dayamış, bulutsuz gökte pırıl pırıl kımıldayan denizi seyrediyorlardı.

Kâmran birden masa üzerindeki elinin üzerine yavaşça konulan bir elin temasıyle kendine geldi. Elini çekti. Marika'ydı. Sarhoş gözleriyle genç adama yiyecek gibi bakıyor, elini çekmemesini âdeta yalvarıyordu. Yalvarıyordu ama, ne demekti bu? Karşısındaki kadın her

şeyden önce, patronunun metresiydi. Sonra, yanıbaşında oturan Evdoksiya'yla dopdoluydu. Evdoksiya gibi genç, güzel, cıvıl cıvıl bir kadının yanında Marika ne ifade edebilirdi?

İçini çekti, karısının ufacık burnunun parladığı profiline şöyle bir baktı.

O da aynı şeyleri düşünüyordu. Çünkü deminden beri karşısındaki adamın kocaman ayaklarından zarif ayağını kaçırmaktan bir hal olmuştu. Kalbi yaralı bir kuş gibi çırpınıyor, herhangi bir rezaletten korkuyordu. Ne olursa olsun, Kâmran'a söylemeliydi. Söylese, belki de adam işinden atardı kocasını, yeni iş buluncaya kadar sıkışırlardı. Anlıyordu hanyayı konyayı. Bir yandan Antranik, öte yandan kocasının patronu...

Usulcacık kocasına baktı. Kaşları çatılmıştı. Telâşlandı. Niçin? Yoksa patronunun farkına mı varmıştı? Vardıysa çok, çok fena olabilirdi.

Ayaklarını iskemlesinin altına kabil olduğu kadar çekti.

Patron işin farkındaydı. Ayağını kabil olduğu kadar uzattığı halde genç kadının zarif ayağını bulamayışına içerliyordu. Niçin? Niçin kaçırıyordu? Kocasına bu kadar mı bağlıydı? Alt tarafı beş paralık bir şoför. İstediği anda kuyruğundan tutup atardı. Kafasını fazla kızdırırsa... Kızdırırsa atardı, ne yani?

Sinirli sinirli kadehine sarıldı. Öfkeyle içti. Boş kadehi masaya kırarcasına bıraktı.

Marika,

— Ne oluyorsun? -diye sormak zorunda kaldı.

Duymadı. Patrondu o. Onlara ekmeği ken-

disi veriyordu. Böyle olduğu halde, ne diye aksilik ediyordu sanki?

Marika cevap alamayınca omuzundan sarstı:

— Ayı gibi başladın mı gene?

Sarhoş gözlerle, öfkeyle baktı:

— Doğru konuş!

Marika'nın da tepesi attı:

— Ne? Doğru konuşmak mı? Bana mı söylüyorsun?

— Niçin ağzını bozuyorsun?

— Ayı dedim diye mi? Değil misin? Şu kalıba bakın! Ayıdan farkı var mı Allahaşkına?

Patron masadan hınçla kalkarken şişeler devrildi, büyük bir şangırtı koptu. Marika ayağa fırlamış, adamın yakasına yapışmıştı. Kâmran'a iri memeleriyle yaslanarak güya adamın üstüne atılmak istiyor, hazdan içi gidiyordu.

Patron, bilhassa Evdoksiya'nın yanında hakarete uğramaktan müteessir, kapıyı açtı, garson geldi. Hesabı sinirli sinirli görüp çıktı gitti. Evdoksiya da, Kâmran da ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Kâmran akıl ederek peşinden koştu. Adam o sıra gelen dolu bir otobüse binmek üzereydi. Kâmran'ı görünce:

— Ben eve gidiyorum... -dedi-. Ablanı evine bırakırsın!

Otobüs bastı gitti.

Kâmran lokantaya döndü. Evdoksiya'yı patronunun metresini yatıştırır buldu. Rumca konuşuyorlardı. Bir zaman ayakta dikilerek onları dinledi. Sonra,

— E -dedi-, Türkçe konuşun bakalım vatandaşlar!

Türkçe konuşmaya başladılar.

Marika,

— Demek yaşı küçük Evdoksiya'nın?

Kâmran,

— Küçük, -dedi-. Küçük olmasa hemen nikâh kıydıracağım ama, ne fayda...

— Peki, dedesi arayıp sormadı mı?

— Sormadı.

— Ya sorarsa?

— Sorarsa, yandık...

— Seni hapse atarlar!

Evdoksiya'nın aklı gittiyse de Kâmran,

— Atarlar... -dedi.

— Evdoksiya'yı da dedesine verirler!

Marika, Kâmran dışardayken Barba Komyanos'a dair Evdoksiya'dan hayli malûmat almıştı. İhtiyarı tanımıyordu ama, oturduğu yeri biliyordu. Bir, yahut iki sefer gitmişliği vardı o semte. Daha doğrusu, uzaktan akrabası kırk beşlik Eleni teyze o semtte oturuyordu.

Kafasında henüz çok müphem bir şeyler, yeniden masaya geçti, içmeğe devam etti. Evdoksiya bu tekrar başlayan içişten korkuyordu. Sanıyordu ki kadın, içip eve gidecek, adamın başına işler açacak!

Marika'ysa unutmuştu bile metresini. Karşısında oturan adamın kokladığı havayı koklamaktan mest, kadeh üstüne kadeh deviriyor, ömrünün hiç bir zaman unutamayacağını sandığı tatlı dakikalarını yaşıyordu.

Evi, bankada dolu parası, bilezikleri, elmas taşlı yüzükleri vardı. Genç adamın bir tek işaretiyle bütün bunları feda edebilirdi. Meselâ bir taksi alabilirdi ona. Bir değil, iki mi istedi, onu da alabilirdi. Uğruna servetlerini saçabilecek nice nice zenginler vardı. Zaten çeşitli «moruğu» idare etmekten biriktirmişti o kadar bileziği, yüzüğü. Üç katlı apartman yavru-

sunu onlardan birisi yaptırmıştı. O da Kâmran'a yedirse ne çıkardı? Bu dünya fani bir dünyaydı. Her şey bir rüya gibi gelip geçiyor, insan ne yaparsa yanına o kalıyordu.

Rakı şişesine el attı, boşalmıştı. Çatalıyle tabağına hızlı hızlı vururken, Evdoksiya bileğini yakaladı. Rumca,

— Yeter -dedi-, yeter abla!

Bileğini sertçe çekti. Onun değil, ötekinin mani olmasını istiyordu. Tekrar vurmaya başladı. Az sonra bir garson koşarak geldi. Marika,

— Rakı! -dedi.

— Yetişir abla, istemez. Kalkıp gidelim. Bakın vakit çok geç oldu!

Ancak bunun üzerine çatalı elinden bıraktı. Kalktı. Ayakta duramıyordu. Evdoksiya ile Kâmran kollarına girdiler. Evdoksiya değil de, Kâmran'ın tuttuğu kolu hazdan titriyor, içi gidiyordu. Delikanlıya daha fazla abanabilmek için kendini olduğundan daha sarhoş gösteriyor, genç adama yaslandıkça yaslanıyordu.

Birlikte dışarı çıktılar. Evdoksiya'yla Marika arkaya geçtiler. Kâmran direksiyona. Araba hızla uzaklaştı.

14

Ertesi gün sokak kapısının suçlu suçlu çalınmasıyle gözlerini açan Marika karyoladan atladı, pencereden baktı: Akşam hakaretle basıp giden metresiydi. Unutmuştu onu. Birden aklı başına gelerek, sinirleri gerildi. Her zaman değil böyle, hakaretlerin, dayakların en ağırlarına dayanan «ayı», akşam niçin o numarayı yapmış, onları orada niçin bırakıp gitmişti?

Birden kafasında şimşek çaktı: Herhalde farkına varmıştı şoförüyle arasında geçenlerin!

Kapı boyuna çalınıp duruyordu. Hiç acelesi yoktu, beklesindi hayvan. Fırtınalı, boralı kış gecelerinde sokak kapısında az mı bekletmiş, az mı yalvartmıştı?

Merdiveni inerken kafasına koymuştu: «Evet,» diyecekti, «seviyorum onu!»

Kapıyı açtı:

— Ne var?

Adam boynunu bükmüştü. Âdeti buydu. Akşamki davranışından dolayı gücendirdiğini sanıyordu. Özür dileyecek, ellerine ayaklarına kapanacaktı.

— Marika! -dedi-. Marika'cığım...

Marika hırsla kolundan içeri çekti:

— İçeri gir de sonra, ayı!

Önden yukarı çıkarken adam, uysal bir köpek gibi takip ediyordu.

Marika'nın odasına geçip kapıyı örttüler. Kadın ellerini geniş kalçalarına dayayarak,

— Beni şoföründen kıskandın değil mi? -diye sordu.

Adamın cevap vermesine meydan kalmamıştı. Kadının etli avucu adamın yağlı ablak suratına şakırtıyle indi. Adam razı, aldırmadı bile. Kadın üstüne basa basa,

— Seviyorum -dedi-, evet seviyorum onu, anladın mı?

Adama göre hava hoştu. O da öteklni seviyordu, ama nasıl açıklayabilirdi?

— Elimi elinin üstüne koydum diye kıskandın ha? Kıskan, umurumda bile değilsin. Bütün malımı, mülkümü, ötemi beriml, her şeyiml yedirebilirim ona. Sen de bir kenarda geber Istersen...

Adam sadece bakıyor, Evdoksiya'yı düşünüyordu. O da öteki için aynı şeyleri neden yapmasın? Elini tutan mı vardı? Basit, fakir bir şoförün karısı değil de kocaman bir garaj sahibinin... Karısı diyemedi. Evlenmesine imkân yoktu. Karısı, koca koca çocukları... Metresi olabilirdi. Hem de istediği en kibar, en zarif semtlerden birindeki en mükellef apartmanlardan birinin herhangi bir katını dayayıp döşer, bankaya hesap açtırır, üstüne otomobiller yapardı.

Marika'ya dikkat etti. «Çatla, patla!» diyordu kadın.

— Canın sağ olsun -dedi-. İstersen hemen şimdi gidip göndereyim sana Kâmran'ı, arabasıyle gez, dolaş!

Adamın yüzüne peşin sevinçle, sonra tereddütle baktı. Sahi mi söylüyordu? O, dünya kadar ayaklarına kapanan, dayağına, hakaretlerine, her şeyine katlanan adam mıydı bu?

— Demek beni sevmiyorsun artık?

Kendini topladı:

— Seviyorum amma ne yapayım Marika? Sen madem beni sevmiyorsun...

— Sahiden gönderir misin Kâmran'ı?

— Niçin göndermeyeyim?

— Kıskanmaz mısın?

Attı:

— Kıskanmaz olur muyum?

— Peki?

Cevap vermedi. Kadın,

— Ne bekliyorsun? -dedi.

— Ne yapayım?

— Niçin gidip göndermiyorsun?

Kafasında şimşek çaktı:

— Evini bilmiyorum...

Kadın akşam Evdoksiya'dan öğrenmişti. Söyledi. Adam sevinçten uça uça Kâmran'lara doğrulduysa da vazgeçti sonra. Peşin garaja gidip Kâmran'ın gelip gelmediğini öğrenmeliydi.

Garaja gelmemişti henüz. Kâtib'e,

— Benim biraz işim var. Kâmran gelirse söyle, arabayı alıp bize gitsin. Ablanızın canı gezmek istiyormuş... -dedi.

Bir taksiye atladı.

Ağa camiinin önünde indi. Camiin yanındaki sokaktan Abanoz'a doğru yürüdü. Tarlabaşı caddesine kadar ağır ağır gitti. Caddeyi de hep ağır adımlarla karşıya geçti. Bir sokak daha. Peşin apartman tabelâlarına göz gezdirdi. Bulamadı aradığını. Geri döndü. Daha başka bir sokağa saptıysa da yanlış geldiğini anlayarak oracıktaki bir tütüncüden sordu. Gerçekten de yanılmıştı. Tütüncü,

— Beyoğlu Balıkpazarı'na taraf git, orada sor... -dedi.

Öylece yaptı.

Güneş yeni doğuyordu. Satıcıların çığlıkları kocaman apartmanların kalın duvarlarında çınlıyordu. Sora sora aradığını buldu. Aradığı apartmanın tam karşısında küçük bir meyhane vardı. İhtiyar sahibi masaları siliyordu. Girse, tül perde gerisinden şoförünün çıkışını kontrol etse...

Öylece yaptı. Kâmran çıkıp işine gittikten sonra gider, kapıyı çalar, genç kadından kocasını sorardı. Bu suretle bir bahane uydurup kadını ürkütmemiş olurdu.

Meyhaneye daldı.

— Kalimera barba!

İhtiyar adam şöyle bir baktıktan sonra,

— Kalimera... -dedi.

Masaları silmesine devam etti. Bu saatta rakı içecek değil ya müşteri!

— Bana rakı ver!

Elindeki bezle doğruldu:

— Rakiii?

— Öyle ya!

Adam bozuk bir Türkçeyle.

— Sevdalisin? -diye sordu.

— Ne sayarsan say!

İhtiyar tezgâha geçti, kocaman şişeden duble kadehi doldurup getirdi.

— Meze? Meze?

— Ne var?

— Yok hazir bir şey. Var akşamdan kalma fasulya piyazi...

— İyi ya, getir.

Rakı neyse ya, mezeyle alâkası yoktu. Fena halde ağrıyan başının ağrısını geçirmek için sabahları tekrardan rakıya başlamasının bir sebebi de buydu.

Susuz musuz ilk, sonra ikinci dubleleri yuvarladıktan sonra kendine geldi. Ooooh... dünya vardı. İçtikçe akşama tekrardan dönüyor, içindeki arzunun kuvvetlendiğini hissediyordu. Kimbilir, belki de peki derdi genç kadın. Niçin demesin? Bilmez miydi bu tip kızları o! Kâmran gibi bir çulsuzla yaşayıp ömür tüketeceğine, kendisine metres olup rahata kavuşmayı ne diye istemesin?

İhtiyar meyhaneci boş kadehini tekrar doldurup gitti.

Marika'nın haberi bile olmazdı. Kadını meselâ Nişantaşı'ndaki apartmanlardan birine atsa da, haftada birkaç gecesini onunla geçirse...

Kadehi alıp yarı yarıya dikti.

Hem kimbilir, belki de Marika gerçekten seviyordu Kâmran'ı. Şayet böyle bir şey varsa... Memnun olurdu. Hem ne, Kâmran için de avantajlı olur pekâlâ. Hem kendi kurtulur, hem de Kâmran araba sahibi olurdu. Kâmran'ın araba sahibi olması umurunda değildi. Yeter ki Marika'dan kazasız, belâsız kurtulsun.

Geriye kalan rakıyı içmek üzere kadehine tam sarılmıştı ki, saçları taralı, pırıl pırıl Kâmran'ın apartmandan çıktığını gördü. Birkaç adım gitti, apartmanın yukarılarından Evdoksiya'nın sesi,

— Kâmraaan!!!

Kâmran durdu. Sesin geldiği yana baktı, güldü, el sallayıp uzaklaştı.

Patron, penceredeki tül perdenin gerisinden usullacık baktı. Apartmanın üst kat pencerelerinden birindeki Evdoksiya'yı gördü. Darmadağın saçlarıyle akşamkinden de güzeldi.

Kâmran gözden kayboluncaya kadar arkasından baktı, sonra içeri çekildi. Kuş kadar hafifti. Ayna karşısına geçti, saçlarını çabuk çabuk tararken tatlı bir türkü tutturmuştu. Rumca, zarif bir aşk türküsü. Sonra mutfağa geçti. Gazocağına ispirto döküp kibriti çaktı.

Akşamdan beri unutamamıştı şu kocasının patronunu... Gece rüyasına bile girmişti. Aman yarabbi, ne kaba saba adamdı! Ya Marika'nın hakareti?

Ocağın başı iyice ısınmıştı, tıslıyordu. Pompalamaya başlayınca patronu filan unuttu. Sonra tekrar hatırladı. Hatırladı ama o neydi? Maksadını anlamıyor değildi. Gözlerinin içine yiyecek gibi bakması bir yana, kocaman ayaklarıyle ayağını ezmesi...

Zil sesi.

Çömeldiği yerden fırladı. Kimdi acaba? Kâmran mı? Belki de. Herhalde. Belki de bir şeyini unutmuş olacaktı.

Kapıyı açtı: Mobilyacı Antranik!

Unutmuştu bu sırnaşık Ermeni'yi de. Ne vardı? Ne istiyordu gene?

Kaşlarını çattı:

— Efendim?

— Kalimera!

— Kalimera ama, ne istiyorsunuz?

— Kâmran gitti mi?

Hırsla,

— Gitti -dedi-. Kapıyı az daha örttü.

Antranik artık ümidini kesiyordu yavaş yavaş. Günlerden beri küçük bahanelerle ne zaman uğrasa ters suratla karşılanıyordu. Bugünse hakarete uğramıştı âdeta. Niktekim kapı suratına yavaşça kapandı. Bir an kapıyı tekmelemek, kırmak, içeri girmek, «kaltağı» tokatlamak tokatlamak... sonra da altına alıp dudaklarını öpmek değil, dişlemek geçti içinden. Alacağı olsundu, alacağı olsundu kaltağın!

Hırsla döndü, merdivene yürürken, Kâmran'ın patronuyle karşılaştı. Adamı birkaç sefer görmüştü. Birinde Kâmran göstermişti, birinde de Çopur Niyazi. Hiç sesini çıkarmadan merdivene yürüdü, merdivenin alaca karanlığına sinip gözetlemeğe başladı.

Patron çakır keyif, kapının ziline bastı. Bekledi, tekrar bastı. Sonra kapı aralandı. Evdoksiya.

Genç kadın sırnaşık Antranik'i beklerken kocasının patronuyle karşılaşınca şaşırdı:

— Buyrun... -dedi.

Adamın canına minnet, girdi, kapıyı kapattı.

Evdoksiya ne yapacağını nasıl davranacağını bilmiyordu. Ne için «buyur» etmişti sanki?

Adam;

— Kâmran yok mu? -diye sordu.

Evdoksiya titreyerek;

— Hayır -diye cevapladı-, yok. Az evvel çıkmıştı. Ne yapacaktınız?

Kaba adam,

— Lâzımdı, -dedi-. Lâzımdı ya, boşver şimdi. Rakı var mı rakı?

Kocasının patronuna ne diyebilirdi? Kızar da kocasını işten kovarsa ya?

Cevap vermeden büfeye gitti, yarım şişe rakı getirdi.

— Meze?

— Mezemiz yok efendim.

Adam yılıştı:

— Yok mu? Nasıl yok? Bunlar ne?

Genç kadının yanağından makas almak için elini uzattı ama, eli şiddetle geri itildi.

— Niçin?

— Rica ederim, ben namuslu kadınım!

— Biliyorum.

— Biliyorsanız doğru durun.

Patron kendini oracıktaki bir iskemleye bıraktı. Başı dönüyordu. Ne diye elini itmiş, niçin sıktırmamıştı? Kalksa, zorla kollarının arasına alsa, öpse öpse öpse...

— Gel buraya!

Evdoksiya'nın göğsü heyacanla inip inip kalkıyordu.

— Rahat bırakın beni! -dedi-, Allah aşkına rahat bırakın beni. Ben namuslu kadınım!

Patron cevap vermedi. Rakı şişesinin tıpasını çıkarıp su içer gibi lıkır lıkır dikten sonra,

— Ooooh! -dedi-. Senin için içtim Evdoksiya, yavrum!

Evdoksiya içini çek çeke ağlıyordu. Mahvolduğunu sanıyor, şayet adam üzerine çullanmaya kalkarsa kaçmayı, yahut bar bar bağırmayı kuruyordu.

Fakat öyle olmadı. Adam rakısını içip bitirdikten sonra,

— Kocan, bizim Marika'yı gezmeğe götürecek bugün... -dedi.

Evdokslya şaşırdı:

— Kâmran ha?

— Tablî. Gezdirecek, haberin olsun. Bir taraflı namus olmaz. Bunun adına enayilik derler!

Elleri arkasında, ağır ağır dolaşıyordu.

Evdokslya sankl donmuştu. Nasıl olurdu? Kocası ona nasıl lhanet ederdi? Günlerden beri hlç eksllmeyen bir aşkla nasıl sevdiğinl biliyordu.

Patron,

— Marika ona taksi alacak, ev alacak, her şey alacak! -dedi.

Evdoksiya ölü gibi, Inledi:

— İnanmam, hayır, Kâmran yapmaz böyle şey!

— Niçin yapmasın? Genç, güzel adam. Metresl olamaz mı senden gizli?

— Olamaz, olamaz, hayır!

— Olursa?

Olursa ne yapardı sahiden? Ama kabil değildl, olamazdı. İnanmak için sebep yoktu. Böyle bir şey olursa... Sahi, ne yapardı? Onu terk mi ederdi? Edince nereye gider, kimin yanına sığınırdı? Dedesinin mi? Kabil değildi. Öldürürdü dedesi.

Patron uzun uzun dolaştıktan sonra gene tam karşısında durdu:

— Sana elimi bile sürmeyeceğim şimdi. Sen isteyene kadar... Biliyorum, bir gün gelecek, bunu sen kendin isteyeceksin. O zaman... -Coştu- : İstediğin en mutena semtte, en güzel apartmanı tutacağım, dayayıp döşeyeceğim içini. Bütün servetimi yoluna dökeceğim Evdoksiya. Bana güven. Marika'dan nefret ediyorum artık. Seni gördükten sonra Marika öldü bence. Zaten sabahleyin uğradım, beni kovdu, «Kamran'ı seviyorum, ona araba alacağım, ne isterse alacağım» dedi. Nefret ediyorum Marika'dan Evdoksiya!

Evdoksiya birden parladı:

— Lütfen evimi terk edin, istemiyorum sizi, lütfen!

Patron cevap vermedi. Usulcacık çıkıp kapıyı çekti. Ne olursa olsun memnundu. İçini dökmüştü ya!

Merdivenin alaca karanlığında gene Antranik'e rastladıysa da farkında bile olmadı. Olsa bile ne değişecekti? Tanımıyordu ki Antranik'i.

Antranik sevinç içindeydi. Hiç ummadığı anda ne güzel bir ipucu yakalamıştı! Ne yapmalıydı şimdi? Kapıyı çalıp durumu genç kadına anlatmalı mı? Yoksa beklemeli miydi? Niçin bekliyecekti? Madem kocasının patronuyla alâkası vardı, kendisiyle de olsa ne çıkardı?

Gitti, zili çaldı. Bekledi. Tekrar çaldı. Tekrar bekledi. Neden sonra kapı açıldı:

— Ne istiyorsunuz?

Evdoksiya'nın gözleri ağlamaktan kıpkırmızıydı.

Antranik,

— Kocanın patronuna şapur şupur da bize yarabbi şükür ha? -dedi.

Evdoksiya anlamamakla beraber, gene de kapıyı suratına kapattı.

Antranik bu ikinci darbeye birinciden çok kızdı. Kapının önünde dikildi dikildi.. sonra korkunç tasavvurlarla çekildi gitti.

15

Araba İstinye'deki dünkü meyhanenin önüne gelince, Marika,

— Dur... -dedi.

Kâmran kuvvetli bir frenle arabayı durdurdu. İndiler. Bal renkli emprime tayyörü içinde genç kadın son derece alımlı, önden girdi. Kâmran itirazsız takip etti. Garson dünkü müşterilerini tanımıştı. Deniz üzerindeki küçük kabinelerden birini açtı, buyur etti.

Vakit akşamla ikindi arası. Yanlarındaki pencereden görünen Boğaz'ın mavi suları hafif dalgacıklarla tatlı tatlı kıpırdıyordu.

Zarif garson hürmetle sordu:

— Ne emrediyorsunuz?

Marika Kâmran'a baktı:

— Ne içelim?

Kâmran işi oluruna bırakmış, işin nerelere varacağını merak ediyor, zorluk çıkarmıyordu.

— Siz bilirsiniz... -dedi.

— Rakı..., -dedi.

— Meze ne emrediyorsunuz?

— Tâze, hazır ne varsa.

— Bâşüstüne...

Garson dışarı çıkıp kapıyı çektikten sonra Marika genç adamın elini okşıyarak,

— Canım... -dedi.

Kâmran buna da ses çıkarmadı ama, Evdoksiya'yla öylesine doluydu ki, patlayabilir, genç kadını tokatlayabilirdi. Sabahtanberi arabada yapmadığını bırakmamıştı. Direksiyon simidini tutan elini okşamış, başını delikanlının omuzuna dayamış, ondan hayat mâcerasına dair inceden inceye bilgi edinmek istemişti.

Gelen rakıyla mezeleri içmeğe başlayınca, kadın daha ilk dakikada kafayı bulmaya başlamış, sululuğunu artırmıştı. Kâmran için iki yol vardı: Biri, ekmeğinin hatırı için kadına tahammül etmek, yahut ekmeğini filan tepeleyip, kadını yüzüstü bırakarak savuşmaktı. İçinden, içinin derinliklerinden gelen sonuncusuydu. Masayı, kadını bırakıp savuşmak, bir daha da semtlerine uğramamak en iyisiydi şüphesiz. Ama yapabilir miydi bunu? Evleneli daha onbeş gün olmamıştı. Gırtlağa kadar borçluydu. Gün kazandığını gün yiyor, bir kenara bir şeyler atamıyordu. Bu şartlar altında işini bırakamazdı.

Kadın, akları pembeleşmeğe başlayan gözleriyle Kâmran'a yiyecek gibi bakarak,

— Benimle bulunmaktan memnun değil misin? -diye sordu.

Kâmran ters bir cevap vermemek için susmayı tercih etti.

Kadın dolu kadehini gene bir nefeste diktikten sonra,

— Cevap ver! -dedi.

Cevap alamayınca âdeta küstahlaştı:

— Evdoksiya benden çok mu güzel yani?

Kâmran nihayet,

— Elbette..., -dedi.

Kadın ateş püskürerek;

— Elbette mi? -diye gürledi-. Elbette mi? Yüzüme karşı bana hakaret mi?

— Aksi halde ona hakaret olmaz mıydı?

— Olabilir. Ben onunla bir miyim? Benim param var, evim var, sana bir, hatta iki taksi satın alabilecek kadar. Onun neyi var? Hiç bir şeyi!

— Bunları bırakalım da...

— Ne yapalım?

— Hiç bir şey. İçelim sâdece. Çünkü vakit geç oluyor!

Kadın dirseklerini masaya hırsla dayadı, tombul yüzünü avuçları içine aldı, Kâmran'a ok gibi baktı:

— Bu gece benimle kalacaksın!

Kâmran irkildi:

— Nasıl? Seninle mi?

— Evet, benimle.

— İmkânı yok.

— Ben böyle istiyorum.

— Olacak şey değil ki...

— Olmayacak ne var? Güzel güzel yeriz, içeriz, sonra basar benim eve giderlz. İstersek orada da içeriz, sonra da yatarız!

— Evdoksiya bekler!

— Allah canını alsın Evdoksiya'nın!

Kâmran yerinden ok gibi fırladı:

— Allah senin canını alsın!

— Benim mi? Defol, defol burdan!

Kâmran arabanın kontak anahtarını kadının suratına fırlattı:

— Al anahtarını, inek!

Hırsla döndü, çıkarken kadın öfkeden mosmor, haykırdı:

— Bir daha bu kapıyı göremezsin, bu kapıdan iş alamazsın bilmiş ol! -dedi.

Kâmran bunları duydu, aldırmadı. Peşin kabineden, sonra meyhaneden nefretle çıktı. Oh be, dünya vardı! İş alamazsa kıyamet mi kopardı? Dünya onların kapısından mı ibaretti? Sabahtan beri bir türlü veremediği kararı rakı verdirivermişti. Karısının üstüne gül koklamayacak, ona ihanet etmeyecekti. Para pul, araba şu bu... vızgelecekti!

Az sonra durakta duran otobüse atlayıp şehrin yolunu tuttuğu sıra elektrikler yanmıştı. Şimdi evine gidecek, karısını kolları arasına alacak, bugün olup bitenleri ona anlatacaktı. Öyle kararlaştırmamışlar mıydı?

Antranik'i apartman kapısı önünde buldu.

— Merhaba ahbab!

Antranik bir sır verircesine,

— Sana -dedi-, anlatacaklarım var!

Kâmran meraklandı:

— Hayrola?

— Gel şu meyhanede iki kadeh atalım!

Kâmran'ı kolundan ihtiyar barbanın meyhanesine çekti. Uzun uzun oturmayacakları için, tezgâh başına geçtiler. Meyhane yükünü almıştı. Yüksek bacaklı iskemlelere karşılıklı oturdular.

— Barba, bize iki duble... -dedi Antranik.

Kâmran itiraz etti:

— Hayır hayır, tek olsun.

— Birer duble iyiydi be yavrum.

— Tek olsun. Zaten içkiliyim...

Merakla bekliyordu. Ne vardı acaba?

Rakılar geldi, kadehleri tokuşturup yudumladıktan sonra Antranik,

— Sen benim eski arkadaşımsın... -dedi.

— Evet?

— Bu itibarla seni çok severim, tırnağının taşa dokunmasını istemem.

— Peki, malum. Sonra?

— Benden duymuş olma, hiç kimseye de bir şeyden bahsetme...

Kâmran patlayacaktı sanki.

— Peki yahu -dedi-, anladık. Neyse söyleyiversene şunu!

— Senin patron var ya?

— Evet?

— Bu sabah size geldi!

Peşin hiç bir şey anlamadı:

— Ne olmuş gelmişse?

— İçerde uzun zaman kaldı!

— Patron mu?

— Patron. Sonra çıktı, yüzü kıpkırmızıydı!

Kâmran elindeki kadehi tezgâha öfkeyle bıraktı:

— Ne demek istiyorsun?

Antranik soğukkanlılıkla omuz silkti:

— Hiiiç. Yalnız, dedim ya? Ortalığı patırdıya verme, aramızda kalsın. Belki de kötü bir maksatla gelmemiştir. Kimbilir, belki de karın sana bundan bahseder!

Fitili almıştı. Hiç de içeceği yokken, kadehindeki rakıyı dikti, boşu tezgâh üzerinde sürerken,

— Doldur barba! -dedi.

Dolu kadeh önünde duruyor, Kâmran gözlerini kadehe dikmiş düşünüyordu. O gece İstinye'deki meyhanede kafayı bulduktan sonra patronun hâlini hatırladı: Evdoksiya'dan gözlerini hemen hemen ayırmamış, sanki ayağıyle masanın altında genç kadının ayağıyle meşgul olmuştu.

Antranik'in sesi düşüncelerini bir an için dağıttı:

— Kadın milleti değil mi? Aman Allah. En doğru bildiğim anamdı, onu da babamla yakaladım!

Kâmran cevap vermedi. Aklından patronu, patronunun garajı, çifte çifte taksileri, apartmanı, hepsinden beter de hovardalığı geçti. Evet, hovarda adamdı. Değil Evdoksiya gibi güzel, zarif, Marika gibisine bile avuç dolusu para yedirmiyor muydu?

Kadehini yudumladı.

Evdoksiya'ya açılsa da dese ki, «Sana zengin semtlerden birinde bir apartman kiralarım. Apartmanını dayar döşerim. Emrine hususî araba veririm. İstediğin gibi giyinir, gezer, tozar, dilediğin kadar para harcarsın. Bırak Kâmran'ı, bana gel!» dese, genç kadın ne dereceye kadar bu parlak teklifi reddederdi?

Cevabını sanki Antranik verdi:

— Patronunu reddetmez Kâmran!

Telâşla baktı:

— Etmez değil mi?

— Bugün etse bile...

— Ne demek bugün etse bile?

— Yani, henüz gençsiniz, birbirinizi seviyorsunuz. Birkaç ay sonra birbirinize doyup usandıktan sonra...

— Beni bırakır mı?

— Katî bir şey söylenemez ama...

— Belli de olmaz ha?

— Olmaz. Çünkü, dedim ya, en doğru bildiğim anamdı onu da babamla...

Üst yanını duymadı, yahut da duydu anlamadı. Yüreğine bir ateş düşmüştü, yakıyordu.

Evdoksiya, canından çok sevdiği Evdoksiya demek bir gün onu bırakabilirdi?

Kadehi üçüncü sefer dolmuştu.

— Acaba niçin geldi? -diye sordu.

Antranik memnun, cevapladı:

— Hemen de kötüye yorma. Belki de iyiliğine gelmiştir!

Kâmran içini çekti. Antranik şu anda bulunmaz bir dert ortağıydı.

— Bırak -dedi-. İyiliğe gelmez o!

— Ne biliyorsun?

Dün gece, İstinye koyu üzerindeki meyhanede patronun, karısına yiyecek gibi baktığını, masanın altında ayağıyle kadını nasıl rahatsız ettiğinden, bugün Marika'nın ona neler yaptığı, ne tekliflerde bulunduğundan bahsetti.

Antranik'in gözleri parlıyordu. Demek Marika da ona bazı tekliflerde bulunmuştu?

— O halde -dedi-, beni dinle Kâmran. Eve git, karına hiç bir şey sorma. Bakalım o sana açacak mı?

Kâmran şaşkın, sordu:

— Neyi?

— Patronunun geldiğini!

— Açmazsa ya?

— Açmazsa demek senden gizliyor!

— O zaman?

— O zaman karına güvenmemen lâzımdır. Çünkü saman altından su yürütmeğe karar vermiş demektir!

Yarım saat sonra kafası karmakarışık, meyhaneden çıktı. Antranik doğru söylüyordu, karısı bakalım açacak mıydı patronunun geldiğini?

Evdoksiya hiç bir şey olmamış gibi karşıladı. Her zamanki gibi boynuna sarıldı, yanak-

larını öptü, güldü, söyledi, elinden tutarak yemek masasına çekti. Masa çeşitli salatalar, yiyeceklerle donatılmıştı. Antranik'in kafasına soktuğu şüphe olmasa, değişmiş hiç bir şey yok nazariyle bakılabilirdi ama, içi rahat değildi. İstiyordu ki, karısı meseleyi açsın, patronu o yokken eve niçin geldi, söylesin!

Evdoksiya saatlerden beri bunu düşünüyordu: Patronunun geldiğini, hatta yaptığı teklifleri söylese, Marika'yla gezip tozmaya çıkıp çıkmadıklarını sorsa mıydı?

Sormamağa karar vermişti. Zorlu bir sınavdı bu. Şayet kocası saklamaz, söylerse mesele yoktu. Saklarsa, belliydi ki adam saman altından su yürütecek!

Yenildi, içildi, Evdoksiya şüpheli gözlerle kocasını göz hapsine almasına rağmen, gene de Rumca türküler söylemekten geri kalmadı. Şayet gecenin bir vaktinde kapı sert sert çalınıp, içeriye körkütük sarhoş patron girip metresine karşı takındığı tavırın hesabını sormasaydı gene de bu tetikte samimiyet sürüp gidecekti.

Patron dehşetli kaba, sordu:

— Ulan it! Yengeni niye bırakıp geldin?

Kâmran şaşaladı:

— Bana mı söylüyorsunuz?

— Sana söylüyorum!

— O halde doğru konuşun: Ben ne ulanım, ne de it!

Patron yerinde duramıyordu. Onu duymamış gibi Evdoksiya'ya doğru yalpalayarak yaklaştı:

— Marika'ya evlenmek teklifinde bulunmuş. Kadın reddedince de arabayı filan bırakıp voltasını almış! -dedi.

Kâmran kafasına odun yemiş gibi sarsıldı. Gözleri Evdoksiya'ya gitti: Sapsarıydı, ölü gibi bakıyordu.

Patronuna hınçla döndü:

— Yalan, yalan söylüyorsunuz!

— Yalan mı söylüyorum? Ben yalan söylemem. Kadın sana, beni biraz gezdir demiş. Sen de tutmuş İstinye'deki meyhaneye götürmüşsün. Yalan mı?

— Meyhaneye ben değil, o teklif etti.

— Gittiniz mi?

— Gittik.

— İçtiniz mi?

— İçtik.

— Sonra?

— Sonra manasız şeyler söyledi, kızdım...

Gülerek Evdoksiya'ya bakan patron,

— Duyuyorsun ya -dedi-, senin haberin olmadan neler dönüyor!

Evdoksiya hınçla cevapladı:

— Bütün bunlardan benim haberim var. Kâmran benden hiç bir şey saklamaz. Mâdem işinizden ayrıldı kocam, sizin de evimde işiniz yok. Buyrun dışarı!

Kâmran müthiş bir sevinçle karısına baktı. Ne arslan gibi karıydı! Kocasını nasıl da müdafaa ediyordu!

Patron şaşırmış, söylecek lakırdı bulamamıştı. Sendeledi. Sonra büsbütün ağırlaşan gözleriyle genç kadına baktı:

— Demek beni kovuyorsunuz?

Genç kadın tereddütsüz,

— Evet -dedi-. Çünkü siz de, metresiniz de iğrenç insanlarsınız!

— Kocanın işine son verdik diye mi?

— Hayır. Bundan önce ben bu kanaata varmıştım.

— Demek...

— Evimden çıkın lütfen!

Patron bir şeyler homurdanarak kapıya ağır ağır yürüdü, durdu, arkaya baktı. Bir şeyler söyleyecekti, vazgeçerek çıktı gitti.

Evdoksiya kapıyı hırsla örttükten sonra, kocasının yanına geldi. Genç adam hayranlıktan kabına sığamıyor, karısına ne türlü teşekkür edeceğini bilemiyordu.

— Karıcığım, -dedi-, vallahi, billâhi ki...

Evdoksiya ağzını kapadı kocasının,

— Kaba adama inanmamamı söylemene, kendini savunmana lüzum yok. Çünkü, bu iğrenç adam sabahleyin, sen gittikten sonra geldi, metresinin sana yaptığı tekliflerin aynini bana da yaptı!

Kâmran ferahlayarak,

— Peki, niçin bunu bana söylemedin?

— Çünkü, başının belâya girmesini, üzülmeni istemiyordum!

Kâmran karısını kolları arasına aldı, dudaklarını sertçe öptükten sonra,

— O halde -dedi-, beni şimdi daha iyi anlayacaksın. Ben de sana kadından bunun için, üzülmemen için bahsetmemiştim!

Tekrar öpüştüler.

— Canım kocacığım!

— Canım karıcığım...

— İsterse üzülelim, bundan sonra...

— Birbirimizden hiç bir şeyi...

— Saklamıyalım!

Kâmran karısını kucakladı, karyolaya götürüp usullacık bıraktıktan sonra genç kadın,

— Bir de -dedi-, şu Antranik mi ne...

Kâmran hayretle sordu:

— Antranik mi? O da nesi? O benim en iyi arkadaşım!

Evdoksiya güldü:

— Yanılıyorsun kocacığım. O da, belki daha pek çok kimseler de bize düşman. Biz seninle şu güzel dünyada yapayalnızız. Birbirimizden başka dayanıp güveneceğimiz yok!

— Doğru. Antranik'i anlatacaktın...

Anlattı, her şeyi anlattı: Teyzesinin evinden kaçırdığı ilk gece... Hani bırakıp arabayı götürmüştü? O sıra işte, Antranik, Kâmran'ı kötüleyip küçük düşürecek şekilde konuşmuş, möblesiyle övünerek ona tekliflerde bulunmuştu.

Kâmran birden mosmor kesildi. İki saat önce barbanın meyhanesinde gösterdiği sahte yakınlığı hatırlamıştı. Hemen kalkıp onu bulmak, ağzını burnunu kırmak geçti içinden. Sonra vazgeçti. Ne çıkacaktı? En iyisi, selâmı sabahı, merhabayı kesmekti.

— Vay namussuz vay! -diye mırıldandı.

16

Bütün bu olanlar şimşek hızıyle garaja, garajdan da garajdakilerin dostlarına, dostlarından da dostlarının dostlarına yayılmağa başladı. Antranik durumu Çopur Niyazi'den öğrenince hayretler içinde kaldı:

— Demek işini bıraktı?

— Bıraktı.

— Demek patronun metresini reddetti?

— Etti.

— Şimdi ne yapacak?

— Bunu ona sor!

Antranik şöyle bir düşündü. Yoksa gene kendisine muhtaç mı olacaklardı? Aklına yattı. Evdoksiya'yı kaçırmadan önceki işsiz günlerini düşündü. Belki gene öyle muhtaç olur, borç isterdi. İşine gelirdi borç vermek. Hatta Evdoksiya'ya, kocasından gizli!

O akşam apartman kapısında rastladığı Kâmran'a sinsice sordu:

— İşittiklerim doğru mu?

Kâmran kendini zor tutarak, ama gene de belli bir öfkeyle,

— Ne işittin? -dedi.

— Patronunla atışıp işini bırakmışsın.

Kesti attı:

— Sana ne?

Apartmandan içeri girdi.

Antranik çarpılmış gibi, apartman kapısında ona uzun uzun baktıktan sonra içeri girdi. Merdivenleri ağır ağır çıkarken hep bunu düşünüyordu: «Sana ne?»yi. Belki de doğruydu. Ona neydi ama, yarın beş parasız kalır da ondan borç istemeğe gelirse...

Kâmran'ların katında durdu.

Niçin böyle sert konuştu? Düne kadar dosttu da bugün birdenbire niçin bozulmuştu?

Kâmran'ların kapısına baktı. Hiç bir şeyden haberi yokmuş, yahut apartman kapısındaki sinirliliğinin sebebini öğrenmek isteyen candan bir dost gibi davranarak gitse!

Niçin olmasındı?

Kapıya gitti, elini zile uzatırken aklına geldi: Candan bir dosttu da adamın karısına ne diye sulanmıştı? Candan dost böyle mi davranırdı?

Elini zilin düğmesinden çekti.

Çektl ama, ne bilecekti içini? Evdoksiya

bundan bahsetmiş miydi bakalım ona! Etmemiş olması akla daha yakındı. Çünkü bahsetmiş olsaydı, Kâmran'ın bunu yutmaması, hiç olmazsa karşılaştıkları bir gün teessüf etmesi gerekirdi. Kaldı ki, biliyordu Kâmran'ın huyunu. Karısına sataşıldığını duysa doğrudan doğruya yakasına sarılır atardı tokadı. Demek genç kadın sır saklıyordu. Şu halde mesele yoktu. Girmeli, onlarla yakından alâkalı bir dost kişiliğiyle işlerine karışmalıydı.

Zile bastı.

Az sonra kapı aralandı, Evdoksiya bir dal kiraz gibi terütaze göründü.

Antranik,

— Akşamlar hayır... -dedi.

Genç kadının yüzü asıldı, kaşları çatıldı:

— Ne istiyorsunuz?

Antranik şaşaladı:

— Misafirliğe geldim! -dedi.

Karısının omuzu üzerinde peydahlanıveren Kâmran cevapladı:

— Bundan sonra bize misafirliğe gelme, bizimle de merhabayı kes!

Antranik düşmemek için kapının kenarına tutundu:

— Peki ama, niçin?

— Sebebini bilmiyor musun?

— Bilmiyorum.

Kâmran karısına döndü:

— Söyle Evdoksiya!

Genç kadın öyle bir bakış baktı ki, Antranik her şeyi anlayarak ters yüz döndü, kat merdivenine sersem sersem yürüdü: Demek kadın kocasını çok seviyor, ondan hiç bir şeyini saklamıyordu?

Kapıyı kapatıp evlerine çekilir çekilmez ge-

ne dışardaki her şeyi unutuvermişlerdi. Evdoksiya için önemli olan, kocasıydı. Kocasının bir an bile sıkılmasını, kara kara düşünmesini istemiyordu. Elleri belinde, hamarat hamarat konuşmasına devam etti:

— Ben istemiyorum senden hiç bir şey. Ne ceviz karyola, ne möble, düdüklü tencere, ne de büfe. Hepsini satacağız, tasinacayiz Fener mi olur Balat mı, Hasköy mü... bir yere, tutacayiz bir odali bir ev, bitti!

Kâmran masa başında rakısını yudumluyordu. Gerçi biraz paraları vardı ama, pek pek bir ay yeterdi, ondan sonra ne yapacaklarını düşünüyordu. Karısının bu candan teklifi karşısında gözleri yaşardı. Ulan ne aslan karıydı bu be!

Kollarını açtı:

— Gel yavrum, gel bana!

Genç kadın hep o terütaze kiraz dalı inceliğiyle kocasına yaklaştı:

— Düşünme, his bir sey düşünme. Sırt sırta verir, kazaniriz sok para. Yeter ki sevelim birbirimizi!

Gece yarısına kadar yediler, içtiler, sonra yattılar. Dünya silinmişti. Ne işsizlikleri, ne de ev eşyalarını satıp şehrin kıyı mahallelerinden birinde tek gözden ibaret bir eve taşınmak zorunda kalacakları. Umurlarında bile değildi. Gerçekten de, iki gönül birbirini sevdikten sonra samanlık seyran olurdu.

Ertesi gün eşyalarını ucuz pahalı demeden sattılar. Fener'de arka sokaklardan birinde, emekli bir polisin dört katlı evinde bir oda bir mutfağı kiraladılar, taşındılar. Apartman katına verdikleri aylık kirayla bu bir oda mutfaklık yeni evlerinde tam beş ay oturabileceklerdi. Beş

aylık kirayı da peşin verdiler. Kâmran beş ay, beş koca ay hiç çalışmadan hazır yese gene de aç kalmadıktan başka, haftada birkaç gece Tepebaşı, yahut başka gazinolara gidebileceklerdi. Satılan eşyaların parası hayli tutmuştu. Fazla kalabalıktan da kurtuldukları caba. Şimdi güzel bir tahta karyola, zarif bir yemek masası, pırıl pırıl alüminyum tencerelerle boy boy tabakları vardı. Pencerelerdeki perdeleri Evdoksiya kendisi işlemişti. Ufacık odaları gösterişsiz ama temiz paktı. İlk zamanlar çekinen, görüşmekten sakınan Türk komşuları şimdi canciğer dost olmuşlardı. Kendi aralarında bile ondan bahsederken, «Doğrusu ağırlığına altın değer şu gâvur kızı!» deseler, ötekiler paylayıveriyorlardı:

— Yooo... Gâvur mavur yok. Kaldırın bu lafları. Dininden bize ne? Bize insanlığı, güler yüzü, tatlı dili yeter! -diyorlardı.

Yaz, kiremit damlı dar sokaklarda çınlayan dost kahkahalarıyle hızla geçti. Kışa doğru bir gün Evdoksiya kocasına fısıldadı:

— Gebeyim Kâmran!

Kâmran bunu aylardır hasretle bekliyordu:

— Sahi mi?

Gerçekti. Artık günler, günlerce bunun üzerinde duruldu. Çocukları acaba kız mı olacaktı, oğlan mı? Kız olursa ismi ne konmalıydı, oğlan olursa ne?

Her gece hayallerinde şatolar, kâşaneler kuruyor, tatlı tatlı konuşarak gece yarılarını ediyorlardı. Dışarda korkunç fırtınalar kimbilir nerelerde açık kalmış pencere kanatları yahut kapıları gümbürtülerle çarparken, onlar doğacak çocukları da aralarındaymış gibi hayal âlemlerinde dolaşırlardı. Bir gün Kâmran'ın aklına korkunç bir fikir âdeta düştü:

Çocukları doğarsa piç sayılmayacak mıydı?

Saadetlerini aylardır belki de ilk olarak bu düşünce bir karaduman gibi kapladı. Doğruydu, piç düşerdi. Nikâhları kıyılmamıştı. Evdoksiya Kâmran'ın karısı değil metresiydi!

Kâmran içini çekti. Karısına baktı. Evdoksiya, her zaman şakıyan, kocasının en ufak sıkıntısını bir çırpıda dağıtıveren Evdoksiya da düşünceliydi bugün.

Gerçekten de ne yapacaklardı?

Akıllarından kocaman sakalı, bıyığı, kara püskül kaşlarıyle Barba Komyanos geçti. Ancak onun müsaadesi olursa evlenebileceklerdi. Aksi halde daha iki yıl beklemeleri gerekiyordu.

Günler günlerin peşinden hızla geçiyor, Evdoksiya'nın karnındaki yavaş yavaş büyüyordu. Barba Komyanos'u nasıl razı edebilirlerdi? Kâmran karısına bundan söz açmağa cesaret edemiyordu. Biliyordu ki genç kadın dedesinden müthiş korkmaktadır. Çünkü, annesini, Evdoksiya'nın genç, körpe, fıkır fıkır annesini insafsız bir kurşunla öldürmüştür!

Evdoksiya'nın karnı büyüdükçe endişeleri artıyordu. Çocuğunu «piç»likten nasıl kurtarabilirdi?

Kâmran bir gün,

— Gideceğiz! -dedi.

Evdoksiya'nın uzun siyah kirpikli kara gözleri büyük büyük açıldı:

— Nereye?

— Dedenel

Genç kadının korkudan âdeta dudakları uçukladı:

— Dedemeee??

— Evet.

— Kabil değil Kâmran, öldürür beni!

— Hiç bir şey yapamaz. Yanında ben varım!

Günler, haftalar, aylar geçti. Evdoksiya'nın karnı büyüdükçe büyüdü. Karnı büyüdükçe tereddütleri artıyor, karnında taşıdığı «piç»ine karşı büyük bir cinayet işliyormuş gibi geliyordu. Yarın doğacak çocuğuna piç denecekti. Bunun da mesulü kendisiydi!

Sarardı soldu. Zaman zaman kalkıp tek başına gitmek, dedesinin eline ayağına kapanmak geliyordu içinden. Ama biliyordu ki aksi ihtiyar laf anlamaz, aradan aylar değil yıllar, hatta yüzyıllar geçse ondaki kart kinin erimeyeceğini, tam tersi, katmerleşip nasırlanacağını biliyordu.

O akşam Kâmran sevinçle geldi:

— İş buldum Evdoksiya, hem de adamakıllı dolgun maaşlı, güzel bir iş. Buradan taşraya gideceğiz!

— Taşraya mı? Neresi o?

— İzmir'e!

— Ne işi?

— Hususîde şoförlük. Bir doktorun hususîsinde. Aylık dolgun. Bize yatıp kalkacak yer de temin edecekler. Yalnız bir mesele var, şu nikâh meselesi. Kalk giyin. Hemen gidelim dedene. Karışma sen. Ben onu yumuşatmasını bilirim!

Evdoksiya içini dertli dertli çekti. Gitmeliydi galiba, başka çare yoktu. Gitmeliydi ama, Kâmran peşin gidip dedesiyle konuşsa, adamı yumuşatsa...

Kâmran,

— Olmaz -dedi-. Seni böyle gebe görürse

daha kolay imana gelir. Ama sanmıyorum ters karşılayacağını. Göreceksin, bizi fevkalâde iyi karşılayacak. Mesut olduğumuzu görecek, memnun olacaktır!

Evdoksiya bütün gece, Kâmran'a sezdirmeden, gözyaşı döktü. Gidecekti, kararını vermişti. Çocuğunu nikâhsız doğurup yavrusuna «piç» damgasını vurdurtmadansa gidecek, sonu ölüm bile olsa gidecekti.

Ertesi akşam atladılar bir taksiye, Barba Komyanos'un evinin yolunu tuttular. Her taraf kar içindeydi, kar usul usul yağıyordu. Evdoksiya arabanın bir köşesine korkuyla büzülmüş, sonunu düşünüyor, arada ıslak kirpikleriyle Kâmran'ı kolluyordu. O, pervasızdı. Değil Komyanos, onun gibi birkaç Komyanos olsa tepeleyebileceğini sanıyor, rahat rahat sigara içiyordu.

Dedesinin karanlıklara gömülmüş evi aydınlık tek penceresiyle görününce kalbi büsbütün hızlı atmaya başladı. Korkuyordu, çok korkuyordu. Sanki ölüme zorla götürülüyordu. Ama sonu ölüm de olsa artık geri dönülemezdi!

Araba, karların eridiği çamurlu suları yanlara sıçratarak eve hızla yaklaşınca, Kâmran,

— Dur! -dedi.

Araba kuvvetli bir frenle durdu. Kâmran atladı önce. Arabayı arkasından dolaşarak Evdoksiya'nın oturduğu tarafa geldi, kapıyı açtı:

— Haydi!

Evdoksiya yüklü karnıyle davrandı. Kâmra'nın yardımıyle arabadan karlara indi. Tiril tiril titriyordu. Soğuktan değil, az sonra karşılaşacağı dedesinin nasıl davranacağından.

Kâmran şoföre,

— Bekle... -dedi.

Elinde Evdoksiya'nın eli, Barba Komyanos'un sokak kapısına yaklaştı. Taş merdivene çıktı, kapının tokmağını usulüyle çaldı.

Evdoksiya neredeyse bayılacaktı. Gözlerinden karaltılar uçuşuyordu. Kapı açılıp da dedesinin kocaman sakalı, bıyığı, beyzî gözlüklü iri gözleriyle karşılaşınca, dizlerinin dermanı büsbütün kesilerek iki eliyle Kâmran'a tutundu ve onu kendisine siper aldı.

Kâmran sertçe:

— Merhaba... -dedi.

Koca adam, homurtuya benzeyen bir şeyler mırıldandıktan sonra eliyle içerisini işaret etti. Sonra içerisinin alacakaranlığında kayboldu. Evdoksiya bir parça ferahlar gibi olmuştu. Dedesinin artık onu affedeceğini, üstünü değişmek için elbisesini giymek üzere küçük odaya geçtiğini sanıyordu.

Kâmran,

— Gördün mü, -dedi-. Kızmadı!

Evdoksiya usullacık mırıldandı:

— Yanilmisim. Haydi odaya geçelim..

Üzerinde bir parça domuz butu ve yarısı içilmiş şarap bardağı bulunan tepsi sedirde duruyordu. Tam odaya girmişlerdi ki Kâmran'ın gözüne duvardaki tarihî bir resim ilişti. Kapının hemen yanında, duvara asılıydı. Yunan entarili Efzun askerlerinin toplu bir resmi.

Kâmran resme dalmıştı. Birden Evdoksiya'nın korkunç çığlığı!

Döndü. Komyanos, elinde dede yadigârı, ağır Rus kapaklısıyle kapının önünde belirmişti. Yaşından beklenmeyen çevik bir hareketle

silâhını torununa çevirirken, her şeyi anlayan Kâmran, ihtiyarın üzerine bir pars çevikliğiyle atlamış, namluyu nişan aldığı yönden havaya kaldırmıştı. Tam bu sırada eski kurt tetiğe bastığı için, mahalleyi, mahallenin durgun gecesini allak bullak eden bir patlama oldu. Eski silâhın en son kurşunu hedefine değil, tavana gitmiş, tavanın eski harap tahtalarını delip geçmişti.

Evdoksiya yere baygın yıkılırken, Komyanos, kucağında dede yadigârı tüfeğiyle sokağa fırlamış, karanlıklara karışmak istemişti. Ama, peşinden koşan Kâmran'ın, «Tutun kaçıyor!» sesleri üzerine, az evvelki müthiş patlamadan meraka düşüp toplaşan mahallelinin arasından sıyrılıp kaçamadı. Az sonra yetişen bekçi ve polisler bu evlât katili hunhar ihtiyarı silâhıyle yakaladılar.

Evdokslya yakınlardaki bir hastanenin bembeyaz karyolasında gözlerini açtığı zaman canından çok sevdiği kocasını başucunda bulmuştu. Önce uzun uzun ağladı, sonra kocasının boynuna sarılarak,

— Ne oldu? -diye sordu.

— Kim?

— Dedem. Kaçtı mı?

— Hayır yakalandı, hapse atılacak!

Evdoksiya kocasını yanaklarından heyecanla öperek,

— Kâmran -dedi-. Kâmran'cığım. Beni sen kurtardın. Sen olmasan ben şimdiye genç yaşımda kara toprağa girecektim. Onun için, dinle beni sevgilim: Sen hayatta benim her şeyimsin bundan sonra. Anam, babam, dedem ve kocam tabiî. Beni kendi Türklüğüne ve dinine kabul eder misin?

Genç adamın gözlerinden yuvarlanan sevinç yaşları genç kadının yüzüne damladı. Karısını hayatında belki de her zamandan çok daha ateşli şekilde sararak,

— Sen istedikten sonra, elbette sevgilim! -dedi.

Gecenin içinde bir vapurun kalın kalın öttüğü duyuluyordu.

KARDEŞ PAYI

Siverekli kahveden içeri nefes nefese girdi. Altı kollu iskambil oynayan hamalbaşının yanına gitti:

— Ağa -dedi-, depoda yadırgı hamalları işbaşı yaptırdılar, haberin olsun!

Hamalbaşının kâğıtları atıp masadan fırlamasını bekliyordu.

Hamalbaşı buz gibiydi:

— Nasıl olur lan?

— Yalansam şu iki gözüm avuçlarıma aksın ağa...

— Tonunu iki buçuk liradan pazarlık ettik. Yarın sabah erden işbaşı yapacağız. Yadırgı hambalı nasıl işe sokar?

— Bilmem, sokmuş işte. Git kendi gözünle gör!

Siverekli, hamallarının en aptalıydı. Getirdiği habere inanmadıysa da, kalktı. Kocaman bıyığı, kaşına eğik kasketi, omzunda lâcivert ceketiyle kahveden çıktı, kaldırımda durdu; depo sahibi Refik beyin tükrüğünü yalayacağına inanamıyordu.

Meseleden haberli hamallarsa etrafını alıvermişlerdi. Bu işe bir çare bulmalıydı. Vazifesiydi de. Gezip dolaşacak, iş bulacak, ücretleri kesişecek, işçisinin hakkını koruyacaktı.

Siverekli,

— Nolacak şimdi ağa? -dedi.

Çatık kaşlarıyla sertçe baktı:

— Ne nolacak?

— Yadırgı hambal meselesi?

Âdeta şahlandı:

— Benim canım sağken o depoda yadırgı hambal çalışamaz! Biz başka semte gidip fiyat kırıyor muyuz? Erkekliğe sığar mı?

Üstleri başları kir pas içinde, eli yüzü karalı insanlar gürlediler:

— Sığmaz, Allah var!

— Ben şimdi gider tahkik ederim!

Omzunda ceketi, sarı yemenileriyle sinirli sinirli uzaklaştı.

İki yüz metre ötede, deniz kenarındaki «İSTİKBÂL HURDA DEMİR DEPOSU»nun geniş kapısında durdu. Depo toz içinde. Yadırgı hamallar kantere batmışlardı. Hurda demir dolu örme sepetler peşin kantarda tartılıyor, sonra kıyıdaki mavnaya götürülüp boşaltılıyordu.

Ablak yüzlü, yuvarlak kalçalı depo sahibi kapıda dikilen hamalbaşıyı görünce, İşi anladı. Herifin elleri arkasındaydı. Kaşları çatılmıştı. Bıyıklarının uçları titriyordu.

Yanına gitti:

— Hayrola ağa?

Hamalbaşı meydan okurcasına,

— Ne bu? Noluyor? -dedi.

— Ne var da?

— Yadırgı hambalları işbaşı yaptırmışsın. Kesişmemiz bu muydu? Benim ekip yarın sabah, tonunu iki buçuktan çekmeyecek miydi?

Refik bey İşi şakaya vurarak hamalbaşıyı kolundan depoya çekti:

— Haklısın, siz çekecektiniz ama...

— E?

— Sizden sonra bunlar geldi, fiyat kırdı. Malum ya, ticaret!

— Ticaret ama, erkekliğe sığar mı Refik bey?

— Ticaret dedik evlâdım. Hem bırak şu erkekliği merkekliği. Herifler yallah deyince otuz kuruş kırdılar. Sen olsan benim yerimde ne yapardın?

Refik bey gibi yapardı ama, gene de,

— Sen tükürdüğün tükrüğü yaladın! -dedi.

Refik bey aldırış etmedi. Elini sarı keten pantolonunun cebine soktu, çıkardı.

— Her koyun kendi bacağından asılır!

Parayı sıkıştırdı. Hamalbaşı avucundaki paraya göz ucuyla baktı: Eh, fena değildi. Gene de,

— Hamallara ne cevap vereceğim? -dedi.

— Her koyun kendi bacağından asılır dedim ya aslanım!

— Ya beni dinlemezlerse?

— Ne olur? Baskına mı gelirler?

— Aç it fırın yıkar!

— Eh o zaman da keskin sirkenin zararı küpünedir!

Siverekli kahvenin önündeki kaldırıma oturmuştu. Siperi yamrı yumru kasketi ensesine yıkılmıştı. Hamalbaşının bu işi koparacağına inanı tamdı.

Yanındaki Boluluya,

— Bizim hambalbaşı arslandır -dedi-. Refik bey değil, onun şahı olsa...

— Arslandır ya, kuyruğunu tramvay depelemiş bes!

Bir başkası sordu:

— Ne kuyruğu lan?

— Bizim hambalbaşının diyorum, kuyruğunu tramvay depelemiş de..

Saat on güneşinin sıkıntısı içinde tatsız kahkahalar yükseldi. Lâkin boştu, ne yapsalar boş. Yarın sabah sabah işbaşı yapacakiardı oysa. Ya hamalbaşı depo sahibine sözünü geçiremezse?

Bolulu,

— Gecikti... -dedi.

— Gecikti.

— Gidip baksak mı acep?

— Depoya mı? Niye?

Siverekli,

— Niyesi var mı? Belki de bizim yüzümüzden depo sahibiyle kavga edip karakolluk olmuştur!

Bu fikir akıllarına yatmıştı. Olur olurdu.

Sivereklinin peşine takılındı. Yarınki işten olmanın korkusu içinde, deponun yolu tutuldu.

Depoda değişmiş bir şey yoktu. Yadırgı hamallar tozu dumana katarak iş görüyorlardı. Sepetler doluyor, tartılıyor, mavnaya koşturulup boşaltılıyordu.

Depo sahibi kantarının başındaydı. Bakmış, aldırmamıştı.

Bolulu,

— Bizi iplediği yok... -dedi.

Homurtular oldu.

Siverekli sağına baktı, soluna baktı. Hiç kimse, ne türlü davranılacağını kestiremiyordu.

— Arkadaşlar ne dikiliyoruz? -dedi.

— Ne yapalım?

— Varıp soralım be!

İleri atıldı. Arkadaşları peşinden kara bulut gibi gitti. Depoda iş durdu. Eli yüzü ter içinde yadırgı hamallar da merakla sokuldular.

Refik bey ürkmüştü ama bozmadı:

— Ne var? Ne istiyorsunuz?

Siverekli,

— Ağamızı... -dedi.

— Ağanız kim?

— Tanımıyor musun Refik bey? Bizi tanımıyor musun? Hurda demirini az mı çektik? İşini az mı gördük?

Refik bey kesti attı:

— Ben sizi tanımam. Ağanız geldi. Görüştük, anlaştık!

— Nasıl anlaştınız?

— Nasılını ondan sorun, hadi kalabalık etmeyin, iş zamanı şimdi!

Siverekli,

— Kendi nerde? -dedi.

— Kâhyası değilim ya, ne bileyim ben?

— Demek yarın işbaşı yapmayacağız?

— Hayır.

Belleri kırılmış gibi, kahveye döndüler. Omuzları düşmüştü. Kurşunla vurulmuş, avratlarına sövülmüş gibiydiler. Hiç birinden tek laf cıkmıyordu, dokunulsa ağlayacağa benziyorlardı.

Siverekli de sıkılıyordu ama, ağlayıp da gözden olacak değildi ya!

Eli kulağa attı:

«Geeeeelini geelini Kürdün gelini!»

Kalın, sıcak, erkekçe bir sesi vardı. Her zaman, "Yaşa lan Siverekli", "Yaşa lan delibozuk!" diyen arkadaşlarından ses çıkmıyordu.

Kahvenin çürük iskemlelerine, kahve önünün kaldırımına yanlamışlardı.

Şarkısını yarıda kesti. Kalktı. Demir pası içindeki kasketini çıkardı:

— Ah ulan kancık anam, ah!

Kaldırım taşına vurdu. Gene kimse aldırış etmedi. İçlerine öylesine kapanmışlardı ki.

Kasketi giydi. Gözüne ilişen Lazoğluna,

— Binin yarısı kaç lan? -diye sordu.

Gaga burunlu Lazoğlu,

— On iki bin beş yüz... -dedi.

Cadde boyunca ağır ağır uzaklaştı.

Siverekli, elleri ceplerinde, kasketi ensesine yıkılı, hovarda bir türkü gibi daldı Tahtakale'nin omuz omuza kalabalığına. Ağlayıp da gözden mi olacaktı?

Mısırçarşısı'nın kapısında durdu. Sağa baktı, sola baktı... Yük mük olsa da taşısa hiç fena kaçmazdı hani. Millet kahveci dükkânının önüne kuyruk olmuştu tekmil. Bu şehirlilerde de töbe akıl yoktu. Analarından kahveyle doğmuşlar gibi, zorlatıyorlardı. Kırk yıl içmese aklına gelmezdi. İçince hoş oluyordu olmasına ama, olmayınca da ağlayıp gözden mi olacaktı?

Yanına efendiden biri sokuldu:

— Şurda bir az eşyamız var. Çakmakçılara gidecek. Var mısın?

— Bak hele bak!

Yük de yüktü hani. Vardı bir yüz altmış kilo. "Ya Allah ya satır!" diye omuzladı. Efendinin peşinden yürüdü. Dönüşte Tahtakale'nin küçük lokantalarından birinde bir tabak kuru fasulyeyle az pilâv yedi. Ağzını elinin tersiyle silip çıktı. Bunun üstüne bir cıgara şarttı hani.

Cebinde ezilmiş, kırış kırış "Köylü"sünü "Delibozuk"lardan birinin ateşinden yaktı, Mısırçarşısı'nın kapısı önüne çömeldi. Oooooh, dünya vardı be! Yarın bu vakta kadar benzinini almıştı. Gözleri kahve için dikilen kadınlardan birinin dolgun bacaklarında, daldı gitti.

Akşam üstü arkadaşlarını kahvede sinirli sinirli fiskos eder buldu. Bir şey vardı ama, ne? Sokuldu, kulak verdi: Hamalbaşı Balat'taki bir meyhanede oturmuş çekiyormuş kafayı! Bu da laf mıydı? O adam, her dâim orda çekerdi. Ne çıkardı bundan?

Bolulu,

— Ziftin pekini içsin -dedi-, üstümüze vazife değil a, depo sahabıyla uyuşmuş!

— Yarın sabah işe başlıyok öyleyse?

— Allah canını ala deli it! Depo sahabından avantasını almış, yadırgı hamballara bırakmış işi!

Birden dank dedi.

— Yaaaa!

— Yaa ya ne belledin? Yoğurt mu?

Kaşları çatıldı. Arkadaşlarını gözden geçirdi. Hâlâ hırslıydılar. En akıldâneleri o değildi ama, ne duruyorlardı?

Asık yüzler, akları kanlı gözler sinirli sinirli çevrildi:

— Ne yapalım?

— Niye varıp yakasını destelemlyorsunuz? Kahbe avratlıdan niye hesap sormuyorsunuz?

Sürmeneli bir ihtiyar,

— Sen sorsana -dedi-, sen ne duraysun?

En akıldânelerinin o olmaması önemli değildi. Elleri arkasında, Balat'taki meyhanenin

yolunu tuttu. Ötekiler gene peşindeydi. Peşindeydi ama, herif katilden on yıl yatmıştı. Tepesi attı mı sustalısına sarılıveriyordu.

Fitil gibi sarhoş hamalbaşı, karşısında Siverekliyl görünce tepesi attı: Ne? Kasketi ensesine yıkılı, ceketi omzunda, elleri arkasına bağlı şu kılkuyruk mu ondan hesap soruyordu?

Kendini şöyle bir tarttı.

— Ne istiyorsun lan?

Siverekli,

— Dışarı gel, biraz konuşacağımız var!

— Ne konuşacaksınız?

— Canım gel biraz...

Hamalbaşının gözü meyhane kapısına gitti: Ordaydılar. Üstlerl başları demir pası içinde, eli yüzü karalı insanlar... Peki ama, meyhane halkı da çakmıştı durumu galiba, bütün gözler onlara çevrilmişti. Bu meyhanede en azdan yüz sefer içmiş, garsonlara bahşlş dağıtmıştı. Hatırı dirhem dirhem sayılırdı. Ciğeri iki etmez birine posta mı koydururdu?

Elinin tersiyle,

— Bas git ulan burdan, inek! -dedi.

Meyhanenin uğultusu dinmişti.

Siverekli arkadaşları arasında en akıldâne değildi ama, gayret dayıya düşmüştü. Hamalbaşının yakasına uzandı, tuttu, masadan kaldırdı, dışarı çekti.

Hamalbaşı beklemiyordu. Sivereklinin eline çarptı:

— Bırak yakamı lan!

Kuvvetli el bırakmadı.

— Bıraksana lanl

— Avanta aldığın doğru mu?

— Belle ki doğru. Sana ne? Bunların içinde en akıldâne sen misin? Bırak yakamı!

Kuvvetle silkindi, "Deli oğlan"a bir tokat patlattı.

Deli oğlanın elleri arkasındaydı. Tınmamıştı bile. Yalnız kasketinin yamru yumru siperi dönmüştü. Adamın üstüne kocaman bir dağ heybetiyle yürüdü. Hamalbaşı geri çekildi, sustalısını çıkarıp, şakırtıyla açtı. Elinde sustalı, adım adım geriliyor, Siverekliyse adım adım yaklaşıyordu. Atik bir davranışla sustalıyı tutan bileğe yapıştı. Kuvvetle sıktı, sıktı... Acıdan yüzü buruşan hamalbaşı iki kat oldu, oldu... Bıçak elinden düştü. Yere diz verdi, yanüstü devrildi, hayaları burulan bir öküz gibi böğürmeğe başladı.

Yenilmişti. Meyhane önündeki caddenin parkeleri üzerinde, Siverekliyle arkadaşlarının ayakları dibinde kıvranıyordu. Slverekli eğildi, yerden sustalıyı aldı, ortadan kırıp uzattı:

— Al!

Arkadaşlarına döndü:

— Bundan böyle kendi göbeğimizi kendi elimizle keselim arkadaşlar! -dedi-. Bu ibneye lüzum yok! Kazancımızı da kardeş payı ederiz. Oldu mu?

Olmayacak ne vardı?

Arkasında elleri, omzunda ceketi, ensesine yıkılı ama siperi dönmüş kasketiyle arkadaşlarının önünde, elektriklerin aydınlattığı caddede ağır ağır yürüdü.

YENİ ŞOFÖR

Sekiz ton tüccar eşyası yüklü koca kamyon, kel dağlar arasında keyifli bir homurtuyla yol almakta. Genç, dinç, pırıl pırıl. Yağlı süpaplar neşeyle inip çıkıyor, ekzozda en ufak bir tıkanıklık yok. Simsiyah asfaltın üzerinde yeni lastikler neşeli bir türkü tutturmuş. Henüz akşama vakit var. Bununla beraber, hava serin.

Kamyon sahibi de kamyonda, soförün yanında oturmaktadır. Otuzluk, esmer, iri burunlu, son derece şık. Tombul elinin parmaklarında kıymetli yüzükler. Boyuna esniyor. Gözkapakları şiş şiş. Gözlerinin akı kanlı. Öyle uykusu var ki... Gece, barda sabaha kadar eğlenmekten gelen müthiş bir yorgunluk içinde. Ne olursa olsun, iyi bir gece geçirmişti. Kadının yeni düştüğü her halinden belliydi. Kaynakçı İhsan, "Numaradır. Bunların yalnız Allah bir dediğine inanacaksın!" demişti ama, gene de yeni düştüğüne inanmak isteyen tarafı ağır basıyor. Hem canım, yeni düşmüş, eski düşmüş ona ne? Ne zaman düşerse düşsün. Kocasının yüksek biri olup olmadığı da ilgilendirmez. Güzel bir gece geçirmişti ya...

Az sonra asfalt yol yerini toprak, berbat

bir yola bıraktı, yeni lastiklerin keyifli türküsü kayboldu.

Genç patron tekrar esnedi.

Tam bu sırada kamyon derince bir çukuru hızla geçerek, tâ cıvatalarından sarsıldı.

Patronun aklı gitti:

— Biraz dikkatli ol!

Şoför yirmi beşlik, güçlü kuvvetli, hırslı bir şey. Kıvırcık, siyah saçları fırça kılı gibi sert ve isyankâr. Çatık kaşlarıyle susmakta.

Şoför muavini, ön sol çamurluğa ustaca çömelmiş, arada gözalıcı pırıltılarla yanlarından yağ gibi akıp giden taksilere hayranlıkla bakıp iç çekiyor, sonra da sigarasından aldığı ağız dolusu dumanı taksinin arkasından kinle üflüyor, "Kancık anasına" sövüyor, "Babam gibi bir zırtapoza varacağına, halli vakıtlı birine varamaz mıydın?" diye geçiriyor, sonra her şeyi unutuyor, kel dağlara, uzak köylere filan cansıkıntısıyle bakıp, susuyor.

Kamyon yeni bir çukuru hızla geçip sarsılınca, patron tekrar,

— Evlâdım, dikkat et diyoruz sana!

Şoför homurdandı:

— Ben senin evlâdın değilim!

— Sözün gelişi..

— Sözün gelişi melişi yok. Ağzından çıkanı kulağın duysun!

Patron, şoförünün asık yüzüne, çatık kaşlarına ilk defa dikkat etti. Peki ama ne demek istiyordu? Onunla her zaman evlâdım diye konuşurdu, kızmazdı. Bugün niye kızıyor?

Şoför "Kenef!" diye geçirmişti, "Evlâdımmış. Sen bana eviâdım diyecek adam mısın?"

Yeni bir çukur ve her zamandan çok sarsılan kamyon.

— Dikkat etsene direksiyona yahu!

— Elimden bu kadar geliyor. Beğenmiyorsan...

— Evet?

— Kendin geç otur!

Patron hayretler içinde.

— Yaa!

— Evet.

— Bunu bana İstanbul'da niçin söylemedin?

— Burda icap ettirdin de onun için.

— Dilinin altında bir şeyler var senin...

Var, dilinin altında bir şeyler olduğu gerçek. Koca İstanbul'da yetmiş beş kuruşla bırakıp gitti, sırt sırta üç gün, geceli gündüzlü üç koca gün gitti. Barlarda, gazinolarda, karılarla... Düşünmedi, aç mı, canı rakı ister mi, karı dalgası... Düşünmedi. Düşünmediği için de...

Beri yanda patron,

«Peki ama, diye geçiriyordu, yükü boşalttıktan sonra kamyonu garaja çekti. Üç gün, üç koca gün elini kolunu sallıya sallıya gezdi, dolaştı, eğlendi. Çalım etmiye ne hakkı var? On beş günlük alacağını da peşin vermiştim. Bugün ayın dokuzu, daha altı gün var aldığını ödeşmiye!"

Kamyonun yeni bir alaborası.

Çamurluktaki muavin az kalsın yuvarlanacaktı.

Patron sadece baktı, sert bir bakış.

Şoför,

— Ne o? -dedi.

— Bir şey yok.

— Bir şey yoksa ne bakıyorsun? Karışmam sonra!

— Noolur?

— Ne mi olur?

Kamyonu yolun kenarına çekerek durdurdu, atladı.

— Daha iyisini bul da kamyonunu kullansın!

Yürüdü gitti.

Patron, bir anlık şaşkınlıktan sonra, peşisıra koştu.

— Nereye gidiyosun?

— Bırak kolumu be!

— Nereye gidiyorsun kamyonu bırakıp?

— Canım nereye isterse...

— Kamyonu yazının yüzünde bırakamazsın!

— Bıraktım bile.

— Bırakamazsın.

— Bıraktım bile işte.

— Bırakamazsın diyorum sana!

— Bırak kolumu be, bırakamazmışım.. Bıraktım işte, elinden geleni geri koma!

Tekrar yolu tuttu.

Patron arkasından bakakaldı. Gidiyordu, gerçekten de gidiyordu. Epeyce yürüdükten sonra, bir dönemeçte kayboldu. Peki ama, nereye gidecekti? Memleket çok uzaklardaydı. Herhalde bir taksi veya bir kamyon bulur, atlar... Peki, sekiz ton eşya yüklü kamyon ne olacaktı? Koca kamyon... (Etrafa korkuyla baktı.) Ortalık ıssız. Ya uğursuz biri çıkar da... Halbuki aksilik etmese, bu gece, bir de yarın akşama kadar... Geç vakit memlekete varırlardı. Şöyle böyle yedi sekiz yüz lira kârı olacaktı.

Muavin usullacık sokulmuştu.

Döndü.

— Gitti... -dedi.

— Gitti beyim.

— Niçin gitti?
— Bilmem ama...
— Evet?
— Herhalde parasızdı da ondan...
— Bir hafta önce on beş günlüğünü peşin vermiştim.
— Evet ama, parasızdı. Yetmiş beş kuruş vardı cebinde, bende de o kadar. Para çok lâzımdı herhalde, sizi de bulamadı, hiç uğramadınız...
— On beş günlüğünü peşin vermiştim.
— Orası öyle, lâkin, delikanlı adam, canı rakı ister, kadın ister. Koca İstanbul'da yetmiş beş kuruşla...
— Buna mı içerledi?
— Bilmem ama, herhalde...
— Peki, gitti mi yani şimdi?
— Gitti bey.
Patron için çekti.
— İstedi de vermedik mi? Adam söylemez mi? Karanlıkta göz kırptığını ne bileydim?
Muavine döndü:
— Sen kullanamaz mısın şunu?
— Kullanamam bey.
— Demek bizi böyle bırakıp...
— Gitti bey!

Şoför gitmemişti. Dağın dönemecini kıvrılıp, yol kenarındaki bir ağacın altına uzanmış, dirsek keyfi yapmaktaydı.

Güneş kel dağlar gerisine çekilmiş, ortalık sarıya boyanmıştı.

Mecburdu, eline ayağına düşmeye mecburdu patron. Her zaman bu haltı işliyor, koca şehirde onu kamyonuyle başbaşa bırakıp gidiyor-

du. Rakı istiyordu canı, kadın istiyordu. Patronun bunları düşünmeye mecburluğu yoksa, o da böyle yapardı işte. Babasının oğlu değildi ya. Yallah deyince yedi sekiz yüz lirayı bir seferde kazanıyordu.

Az sonra, tahmin ettiği gibi, muavin gülerek geldi.

— Ne haber?

Muavin,

— Sağlık... -dedi-. Kalk!

— Ne var?

— Seni patron istiyor.

— Boşver

— Uzatma da kalk.

— İyi ama... Boşu boşuna mı?

— Yok canım. Ben anlattım, dedim böyle böyle. Dinledi. Sonunda, çağır gelsin, dedi.

— Ne bildi burda olduğumu?

Muavin şaşaladı.

— Sen mi söyledin yoksa?

— Yok canım.

— Ne bildi öyleyse?

Muavin yutkundu.

Şoför,

— Boktan adamsın... -dedi-. Manzarayı çaktırdın nihayet. Peki nolacak şimdi?

— Hiç. İsteğin parayı verecek.

— Maaşımı da artıracak mı?

— Artıracak.

— Avans?

— Verecek. Ama, sen de bizi kollarsın gayri...

— Tabî yahu, ben yalnız kendi nefsini düşünenlerden değilim oğlum...

Patron çıkardı otuz lira verdi.

Şoför parayı aldı, direksiyona geçti, araba yürüdü. Muavin kamyonun tepesine yan gelmişti Hızlı bir akşam inmekte, karanlıklar dağları ve dağlar arasından geçmekte olan kamyonu yutmaktaydı.

Şoför lambaları yaktı.

Memlekete varılınca, patron şoföre yol verdi.

Şoför bunun böyle olacağını tahmin etmekle beraber, gene de müthiş içerledi.

Muavin,

— Çok kalleşmiş... -dedi.

Şoför cevap vermedi. Gözlerini bir noktaya dikmiş, düşünüyordu. Bu kalleşliği kesesine bırakmayacaktı. Birden sinirli sinirli yürüdü. Muavin koştu, kolundan tuttu:

— Nereye usta?

— Hiç, şöyle gidiyorum.

Garajdan çıktı.

Yapacağını biliyordu, bunu onun yanına bırakmayacaktı. "Bırakırsam, anamın donu başıma!" diye mırıldandı.

Cazın durduğu bir sıra, muavin bardan içeri girdi. Patronun locasına gitti. Patron beyazlı kadınla oturmaktaydı. Muavin kulağına eğildi, bir şeyler söyledi. Patron,

— Yaa? -dedi.

— Şerefsizim ki...

— Peki peki hadi.. Burası dağ başı değil!

Muavin çekildi. Beyazlı kadın merakla sordu:

— Ne var?

Patron sinirli sinirli,

— Burası dağ başı değil... -diye mırıldandı.

— Ne var allahaşkına?

— Amasya'nın bardağı, biri olmazsa biri daha. Paramla değil mi? Kendine yol veririm, başkasını çalıştırırım, mal benim. Hiç kimse keyfimin kâhyası değil!

— Ayol ne oluyorsun?

— Hiç canım... Benim kamyonun eski şoförü. Yol verdiydim, niyeti kötüymüş güya, meyhaneye girmiş... Girsin. Korkum mu var? Dağ başı mı burası? Burası şehir. Adamın gözünü dört açarlar!

Kadın,

— El adamıyle uğraşmak zor... -dedi.

Patron kızdı:

— Dağ başı değil bura, şehir! Kanun var, polis var, mahkeme var...

Tam bu sırada şoför bardan içeri yalpayla girdi, pistin üzerinde durdu, gözleriyle aranmaya başladı. Patron sözünü şıp, kesmişti. Tam zamanında kesmiş, yerinden fırlamıştı. Çünkü şoför de onu görmüştü. Gelecek, rezillik çıkaracak, hatta... Oğlanın gözü kanlı olduğunu biliyordu. Gedikli okulundan bu yüzden çıkarılmıştı, hapis yatmış, vurmuş, vurulmuştu. Boş gezmezdi.

Patron yanına dosça gitti, elini omzuna koydu.

Şoför,

— Ne o? -dedi.

Patron gülmeye çalıştı, kontak anahtarını uzattı.

— Ne bu?

— Al da yarın işe başla tekrardan...

— Sebep?

— Hiç. Sonradan pişman oldum...

Şoför anahtarı aldı, içini çekti:

— Neyse -dedi-, öyle olsun. Anam avradım olsun niyetim çok kötüydü, verilmiş sadakan **varmışl**

— Ne gibi?

— Ne gibi mi?

Patronu kötü kötü süzdükten sonra,

— Hadi, -dedi-, hadi git yerine otur da... Bir daha böyle kalleşlik etme. Allahımı inkâr edeyim, karışmam!

Elinde kontak anahtarı, bardan çıktı, gitti.

Patron fena halde bozulmuştu. Evet memlekette kanun vardı, polis, candarma, mahkeme vardı, burası dağ başı değildi ama...

Beyazlı kadın,

— Kim o? -diye sordu.

Patron sinirli,

— Hiç, -dedi-. Bizim yeni şoför...

Yüzü nefretle buruştu, viski kadehine uzandı.

KUDUZ

Eve gelip de beş yaşındaki oğlunun yanağındaki tentürdiyot lekesini görünce, aklı gitti.

— Ne oldu yüzüne oğlum?

Karısı her zamanki gibi yaka silkti:

— Yaramaz çocukların olacağı o. Bir gün de gözü çıkacak...

Çocuk odaya kaçıp saklanmıştı bile.

— ...ne durdan anladığı var, ne oturdan. Bütün gün gene yeyip bitirdi beni!

— Çocuğun yüzüne ne oldu, diyorum?

— Kedi ile uğraşanın hali budur. Bin kerre söyledim, uğraşma şu kediyle, bir gün bir pençeyle gözünü çıkarır, uğraşma şununla, dinletemedim!

— Yani kedi mi tırmaladı?

— Evet.

Adamın telâşı arttı.

— Tedbir olarak ne yaptın?

— Ne yapacağım, tentürdiyot sürdüm.

— O kadar mı?

— Başka ne yapabilirdim?

Adam çılgına döndü.

Neler yapamazdı? Çocuğunu seven, çocuğunun üstüne titreyen bir ana nelere kaadir değildi? O gün gazetede gözleri yaşararak okuduğu bir havadisi hatırladı: Bir ana, yanmış çocuğunun kurtulması için, derisinin bir metre karesini yüzdürmüştü.

— Peki, ya kedi kuduzsa?

Kadın buz gibi, omuz silkti:

— Kuduzsa kuduz.

— Olur mu? Niçin doktora götürmedin?

Kadın lafı uzatıp, işi kavgaya vardırmamak için odaya çekildi, kapıyı itti. Kapı biraz sertçe kapandı.

Karısının bu davranışı adamın öfkesini büsbütün arttırdı: "Senin sözlerini ben böyle dinlerim işte!" demek istiyor gibi geldi. Ev tepesinde döndü. Eline ne geçerse karısının başında parçalamak geçti içinden, her zaman, her zaman böyleydi. Ak dese kara, kara desek ak. En biri şu kedi için.. "Sevmiyorum, evimde kedi köpek sevmiyorum, istemiyorum, bırak gitsin!" dediği halde, fareleri bahane ederek, aldırmamıştı.

İskarpinlerini çıkarıp, üst kattaki odasının yolunu tuttu.

Kediyi oğluna değişemiyordu. Oğlu kuduz olup ölebilir, ama kedi sokağa atılamazdı. Çünkü hanım sözünü yürütecek, kocasının ak dediğine kara diyecekti.

Peki ama, çocuk kuduz aldıysa ya?

Her zaman askıya güzel güzel astığı ceketini çıkarıp sandığın üzerine fırlattı. Ceket yere kaydı, aldırmadı. Sonra pantolonla gömlek de birer kenara atıldılar.

O ne soğuk, buz gibi omuz silkişti? Ken-

disine inat olsun diye çocuğunun ölmesine göz mü yumacaktı yani?

Kapı usulcacık açıldı.

— Yemek yiyecek misin?

Nefretle,

— Hayır... -dedi.

— Niçin yüzüme bakmıyorsun?

— Senin gibi kalbsiz ananın yüzüne bakılmaz!

— Yaa!

— Gerçek analar evlâtları için derilerini bile yüzdürüyorlar..

Kadın iri siyah gözleriyle kocasına uzun uzun baktı.

Adamın arkası dönüktü.

— Evlâdın için kediyi feda edemiyorsun... -dedi.

Kadın hınçla,

— Etmiyeceğim! -cevabını verdi.

— Bir gün bir pençede gözünü kör ederse görürsün...

— Etsin!

— Etsin mi?

Cevap vermedi. Kapıyı gene nefretle çekip savuştu. Kedilerin de kuduz olabileceğini baytarın hanımından işitmişti oysa. Birden aklı başına geldi, oğlunun sarı, kıvır kıvır saçlı başını hayalledi.

Ya sahiden kuduz mikrobu aldıysa?

Yüzünde tentürdiyot lekesiyle, oğlan yastıkları uç uca dizerek trencilik oynuyordu. Ne kuduz, ne bir şey. Annesinin odaya girişini duymadı bile. Bütün yastıkları uç uca dizmişti. Başa geçti. Lokomotif gibi fışladı peşin. Sonra ötmeğe başladı. Lokomotif gibi, "Küf küf küf,

küf küf küf!!!" diye tam hareket ederken, annesini gördü.

— Bak anneciğim, trencilik oynuyorum kendi kendime. Hiç yaramazlık etmiyorum. Bundan sonra hep kendi kendime oynıyacağım. Sarmanı ellemiyeceğim!

Kadın cevap vermedi. Kuduz mikrobu ne zaman faaliyete geçerdi acaba? Hemen mi? Yoksa bir zaman sonra mı?

Çocuk lokomotif olmayı bırakarak, annesine koştu.

— Ne düşünüyorsun anneciğim? Niçin ağlıyorsun? Babamla kavga mı ettiniz gene? Benim yüzümden mi?

Kadın oracıktaki iskemleye kendini bıraktı. İcap ederse, çocuğu için derisini yüzdürmekten kaçınacağını mı sanıyordu? Ne kadar yanlış anlamıştı? Yıllar yılı hiç bir zaman anlayamamıştı zaten. Ak dediğine kara, kara dediğine ak. O havadisi sabahleyin gazetede okumuş, derisinin yüzülmesine razı olan anneye ne kadar ağlamıştı. O, bunu bilmiyordu.

— Ha anneciğim? Benim yüzümden mi?

Anlamıyor, anlayamıyordu, anlayamayacaktı da.

— Seni hep ağlatıyor. Sevmiyorum ben o adamı. Ben seni seviyorum. Sus anneciğim, ağlama! Nasıl olsa büyüyeceğim. O ihtiyarlayacak. O zaman gösteririm ona ben!

Hiç bir zaman anlaşılamayacak olduktan sonra...

— ...onu odaya kapayacağım, hele yaramazlık etsin! Hele ellesin Sarmanı!

Adam arkasında elleri, odan n içinde don paça, köşeden köşeye gidip geliyordu.

Evlâdı için derisini yüzdürmekten çekinmeyen anaların yaşadığı bir dünyada demek böyleleri de vardı? Hem de karısıydı bu. Böyle kayıtsız, taş kalbli bir kadını ne diye almıştı sanki? Ak dediğine kara, kara dediğine ak. Hayat yoldaşı mı, ömür törpüsü mü? "Güzel bir film var. Gidelim mi?" dese, hemen "O film hiç de güzel değilmiş. Baytarın hanımı gitmiş, beğenmiyor!"u basardı. Yalnız film üzerine mi? Her şeyde. Vita yağlarının yeni çıktığı yıllarda da. «Karıcığım, çok methediyorlar bu yağları. Hem ekonomik, hem de mideye, karaciğere çok mülâyimmiş..." demiş, dinletememişti.

Bir sigara yaktı.

Evet, ak dediğine kara, kara dediğine ak. Şu Sarman konusunda meselâ. Oysa, tembel kedinin ne fare tuttuğu vardı, ne de hatta evin içinde dolaşıp hiç olmazsa fareleri ürküttüğü. Bütün gün sobanın yanında uyurdu. Sonunda da, işte.

İçini çekti.

Peki ama, çocuk kuduz aldıysa ya?

Bilek saatine baktı: On'a geliyordu. Bu ısırma ne zaman olmuştu acaba? Gidip sormak geçti aklından. Ama hayır, yavrusuna karşı bu kadar soğuk bir ananın yüzünü göremezdi. Hem bu gene bir çeşit yenilgi olurdu.

Yenilgi mi?

Sigarasının külünü mahsustan yere çırptı.

Yenilmeyecekti. Köşeden köşeye gitti, geldi, gitti, geldi.

Kedi her halde sabahleyin dokuzdan sonra ısırmış olacaktı.

Çünkü dokuzu beş geçeye kadar evdeydi,

hiç bir şey olmamıştı. Dokuz buçuk, on ihtimal...

Tekrar bilek saatine baktı: On. On'a on vardı. Demek on iki saat önce. Mikrobun kırk günde mârifetlerini göstereceğini işitmişti. Bu hesapça çok zaman vardı daha.

Sigarasından duman aldı.

Kırk gün sonra olacakları düşünmek istemiyordu ama, kabil değil. Her şey kafasından hızla geçiyor, dantelâlarla süslü küçücük yastığında yuvalarından fırlamış gözleriyle oğlunun sarı saçlı başı silinmiyordu.

Karyolasının kenarına çöktü.

Humma alevleri... Yuvalarından fırlamış elâ gözler, kıpkırmızı yanaklar, boşlukta savrulan ufacık yumruklar...

Karyoladan kalktı.

Ufacık yumruklar, elâ gözler, kırmızı yanaklar...

Kapıya gitti.

Ne haldeydi acaba? Uyuyor muydu? Her hangi bir işaret, bir olağanüstülük olabilir miydi? Ama çok vakit vardı daha. Olsun. Gidip ilgilenmeliydi.

Topuzu çevirdi.

Karısı, kendi için geldiğini sanmaz mıydı?

Elini topuzdan çekti.

Hayır, onun için değil. Hiç olmazsa bu gece. Gitmeyecekti ona.

Sigarasını unutmuştu, yenisini yaktı.

Oğlunu görmek istiyordu. Herhangi bir işaret başlamış mıydı? Uyuyor muydu? Ateşi artmış mıydı? Yoksa normal mi?

Boşlukta savrulan ufacık yumruklar, elâ gözler, kırmızı yanaklar...

Ya vaktinde doktora götürmeleri lâzım da,

birbirlerine gösterdikleri boş kaprisler yüzünden ihmal ediyorlarsa? Ya telâfisi imkânsızlaşırsa?

Sigarayı gene masanın kenarına bırakıp odadan yıldırım gibi çıktı. Merdivenleri bir solukta indi. Yatmış olacaklardı. Pencerede ışık yoktu. Her şey normal miydi yani?

Ne diye usul usul değil de, gümbür gümbür inmişti merdivenleri sanki? Belki de gülüyordu yatağında, kıs kıs. Gene ayağıma getirdim diye. "Hayır. Onun için, onunla barışmak için gelmedim. Yüzünü bile görmek istemiyorum. Oğlum için geldim ben!"

O da bilmeliydi bunu. Ayağıma kadar geldi, girmeğe cesaret edemedi, dememeliydi.

Topuza uzandı, hırsla çevirdi.

Oğlu için gelmişti!

Girdi, elektriği yaktı:

Hiç kimseler yoktu odada. Karyola bomboş... Peki ama, nereye gidebilirlerdi? Çocuğu bu havada dışarı çıkarmak doğru muydu? Ya soğuk alırsa? Ya zatürree, zatülcemp olursa? Yukarı fırladı. Çabucak giyindi. Evden kurşun gibi çıktı. Bütün bildik, gördük, tanıdık, eş, dostu dolaştı.

Peki ama, nereye gidebilirdi?

Bir sigara yaktı.

Gece, sakin gece, bulutlu, serin, ama sakin gece.

Kadın, yavrusu için derisini yüzdüren anaların dünyasında yaşamaya lâyık bir anne olduğunu ispat için değil, oğlunun kuduz olması ihtimaliyle çıldırarak, kediyi de alıp, taksiye atlamış, hastanenin yolunu tutmuştu.

Nöbetçi doktor, her şeyi bir çırpıda heyecanla anlatan kadını dinledikten sonra, kediyi muayene etti.

— Üzülecek bir şey yok efendim... -dedi-. Merak etmeyin!

Kadının sırtından dağlar devrilmişti.

Yanağında tentürdiyot lekesiyle delikanlıysa, annesinin kolları arasında, iri elâ gözlerini duvardaki elektrikle işleyen saate dikmişti. Saatin kadranındaki -akrep ve yelkovandan başka- üçüncü, kırmızı çubuk hızla dönmekteydi.

NECATİ

Ben yaşta, tam yedi yıldır yatıyordu. Geceleri hapishanenin en alt kısmındaki odasında, koğuş halkının Allahlı kitaplı küfürlerle zar attıkları, yahut kadınlara dair hayasızca hikâyeler anlattıkları sıralar, o, incecik yatağı içinde kitap okurdu. Okuduğu şeyler çoğu müzisyenlerin biyografileriyle, Gorki ve öbürlerinin hikâye kitaplarıydı. Yatağının bitişiğindeki duvara kömürle, "ŞALYAPİN — KÜÇÜK PEŞKOF — GORKİ" yazmıştı ki, bu yüzden onunla zaman zaman alay ederlerdi.

Biz "Küçük Peşkof" derdik; Capon Nuri, "Şalyapin" derdi, başgardiyansa yüzünü nefretle buruşturarak,

— O, Namık Kemal'dir! -diye hınçla söylerdi-. Ne kitabı gene o koltuğundaki?

Necati biraz uzun fakat gayet biçimli burnuyle bir heykel gibi durur, hemen cevap vermezdi.

Uzun saçları vardı. Bu saçlar lüle lüle, çoğu zaman kirliydi. Omuzları çok geniş, etekleri çok uzun ceketi, bu ceketi hali vakti yerinde bir mahkûm vermişti altları param parça, han-

tal potinleri, dizi yamalı pantolonuna rağmen, hayatı ve insanları seviyordu.

Başgardiyanla gardiyanların alayı fazlaca arttırdıkları zamanlar birdenbire oradan uzaklaşır, koğuşuna inerdi.

— Evet -derdi-, alay ediyorlar.. Kendisini esrar çekmeye, bıçak kullanmaya vermeyen bir insanla alay ediyorlar!

Başgardiyan alayla sorardı:

— Necati Bey, tahsil dereceniz ne?

Necati gayet ciddî,

— Ben bir işçiyim -derdi-, ekmek parası kazanmaktan mektebe vakit bulamadım...

— İlki de mi bitiremedin?

— Bitiremedim...

— İki sene de mi okuyamadın?

— Okuyamadım...

— Peki öyleyse, o elindeki kitaptan ne anlıyorsun?

Necati durur, düşünür, gözleri dalar.. İhtimal ağır bir cevap verecektir.. Lâkin öyle bir cevap vermek zorundadır ki, başgardiyan kızıp, "Hadi içeri!" demesin. Başgardiyanı kızdırmaması, başgardiyanın hiddetini üstüne çekmemesi lâzım.. Çünkü Necati hapishanede yıllardan beri beş para yardım görmeden yaşıyor. Necati'nin ne anası var, ne babası.. Necati dışarda olduğu gibi içerde de, çalışmadan yaşamak hakkına sahip değil.

(Necati hapishanede "meydancı"dır. Hapishanenin temizlik işlerini görür.. Buna karşılık, her mahpus gibi bir tek tayın verir devlet ona. Yalnız, bir başka imtiyazı vardır Necati'nin: Haftada iki defa olan görüşme günlerinde ziyaretçilerden bahşiş alır, o kadar.)

Başgardiyan,

— Peki öyleyse, o elindeki kitaptan ne anlıyorsun? -demişti. Necati neden sonra cevap verdi:

— Bu kitabı yazan da benim gibi cahil bir öküz de...

Başgardiyan kahkahalarla güldü:

— Demek o da senin gibi cahil bir öküz!

Necati cevap vermedi. Muhakkak ki Başgardiyana kızıyor ve acıyor.

— Demek Necati Bey, cahiller de kitap yazabilirler? O halde bu kadar mektebi, yüksek mektebi, doktor mektebini filân kapasınlar...

Necati gene susuyor. Başgardiyansa cevap beklemektedir. Yalnız başgardiyan değil, o sıra orda birikmiş, başgardiyanın sözlerine gülmeye kendilerini zorunlu sayan bir sürü Insan da aynı cevabı beklemektedir.

— Öyleyse sen de bir kitap yaz!

Necati bunu yıllardan beri kuruyor zaten.. O düşünüyor ki: "...onlar da benim gibi cahilmişler.. Okumayı, yazmayı kendi kedilerine öğrenmişler ve fırında, ateşlerin kızıllığında kitap okuyarak, kitap yazacak hâle gelmişler madem, ben de bir gün..."

Yazacak! Bir gün, "Şu budalalardan" bahsedeceği muhakkak. Öyle anlıyor ki insanları...

Lâf arasında çoğu sefer,

— Orhan -derdi-, biliyor musun öyle kızıyorum ki..

— Kime?

— Kendi kendime...

— Neden?

— Acınacak insanların sözlerine kızmamaya hâlâ alıştıramadım kendimi!

— Pekâlâ boş verebiliyorsun.. Halbuki ben senin yerine öyle sinirleniyorum ki...

— Sahi mi? -diye ellerime sarılırdı-, sahi mi söylüyorsun? Sen de mi kızıyorsun onlara?

— Neden şaşıyorsun? Ben insan değil miyim? Benim sinirlerim yok mu?

— Onlar da kızarlar mıymış?

— Kimler?

— İşte onlar.. Küçük Peşkof, Şalyapin...

— Niçin kızmasınlar? Elbette kızarlarmış.. Onlar da insan değiller mi?

— Ama...

Sonra birdenbire neşeyle çalkanırdı:

— Öyleyse Orhan, bana kitap ver, çok çok kitap ver bana. Okumak, her şeyi öğrenmek istiyorum ben!

Ona kitaplar verirdim.. O, bu kitapları âdeta oburca, okur, yer bitirirdi. Ertesi gün gözleri kan çanağına dönmüş, gelir, karmakarışık saçları, yıkanmamış yüzü, çapaklı gözleri...

— Adam iyi yazmış, Orhan -derdi-, müthiş!

Sinirli elleriyle saçlarını gerilere tarar, sonra,

— Bak dinle.. -derdi-, sana dokuzuncu senfoniyi söyleyeceğim!

Başlardı... Kendi sesiyle heyecanlanır, sesi yükselir yükselir, gözleri yumulur, yaşarır, yaş çizgileri yüzünden süzülürdü. Muhakkak ki heyecanının zirvesindedir, daha, daha yükselecek... Kapı açılıverir, başgardiyanla yâranı kapıda peydahlanırlar,

— Ne o gene? Kiliseye çevirdin burayı be!

Necati usullacık sıvışırken, arkasında alaycı kahkahalar...

Bir gün,

— Orhan -dedi-, bir sevgilim olsa.. Keman çalmasını bilse.. Ben de bir şeyler söylesem... Sonra... Elimi eline değdirmesem, sadece baksam gözlerinin içine, o kadar!

— Ne çıkar bundan?

— Bilmem, dikkat ettim, Gorki'de kadınlara saygı var.. Fırında çalışırken kerhaneye giderlermiş de, o, hep dışarda beklermiş ve arkadaşları sıkılırlarmış ondan...

ÇOCUK

İstiklâl caddesindeki kocaman apartmanlardan birinin köşesine dayamıştı sırtını. Ayaklarında yamalı pabuçlar, başında okul kasketi. Galiba ortaokul, yahut bir başkası. Eskiydi. Lâciverdi solmuş, kumaşın havı adamakıllı dökülmüş, siperinin muşambası yer yer çatlamıştı.

Havada henüz ne kar, ne ayaz. Ama soğuk vardı besbelli. Vardı. Çocuğun ayak değiştirişinden, yüzünü buruşturuşundan belliydi. Ellerini birbirine sürtüyor, arada hohluyordu da.

Demek karsız, ayazsız ama, soğuk vardı.

Caddeden gelip geçenlerden çoğu havayı nefis buluyorlardı. Bir bakıma, nefisti de. Alkol alınmış, mide sıkıca doyurulmuş; paltolara bürünülmüşse elbette nefisti. Sonra, gece, tramvaylar, otobüsler, pırıl pırıl neon lambaları...

Çocuğun dersi vardı halbuki. Birkaç kartpostal satabilse, hemen kirişi kıracak, cetvel tahtası, çizgisiz kâğıt, trilink. Ama trilingi yoktu. Bunu hatırlayınca yüzü buruştu. Halûk'unki gibi kocaman değil, küçücük bir takımı olsaydı, pergel takımı. Halûk'unki kadarını elli liraya bile vermezlerdi.

Elli lira!

Tütünde çalışan annesinin on beş günlük kazancı.

Kabil değildi.

Küçüğü bile kabil değil gibi geldi. Yedi buçuk lira. Beş lira olsun. Beş lirayı nerden bulacaktı?

— Kartpostallarım var, güzel İstanbul manzaraları!

Bu kartpostalları da başına belâ etmişti. Beş lira vermişti yüzüne. Kelepir. Onar kuruştan topunu okutabilse, sekiz lira kazanacak. Ama nerde? Bir hayır sahibi çıksa da, topunu birden alsa, sekiz lirası olurdu. Sekizin beşini pergel takımına veremezdi ki. Pergel takımından önce, çorap, defter, eskicide pençelenmiş para bekleyen ayakkapları...

Annesi, "Ölüyorum," diyordu, "Bana acı oğlum" diyordu, "Bırak mektebi de yardım et bana," diyordu. "Sabahın yedisinden, akşamın beşine kadar ayakta dikilmekten bitiyorum, acı bana yavrum," diyordu.

Acımasına acıyordu annesine. Annesine acıdığı için okumak istiyordu ya. Hiç olmazsa ortayı bitirse. Öğretmen, "oku!" diyordu, "mutlaka oku, sonuna kadar!" Halûk bile bir gün, "Ah" demişti, "karnem seninki gibi olsa!"

Karnesi kendisininki gibi olsa ne olacağını sormuştu.

— Beybam, annem, teyzem, halalarım...

— Kartpostallarım var, güzel İstanbul manzaraları!

Onun da beybası, teyzeleri, halaları, yahut amıca veya dayıları olsa. Karnesini görünce, "Aferin, aferin sana!" deseler. Ne hediye istediğini sorsalar.

O, "Bana Halûk'unki gibi bir pergel takımı alın, başka bir şey istemem." derdi.

Sırtını dayadığı apartman köşesinin tam karşısına rastlayan acentadaki pırıl pırıl bir gri bisiklete dikmişti gözlerini. Görüyordu ama farkında değildi. Aklında Halûk'un pergel takımı. Kocaman, her şeyi tamam. Sıcacık bir odada, bol ışık, rahat masa, çini mürekkep, tabaka tabaka çizgisiz kâğıt, cetvel...

— Kartpostallarım var, güzel İstanbul manzaraları!

Tarihçi ödev vermişti: Mezopotamya'da, Asur devleti. Paralel ve meridyen durumunu filân çizecek. Biliyor, öyle biliyor ki ne yapacağını. O, Halûk mu? Halûk Asur devletini bile bilememişti. Halbuki Asur devleti, Milâttan önce 1300 yılında Bâbil devletinin kuzeyinde genişledi, Bâbil devletini yıktı, Mezopotamya'yı zaptetti. Ah, Mezopotamya'yı görmek isterdi. Mezopotamya'yı, Hindistan'ı, Çin'i, Orta Asya'yı. İlk vatanımız. Damarlarımızdaki kanda Orta Asya bitkilerinden izler var demişti öğretmen. Belki ama, her halde baba tarafından. Ana tarafından olamaz. Babası vaktiyle büyük gemilerle uğradığı limanlardan birinde görüp sevmiş annesini. Evlenmişler. Mari, Fatma olmuş. Uzun hikâye.

— Kartpostallarım var, güzel İstanbul manzaraları!

Dönüp bakmıyorlardı bile.

Hepsini satabilse, sekiz lira. Pergel takımı için beşini harcayamazdı ki!

Babası, çarkçı babası ölmemeliydi. Ölmese alırdı. İsterse elli lira olsun, alırdı. Tombul, kırmızı yanakları, kocaman piposu, sol kaşına yıktığı kasketi, sarı bıyığı, mavi gözleri... Küçü-

cüktü o zaman. Babası seferden şişe şişe şarap, peynir ve acayip cigaralarla döndükçe, annesi öyle neşelenirdl ki. Birinde babası kocaman bir para vermişti. Kocaman. O zamanki yaşına göre kocaman. Neler almıştı neler.. Annesi kızmıştı da, babası... Çarkçı babası, pipolu, kasketli, sarı bıyıklı, mavi gözlü babası arka çıkmıştı!

"Babacığım" diye içinden geçirirken, pardesüsünün yakası kalkık, mavi gözlü, kahverengi fötr şapkalı birisi önünde durdu. Kartlara değil, yüzüne bakıyordu. Gözlerinin içine. Mavi gözleri tuhaf tuhaf gülüyordu adamın. Babasını hatırladı. Ama bunun ne piposu vardı, ne de sarı bıyığı, hiç bıyığı yoktu. Gözlerine bakıyordu, gözlerinin ta içine, ayırmamacasına.

— Kart mı satıyorsun?

— Evet. Güzel İstanbul manzaraları...

— Kaça?

— Onar kuruş. Bakın, çok güzel manzaralar!

Adam hâlâ gözlerinin içine bakıyor, öğürtücü bir alkol saçıyordu, ılık ılık.

— Sen daha güzelsin... -dedi.

Çocuk anlamadı.

— Alacak mısınız?

— Alayım mı?

— Siz bilirsiniz.

Adam, kartlardan bir tutamını çekti, çocuğa uzattı.

— Say.

Çocuk heyecanla saydı.

— On beş tane!

Gözleri hâlâ gözlerinde. Öğürtücü alkol kokusu.. Boşver, alacak galiba. Yaşasın, alı-

yor. Onardan yüzelli kuruş. Peki ama, gözlerini niçin gözlerinden ayırmıyor? Elini pantolon cebine soktu, tomarla para çıkardı. Kirli kıvrık kâğıt paralardan birkaçı yere düştü. Eğilip aldı. Çocuğakirli bir iki buçukluk uzattı.

— Bozuğunuz yok muydu?

— Yok.

— Bozduralım öyleyse, durun.

— İstemez, hepsi senin olsun!

— Benim mi? Niçin?

Adam fısıldadı :

— Çok güzelsin de..

Arkasına dönüp yürüdü.

Elinde parayla çocuk dikildi kaldı. Ne diye fazla para vermişti?

Sebep?

Fazladan bırakılan yüz kuruş fenasına gidiyordu. Hakkı değildi ki. Namussuzluk, yahut hırsızlık gibi geldi.

Keşke vermeseydi.

Adam geri dönmüştü.

Hep o ısrarla bakan mavi gözler, kahverengi fötr şapka, öğürtücü alkol kokan ılık nefes. Bakıyordu, gittikçe fenalaştığı sezilen bakış.

Kartpostallar arasından yeni bir tomar çekip, rasgele bir iki buçukluk bırakıp, yürüdü.

Beş lirası olmuştu.

Ama...

Kartları saydı: Elli beş tane. Demek yirmi beşi satılmıştı. Onar kuruştan iki buçuk lira. İki buçuk lirası olması lâzımdı. Niçin beş lirası vardı? Hakkı değildi ki. Niçin? Acımış da sadaka mı vermişti? İstemiyordu. Sadakaya ihtiyacı yoktu, vız gelirdi.

Fazla iki buçukluğu, karşı köşede dilenen

kör ihtiyarın çanağına bırakmaya karar verirken, mavi gözlü adam tekrar geldi. Aldığı bütün kartları işportaya bıraktı. Çocuk memnun. Beş lirayı hemen uzattı.

— Buyrun paranızı!

— Kalsın.

— Niçin?

Adam cevap vermedi. Pantolon cebinden çıkardığı para tomarından bir onluk ayırıp işportaya attı.

Çocuk,

— Peki ama, niçin? -diye bağırdı.

— Çok güzelsin de onun için!

Ve yanağını okşamak için uzandı.

Çocuk anlamıştı, her şeyi anlamıştı. Artık şüphesi kalmamıştı. İri elâ gözleri ve kıpkırmızı yanaklarıyle bir öfke çığlığı gibi baktı adama. Önceki beş lirayla, sonraki on lirayı kaptı, suratına fırlattı:

— Alçak!

Boynuna kınnapla geçirili küçücük işportası, İstiklâl caddesinin kalabalığına karıştı.

ECZANEDEKİ KIZ

Sırtında hep o soluk kurşunî manto. Mavi eşarpını bağlamamıştı. Bir kucak sapsarı, kıvır kıvır saçları... Yanında iki oğlan vardı. Biri uzun boylu, güleç, öteki kısa boylu... Her şeyi ciddîye alan, alıngan, asık yüzlü...

Uzun boylu, güleç olanı kızara bozara bir şeyler anlatıyor, arada arkadaşını dirseğiyle dürtüyordu.

Eczanedeki kız dinliyordu sadece. Gülümsüyordu. Âdeti böyleydi. Ne söylerlerse söylesinler gülerdi, hep gülerdi. Yalnız, evde annesi... Annesi gülünecek bir şey bile söylese, gülmezdi.

Eczane kapısına varmadan ayrıldılar.

Kız içer giriverdi.

Güleç oğlan,

— Kafese girdi sayılır... -dedi.

Öteki cevap vermedi. Kendine yedirse; bir arkadaşı varsa söyle de onu da bize tavlasın, derdi ama kendine yediremiyordu.

Eczanedeki kız çeyrek saat sonra mantosunu soyunmuş, tekrar çıktı. Bir sokak aşağıdaki laboratuvara gidecekti. İşi buydu. Ecza-

neyle laboratuvar arasında mekik dokumak. Hazırlanmış ilâçları eczaneye getirmek, reçete götürmek, müşteri reçetelerini deftere kaydetmek, tezgâh başında dikilmek...

Sırtında beyaz iş gömleği, etekleri havalı.. Bir sokak aşağısına giderken sarı bir oğlan peydahlandı. Nereye gittiğini sordu.

— Laboratuvara -dedi.

— Öğleden sonra sinemaya gideceğiz değil mi?

Dün, evvelki, daha evvelki günlerde ahbaplığı ilerletmişlerdi. Daha doğrusu, oğlan böyle sanıyordu.

Sarı saçları ışıl ışıl, yanakları tüysüz, ama kaşları çatık... Balat'taki Lazın kahvesinde blüm oynarken, arkadaşlarına şöyle anlatmıştı: "Eczanede çalışıyor. Lâkin ne kızı Yarın sinemaya gideceğiz.. Bir konuşuşta tavladım şerefsizim...»

Kız,

— Kabil değil... -dedi.

Delikanlı durakladı:

— Kabil değil mi?

— Değil.

— «Âvare» ama..

— Biliyorum, kabil değil.

— Sahi mi söylüyorsun?

— Sahi.

Laboratuvarın sokağına sapıverdi.

Delikanlı dikildi, dikildi... Aklından, tokatlamak geçti. Ama geç kalmıştı. "İnek!" diye mırıldandı.

Kız laboratuvara girmişti bile. Laboratuvardaki Erol,

— Bugün gene hârikasın! -dedi.

— Sahi mi?

— Şerefsizim ki..
— Var mı?
— Ne?
— Şerefin!

Erol âniden bir kahkaha attı. Laboratuvarın asık yüzlü mesul müdürü, kalın çerçeveli gözlüğü gerisinden sertçe baktı:

— Noluyor orda?

Kız,

— Gülüyoruz.. -dedi. Reçeteleri bırakıp laboratuvardan çıktı.

Kalın çerçeveli gözlüğü gerisinde mosmor müdür,

— Terbiyesiz! -diye mırıldandı. Lâkin güzel kızdı. Güzel kızdı ama, pas vermiyordu. Bir gün laboratuvarda yalnızken gelmişti. Gözlerini kızın yüklü göğsüne dikmiş, "Çok güzelsin!" demişti de, "Saçlarından utan!" cevabını almıştı.

Eczaneye dönüyordu. Hiç tanımadığı, hırpanî bir oğlan,

— Hoy dalayum! -dedi.

Döndü:

— Sahi mi?
— Tecrübesi kolay da.
— Ne duruyorsun?

Eczaneden içeri girdi.

Oğlan, "Ekmek çıkacağını" anlamıştı. Eczanenin önünde yukarı, aşağı tur attı. Sonra içeri girdi. Kız ordaydı. Tezgâhın arkasında. Ecza dolabının camında saçlarını düzeltiyordu.

Döndü :

— Buyurun?

Beriki yılıştı:

— Diş macunu...

Tanımıştı: Dalmaktan bahseden. Güldü.

— Çok lâzım mı?
— Yok canım.
— Ya? Dalmaya mı gelmiştin yoksa?
— Ne biçim kızsın sen be!
İhtiyar eczacı ta köşede, gazetesinden başını kaldırdı:
— Ne oluyor gene orda?
Kız omuz silkti:
— Hiç... Diş macunu istiyor da...
— Niçin vermiyorsun?
Attı:
— İstediği markadan yok.
Çocuğa sırtını döndü. Ecza dolabının camındaki işine devam etti.
Delikanlı yutkunarak çıktı. Kafese koymuştu, ne olursa olsun koymuştu kafese. Lâkin güzel kızdı. Hemencik randevu alır, sinemaya. Gerilerde, en gerilerde yanyana iki koltuk...
Kalbi çarpmağa başladı.
Peşin elini avuçları içine alır okşar, sonra da ufaktan ufaktan...
— Nerye ulan?
Durdu. Bir arkadaşı. Aksaray'da berberde çalışıyordu.
Güldü:
— Bir tane yakaladık!
— Ne? Gaco mu?
— Ama bildiğin' gibi değil..
— Sahi mi?
— Namussuzum ki... Eczanede çalışıyor. Öyle numaracı ki. Sinemaya götüreceğim. İstersen birlikte gidelim. Belki de arkadaşı vardır. Onu da sana... Ha?
Yanyana yürüdüler. Eczanenin önünden ge-

çerlerken, kız, elinde birtakım kutularla eczaneden çıkıyordu. Durakladılar.

— İşte, bu. Nereye?

Kız döndü, baktı, güldü. Cevap vermedi. Laboratuvarın sokağına saptı. Peşinden gelip gelmedikleri umurunda değildi. Unutmuştu zaten. Kutuları laboratuvara bırakıp çıktı. Hâlâ bekliyorlardı. Yolunu kestiler. Çocuk hiç de fena olmayabilirdi. Durdu.

— Ne var?

— Eczanedeki moruğa amma da numara yaptın ha!

— Aptalın biridir, aldırma.

— Ne matrak kızsın sen be..

— Sahi mi?

— Şerefsizim ki.. Sennen sinemaya gidelim mi?

— Kaç matinesine?

— Kaç matinesine istersen.

— "Âvare"mi oynuyor?

— İstersen "Âvare"ye gideriz..

— Bir mâni çıkmazsa..

Bastı gitti.

Delikanlı sevinçten çıldıracaktı. Arkadaşının kolunu tuttu:

— Nasıl? Yalan mıymışım? Namussuzum bir sefer konuştum, şıp, tavladım!

Saatlar devrili devriliverdi. Paydosta saçlarını düzeltti, soluk mantosunu sırtına geçirdi.

Laboratuvardaki Erol geldi.

— Mangırdan ne haber?

— Bilmem. Moruk hiç oralı değil..

— Yoksa bugün de mi hava?

— Bugün de hava alırsak yandım...

Aklından, iri mavi gözleriyle Feridun geç-

ti. Bugün için, mutlaka getiririm, demişti. İşsiz güçsüz takımından, yumruğuna sıkı Feridun karı parasına tenezzül edeceklerden değildi ama, kahveciye fena takılmıştı. Kahveci Hasan âbi adam vurup içeri girmiş, çıkmış, gün görmüş umur sürmüş, hırslı delikanlı, "Söz insanın ağzından çıkar!" demişti. "Gel bana, Hasan âbi yolsuzum, veremiyeceğim, de, helâl olsun. Ama şu gün deyip de veremedin mi, görünme gözûme!"

Kahvenin büyük camı gerisinde dokuz doğurarak, eczaneden dönecek sevgilisinin yolunu bekliyordu.

Bir sigara yaktı.

Yanına Tazı Nuri sokuldu:

— Ne haber Feridun?

Sıkıntıyla döndü:

— Mangır bekliyorum.

— Sağlam mı?

— Sağlam canım...

— Aman sağlam olsun. Hasan âbiyi kızdırmaya gelmez...

Birden gözüne ilişti: Soluk mantosuyle geliyordu. Ok gibi fırladı.

— Ne haber?

Genç kız kulak memelerine kadar kızardı.

— Yok mu?

— Eczacı dedi ki...

— Eczacı mı? Yok mu yani?

Boşalan bir zemberek gibi, kıza iki tokat. Sonra bastı gitti.

Genç kız eve hırsla geldi. Annesi hiç bir şey sormadı. O,

— Bana iki buçuk lira ver... -dedi.

Sevgilisini kahvede bulamadı. Kahveci,

— Neresini seviyorsun o ineğin? -dedi-.

Hâlis Kırım. İki buçuk lira borcu var, bugün yarın, bugün yarın...

Genç kız elindeki iki buçukluğu Hasan âbinin suratına fırlattı:

— Al. Fazla konuşma!

Uçan sarı saçlarıyle koşarak uzaklaştı.

ASLAN TOMSON

Ayağında babasının kocaman postalları, başında, kulaklarına geçmiş kasketi, boynuna kınnapla asılı işportasıyle evden çıktı. Çoluğu çocuğu etrafını almış, gaileli bir ev erkeği hesaplılığıyle sokağı geçti. Caddedeki tütüncünün bulunduğu köşeye işportasını her zamanki gibi yerleştirdi.

Ne çıkacaktı sanki? Zengin mi olacaktı? Çengelli iğneler, renk renk balonlar, kurşun kalemleri, bir miktar mavi kurdele, düğme, paslı çakılar, zarf kâat.. Kayhan, "Ne diye okulu bıraktın sanki?" demişti.

İsteyerek mi bırakmıştı? Ablası kocaya kaçmış, annesi ameliyat olmuş, babası tahsildarlıktan açığa çıkarılmıştı. Yoksa bırakır mıydı? Notları Kayhan'dan da, Erol'den de iyiydi! Şinasi, Kayhan, Erol mühendis olmayı kuruyorlardı, hâkimin oğlu avukat, sarı Nâzan'la kendisi de doktor.

Fakat nerde?

Taksilerin aktığı kalabalık caddeye sıkıntıyle baktı.

Nâzan belki de okurdu.

Sınıfta yan yana oturdukları, sarı saçlı, mavi gözlü Nâzan. Doktorun kızıyım diye çalım atmaz, çikolatalarını onunla paylaşırdı. Halbuki Aylâ? Müteahhidin kızı? Kadillâkları var diye yanından geçilmezdi. Bir gün kızmış, "Pis, demişti. Koca postallıl"

İçini çekti.

Koca postallı demişti. Koca postallıydı, saklamıyordu ama, ne suçu vardı? Daha iyilerini bulmuş da giymemiş miydi?

Aylâ'yı hiç sevmezdi. Ama Nâzan'ı? Canı gibi. Mavi gözleriyle tatlı tatlı gülerek gelir, "Niçin düşünüyorsun kardeşim? Aç mısın? Bir yerin mi ağrıyor? Yoksa gene Aylâ mı bir şey söyledi?"

Gürültücü bir öğrenci kalabalığı işportasının önünde durdu.

— Ne haber işportacı?

— Milyoner mi olacağını sanıyorsun işportacılıkla?

— Okulu bırakanın hâli budur işte!

—

—

Kayhan, Erol, Şinasi, daha başkaları... Cevap vermedi, gelmiyordu içinden.

Erol,

— Haydi çocuklar, maça gecikeceğiz! -dedi.

Geldikleri gibi, yeni paltoları, pırıl pırıl iskarpinleri, çantalarıyle cıvıl cıvıl uzaklaştılar.

İşportacı arkalarından uzun uzun baktı. Kimi doktor, kimi avukat, kimi de mühendis olacaktıl Kendisi? Kendisi ya?

İşportayı tekmelemek geçti içinden. Ba-

basını, annesini, küçük kardeşini, işportasını filan bırakıp, atlasa üç bacalı bir vapura...

— Merhaba Nuri!

Döndü:

Cumhur. Sarı Cumhur. 124. Bu ötekiler gibi hayvan değildi.

— Nerhaba... -dedi.

— Nasıl işler?

— Boşver. Sinemaya gidiyor musun?

— Dün gittim.

— Ne oynadı?

— Demir Maskelinin İntikamı.

— Güzel mi?

— Ne söylüyorsun be kardeşim. Bittim!

— Anlatsana...

Cumhur, tahta çantasını yere diklemesine koyup ilişti. İşportacı çömeldi. Kara sarı yanakları pembeleşmeye başlamıştı. Gaileli ev erkeği hesaplılığından kurtulmuştu. Can kulağıyle dinliyor, elâ gözleri yeşil yeşil parlıyordu. Dünya silinmişti. Artık Demir Maskeli Haydut Tom Mix'in yanıbaşındadır, omuz omuza. Daha doğrusu patron Mix'in fedakâr muavini Aslan Tomson kendisidir. Patron Mix'in verdiği bir vazifeyi başarmak için X-13 sokağındaki bir meyhaneyi tek başına basacaktır. Patron Mix, "Tomson, demiştir, bu işi senden başkası yapamaz!", "Yes yes.." der, X - 13 sokağına dalar. Boynu mendilli haydutlar birahanede, yüksek bacaklı iskemleler üzerinde, içki içmektedirler. Daracık pantolonunun ön ceplerindeki iki tabancasını da çeker: "Kameen!!!" Patron Mix'e kafa tutup çeteden ayrılan boynu mendilli haydutlarda şafak atar. Ellerini kaldırıp yere inerler. Karşılarında Aslan Tomson vardır. Hele gık de-

sinler... Hepsini önlerine katar. Halkın coşkun alkışları arasında meyhaneden çıkarıp, sevgilisi güzel Nelli'nin evinin önünden geçirir. Nelli penceredeydir. Tomson'u görünce çılgın gibi bağırır, öpücük yollar. Bütün kadınlar öpücük yollarlar Tomson'a. Tomson gibi var mı? Hiç kimse onun gibi ata binemez, otomobil kullanamaz. Tomson, Aslan Tomson bir yumrukta on beş kişiyi serer!

Cumhur gittikten sonra da, Aslan Tomsonluktan kurtulamadı. Ne caddeden akan renk renk taksiler, ne insanlar, ne de Kayhan'la ötekilerin doktor, avukat, yahut mühendis olacakları. Bir gün atlayacak üç bacalı kocaman bir vapura, gidecek. Orda herkes Aslan Tomson olabilir! Belki Nâzan'lar da gelir. Sevgilisi olsa, kendi de Aslan Tomson. Patron Mix'e kafa tutan haydutları önüne katıp Nâzan'ların evi önünden geçirse!

— Bu çengelli iğnelerin daha büyükleri var mı oğlum?

Hayalleri tuzla buz olmuştur. Varken,

— Yok... -dedi.

— Nasıl yok, var ya işte!

— Yok diyorum işte, yok!!

— Acayip. Deden yaşındaki bir ihtiyara karşı.. Utanmıyor musun?

Tepesi attı. İhtiyarın yakasına sarılarak,

— Bana bak! -dedi-, tanıyor musun beni?

—

— Patron Mix'in muavini Aslan Tomson derler bana!

Kocaman postalları, kulaklarına geçmiş kasketi... Henüz ötmeye başlamış, küçücük bir horozu hatırlatıyordu.

ÇİRKİN

Oda yatağında sabahları her genç kız gibi uyanır, elini yüzünü yıkadıktan sonra ayna karşısına geçer, uzun uzun boyanırdı ama, nafile. Sokakta delikanlılar,

— Ay ay.. Karıya bak. Yoğurtlu patlıcana dönmüş! demezler mi, kıpkırmızı kesilir, kendini eve atar, başlardı hüngür hüngür ağlamaya.

Çok çirkin olduğunu biliyordu. Biliyordu ama, kızıyordu gene de. Kendini kendi yaratmamıştı ya. Kendini kendi yaratsa, giyim kuşamında kusur etse hadi neyse.

Çoğu sefer annesinin kollarına atılır, uğuldayan başını onun kuru göğsüne yaslar, ihtiyarın kırış kırış yüzünü gözyaşlarıyle yıkayarak,

— Anneciğim -derdi-, canım anneciğim. Beni doğurmasan olmaz mıydı?

İhtiyar da içlenirdi:

— Yavrum benim. Ben seni bu boya getirinceye kadar az zahmet mi çektim?

Annesini ikl omzundan tutarak, çirkinliğini yüzüne vurmayan, onu sevgilerin en içlisiy-

le seven annesine yaşlı gözlerle uzun uzun bakardı.

Anne de öyle.. Kısmeti hiç bir zaman açılmayacak talihsiz kızına merhametten kırılarak bakar, ağzı kara komşularını acı acı hatırlardı:

— Fehime hanım, -derlerdi-. Sen bu kızı kimden peydahladın Allah aşkına? Babası da böyle miydi?

— Ne var? Ne olmuş? Neresini beğenmiyorsunuz kızımın?

— Neden beğenmeyelim? Maşşallahı var. O kaşlar, o gözler, o boy, o pos...

Kahkahalar yükselir, kendini bilmezin biri,

— Vallahi Fehime hanım teyze -diye işi azıtırdı-, senin yerinde olsam, onu güzellik müsabakasına sokardım!

O zaman, o zaman işte Fehime hanım müthiş bir öfkeyle, kızını aslanlar gibi savunur, ağızlarının payını verir, sonra da nefretle kalkar, evine gelir, eli ayağı titreyerek odasına kapanır, pek pek birkaç yıl sonra yapayalnız bırakacağı yavrusu için sıcak gözyaşları dökerdi.

Kız ise, çoğu sefer her şeyden habersiz, ama bir şeyler sezerek annesini ağlarken yakalayınca, sorardı:

— Niçin ağlıyorsun anneciğim?

İhtiyar kadın dudağını ısırarak,

— Hiç -der-, hiç yavrum.

— Benim için mi?

— Yoook, vallahi yok. Ağlanacak neyin var senin şükür?

— Belki laf çakmışlardır benden ötürü de...

O zaman anne tekrardan boşanır, ana, kız birbirlerine sarılarak başlarlardı hıçkırmıya.

Ne olursa olsun o da kız, yani kadındı. Her kadın gibi o da beğenilmeyi, aranmayı, peşinden koşulmayı istiyordu. Vapurda, tramvayda, trende, otobüste, şurda burda o da sıkıştırılıp laf atılmalı, hatta çimdiklenmeliydi. Ah böyle bir şey olsa! Günün birinde onun peşine de birisi takılıp laf atsa!

Nerde? Dönüp bakmıyorlardı bile. Yeni dikindiği emprimesine, iskarpinine, boynundaki elmas taşlı madalyonuna rağmen bakmıyorlar, bakmıyorlardı işte! Peki ama, madalyonu bir saat önce avuç dolusu para vererek satın almıştı! Sırtındaki emprime elbiseyi en iyi terzilerden birisine yüksek ücretle, özene bezene diktirtmişti ya! Ya iskarpinleri? Memleketin en lüks mağzasından satın almıştı. Bütün bunlar bakılmaya, bir kere, bir kerecik olsun dönülüp bakılmaya, irmenilmeye değmez miydi?

Öfke içindeydi. İnce, uzun, şişman, esmer, beyaz, bıyıklı bıyıksız bir alay sersem. Bakmıyorlardı, bakmıyorlardı işte. Kendilerini beğenmiş ukalâlar, züppeler.. Züppeydiler işte, züppeydiler...

Birden durakladı. Karşı kaldırımda yakışıklı bir delikanlı, basit hatta fena giyinmiş bir kadının peşine takılmıştı. Hemen iki adım gerisinde, bir şeyler söylüyor, fakat kadın aldırmıyordu. Halbuki böyle bir şey kendine olsa!

Önleyemediği bir öfkeyle karşıya geçti. Kadının giyinişi gerçekten de kötüydü. Hele iskarpinleri? Boynunda madalyonu filan da yoktu. Ya sırtındaki elbise? Ne emprimeydi, ne bir şey. Şu erkekler de sahiden aptal şeylerdi. Kılıksız bir kadının peşine düşmekte ne vardı sanki? Yoksa güzel miydi kadın? Çok mu gü-

zeldi? Kılık kıyafetini boş verdirecek kadar güzeldi de delikanlı umursamamış mıydı?

Adımlarını az daha açtı. Delikanlıyla omuz omuza gidiyorlardı. Fakat kadının yüzünü pek merak etmişti. Kendisini ilgilendirmezdi ama, merak etmişti işte.

Kadına tam yaklaşırken, birden bir duraklama oldu. Arkasındaki delikanlı geldi çarptı, çarpmasıyle beraber de,

— Pardon! -dedi.

Bir an, bir andan da kısa bir zaman göz göze geldiler. Çocuk ne kadar güzel, ne kadar tatlıydı! İçinden ezici bir baygınlık geçti, sonra da dehşetli bir kıskançlık.

Bastı yaygarayı:

— Pardon mu? Pardon mu? Deminden beri peşimden geliyor, laf atıp duruyorsunuz. Sesimi çıkarmadım. Gelip çarptınız nihayet!

— Ben mi?

— Siz evet, siz!

Hemen toplanan bir kalabalık etraflarını alıvermişti. Delikanlı kıpkırmızı, şaşkın, bakıyor, hayretler içinde bakıyordu.

— Ne olmuş? -dediler-, ne var?

— Ne olacak, önümü kesti, mahsustan çarptı. Doğru yolunda giden, kendi hâlinde, namuslu bir kıza ilişilir mi? Ayıp değil mi? Utanmıyor musunuz?

Hızla uzaklaştı.

Uçuyordu. Kabına sığamıyor, hazdan kırılıyordu. Oh olsundu, oh olsundu işte, ne iyi yapmıştı!

Eve geldi. Hep aynı heyecan, hep aynı telâş, hep aynı gurur.

Annesi,

— Ne o? -dedi-. Ne bu telâşen?

Omuz silkti:

— Hiç. İtin biri sataştı da.

— Sana mı?

— Bana ama, bildirdim haddini. «Terbiyesiz,» dedim, «ben senin bildiğin kızlardan değilim,» dedim!

Annesi uzun uzun baktı. Sonra,

— Aferin -dedi-, aferin benim kızıma. Her kuşun eti yenmediğini anlasın!

Kız o akşam hayatında belki de ilk defa neşeli bir şarkı söyledi.

KADIN PARMAĞI

Ev sahibi evine yorgun argın geldi. Soyunup dökünecek, elini yüzünü, ayaklarını yıkayacak, nasırını jiletle kestikten sonra karyolasına sırt üstü uzanacaktı. Buna çok ihtiyacı vardı. O gün, belki de her günden çok yorulmuş, Millî korunma ekiplerinin üst üste baskınından yüzünün akıyle sıyrılıp çıkıncaya kadar imanı gevremişti.

Karısı sokak kapısında karşıladı. Takmış takıştırmış, sürmüş sürüştürmüştü. Çok önemli bir şey söyler gibi sesini kısarak,

— Kiracılar haber göndermiş, akşam oturmaya geleceklermiş... -dedi.

Koca göbekli, yusyuvarlak ev sahibinin gözleri karardı. Dünya tepesinde fırıl fırıl dönmeye, sol ayağının küçük parmağındaki nasır sızlamaya başladı. Ağzını açıp gözünü yumacak, kıyametleri koparacaktı ki, karısı, "susss!" yaptı. Peşin ayakkaplarını çıkarmasına yardım etti, sonra da merdiveni çıkmasına.

O anda ev sahibini dünyada hiç bir şey bu kötü haber kadar kahırlandıramazdı.

Lavabonun yanına geldiği zaman mosmordu. Tam ağzını açacaktı ki, kadın tekrar sözünü ağzına tıktı:

— Ben memnun muyum şekerim? Geldiklerini istiyor muyum? Ama ne yapalım? Beyefendi seni arzu ediyormuş!

— Ben etmiyorum onu.

— Ayıp ayıp. Böyle düşünmek sana yakışmaz. Onlar başka kiracıya benzerler mi?

— Ben? Ben de başka ev sahibine benzer miyim?

— Benzer misin hiç canımın içi? Sendeki nezaket, kibarlık kimde var?

Adam kurbanlık koyun gibi kadere rıza göstererek sustu ama, yüzündeki morluk geçmedi. Çenesi düşük, şırfıntı karısını bilirdi. Sosyete hayatı yaşıyor dedirtmek, kibarlık taslamak için canını verirdi. Kimbilir, belki de merdiven başında filân rastlamış, kahırlanmıştı.

Gerçekten de, merdivende rastlaşmışlar, ev sahibinin karısı başlamıştı: "Vefasızlar. Bizi unuttunuz artık!" Kiracının karısı durur mu? "Kaç vakittir gelmek istiyoruz ama, vallahi her seferinde de bir mâni çıkıyor!" -"Bu akşam gelsenize.."- "Bir mâniiniz yok mu?"- "Ne mânimiz olacak kardeş?"- "Benimkiyle görüşmedim ama..."- "Amaaan sen de. Biz arzuladıktan sonra..." - " "

Ev sahibinin en sinirine dokunan, kiracının lügat paralayarak konuşması, bir de dura dura, karşısındakini hiçe saya saya laf etmesiydi. Ne sanıyordu kendini? Alt tarafı kiracıydı. Lafla karın doymazdı. İstediği kadar bilgiç, hatta âlim olsundu, bir evi olmadıktan sonra...

Salonu geçerken gözü duvardaki yuvarlak saata ilişti: Sekiz buçuğa geliyordu. İçini çekti. "Dokuz, on, bir, on iki... Uykusuzluktan, kafa sallamaktan imanım gevreyecek. Ne mecburiyetim var, ne mecburiyetim var yahu!"

Odalardan birinden çıkıveren karısıyle kar-

şılaştı. Kadın dudağının rujunu tazelemekten geliyordu:

— Ne o? -dedi.

Adam başını dertli dertli salladı:

— Bana öyle geliyor ki...

— Ee-e?

— Senin münasebetsizliğin bu!

Çeyrek saat sonra üst kattaki kiracı da karısına aynı şeyleri söyledi:

— Senin münasebetsizliğin bu!

Üç çocuk doğurduğu, otuz sekizi çoktan aştığı halde saçını at kuyruğu bağlayan tombul kadının ince kaşları çatıldı:

— Başladın mı gene?

Çerçevesiz gözlüğünün camında cıva parıltıları oynaşan uzun boylu, tepe saçları dökük kiracının da canı, evinde dinlenmek istiyordu. Karısı sokak kapısında karşılayıp, "Ev sahipleri sitem ediyor. Bu akşam bizi oturmaya bekliyorlar!" deyince, dünya tepesinde dönmeye başlamıştı. Karısının, "Başladın mı gene?"sini sertçe cevapladı:

— Başladım tabiî. Saatlarca oturulur mu o kütükle?

— Niçin? Nesi var?

— Ahfeşin keçisi gibi, boyuna baş sallıyor. Cahil, eşşek, yarma, meşşe odunu...

— Yeter, yeter hadi!

Adam homurdanarak ceketini çıkardı, lavabonun yolunu tuttu.

Kapının zili üst üste, acı acı çalındığı sıra, ev sahibi karyolasına sırt üstü uzanmış, göv-

desinden seller gibi akan yorgunluğunu dinliyordu.

İstemeye istemeye doğruldu. "Mâniimiz çıktı, gelemeyeceğiz!" diye haber yollamış olsaydılar ah!

Ama nerdee? Karısının ele güne karşı değişip kibarlaşmaya çalışan sesini işitince, bütün ümitleri kırıldı. Karyoladan isteksizce uzanan ayağı terliğini aramaya başladı. Birden karısının çağıran sesi. Fırladı.

— Vay efendim, hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Bu ne şeref böyle?

Gözlüğünün camında oynak cıva pırıltılarıyle kiracı cevapladı:

— O şeref bize ait efedim!

— Aman efendim, rica ederim.. Bizi unuttuğunuzu sanmıştık.

— Unutmak mı? Sizi unutmak kaabil mi?

Ev sahibinin karısı söze karıştı

— Tatlı sohbetlerinizin hayranıyız beyefendi!

Kiracının karısı cevapladı:

— Biz de efendim. Zaman zaman sizi konuşuruz Vâmık'la. Hele Vâmık! "Ne kibar, ne anlayışlı, ne içten insanlar", der. Öyle değil mi Vâmık?

—

—

Salona girildi. Beyaz kılıf geçirilmiş kan kırmızısı maroken kanepe, koltuklar, duvarlarda alelâde çerçeveler içinde taşbasma resimler, kış, bahar, yaz resimleri.

Ev sahibi kiracıya, kiracı ev sahibine çaktırmamaya çalışarak duvardaki yuvarlak saata birer göz attılar: Dokuza geliyordu. Üç saat, üç koca saat vardı daha misafirliğin bitmesine!

İZİN GÜNÜ

İçerde birden bir tabak şangırtısı!

Mide ülseri olalı beri çenesi büsbütün düşen lokanta sahibi sıçradı:

— Ne o gene? Tabak mı kırıldı?

Şefgarson koştu, durumu öğrenip geldi:

— Garson Rıza. Tabak kırmış!

Adamın çenesi açıldı:

— Gene mi? Gene mi o? Pis herif, mıymıntı herif, sakar herif...

—Üzülmeyin patron, hesabına yazarız!

— Elbette yazacaksın. Hem kırsın, hem de keseme mi gitsin? Hesabına yazarızmış. Yok bir de yazma!

— İsterseniz yol verelim?

— Yol vermek istersem kuyruğundan tutar atarım. Hiç kimseden akıl almaya ihtiyacım yok!

Şefgarson lâhavle çekerek mutfağa geçti. Garson Rıza, kocaman burnu, tepe saçları dökük iri başıyle ürkek, tabak kırıklarını toplamış, suçlu suçlu dikiliyor, şefgarsonla göz göze gelmemek için bakmıyordu. Esasta laf söylemeye hiç kimsenin hakkı yoktu. Kırdıysa hesabına

yazılacaktı. Her zaman böyle, sık sık kırar, kırınca da hesabına yazılırdı. Yazılırdı ama, ülserli cenabetin dırdırından kurtulamazdı. Amerika'da "modern tavukçuluk" üzerine ihtisas yapmakta olan kardeşi işini bitirip dönünceye kadar bu çileyi çekecekti. Ondan sonra? Ondan sonra yoluna altın döşeseler dönüp bakmayacaktı.

Patrondan başka şefgarsonun da tuz biberi eksik olmazdı her zaman ama, bugün, hayret! Ses çıkarmamıştı.

Usullacık baktı: Bir kenarda sinirli sinirli sigara içiyordu.

Garson Rıza, tuz biberden kurtulduğu için memnun. "Aldırma!" diye geçirdi. "Bu dünya fani bir dünya. Sultan Süleyman'a bile kalmamış. İnsan tam zamanında dişini sıkıp susmasını bilmeli!"

Bu işi çok iyi başarıyordu. Lokantada patron, şefgarson, evde karısı ağızlarını bozmaya, küfre mi başladılar? Cevap vermez. Gözlerinin içine baka baka susar. Susar ama, altta da kalmazdı. "Hayvan!" mı dediler? Hemen yapıştırır içinden: "Sensin!" Patron ana avrat mı sövdü? "Ben de senin!" derdi.

Duymazlarmış. Ne çıkar? Kalbini bozar, karşılık vermenin hazzına varırdı ya!

Elinin bir hareketiyle kafasındakilerden kurtuldu. Bütün bunlar önemli değildi. Önemli olan, yarın değil öbür gündü. İzin günüydü. Komşu fırıncıyla buluşup yaşamaya gideceklerdi. Fırıncıda para demetle. Herif bir giydiğini bir daha giymiyor. Masrafları o çekecek, az çürük iki karıyı da kendisi bulacaktı. Buysa işten bile değildi. Lokantaya yığınla gelip gidiyorlardı ama, bildik, tanış karılara boş veriyor-

du. Gevezelik ederler, peşin lokantadakilerin, sonra da evin kulağına gidebilirdi. Korkulu rüya görmemek niyetindeydi. Sonra, lokantaya gelip giden karılarla çok da lâübaliydi. Garson Rıza'lığını bilmeyen, tamamıyle yabancısı olmalıydılar. Usanmıştı Garson Rıza'lıktan. Hiç olmazsa haftada bir, izin günlerinde unutmalıydı bunu.

Bütün mesele karısını atlatmaktaydı. Günlerden beri, "Evde oturmaktan bıktım usandım Rıza. Bu hafta iznini birlikte geçirelim!" deyip duruyordu. Esasta kılıbık filan değildi. İstese karıyı iki tokatta yıkabilirdi ama, çenesinden korkuyordu, yılmıştı. Ağzını açtı mı erkek gibi söver, karşılık verildi mi de maşaya, terliğe sarılırdı. Bir kadının maşaya, terliğe, odunа sarılması, hatta vurması önemli değildi. Önemli olan, komşuların duymamasıydı. Gel gör ki cırlak karı komşulara duyurmadan edemezdi. Sevmiyordu, bunu sevmiyordu işte!

Bütün gece, ertesi günkü izini düşünerek sabahı sabah etti. Ortalık ağarırken karısının yanından usullacık kalktı. Kadın uykusunda bile kimbilir kimlerle didiştiğinden, solgun, ince yüzü sinirli sinirli oynuyor, arada dişlerini gıcırdatarak belirsiz bir şeyler mırıldanıyordu.

Ceketini, pantolonunu, gömleğini, iskarpinlerini filan aldı, o da kapısını yavaşça açıp koridora bir gölge gibi kaydı. Beyoğlu'ndan Kasımpaşa'ya inen sokaklardan birindeki harap bir apartmanın rutubetli odalarından birinde oturuyorlardı. Yarı karanlık sofa, loş merdivenler uykudaydı henüz. Başka zaman olsa kadınlı erkekli kiracılardan sıyrılıp kaçamaz, "Kız Münevver!

Rıza tüyüyor haberin olsun!" diye gevezelik ederlerdi.

Merdivenleri çabucak indi. Sokak kapısının arkasında giyindi. Giyindi ama, çok önemli, çok hayatî bir şeyi hesaplayamamıştı: Pijamalarını! Ne yapacaktı? İzine birlikte götüremez, kapının arkasında bırakamazdı.

Çaresiz, merdivenleri tekrardan çıktı. Oda kapısına geldi. Kalbi de kötü kötü çarpıyordu. Ya bir aksilik olursa? Ya çocuk uyanır, yahut karısını şeytan dürterse?

Anahtar deliğinden içeri baktı: Hele şükür, uyuyordu. Yüzünde hep o sinirli kımıltılar... Oğlu da uyuyordu mışıl mışıl. Görünürde herhangi bir tehlike yoktu.

Kapıyı yavaşça açtı, pijamalarını sedire tam fırlattı, karısı!

Göz göze geliverdiler. İnce, simsiyah kaşlar çatıldı, çürük dişleri siyah siyah görünen ağız başladı:

— Nereye sabah sabah?

Garson Rıza'nın tepesinde oda fırıl fırıl dönmeğe başlamıştı. Midesinde bulantı. Cevap verecek oldu, sesi çıkmadı. Şaşırmıştı adamakıllı. Kadınsa bir şeyler sezerek yataktan fırlamıştı bile. Kocasının yakasına yapıştı:

— Sana söylüyorum! Sabah sabah nereye?

Canını dişine takarak,

— Lokantaya! -dedi.

— Lokantaya mı? Ne lokantası? İzinli değil misin bugün?

— .....?

— Kaçıyordun değil mi? Namussuz, kaçıyordun! Beni gene dört duvar arasında bıraka-

caktın... Hiç bir yere gidemezsin! Kıyametleri koparır, kafanı gözünü yararım!

Kendini topladı. Boynunu büktü, sesini hazinleştirdi:

— Karıcığım -dedi-. Canım karıcığım! Vallahi, billâhi lokantaya gidiyorum. Düşündüm, izine çıkıp da ne olacak? Boş yere para harcamanın zamanı mı? Ne üstünde kaldı ne başında. Çorapların parça parça. Komşulardan utanıyorum. Hangisinden aşağısın? Bence hiç biri senin ayağına su dökemez. Vallahi seni böyle gördükçe erkekliğimden utanıyorum. İzinli çıkmayıp da üç beş kuruş kazansam fena mı? Binbir eksiğimiz var...

Ateş görmüş balmumu gibi eriyiveren kadın zayıf yerinden avlanmıştı. Göz yaşları içinde kocasının boynuna sarıldı:

— Canım kocacığım benim. Demek izinini benim için feda ediyorsun?

— Ne yapayım canımın içi? Seni düşünmeyip de kimi düşüneceğim? Senden başka kimim var?

Eli yüzü düzgün, az motor iki karıyı bulup fırıncıyla birlikte Boğaz'daki içkili lokantalardan birine açılmak zor olmadı. Garson Rıza'lığı filan bırakmıştı. Memnundu. Uçuyordu. Lâcivert kostümü, mavi papyonuyle alelâde "garson"luktan çıkmıştı. Kadınları da, "müteahhidim" diye tavlamıştı zaten. Yalnız fırıncı. Onu da "Bozma!" diye tembihlemişti.

Çekilip birleştirilerek hazırlanan masalara, arkasında elleriyle nezaret etti. "Olmadı oğlum, onu oraya değil, şuraya koy!" yahut "Bana bak garson, evlâdım!" derken tıpkı tıpkısına

bir "müteahhit"i hatırlatıyordu. Fırıncıysa gülmemek, gülmemek değil kahkahadan kırılmamak için kendini zor tutuyordu.

Ne olursa olsun, bambaşka bir insandı bugün. Yarın gene, "Garson Rıza"lığını takınacağı umurunda değildi. Parası olsa, "Beyefendi, beyefendiciğim" diye konuşan, göz süzen karılara şampanya bile ısmarlardı. İsterse motor olsunlar, şampanyaya deymesinler!

Peçetesini aldı, açtı. Gözü birden büyücek bir şarap lekesine ilişti. Esasta olağan şeylerdendi. Hele Garson Rıza için üzerinde durulmaya asla değmeyen bir şey. Ama hayır, Garson Rıza değildi şu anda. Koca göbekli bir müteahhit, bir beyefendiydi. Çatalını hırsla kaptı, tabağa kuvvetli kuvvetli vurdu.

Garsonlar koşuştular. Masası başında birtakım hesaplara dalmış patron başını kaldırdı, gözlüğünün üstünden baktı.

Garsonlarla konuşacak değildi ya!

— Patronunuzu çağırın!

Ufak tefek patron koşarak geldi.

Rıza peçeteyi suratına fırlattı:

— Ne biçim peçete bu? Müşteriye vermeğe utanmıyor musunuz?

Patron peçeteyi aldı, baktı, kulakmemelerine kadar kıpkırmızı kesildi. Değil böylesine bir müteahhide, sıradan herhangi bir müşteriye bile verilemezdi. Garsonlara, "Gösteririm size!" demek istercesine baktı. Sonra yerden göğe kadar haklı müşteriye döndü:

— Affedersiniz, affedersiniz beyefendi... -dedi-. Kusur garsonların...

— Benim muhatabım sensin. Madem kusur garsonlarda, kuyruklarından tut at!

Fırıncının Yeniharman sigara paketinden bir sigara aldı.

Patron derhal nikel çakmağını çıkarıp çaktı.

— Hakkı âliniz var beyefendi!

Kadınlar «sayın müteahhit»e saygıyla bakıyorlardı.

ÜÇ ARKADAŞ

Beş, altı, yedi yaşında üç kafadar, üçü de Sütlüceliydi, Sütlüce'den bıkmışlardı.

Üçünün annesi de işçiydi. Sabahın çok erken saatlerinde evden çıkar, işlerine gider, gecenin geç saatlerinde işten dönerlerdi.

Üçünün de babası yoktu, görmemişlerdi, bilmiyorlardı. Yalnız arasıra duyarlardı ki, bir zamanlar onların da babaları varmış. Pek âhım şâhım babalar değillermiş ama, ne de olsa baba... Evin içine cıgara dumanlarını salarak küfreder, para buldukça kafayı çeker, türkü söylerlermiş.

Her ne hal ise... Babaları var veya yok, mühim değil. Mühim olan, Sütlüce'den bıkmış olmalarıydı. Her gün Haliç'in kirli sularında kocaman birer kuş ölüsü gibi usullacık gelip, rıhtımdaki babalara palamarını atıp, birtakım yolcular bırakıp, birtakım yolcular aldıktan sonra geldikleri gibi usullacık giden vapurlar, aynı gök, aynı sokaklar, aynı arsa... Velhasıl bıkmış usanmışlardı Sütlüce'den!

O sabah gene arsada buluştular.

En büyük ve kuvvetlileri Kocakafa Sait'ti ama, en açıkgözleri de ortanca, Makara Hasan. Dedi ki,

— Ulan -dedi-, bu Sütlüce'den de bıktık artık değil mi?

En küçükleri Hidayet,

— Bıktık! -cevabını verdi.

Kocakafa Sait iri kulaklı başını salladı.

Makara Hasan'ın gözleri parlıyordu.

— Ben Kadıköy'e bile gittim -dedi-, annemin hanımlarının konağına..

— Senin annenin hanımları mı var?

— Var tabiî... Bana şeker bile verdiler. Kadıköy öyle güzel ki, görseniz bayılırsınız! Burası ne? Sütlüce...

Kocakafa Sait paslı bir tel parçasıyle toprağı kazmaktaydı.

En küçük, Hidayet,

— Benim annemin hanımları yok... -dedi.

Kocakafa Sait,

— Benim de...- diye mırıldandı.

Makara Hasan,

— Tabiî... -dedi-, herkesin annesinin hanımı olmaz ki.

Kocakafa Sait önündeki işiyle meşgul,

— Ben Kadıköy'ü görmedim... -dedi.

— Senin annenin de hanımları olsaydı...

— Sen benden daha mı kuvvetlisin?

— Değilim ama, senden daha iyi koşarım!

— Ben de senden daha iyi yüzerim.. Asıl yüzmek marifet... Koşmak da ne?...

Makara Hasandişlerinin arasından fırt diye tükürdü.

En küçük, Hidayet,

— Sen şimdi annen olmadan Kadıköyü'ne gidebilir misin? -diye sordu.

— Tabiî gidebilirim, gidemiyecek ne var? Bin vapura, Köprü'de in, ordan bin Kadıköy vapuruna, yallaah!

Kocakafa Sait başını kaldırdı, evvelâ Hasan'a baktı, sonra Hidayet'e, sonra gene Hasan'a, daha sonra da elindeki paslı tele. Teli fırlatıp kalktı.

— Gidelim mi?

Makara Hasan'la Hidayet gözleriyle anlaştılar. Üçünün gözünde de birer pırıltı başladı. Hidayet'in mavi, Hasan'ın kara, Kocakafa Sait'in kurşunî gözbebekleri aydınlandı.

— Gidelim be!

— Gidelim!

— Annenin hanımlarının evini bulabilir misin orda?

— Bulamayacak ne var? Annemle öyle güzel yemekler yedikti ki... Kapıyı çalarım, annem burda ını diye sorarım...

Kocakafa Sait,

— Niye?

— Numaradan.. «Yok,» derler. «Üşüdüm.» derim, «Isın» derler, «Arkadaşlarım da var» derim, «Onlar da gelsin,» derler.. -Gözlerindeki pırıltı alev halini aldı-. «Onlar da gelsin,» derler, siz de gelirsiniz.. Onların beyaz beyaz tabakları var. Yemeklerini masada, çatal, bıçak, kaşıkla yiyorlar... Siz de çatalla yiyeceksiniz. Elle yemek ayıp.

Kocakafa Sait,

— Çatalla yeriz! -dedi.

— Börekleri de vardır belki, belki de aşureleri!

— Yahut kavunları!

— Pastaları yahut da, değil mi?

— Sorarlarsa, ne babamız, ne de annemiz var deyin..

Kocakafa Sait,

— Benim annem var! -dedi.

— Nah ulan be... Biliyoruz olduğunu.

— Tütünde çalışıyor benim annem, Cibali'de...

— Biliyoruz be, yuh be... Acırlar, para verirler enâyi!

— Annem yok dersem para mı verirler?

— Para verirler tabîi..

— Benim annem yok!

— Aferin. Ne annemiz var, ne de babamız deyin, öksüzüz deyin...

— Ben ne deyim?

— Sen de, ne annem var, ne babam de...

— Derim, eh...

— İkiniz birden demeyin.. Kime sorarlarsa o söylesin, öteki sussun. İkiniz birden söylerseniz belki de vermekten vazgeçerler!

Kocakafa Sait,

— Benim annem yok! -dedi-. Hasan! Benim annem var ama, mahsustan yok değil mi? Para versinler diye. Yoksa benim annem var, Cibali'de...

— Biliyoruz be, sen de...

— Benim annem var ama, mahsustan yok!

— Kes şimdi. Orda, sorarlarsa söylersin!

— Hasan.. Pirzolaları da var mı?

— Belki de vardır...

— Benim annem yok diyeceğim değil mi Hasan?

— Aferin..

— Ama var, Cibali'de, tütünde...

— Of be yahu...

Hidayet,

— Biz yemek yerken bize bakarlar mı? -diye sordu.

— Kim?

— Annenin hanımları...

— Bakmazlar. Onların odaları var, biz yemeği mutfakta yiyeceğiz, yahut da yemek odasında, masada..

Kocakafa Salt,

— Benim annem yok! -diye söylendi.

— .....?

Vapur geliyordu, iskeleye koştular. Vapur yolcu bıraktı, yolcu aldı. Üç kafadar da yolcularla birlikte vapura girdilerse de, ilk ağızda keşfedilerek iskeleye iade edildiler.

Kocakafa Sait,

— Artık benim annem var değil mi Hasan? -diye sordu.

Hasan ağlayacak kadar hırslıydı:

— Allah senin de belânı versin, annenin de! -dedi.

Beriki,

— Ben senden kuvvetliyim ama! -dedi.

Vapur kirli sularda uzaklaşıyordu.

BÜYÜKBABA

Gecenin ileri bir saatı. Büyükbaba, gecelik entarisiyle yatağından usullacık kalktı, bir kedi sessizliğiyle mutfağa geçti. «Enayiler, diye güldü. Yiyecekleri benden saklıyorlar. Kaçın kurrasıyım ben!»

Teldolabın kapağını açtı. Kocaman bir kayık tabak dolusu dolma: Patlıcan, biber, domates. Sonra tel kadayıfı, kıymalı makarna, sucuk, doğranmış pastırma.

Sevinçten çıldıracaktı. «...Reziller! Acımdan öldürecekler beni. Şekerim yükselirmiş, sancılarım artarmış... Fetanet hanımdan aldığım tertip iyi geldi. Bir insan kendi kendisinin doktoru olmasını bildikten sonra... Gel bakalım dolma hazretleri!»

Dolma tabağını masaya indirdi. Bir iskemle çekti. Tam başlayacakken, oğlu, kızı, gelini, damadı... İlle oğlu! Tek kelime söylemediği halde, kaşlarını çatıp ters ters bakması yok mu...

İskemlesinden suçlu suçlu kalkarken,

— Fetanet hanımdan aldığım tertip çok iyi gelmişti de... -dedi.

Cevap vermediler.

Mutfaktan süklüm püklüm çıktı. Peki ama, acından ölecek değildi ya!

Odasına geldi.

Midesi kazınıyordu. Hastalığının yemekle ne alâkası vardı? Dokunurmuş, sancıları artarmış... Bir insan kendi kendisinin doktoru olduktan sonra... Yoksa acından mı öldürmek istiyorlardı? Acından öldürüp... Peki ama, ne yapmıştı onlara?

Yatağında mışıl mışıl uyuyan karısının yanına gitti.

Bir günden bir güne, hiç birisinin işine karışmamıştı. Zaten herkesin işi, gücü ayrıydı. Ne diye kendi işleriyle uğraşmıyorlar da...

Kadın bir yandan bir yana döndü.

— Şaziye, hişt, Şaziye!

Kadının uykusu çok hafifti. Kımıldandı. Dürttü:

— Baksana bana Şaziye!

— Efendim?

— Bunlar benden ne istiyorlar? Midem kazınıyor açlıktan. Fetanet hanımın verdiği tertip de iyi gelmişti. Nedir benden istedikleri Allah aşkına?

İhtiyar kadın da dertliydi. Genç kızlığı, yeni gelinliği, şimdi de haminneliğinin geçmekte olduğu, her tahtasını, her çivi yarasını ezberlediği, babasından, annesinden, haminnelerinden bir şeyler sinmiş kırk yıllık evine sığdırmıyorlardı. Gelini şöyle dursun, oğlunu, kızını, torunlarını da sevmiyordu. Karışıyorlardı, her şeyine karışıyorlardı.

— Bilmem. Bizden istedikleri nedir bilmem ki? Senin şekerin var hadi. Benim? Benim neyim var? Yediğim bir lokma gözlerinde büyüyor. Bu ev sanki rahmetli dedemden bana kalmadı. Kendilerininmiş gibi hareket ediyorlar. Şurasını burasını istedikleri gibi tâmire kalkışıyorlar. Sorunca cevap vermiyor-

lar. Bizim hiç bir şeye aklımız mı ermez? Bunak mıyız?

— Midem kazınıyor. Benim hastalığım hep açlıktan. Senelerdir ağız tadıyle bir yemek yiyemedim, yedirmiyorlar...

— Toplasınlar çoluk çocuklarını gitsinler!

— Gitsinler! Yalnız kaldık mı ne iyi değil mi? O zaman Çerkeztavuğu bile yapardın.

— Çerkeztavuğu, patlıcan dolması, zerde, pilav...

— Zerdeyle pilav da ha?

— Zerde, pilav, âlâ ev makarnası...

— .....?

— .....!

Haftalardan beri sokağa bırakmıyor, bir şeyler yemesinden korkuyorlardı. O gün artık iliğine tak dedi, kimseye haber vermeden evden usullacık sıvıştı. Bastonuna dayana dayana, kaç vakittir hasret kaldığı kahvenin yolunu tuttu.

En çok oğluna kızıyordu. Kızı da ondan geri kalmazdı ama, oğlu. İlle o. Sanki onu o boya getiren kendisi değildi. İstemiyordu, ne oğlu ne kızı, ne gelini ne damadı, hatta ne de torunları. Evinde karıcığıyle yapayalnız kalmak istiyordu. Üç aylıkları onlara yeterdi. Cehennemin dibine kadar yolları vardı, başka eve gitsinlerdi.

Kahveden içeri küskün küskün girdi. Oooooh! Tavla şakırtıları, cigara dumanı, kahkahalar... Bayılıyordu. Eskiden olduğu gibi, kahvedeydi, keyfince... Kulağının arkasında bir sap karanfille Şopar ocakçı karşıladı:

— Ooo bey baba. Buyurun!

— Bey baba mı? Ananın yüzünü görmeden bey babalık olur mu ulan?

— Olmaz bey baba, haklısınız!

Şapkasını, bastonunu aldılar. Geçti, her zamanki masasına oturdu. Memnundu. Yıllar yılı gençliği, sonra orta yaşlılığı, şimdi de tekaütlüğünü geçirdiği bu kahveyi çok seviyordu. Şopar ocakçı, kahvenin ilk sahibi Çingene Murat'ın torunu, Yaşar'ın oğlu, zurnacı Yaşar'ın. Babasına nasıl da benziyordu. Hıh demiş, burnundan düşmüştü. Zurnacı Yaşar da Yaşar'dı hani! Meşrutiyet'ten önce Çırçır, Hünkârsuyu âlemleri...

— E bey baba... Çoktandır görünmüyordunuz...

— Geçmiş olsun, hasta diye işittikti...

— Yoklamaya gelecektik ama, malûm ya...

Başını dertli dertli salladı:

— Ne hastayım, ne de bir şey. Köpeklere maskara oldum. Yediğime karışıyorlar, içtiğime karışıyorlar, gezip dolaştığıma karışıyorlar... Şekerim yükselirmiş, sancılarım artarmış... İnsan kedi kendisinin doktoru olduktan sonra... Şu bizim rahmetli Atıf efendinin torunu Aysel var ya, daktilo Aysel? Anneciği Fetanet hanım da tıpkı benim gibi. Bir tertip bulmuş kadıncağız, bana da verdi. Çok iyi geldi. Amma evdekilere anlat! Kendileri tıka basa yiyorlar, bana gelince yok. Onlardan bizim hanım da yaka silkiyor. Diyor ki, çıkıp gitseler de seninle yalnız kalsak, ben sana Çerkeztavuğu bile yaparım diyor! Sonra dolma, pilav, zerde, âlâ ev makarnası...

Kahvenin önünde bir taksi durdu. Oğlu, çatık kaşlı, asık yüzlü oğlu indi. Suçüstünde yakalanmış gibi masadan kalktı.

— Şapkamı, şapkamı verin!

Elleri titriyordu.

Oğlu kahveden içeri girmişti:

— Geldim oğlum, geliyorum.. Bastonumu da verin...

Oğlunun önüne düştü, kahveden çıktılar. Arkalarından kahkahalar patladı.

— Adamakıllı tozutmuş fıkara!

— Böyledir bu meretin sonu. Allah gecinden versin ama, yakındır. Neden dersen, bizim Beytullah'ın babası da tıpkı böyleydi. Yiyecek vermiyorlar, midem kazınıyor diye çocuklarını çekiştirir dururdu. Doktora götürmüşler, bir muayene. Demiş bırakın, istediğini yesin...

— Yemiş mi?

— Dünyayı yemiş be!

— Sonra?

— Sonra, çekti cartayı! Yemese de çekecekmiş ya...

Taksinin içinde, bir kenara büzülmüş, korkak mavi gözlerle oğlunu kolluyor, kızdırmamak için öksürmüyordu bile. Taksi, omuzlar üzerinde karşıdan karşıya geçirilen bir tabuta yol vermek için durdu. Büyükbaba tabuta dehşetle baktı. Tabut geçip gittiği, taksi hızla uzaklaştığı halde bile tesirinden kurtulamadı. Eşin, dostun, ahbabın omuzlarında musalla taşına, ordan da mezarlığa götürülüp gömülecek, sonra da unutulacaktı.

Unutulmak!

İstemlyordu, unutulmayı istemiyordu. Bu masmavi gök, bu ağaçlar, bu taksi, otobüsler, cıvıl cıvıl insanlar.. Patlıcan dolmaları, börek-

ler, çerkeztavukları, karısı, kırk yıllık karısı, kulağının ardında bir sap karanfiliyle Şopar oçakçı, kahve. Gençliği, orta yaşlılığından bir şeyler saklı bu kahveyi bir daha hiç bir zaman gelip görmemek üzere bırakmak istemiyordu.

Mütehassıs doktor küçük bir muayeneden sonra, durumu anlamıştı. Alevin sönmeden önceki pırıltısı...

İhtiyar bir kenarda giyinirken, oğlu doktoru dışarı çekti:

— Yiyecek olarak ne tavsiye edersiniz?

Doktor başını ümitsizce salladı:

— Her şey yiyebilir artık...

— Aman doktor...

— Maalesef evet. Bir mucize, gökten bir mucize inmezse...

Oğulun göz pınarlarında kabaran tuzlu yaşlar, sıhhatli yüzünden peşi peşine yuvarlandılar.

Büyükbaba evden içeri çılgın gibi girdi:

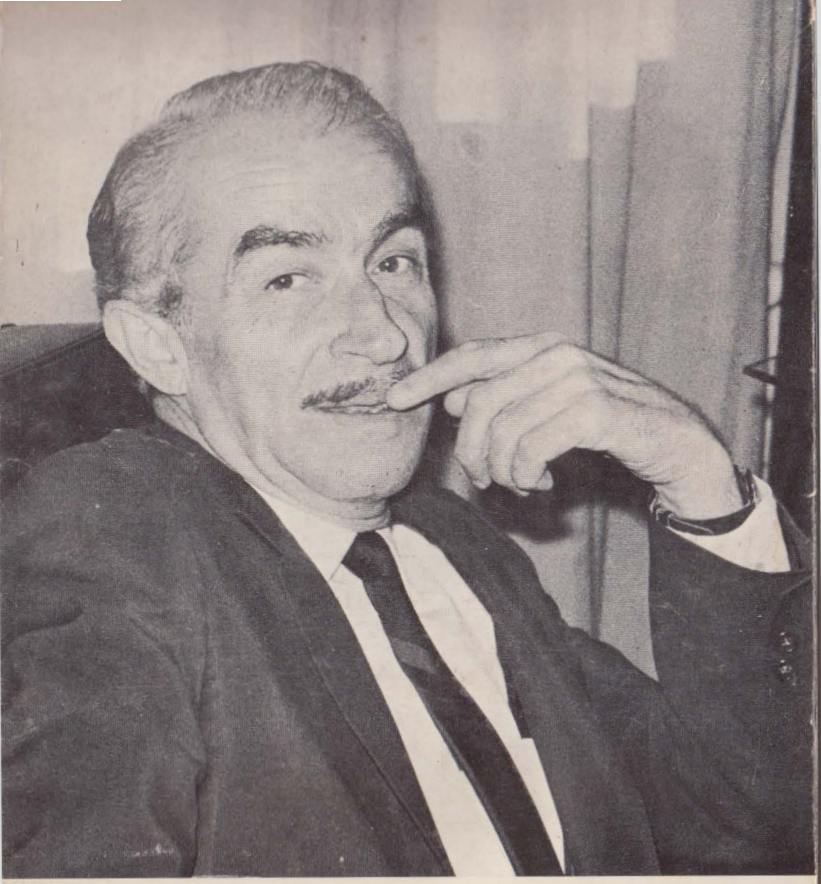
— Dememiş miydim? Gördünüz mü? Hiç bir şeyim yokmuş. Açlıktanmış benim hastalığım. Doktor bir baktı, ossaat anladı. Elbette anlar, mütehassıs! Haydi çabuk yiyecek verin!

Oğlu, kızı, gelini, damadı, torunları ve karısı...

Dolma tabağını önüne koydular. İskemlesini çekip oturdu. Karı kocayı yalnız bıraktılar. İhtiyarın mavi gözleri cıvıl cıvıldı. İki yanını kolladıktan sonra,

— İnsan kendi kendinin doktoru olmalı! -dedi-. Enayiler... Beni hasta sanıyorlardı...

Dolmalara uzandı.

kapak baskısı: pan matbaacılık ankara 172814

bb BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

20 LİRA